

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

ΗΤΟΙ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΖΩΝΤΑ

ΕΝ ΤΩ ΝΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΛΑΩ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ

Ἐν τῷ Πέραν, ὁδῷ Τοπτσίλάρ, ἀριθ. 18

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ

Πέραν, Μεγάλη Ὀδός, ἀριθμ. 403.

1896

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΔΕΛΤΙΟΝ

ΤΗΣ

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

(ΓΛΩΣΣΙΚΗ ΓΛΗ ΤΟΥ ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΥ ΑΓΩΝΟΣ)

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΖΩΓΡΑΦΕΙΟΣ ΑΓΩΝ

ΗΤΟΙ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΖΩΝΤΑ

ΕΝ ΤΩ ΝΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩ ΛΑΩ

ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ

ΕΔΡΑ ΤΟΥ ΣΥΛΛΟΓΟΥ
Ἐν τῷ Πέραν, ὁδὸς Τοπσιλάρ, ἀριθ. 18

ΤΥΠΟΙΣ Ι. ΠΑΛΛΑΜΑΡΗ
Πέραν, Μεγάλῃ Ὁδῷ, ἀριθμ. 403.

1896

Ο ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΟΣ ΣΥΛΛΟΓΟΣ

ΜΝΗΜΕΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛ. ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΟΣ

ΖΩΝΤΑ

ΕΝ ΤΩΙ ΝΥΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΙ ΛΑΩΙ

ΝΗΣΩΝ ΣΥΝΕΧΕΙΑ*

Α'

Δ. ΠΟΥΛΑΚΗ, ΙΑΤΡΟΥ

ΛΕΞΙΚΟΝ ΙΔΙΑΙ ΤΗΣ ΣΙΚΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΙΝΩΝ ΑΛΛΩΝ ΤΟΠΩΝ

Α

Ἀβαρτάριο, τό· προικοσύμφωνον.
Ἀβολάδα, ἡ· βράχος μέγας, ἐν εἵδει νήσου
ἐντὸς τῆς θαλάσσης, σκόπελος. Ὅταν μὴ
ἐξέχη τῆς ἐπιφανείας τῆς θαλάσσης, καλεῖ-
ται Ξέρα.
Ἀβολαδιά, ἡ· κτύπημα διὰ λίθου. Συνώνυ-
μον πετριά (Κρήνη).
Ἀγκαθομανίτης, ὁ· συνώνυμ. βωλίτης· εἶ-
δος μυκήτων.
Ἀγκαθαθιά, ἡ· φυτόν, ἐξ οὗ κατασκευάζονται
τὰ φιτιλάκια κοινῶς λεγόμενα, ἢ λουμίνα.
Ἀγκινάρι, τό· συνώνυμον τσιγκέλι (Τσεσμέες)
= ἀρπάγη.
Ἀγκιναρογάμπουρο, τό· βλαστὸς μακρὸς τῆς
κινάρας.
Ἀγλωσσος, ὁ· εἶδος φυτῶν.
Ἀγός, ὁ· αὐλάξ χρησιμεύουσα εἰς ποτισμὸν
κήπων.
Ἀγρουδούρα, ἡ· συνών· ἀγουρίδα (Τσεσμέες).
= ἄωρος σταφυλή, ὄμφαξ.
Ἀγρια κάρβουνα. Ἴδε γεροκάρβουνα.

Ἀγριοβοστύλιδο, τό· Κεφαλλ. εἶδος σταφυ-
λῶν λευκῶν. Συνών. ἄμυγδάλι (Κεφαλλ.).
Ἀγριοσήσαμο, τό· εἶδος φυτῶν διάφορον τῆς
σησάμου.
Ἀδιαγουρένια, ἡ· ἄρτος (πίττα), μεθ' οὗ
ζυμώνουσι καὶ τὴν σάρκα τοῦ ὑδροπέποντος,
ὃν ἐν Σικίνῳ καλοῦσιν ἀδιάγγουρο.
Ἀδιαγουριά, ἡ· συνώνυμ. καρπουζιά (Τσε-
σμέες) = τὸ φυτόν, ὃπερ φέρει ἀδιάγγουρο.
Ἀδιάγγουρο, τό· ὁ καρπὸς τῆς ἀδιαγγου-
ριᾶς. Συνών. χειμωνικό, καρπούζι. (Προβλ.
ὑδράργυρος, ἀδιάργυρος).
Ἀθότυρο, τό· ἡ ἀποξηραμμένη μυζήθρα.
Ἀιδάνι, τό· εἶδος λευκῶν σταφυλῶν ἐν Σι-
κίνῳ.
Ἀϊδαριά, ἡ· κλήμα (ἢ κουρβούλα) παράγον
αἰδάνι.
Ἀκάρωνας, ὁ· φυτόν, ὃ νάρθηξ. Συνώνυμον
Ἀρτηκας.
Ἀκλήρη, ἡ· στείρα, ἐπὶ γυναικῶν· ἐπὶ ζώων
στεῖρα.
Ἀλατόπετρα, ἡ· εἶδος λίθων (Κεφαλλ.).
Ἀλιθάβαρος, ὁ· εἶδος φυτῶν ἐδωδίμων.

(*) Ἴδε Α' Τόμον Ζωγραφείου Ἀγῶνος.

Ἀλιτάρα, ἡ· μικρὸν μέρος περιωρισμένον ἐν τῇ αὐλῇ, ἐνθα φυτεύουσι διάφορα φυτὰ πρὸς κόσμον.
 Ἀλιφώνι, ἀλιφώνια· φυτὸν πικρὸν, ἐδώδιμον, φυόμενον εἰς τὰς παραλίας.
 Ἀλυμιά, ἡ· πληθ. ἀλυμνιές, θάμνος.
 Ἀλωνόχορτο, τό· φυτόν.
 Ἀμπελιά, ἡ· συνών κουρβούλα (Τσεσμέ), κούρβουλο.
 Ἀρεσούρι, τό· πᾶν ἀγγεῖον πρὸς ἀντλησιν ὕδατος.
 Ἀρεορά, ἡ· περίγελως. Συνών. περιπαίδιο (Τσεσμέ). Λέγεται ἰδίως εἰς τὴν ὑβριστικὴν φράσιν «ἀνοερά τοῦ κόσμου» = περίγελως τοῦ κόσμου. «Αὐτός ἐστι μὲν ἀνοερά» = οὐτιδανός ἐστι.
 Ἀντράλικας, ὁ· πληθ. ἀντραλικοί· ὄρθιοι λίθοι κυκλικῶς ἐκτισμένοι καὶ περιφράσσοντες τὴν ἄλωνα.
 Ἀξάλη, ἡ· (Λαμία)· σιδηρᾶ ἀρπάγη πρὸς θραύσιν τῶν βώλων ἐν τοῖς ἀγροῖς.
 Ἀπαλό, τό· ἡ προσθία (ἡ μεγάλη) πηγὴ, ἡ ὑπάρχουσα κατὰ τὸ κράνιον τοῦ βρέφους (Μαιευτική) Ὁ Βυζάντιος λέγει· «ἀπαλὸν (τῶν παιδίων) τὸ βρέγμα».
 Ἀπαρριά, ἡ· ἐν Τσεσμέ λέγεται «πάνω πέτρα τοῦ μύλου».
 Ἀπαντοχάρι, τό· σάκκος μέγας, ἐνθα τίθεται ἡ κριθή.
 Ἀπαντῶ, ἐμποδίζω τινὰ νὰ πράξῃ τι. Παρὰ Βυζαντίῳ ἐλλείπει ἡ σημασία αὕτη.
 Ἀπηνογώμι, τό· μικρὸν δέμα φρυγάνων, ὅπερ τιθέασιν οἱ ἵπποι ἐπὶ τῶν ὠμοπλατῶν, ἵνα στηριχθῇ ἐπ' αὐτοῦ τὸ φορτίον, ὅπερ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς φέρουσιν.
 Ἀπ' ἧς· ἀφ' οὗ, ἐξ οὗ, ἀφ' οὗ, ἀφ' ἧς ἐποχῆς. Ἐν Κρήνῃ λέγεται ἀμπῆς. Ἀπ' ἧς ἦρτεν ὁ τάδε· ἀφ' ἧς ἐποχῆς ἦλθεν ὁ δεῖνα.
 Ἀπιδοπέπορο, τό· (Κεφαλληνία)· πέπων ἔχων ὁσμὴν ἀπίου.
 Ἀπλαέρα, ἡ· θέσις νοτιοανατολικῶς τῆς πόλεως Σικίνου. Ὁ Βυζάντιος ἐν τῇ λέξει ἀπλάδα σημειοῖ, ὡς συνώνυμον, τὴν λέξιν ἀπαλαρέα τῶν Βυζαντινῶν, ἣν ἐν Τσεσμέ καλοῦσιν ἀπαλαριά. Ἐτυμολογικὴ τῶν λέξεων· ἀπαλαρέα καὶ ἀπαλαριά συγγένεια εἶναι λίαν πιθανή.
 Ἀπλοχερίζω ἢ ἀπλοχερῶ, (Τσεσμέ)· τείνω τὴν χεῖρα, ἵνα λάβω τι (ἀπλώνω τὸ χεῖρ). Ὁ Βυζάντιος ἐξηγεῖ τὴν λέξιν διὰ τοῦ προσφύρου, τοιαύτην ὅμως σημασίαν ἡ λέξις ἐν Τσεσμέ δὲν ἔχει.

Ἀπλωταριά, ἡ· τὸ μέρος, ὅπου ἀπλώνουν σῦκα. Συνών. Ἰχάστρα (Τσεσμέ).
 Ἀπογυρίδι, τό· περιτειχισμὰ ἀγροῦ ἢ ἀμπελου.
 Ἀπογυρίζω· περιτειχίζω ἀγρὸν ἢ ἀμπελον· Συνών. τοιχογυρίζω (Τσεσμέ).
 Ἀποϊρίδι, τό· σίτος καθαρισθεὶς ἀπὸ τῆς κριθῆς καὶ τῆς αἶρας.
 Ἀποϊρίζω· τίθημι ἐν κοσκίνῳ ἀκάθαρτον σῖτον (σμιγὸν σιτάρι) καὶ καθαρίζω αὐτόν, ἀφαιρῶν τὴν κριθήν, τὴν αἶραν κτλ.
 Ἀποκρέββατος, ὁ· (ὑποκρέββατος;) τὸ ὑποκάτω τῆς κλίνης μέρος. Βάλ' το τὸ τάδε πρᾶμα 'ς τὸν ἀποκρέββατο.
 Ἀποσθουρίδι, τό· σκούρα τοῦ μπαμπακοῦ, οὐπω ἀνεωγμένη. Συνών. σβούρι.
 Ἀπρινιά, ἡ· 1) φυτὸν ἀκανθῶδες. ἐπιβλαβὲς εἰς ἀγρούς καὶ ἀμπελους· 2) θέσις τις βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως Σικίνου.
 Ἀρανιά, τά· Βρέχουσιν ἄλευρα δι' ὀλίγου ὕδατος, καὶ τὴν μᾶζαν ταύτην βράζουσιν ἐντὸς ὕδατος, τοῦτο δὲ καλεῖται ἀρανιά. Βράζεται δὲ οὕτως, ὥστε σχηματίζει κόκκους ὡς τὸ κριθαράκι, ἡ γνωστὴ πᾶστα τῶν εὐρωπαϊκῶν ἐργοστασιῶν.
 Ἀράπη, ἡ· θέσις ἐν Σικίνῳ, βορειοανατολικῶς τῆς πόλεως.
 Ἀρδούβελι, ἡ· ἡ μὴ ἔχουσα παντελῶς γάλα· λέγεται μόνον ἐπὶ ζῶων, ὡς αἰγῶν, προβάτων κτλ.
 Ἀργουζι, τό· θέσις τις πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως Σικίνου.
 Ἀρσενικὸ τυρὶ· ὁ πρῶτις τυρός, ὁ κατασκευαζόμενος ἐκ τοῦ γάλακτος, ἀφ' οὗ ἐντεθῇ ὁ ὀρός (τσίρρος), πρὶν ἢ βρασθῇ τὸ γάλα καὶ πρὶν ἢ ἐξαχθῇ ἡ μυζήθρα.
 Ἀρτηκας, ὁ, καὶ ἀρτήκι· νάρθηξ. Συνώνυμ. ἀκάρωνας.
 Ἀρτηκομαντίτης, -ῖτες, ὁ, οἱ· εἶδος μυκήτων, φυομένων περὶ τι φυτόν, καλούμενον ἄρτηκας (= νάρθηξ) ἐξ οὗ κατασκευάζουσι καὶ μικρὰς ἑδρας (καρεγλάκια, ἢ, κατὰ τοὺς Τρικκαλιώτας, κωλοκάτσια!)
 Ἀρχιδάσκελα, ἡ· εἶδος φυτῶν.
 Ἀσκοτόρι, τό· συνών. κοπανιστή· τουλουμοτύρι (Τσεσμέ).
 Ἀσπρος ἐγκρεμνός· θέσις ἐν Σικίνῳ.
 Ἀσπρόχορτο, τό· φυτόν, οὗ τὰ φύλλα λευκά. (Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει: ἀσπρολούλουδο).
 Ἀστραγγούρι, τό· φυτόν.
 Ἀτσαχας, ὁ· πέτρα λευκή, ἡμιδιαφανής, ἥς τεμάχιον, συγκρούμενον μετὰ τεμαχίου

ἐτέρου τῆς αὐτῆς φύσεως, σπινθηροβολεῖ. Ἡ σύγκρουσις αὕτη τῶν τεμαχίων τοῦ λίθου ἀποτελεῖ συνήθη διασκεδάσιν παρὰ τοῖς παιδίοις ἐν Σικίνῳ κατὰ τὴν νύκτα. Χρησιμεύει ὁ ἄτσαχας, ἵνα ἀνάπτωσι πῦρ, φαίνεται δέ, ὅτι εἶναι ὁ χάλιξ, διότι τίθεται εἰς τὴν κατασκευὴν τῆς ὑάλου.
 Αὔλα, ἡ· αὐλαξ εἰς τὴν ὀροφήν, ἐξ ἧς ρεεῖ τὸ ὕδωρ.
 Ἀφρίτης, ὁ· (Ἀθῆναι)· ἡ καλλίστη ποιότης τοῦ ἁλατος, τὸ λευκότετον ἁλας.
 Ἀχυτέρου (ἐπίρρ)· πρῶι. Ἐνάρθρως, τ' ἀχυτέρου = τὸ πρῶι. Σήμερις τ' ἀχυτέρου = σήμερον τὸ πρῶι. Καὶ οἱ μὲν Σικίνιοι κατεβρόχθισαν τὸ ἀρχικόν τ, οἱ δὲ Λέσβιοι τὸ ν: ταχτέρου.

B

Βαβουλᾶτα (-σῦκα)· εἶδος σύκων σχιζομένων εἰς τέσσαρα ὡς τὸ βαβούλι.
 Βαρβάκι, τό· πτηνὸν μέγα μῆκος ὡς τῆς γλαυκός.
 Βασιδί, τό· θέσις ἐν Σικίνῳ. Πάντη διάφορον σημασίαν ἔχει ἡ λέξις ἐν Μυτιλήνῃ. ("Ἴδε: Λέξεις περισυλλεγεῖσαι κατὰ τὸ πλεῖστον ἐκ Κρήνης).
 Βατικόπι, τό· εἶδος πελέκεως. Ἐν Χίῳ καλοῦσι βατοκόπι κυρτόν τι μαχαίριον.
 Βάχη, ἡ· σκάφη, ἐν ἣ ζυμώνουσιν.
 Βελάρια, τά· οἱ ἀδένες τοῦ λαιμοῦ. Συνών. γαργαλίδες (Τσεσμέ). Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει τὴν λέξιν βαλανίδα.
 Βιλί, τό· ἡ γλῶσσα τῆς καμπάνας. Συνών. λαλούδι. ("Ἴδε προηγουμένην ἡμῶν συλλογὴν).
 Βυλάριση, ἡ· τοῖχος, ἐφ' οὗ στρέφεται ὁ ἄξων τοῦ μύλου.
 Βιτσιθίδι, τό. Συνών. ρουζούνη τοῦ λαδικοῦ. (Τσεσμέ).
 Βιχάλι, τό· ἀντὶ διχάλι· ἐργαλεῖον δι' οὗ λιχνίζουσιν.
 Βλοσερό (-ψωμί)· νωπὸς ἄρτος. Λέγεται μόνον ἐπὶ ἄρτου, ὡς καὶ τὸ ἀντίθετον σκληρό.
 Βληγάδα, ἡ· θέσις πρὸς βορρᾶν τῆς πόλεως Σικίνου.
 Βολιστικό, τό· οὕτω καλεῖται κρόμμυον, ὅπερ ἀφῆνουςι, καὶ οὗ τινος ὁ σπόρος, αὐθις σπειρόμενος, παράγει τὸ κοκκάρι.
 Βοστυλίδι, τό· (Κεφαλλ.)· εἶδος σταφυλῶν λευκῶν. (Ὁ Ε. Πονηρόπουλος ἀναφέρει γουστουλίδι ἐν «Δοκιμῇ πρακτικῆς γεωργίας», σελ. 465).
 Βουδάγλωσσο, ὁ· εἶδος φυτῶν.

Βρωμούσα, ἡ· φυτὸν ἐδώδιμον, οὗ ἡ ρίζα δριμύς ὡς πέπερι. (Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει ὑπὸ τὸ ὄνομα τοῦτο ἄλλο φυτὸν μὴ ἐδώδιμον, τὸν ὀνόγυρον).
 Βωλίτης, ὁ· εἶδος μυκήτων. Ἴδε ἀγκαθομαρίτης.

Γ

Γαῖδουροκαυκάρες, οἱ· θέσις ἐν Σικίνῳ.
 Γαμπούρι, τό· Οὕτω καλεῖται πᾶς μακρὸς βλαστός, ὡς τοῦ κάρωνα (ἴδε κρομμυδογάμπουρο), τῆς κινάρας (ἴδε ἀγκιναρογάμπουρο) κτλ.
 Γαργάλλωνας, ὁ· πληθ. γαργαλῶνοι· βουβωνικοὶ ἀδένες. Συνών. γαργαλίδες (Τσεσμέ). Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει τὴν λ. γαργαλήθρα.
 Γερομούστακο, τό· (Κόρινθος)· μύσταξ ἐνούμενος μετὰ τοῦ πώγωνος ἐκατέρωθεν καὶ φαινόμενος ὡς εἰς μέγας μύσταξ.
 Γερανιὸ 'φρούδι· ὄρος ἐν Σικίνῳ ΝΑ. τῆς πόλεως, ἐνέχον μάρμαρον κλῖνον πρὸς τὸ κυανοῦν (γερανιό).
 Γιεροκάρβουνα, τά· (Ἀθῆναι)· ἀνθρακες, μὴ μεταβαλλόμενοι ταχέως εἰς τέφραν, ἀντέχοντες εἰς τὸ πῦρ. Συνών. σιδεροκάρβουνα, ἄγρια κάρβουνα. ("Ἴδε τὰς λέξεις).
 Γκάρδι, τό· ἐν τῶν ξυλίνων μερῶν τῆς κλειδαριᾶς, ἥτις ἐν Σικίνῳ εἶναι ὅλη ξυλίνη, ὡς καὶ ἡ κλείς.
 Γλιστρίτης, ὁ· εἶδος μυκήτων φυομένων ἐν τῇ κόπρῳ. Ὁνομάσθησαν οὕτω, διότι εἰσὶν ὀλισθηροὶ τὴν ἀφήν.
 Γούργουρας, ὁ· συνών. ἀρσενικὸ περιστέρι.
 Γράφω. Φράσις: Γράφω ἔξω ἀπ' τὰ δόντια μου (Ἀθῆναι) = γράφω μεθ' ὕφους δριμύος.
 Γυάλινα ἀβύγδαλα (Κεφαλλ.)· εἶδος ἀμυγδάλων θραυομένων διὰ τῶν δακτύλων. Ἐν Τσεσμέ τὰ εὐθραυστα ἀμύγδαλα καλοῦνται ταλ κά.
 Γύλη, ἡ· τρυγία τοῦ οἴνου. Κρασί τῆς γύλης = δευτεριά (Τσεσμέ).

Δ

Δαχτανάτη, ἡ (-κατσίκια)· ἡ ἔχουσα ἀλλαχοῦ μὲν λευκόν, ἀλλαχοῦ δὲ ἐρυθρόν ἢ ἄλλο χρῶμα· ποικιλόχρους.
 Δάχτυλας, ὁ· ὁ μέγας δάκτυλος τοῦ ποδός.
 Δεκάδι, τό· κλωσταὶ περιτετυλιγμένοι καὶ συνδεδεμένοι. Συνών. θελιά.
 Δεσποινόδοταρο, τό· φυτὸν εὐώδες, οὗ τὰ φύλλα ὡς τὰ τῆς καλοκοιμηθιάς. ("Ἴδε τὴν λέξιν).

Διαλισκάρι, τό· λιμὴν τῆς νήσου Σικίνου ΝΑ. τῆς πόλεως.

Διάδορκος, ὁ· διάβολος. "Αε 'ς τὸ διάδορκο! = ἄμε 'ς τὸ διάδορκο. Τοῦ διαδόρκ' ὁ γυιὸς = τοῦ διαδόρ' ὁ γυιός.

Διασέλι, τό· θέσις ΒΔ. τῆς πόλεως Σικίνου.

Διβολιά, ἡ· ἡ δευτέρα ἀροτρίασις (ὄργωμα) τοῦ ἀγροῦ.

Δρακόλακκος, ὁ· κοιλὸς τις βράχος ἐν τῇ νήσῳ Σικίνῳ, ἐνθα συνάγεται τὸ ἐκ τῆς βροχῆς ὕδωρ.

Δρακοντή, ἡ (Κεφαλλ.)· εἶδος φυτῶν. (Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει δρακοντιὰ καὶ 'φειδοδό-
τανο).

Δρακοσπηλιά, ἡ· σπήλαιον ἐν Σικίνῳ, ἐν ᾧ ὑπάρχουσι σταλακτίται.

Δρακόφρουδο, τό· ὄρος ἐν Σικίνῳ.

Ε

Ἐγκαϊριά, ἡ. Ἡ νῆσος Σίκινος διηρεῖτο εἰς δύο μέρη, ἐξ ὧν τὸ μὲν ἐσπεύρετο τὸ ἐν ἔτος, καὶ μετὰ τὸν θερισμὸν ἐχρησίμευε πρὸς βοσκήν τῶν ζώων (τοῦτο δὲ ἐκαλεῖτο ἐγκαϊριά), τὸ δὲ ἕτερον ἐφυτεύετο καλοκαϊρινό (=μποστάνι). Τὸ ἐπόμενον ἔτος ἐγίνετο τὸ ἀντιθέτον, δηλαδή τὸ πρὶν σι-
κυήλατον ἐχρησίμευε πρὸς σποράν σίτου. «Ἐφέτος ἀπὸ ποῦ ἔχομε ἐγκαϊριά;» = Ποῖον τμῆμα θὰ σπαρῇ ἐφέτος; ("Ἴδε καὶ τοῖχος τῆς ἐγκαϊριᾶς).

Ἐλάστηκε συνηθ. τριτοπρός. ἀόρ. τοῦ λά-
μνομαι) = συνουσιάσθη. Λέγεται μόνον ἐπὶ ζώων. Συνών. Ἐβατεύθηκε, ἐπηδήχθηκε.

Ἐμπατή, ἡ· εἴσοδος, θύρα ἀμπελιῶ ἢ ἀγροῦ.

Ἐπᾶ (ἐπίρρ.), ἐνταῦθα.

Ζ

Ζευγαριά, ἡ· μέτρον ἐκτάσεως, ὅσον δύναται τις νὰ ὀργώσῃ εἰς μίαν ἡμέραν. Τόσες ζευ-
γαριᾶς ἀμπελί. (Ἀνάλογον, ἀλλ' οὐχὶ τυχόν, εἶναι τὸ ὑπὸ τοῦ Βυζαντίου ἀναφερόμε-
νον ζευγάρι).

Ζητῶ. Φράσις· «Ζητᾷ τὴν Ἄρτα μὲ τὰ Γιάν-
νινα» ("Ἀργος) = ζητεῖ μέγιστα πράγματα, εἶναι πολὺ ἀπαιτητικὸς. «Ἄν σου κάμη ἐ-
νοῦς παρὰ δουλειᾶ, θὰ σοῦ ζητᾷ τὴν Ἄρτα
μὲ τὰ Γιάννινα».

Η

Ἡμερα κάρβουνα (Ἀθῆναι). ἄνθρωποι ταχέως
ἀποτεφρούμενοι.

Κ

Κακόβολη, ἡ· θέσις ἐν Σικίνῳ, τῷ ὄντι δύ-
βατος.

Κακοὶ ποταμοί· θέσις ἐν Σικίνῳ, ἐνθα ὑπάρ-
χουσι τρεῖς χεῖμαρροι.

Κακὸν πολὺ καὶ ἀχώρετο! Σικινία ἀρά, ση-
μαίνουσα: συμφορὰ μεγάλη νὰ εὖρη ἐκείνον,
πρὸς ὃν ἀπευθύνεται. Δύναται τις ὅμως νὰ
το εἴπῃ καὶ περὶ ἑαυτοῦ, καὶ τότε σημαί-
νει: ὁποῖα συμφορὰ με εὔρε!

Κακοσημαδιά, ἡ· (Πελοπόν.) κακὸς οἰωνός.

Καλαπόδι, τό· συνών. σπανακόπιττα. "Ἴδε
καὶ Καλασούνα.

Καλασούνα, ἡ· συνών. σπανακόπιττα, κα-
λαπόδι.

Καλογριά, ἡ· εἶδος μικρῶν ἰχθύων, ἀλιευ-
μένων διὰ τινος ἐργαλείου, καλουμένου
πέντουλα. (Ὁ Βυζάντιος ὑπὸ τὸ ὄνομα
τοῦτο ἀναφέρει τὴν φαλαγίδα).

Καλοκαϊρινό, τό· σικυήλατον. Συνών. μπο-
στάνι.

Καλοκοιμητιά, ἡ· φυτόν, οὗ τὰ φύλλα, ὡς
τὰ τῆς λιβανωτίδος (δενδρολιβάνου), λευκά.
Χρησιμεύει πρὸς καῦσιν καὶ ὡς κλίνη τῶν
χωρικῶν τῆς Σικίνου ἐν τῇ ἐξοχῇ.

Καλουργητός, ὁ· τὸ πρῶτον ὄργωμα τοῦ
ἀγροῦ. Συνών. καλουργιά (Σίκινος).

Καλουργιά, ἡ· συνών. καλουργητός.

Καλίχι, τό· πληθ. καλίχια. Ἐν γένει οἱ ὄνυ-
χες τῶν ζώων διχῆλων καὶ μονοχῆλων.

Καμπανί, τό· ὁ δεύτερος καρπὸς τοῦ κλήμα-
τος. Συνών. τσαμπί (Τσεσμέ).

Κάνω (Τσεσμέ)· κλίνω· συνών. γέρνω. «Κά-
νει τὸν κατήφορο» — κλίνει πρὸς τὰ κάτω.
Παροιμία:

"Ο,τι κάνει τὸ πουλί,

τὸ πουλί θεὸν νὰ τὸ βρῇ. (Ἀθῆναι).

Σημαίνει ὅτι τιμωρεῖται ὁ κακὸς διὰ τὴν
κακίαν του.

Καπουλίντζω, ἀντὶ καπουλίζω. Εἰς τὰς δύο
ἄκρας τοῦ ξύλου αἰώρας, ἥτις κρέμαται
ἀπὸ σχοινίου καὶ ἐφ' ἧς ἀθήνται τρεῖς ἢ
τέσσαρες γυναικες, καὶ συνήθως νεάνιδες,
ἵστανται δύο ἄνδρες ὄρθιοι καὶ ἀπὸ καιροῦ
εἰς καιρὸν κύπτουσιν ἢ γονατίζουσιν ὀλί-
γον, ἵνα ὠθήσωσι τὴν αἰώραν πρὸς τὰ ἐμ-
πρός· τοῦτο λέγεται καπουλίντζω. Αἱ ἀνυ-
πόμονοι τῶν νεανίδων διατάσσουσι τοὺς
ἄνδρας ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν, «καπού-
λιντζε» = ὥθει.

Καρδαμίδα, ἡ· εἶδ. φυτῶν γεύσεως καυστικῆς.

Καρκαλέζης, ὁ· ἀκρίς.

Καρκάλι, τό· συνών. 'ποκάμισο.

Καρουλάφτης, ὁ· εἶδος φυτῶν.

Καρυδάκι, τό· εἶδος μικρῶν πτηνῶν.

Κασέλλα, ἡ· φυτόν, οὗ ὁ καρπὸς ἐδώδιμος.

Κάσουλας, ὁ· ἀσκός, ἐνθα τίθεται ἡ κριθή ἢ
προωρισμένη διὰ τὸν μύλον.

Καστέλλι, τό (Κεφαλλ.)· εἶδος μικρῶν ἀπίων
εὐόσμων.

Κάσταλλος, ὁ· θέσις ἐν Σικίνῳ.

Κατακάρδι, τό (Ἀθῆναι)· ὁ μυκὸς τῆς καρδίας.

Καταπίθρα, ἡ· φάρυγξ, οἰσοφάγος.

Καταριά, ἡ· ἡ κάτω πέτρα τοῦ μύλου.

Κατίνα, ἡ· κλειδαριὰ.

Κατινάρι, τό· ὁ μάνδαλος τῆς κλειδαριᾶς.

Κατοιτιά, ἡ· ἀχυρῶν.

Κατσουκάρι, τό· ῥάβδος κυρτὴ πρὸς τὸ ἐν ᾧ
κρον. Συνών. κατσούνα. (Τσεσμέ).

Καυκάρα, ἡ. Οὕτω καλοῦνται ἐν Σικίνῳ οἱ
μεγάλοι ἀγροί.

Καῦλος, ὁ· συνώνυμ. κάρωνας (Τσεσμέ).
Αἱ κυριαὶ ἐν Σικίνῳ, πρὸς ἀποφυγὴν σκαν-
δάλου, μεταχειρίζονται τὴν λέξιν κρομμυ-
δογάμπουνο.

Κερκέλι, τό· κρίκος ἐκ κλάδων σχοίνου (σχοι-
νόβεργες), τὸν ὁποῖον θέτουσι μεταξὺ ἀρό-
τρου καὶ ζυγοῦ.

Κισσάρι, τό· φυτόν.

Κίσσαρος, ὁ· κίσσιρις. Συνών. ἀλαφρόπετρα.

Κλεφτόχριστος, ὁ (Καλάμαι)· κλέπτης, ιε-
ρόσυλος.

Κόβγω· φεύγω δρομαίως.

Κοκκολοῖ, οὐδέτ. Ἡ σύναξις τῶν μικρῶν ἐ-
λαιῶν, αἵτινες μένουσιν ἐπὶ τῶν δένδρων
μετὰ τὸ πρῶτον τίναγμα. «'Πάμε 'ς τὸ
κοκκολόγι». Λέγεται καὶ

Κοκκολοῖδι, τό· ἡ ὑπὸ τῶν πενήτων σύναξις
τῶν τελευταίων καὶ συνήθως μικρῶν ἐλαιῶν.

Κολιχιά, ἡ· φυτόν, ἐξ οὗ ἐξάγεται ὁπός, ὡς
ἡ μαστίχη· χρησιμεύει, ὡς ὁ ἀγούδουρας,
ὡς ὑπόστρωμα πρὸς ξήρανσιν σύκων.

Κολοάρω· περιμένω. «Πήγαινε, κ' ἐγὼ κο-
λοάρω ἐδῶ».

Κορταρόξυλο, τό· μέτρον χρόνου. «Ὁ ἥλιος
ἐσηκώθηκε τρία κονταρόξυλα» = εἶνε ὀγδόη
ἢ ἐνάτη ὥρα π. μ. Ἡ φράσις συνήθης καὶ
ἐν Τσεσμέ.

Κορτοστέρης, ὁ· (Πελοπόν.) εἶδος ὄφεων.

Κόπαρο, τό· πληθ. κόπανα· φυτόν ἐδώδιμον·
ὠνομάσθη οὕτω διὰ τὸ σχῆμα τῶν φύλ-
λων του.

Κοράκι, τό· συνών. μανταλάκι ἐρμαριῶ κλ.

Κορακοζώτος, ἐπίθ. (Λαμία)· μακρόβιος.

Κορίθι, τό· (Κεφαλλ.) εἶδος λευκῶν σταφυ-
λῶν. (Ὁ Πονηρόπουλος γράφει κορύθι. Δο-
κίμ. πρακτικῆς γεωργίας σελ. 465). Συνη-
θέστερα λέγεται πετροκόριθο (ἴδε τὴν λέξιν).

Κορκοκύλα, ἡ· συνών. φιντενέκι (Τσεσμέ),
βῶλος (Ἀθῆναι)· μπύλια.

Κορωνέκα, ἡ· εἶδος μικρῶν ἐλαιῶν.

Κότσοι, ὁ· ἄρρην πέρδιξ.

Κοτσόφι, τό· φυτόν, οὗ ὁ καρπὸς ἐδώδιμος.

Κοτσουδιά, ἡ· εἶδος φυτῶν.

Κουβαράσκελλα, ἡ· εἶδος σκύλλης.

Κουγιάζω· κατακλίνομαι, ἵνα κοιμηθῶ.

Κούδορας, ὁ· τὸ πρόσθιον ξύλον τοῦ μύλου.

Κουκουβιάτζω, ἀντὶ κουκουβιάζω· ὀκλάζω.

Συνών. καθίζω ἀνεκούρκουδα (Τσεσμέ).

Κουμάσι, τό· ἐν γένει πᾶν ὕφασμα. «Στείλε
μου τόσες πῆχες τσόχα, ἀλλὰ κύτταξέ τὸ
κουμάσι νὰ εἶναι καλόν».

Κουνάλι, τό· σῦκον λίαν ὠριμον. Συνώνυμον
κουνέλι.

Κουρβίδα, ἡ· πληθ. κουρβίδες· εἶδος φυτοῦ,
οὗ ὁ καρπὸς ἐδώδιμος.

Κουρκουλός, ὁ· κολοκύνθη (φλασκή), εἰς ἣν
θέτουσιν ἐλαίας διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐξοχῇ ἐργα-
ζομένους ἐργάτας.

Κουρκουνιά, ἡ· ἀγγεῖον ὕδατος ἔχον ὅπας εἰς
τὸν λαϊμόν. Συν. γουργουράτος (Τσεσμέ).

Κουρτσόιταρο, τό· συνώνυμ. ἀραποσίτι, κα-
λαμπόκι.

Κουφό, τό· πληθ. κουφά· μῦς. Συνών. ποντικοί.

Κρακούκια, ἡ· καστανόχρους αἰξ.

Κρασάπιδο, τό· (Κεφαλλ.) εἶδος ἀπίων.

Κρασόρογδο, τό· (Κεφαλλ.) εἶδος ροιδίων.

Κρατούρι, τό· δοχεῖον ἐκ κολοκύνθης. Συνών.
ἀγκυλιά (Τσεσμέ).

Κρεματσουλίζομαι (Καρδίτσα)· κρεμῶμαι ἀπὸ
τῶν ὀνύχων. Λέγεται ἐπὶ τινων ζώων, ὡς
κρεματσουλίζεται ἡ νυχτερίδα.

Κρομμυδογάμπουνο, τό· συνών. καῦλος (ἴδε
τὴν λέξιν).

Κρουσταλλόκουπα, ἡ· ὑάλινον ποτήριον.

Κυτάρι, τό· (Ἀθῆναι)· ἄμνιον· ὁ σάκκος, εἰς
τὸν ὁποῖον εὐρίσκεται τὸ ἔμβρυον ἐν τῇ μή-
τρῳ. Λέγεται καὶ κιοτάρει ἢ τσουτάρει. Ἐν
Σικίνῳ καλεῖται προσόψι, καὶ ἐν Κρήνῃ
διπροσωπίδι.

Κυτάρι, τό· οὕτω καλεῖται ἐν Σικίνῳ ἡ μήτρα.

Λ

Λαγκάδι καὶ λαγκαδάκι· ἡ μικρὰ (ὀπισθία)
πυγὴ τοῦ βρέφους (Μαιευτικῇ).

Λαδέρια (ένν. πήττα)· πήττα, ἡ ὁποία ζυμώνεται μὲ ἔλαιον.
Λάκκος, ὁ· ἀπόπατος.
Λαλά, ἡ· ἡ πρὸς μητρός ἢ πατρός μάμμη.
 Συνών. **μανή** (Κρήνη), κυρούλα (Ἀθήναι).
Λάμεται (συνθ. τριτοπρ.), συνουσιάζεται, ὀχεύεται. Λέγεται μόνον ἐπὶ ζώων ὁ ἀόριστος ἐλάστηκε.
Λαρδάκι, τό· εἶδος μικρῶν κοχλιῶν.
Λαρδογέροντας, ὁ· φυτὸν ἐδωδίμου.
Λαῦρας, ὁ· ἀντὶ **λάγυρας**· ἀγγεῖον ὕδατος, χωρητικότητος 5 ἢ 6 ὀκάδων. Μικρότερα ἄλλα, χωρητικότητος μιᾶς ὀκάς, λέγονται **λαύνια**,
Λιθανός (σκόλλος ἢ κάτης)· ὁ ἔχων διάφορα χρώματα. Συνών. **παρδαλός**.
Λουμπαρδόσκα, τά· εἶδος σύκων λευκῶν.
Λούροι, οἱ· θέσις ΒΑ. τῆς πόλεως Σικίνου.
Λουροιάδες, οἱ· θέσις ἐν Σικίνῳ.
Λύθι, τό· πληθ. **λύθια**· τὸ ἄωρον σῆκον, ἕως οὔτου μισωριμάση, ὅτε λέγεται **μούνη**.
Λωβά, ἐπίρρ. (Σπάρτη), κακῶς. «Λωβὰ τὴν ἔχω» = κινδυνεύω ν' ἀποθάνω.

Μ

Μακινάδα, ἡ· συνών. **πατινάδα**.
Μαλλίτης, ὁ· ἀθρινός, μικρότερος τοῦ σουβλίτη.
Μαμουτζᾶς, ὁ· **μαμουτζάδες**· τὰ μακρὰ ὑποδήματα. Συνών. **μπούττες**, **ποδήματα**.
Μανάρι, τό· εἶδ. **πελέκως**. Συνών. **σκοῦρλος**.
Μανιατοκρατῶ (Πελοπ.)· κατὰγομαι ἐκ Μάνης ἢ ἀπὸ γονεῖς Μανιάτας.
Μαντελίδα, ἡ· εἶδος φυτοῦ ἐδωδίμου.
Μαντζόχορτο, τό· χορτὸν δι' οὗ, ῥαπτομένου κατὰ δέσμας ἐπὶ τῆς στέγης τῶν μύλων, σκεπάζονται οὗτοι.
Μαρτηλαριά, ἡ· εἶδος σταφυλῶν μελαινῶν.
Μασούτι, τό· νῆμα, ὅπερ περιτυλίσσονται περὶ τὴν ἄτρακτον ἢ μαστάδραχτον (σιδηρᾶν ἄτρακτον).
Μάτσα, ἡ· ῥάβδος, βακτηρία. «Ἡ μάτσα εἶνε ἐπὰς» = ἡ βακτηρία ἐνταῦθα ἐστίν.
Μαυραῖδαρο, τό· εἶδος σταφυλῶν.
Μαῦρο πίτυμα· θέσις ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Σικίνου, ἔνθα ἀλιεύουσιν, ἀλλὰ μόνον τὴν νύκτα, διὸ καὶ ὠνομάσθη οὕτω.
Μελίσσι, τό· εἶδος σταφυλῆς λευκῆς.
Μελισσότρυπα, ἡ· ὁπὴ ἐν τῷ τοίχῳ, ἐν ᾗ τίθεται ἡ κυψέλη, ἥτις εἶναι ἐκ πηλοῦ.
Μιτάτο, τό· τὸ ἐν ταῖς μάχαις ἰδιαίτερον ὅχημα, ἔνθα γίνεται ὁ τυρός.

Μισόπουλα, τά· εἶδος πτηνῶν.
Μοιραστικός (Κεφαλλ.)· ὁ ἐκ διανομῆς προερχόμενος. — Π. Φάγε σὺ τὸ μισὸ αὐγὸ, Μάρκο, νὰ φάγω κ' ἐγὼ τὸ ἄλλο μισό.— Μ. Ἐγὼ δὲν τρώγω μοιραστικὸ αὐγὸ.
Μοροβασία, ἡ· εἶδος σταφυλῆς λευκῆς.
Μονογύριστη (ένν. τηγανίτα). Οὕτω καλεῖται εἶδος τηγανίτας, ἥτις ἔχει τόσον μέγεθος, ὅσον καὶ τὸ τηγάνιον, ἐν ᾧ γίνεται.
Μορτοπούλα, ἡ (Κύθνος)· θῆλυς πετροκόσσυφος.
Μοσέντα, ἡ· συνών. **ἀδιαγγουρένια**, πήττα. (Ἰδε τὴν λέξιν).
Μουναρίδα, ἡ· εἶδος φυτοῦ ἐδωδίμου.
Μούνη, ὁ· συνώνυμ. μισωριμασμένο σῆκον. Λέγεται ἀποκλειστικῶς σχεδὸν εἰς τὰ σῆκα καὶ σπανιώτατα εἰς τὰ πεπόνια. Ὁ πληθ. **μούνηδες**.
Μπαλάση, ἡ (Ῥόδος)· θεία, ἀδελφὴ πατρός ἢ μητρός· συνών. **θεία**, **τσάτσα**.
Μπαλούαρδος, ὁ· μικρὰ περιοχὴ ἐντὸς τοῦ φρουρίου τῆς Σικίνου.
Μπαμπακιά, ἡ· τὸ τρίτον ὄργωμα τοῦ ἀγροῦ.
Μπαμπακίζω· σπείρω **βάμβακα**.
Μπαμπακισμένο (χωράφι)· ἀγρός, εἰς ὃν ἐσπάρη **βάμβαξ**.
Μπαμπακιστός, ὁ· ἡ πρᾶξις τοῦ σπείρειν **βάμβακα**, ἡ σπορὰ τοῦ **βάμβακος**.
Μπιρίκος, ὁ· τὸ ἀλλαχοῦ γελέκι καλούμενον.
Μπόλια, ἡ· συνών. **πετσέτα** (Κρήνη)· χειρόμακτρον. (Ὁ Βυζάντιος δὲν ἀναφέρει τὴν σημασίαν ταύτην). Ἰδε καὶ λ. **νιφτόμπολα**.
Μπούζα, ἡ· κήλη (βουβωνοκήλη, μηροκήλη κτλ.).
Μπουμπαδερός, ὁ (Ῥόδος)· θεῖος. Συνών. **μπάρμπας**.
Μπρόβαρμα, τό· θέσις πλησίον τῆς πόλεως Σικίνου, ὀνομασθεῖσα οὕτω διότι, ἅμα μὲν **πρόβαλη** ἐκεῖθεν ὁ ἐκ τῆς θαλάσσης ἐρχόμενος, βλέπει τὴν πόλιν Σικίνον.
Μπροστιλίνα, ἡ· σχοινίον τοῦ σάγματος, διερχόμενον πρὸ τοῦ λαμποῦ τοῦ ζώου.
Μπρουζί, τό· κριός· συνών. **κριάρι**.
Μπρουελάτη (προβατίνα ἢ κατσίκα)· ἡ ἔχουσα μακροὺς καὶ παχεῖς μαστοὺς.
Μυγδάλι, τό, καὶ **ἀγριοβοστέλιδο** (Κεφαλ.)· εἶδος σταφυλῆς λευκῆς.
Μυλωνᾶς, ὁ· ἀράχνη. Συνών. **ῥωγιά**.

Ν

Ναπί, τό· σκάφη στρογγύλη, μονόξυλος, χρήσιμος πρὸς ζύμωσιν.

Π

Νιφτόμπολα, ἡ· πετσέτα, δι' ἧς σπογγίζονται νιπτόμενοι.
Νοστιμόπιτος (Πελοπόν.)· νόστιμος· εἰς τὴν πόσιν.
Ντομάρω· ἐρῶ, ἀγαπῶ. «Ὁ τάδες ντονιάρει τοῦ τάδε τὴν θυατέρα».
Ντριστής, ὁ· τὸ μετὰ τὴν κατασκευὴν τοῦ τυροῦ ὑπόλειμμα, ὅπερ σφίγγεται ἐντὸς τῆς παλάμης καὶ τρώγεται.
Ντριτσέτο, τό· **μαχαίριον**, δι' οὗ κλαδεύουσι τὰ κλήματα.

Ξ

Ξαμάρι, τό· μέτρον. «Πάρε μου **ξαμάρι** γιὰ παπούτσι» = λάβε μέτρον τοῦ ποδὸς κτλ.
Ξεμυτίζω (Ἀγία Παρασκευὴ Κρήνης)· πάσχω ἐπίσταζιν ἀπὸ τῆς ρίνος. Συνών. ἀνοίγει ἡ μύτη μου.
Ξεμυτίζω (Ῥόδος)· ἀπομύττωμαι.
Ξενάκια, τά· εἶδος μακρῶν κοχλιῶν μελάνων.
Ξεπεσιμός, ὁ (Λαμία)· ὕψις τοῦ πυρετοῦ. «Ἐπῆρα τὸ κινίνο ἔς τὸ ἔξεπεσμό τῆς θερμῆς». (Παρὰ Βυζαντίῳ δὲν ἀπαντᾷ ἡ σημασία αὕτη).
Ξερίχι, τό (Κεφαλλ.)· εἶδ. σταφυλῆς λευκῆς.
Ξερολάγαρο, τό· εἶδος θάμνου.
Ξερομαραῖνομαι (Πελοπ.)· στεροῦμαι γυναικός, τήκομαι ἐκ τῆς τοιαύτης στερήσεως. (Δὲν ἠδυνήθην μέχρι τοῦδε νὰ συλλάβω ἐπ' αὐτοφῶρῳ δεσποινίδα τινά, ἐξομολογουμένην, ὅτι **ξερομαραίνεται**. Δὲν φεῖδεται ὁμῶς οὐδ' αὐτῶν ἡ νόσος!)
Ξερεσρήρι (ξερὸς καὶ σφυρίζω = πίνω)· ἐπίρρ. (Ἀθήναι)· τὸ νὰ πῇ τις οἶνον χωρὶς νὰ ἔχη καὶ ὀρεκτικόν τι (μεζέ) νὰ τρώγῃ. «Ξερεσφύρι τὸ πίνετε σεῖς;» = Χωρὶς κἀνένα μεζέ πίνετε κρασί;
Ξερασούρια, τά (Θεσσαλία)· ἔργον, ὅπερ πράττει τις, ἵνα διέρχεται τὸν χρόνον, ὡς ἡ ἀνάγνωσις ποιημάτων, ἱστοριῶν κλπ. «Τί εἰν' αὐτό 'που διαβάζεις;» — **Ξερασούρια**. Γαλλ. **passe-temps**.
Ξυλοκρατεῖ ἢ **ζυγαριά** (Λαμία)· δὲν ζυγίζει σωστά.
Ξυλοφωτιά, ἡ (Ἡπειρος)· πῦρ παραγόμενον διὰ τῆς τριβῆς δύο ξύλων.

Ο

Ὀλόλιγο, τό (Ἀθήναι)· τὸ ἐλάχιστον· λέγεται ἐπὶ χρημάτων· «Πούλησε τὸ τάδε πράγμα, κ' ἂν ἔχη δέκα φράγκα, θὰ σοῦ δώσουνε τὸ ὀλόλιγο ἓνα φράγκο». Λέγεται πάντοτε ἐν ἄρθρῳ.

Παλιάτσα, ἡ· ἀγγεῖον ὕδατος, διπλασίας χωρητικότητος τοῦ λάβνα. (Ἰδε τὴν λέξιν).
Πάπα, ἡ· οἱ κλάδοι τῆς δάφνης ἢ τῆς ελαίας ἢ τοῦ φοίνικος, οἵτινες διανέμονται ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαίων καὶ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, καὶ ἐν γένει τὰ ἄνθη τὰ διανεμόμενα ἐπ' ἐκκλησίας κατὰ τὰς δύο ταύτας ἑορτάς.
Παραστημός, ὁ· 1) τοῖχος χρησιμεύων ὡς ὄριον δύο ἀγρῶν ἢ ἀγροῦ καὶ δρόμου· 2) τοῦ παραστημοῦ τὰ **χάλαρα**· παραλία θέσις τῆς Σικίνου, ἀπέναντι τῆς Φολεγάνδρου. (Ἰδε **Χάλαρα**).
Παραστήνω· ὀργάνω τὴν ἄκραν τοῦ ἀγροῦ πλησίον τοῦ τοίχου (παραστημοῦ).
Παρίππι, τό· πῶλος ἵππου. Συνών. **ἀλογάκι**, **ἀφοραδάκι**, **πουλάρι** ἀλόγου.
Πάσπαρος, ὁ· 1) στῤῥωμα γῆς ἐκ λίθου εὐθραύστου· 2) αὐτὸς οὗτος ὁ λίθος.
Πατήθρες, οἱ· παραλία τις θέσις ἐν Σικίνῳ.
Πατσόμηλα, τά· εἶδος μήλων.
Πανλόπετρα, ἡ· θέσις ἐν Σικίνῳ, ἔνθα βράχος ἐπιμήκης ὡς ὁ
Παῦλος· πῆττα στενὴ καὶ μακρά, γινομένη κατὰ σάββατον καὶ διδομένη τὸ πλεῖστον εἰς τὰ παιδιά. Αἱ κατὰ τὴν ἑορτὴν τοῦ Λαζάρου γινόμεναι λέγονται **Λαζάροι**, ὡς καὶ ἐν Κρήνῃ.
Παγνιάζεται, -ῇ τάδε **γυναικα** (Τρίκκαλα)· μοιχεύεται, πορνεύεται.
Πεθεριακός (Πελοπ.)· ὁ τοῦ πενθεροῦ.
Πετάρραβδο, τό· μέρος τοῦ μύλου.
Περέτα, ἡ· εἶδος ἀνδρικοῦ σκούφου πλεκτοῦ, ἐκ **βάμβακος**.
Πέτακας, ὁ, πληθ. **πετάκοι**· οἱ νεοσσοὶ τῆς οἰνάνθης (ἀσπροκωλίνας), ἧς ὁ μὲν ἄρρην λέγεται ἀσπρόκωλος (ἐν Σικίνῳ), ὁ δὲ θῆλυς ἀσπροκωλιᾶ.
Πετάλι (ῥηλὸ —)· ἴδε λέξιν ῥηλὸ.
Πετροκόριθο, τό (Κεφαλλ.)· εἶδος σταφυλῆς μελαίνης. Ὁ Ε. Πονηρόπουλος γράφει **πετροκορύθι** (Δοκ. πρακτ. γεωργίας, σ. 466).
Πήαδος, ὁ· θέσις ἐν Σικίνῳ, ἔνθα ὑπάρχει εὐρὺ φρέαρ.
Πιάστρα, ἡ· τὸ μέρος τῶν πυροβόλων ὅπλων, ἔνθα ὑπάρχει ὁ μηχανισμός (δηλ. πετεινός, σκανδάλη κτλ.).
Πιπιλιά, ἡ· εἶδος φυτοῦ χνοώδους, οὗ ὁ καρπὸς ἐκμυζᾶται· ἐκ τούτου δὲ ἔλαβε καὶ τὸ ὄνομα. (Λέγεται, ὅτι εἶνε ναρκωτικόν).

Πίρια, ἡ· χώνη. Συνών. χωνί.

Πισιλίνα, ἡ· σχοινίον τοῦ σάγματος, ὅπερ διέρχεται κάτωθεν τῆς οὐρᾶς τοῦ ζώου. Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει τὴν λέξιν πισιμά, δὲν ὀρίζει ὅμως τὴν σημασίαν αὐτῆς. Ἐν Κρήνῃ πισιμά καλεῖται πλατεῖα ταινία δέρματος, διερχομένη κατὰ τοὺς γλουτοὺς τοῦ ζώου πολὺ κάτωθεν τῆς οὐρᾶς, ἐνῶ ἡ πισιλίνα τῶν Σικινίων διέρχεται ἀμέσως κάτωθεν τῆς οὐρᾶς τοῦ ζώου¹.

Πιτήρημα, τό· σύμπτωσις, συγκαίρια. (Πλησιάζει πολὺ πρὸς τὴν λ. ἐπικύρημα, ἐπικυρώ).

Πιτίκι, τό· ὁ φλοιός, ὃ χρῶνται οἱ βυρσοδέψαι. Συνών. πίτικας (ἐν Κρήνῃ).

Πίτυμα, τό· θέσις ἐν τῇ παραλίᾳ τῆς Σικίνου, ἔνθα οἱ ἰχθύς τίκτουσι τὰ ῥα αὐτῶν καὶ εὐρίσκονται συνηγμένοι, ἐπομένως ὑπάρχει ἄφθονος ὕλη δι' ἀλιείαν. (Ἴδε ἀνωτέρω τὴν λ. μαῦρο πίτυμα).

Πιτυρό, τό· ἀγγεῖον πῆλινον, ἐν ᾧ τὸν τυρὸν ποιοῦσι. Τὸ ὑπολειπόμενον ἐντὸς τοῦ πιτυροῦ λέγεται ἀποτίρι.

Πλαστήρι, τό· συνών. πλασταργιᾶ (Κρήνῃ).

Πό (πρόθ. ἀντὶ ἀπό). Ἐν Καρδίτῃ καὶ Τρικκάλοις λέγουσι, πὸ τί=γεγί; Ἄ' Πὸ τί νὰ λέγῃ γιὰ μένα αὐτὰ τὰ πράματα; » Διὰ τί νὰ λέγῃ τοιαῦτα περὶ ἐμοῦ;

Πολύτερος (Κεφαλλ.).· πλείων, συγκριτ. τοῦ πολὺς.

Πορίγι, τό· φυτὸν ἐδώδιμον.

Πορόπετρα, ἡ (Κεφαλλ.).· εἶδος λίθου.

Ποταμήσι, τό· εἶδος σταφυλῆς λευκῆς.

Ποταμησιά, ἡ· τὸ κλῆμα τὸ παράγον τὸ ποταμήσι.

Ποῦμα, τό· σκέπασμα τῶν χυτῶν καὶ πλατυστόμων ὕδριων. «Πλύνε τὰ πούματα = πλύνον τὰ σκεπάσματα (καπάκια). (Παρὰ Βυζαντίῳ ἡ λέξις δὲν ὑπάρχει, μνημονεύεται ὅμως ἡ λέξις πουμώνω).

Πραγκαρόλα, ἡ· ἐργαλεῖον χρήσιμον πρὸς ἀλιείαν, ἰδίᾳ τῶν τευθίδων.

Πρεβέντα, ἡ· τεμάχιον φαγητοῦ προσφερόμενον ὡς δῶρον· μεζές.

Προσβόλι, τό· πρόσθετος (δευτέρα) κυψέλη, ἄνευ πυθμένος, προστιθεμένη εἰς πρῶτην, πληρωθεῖσαν μέλιτος. Τοιαῦτα προσβόλια συνάπτονται ἐνίοτε τρία καὶ τέσσαρα.

1. Ἡ λέξις καπουλοδέτης, ἣν ἀναφέρει ὁ Δουκάγγιος καὶ περὶ ἧς φαίνεται ἀμφιβάλλων ὁ Βυζάντιος, ὑπάρχει τῷ ὄντι καὶ ἠκούσαμεν αὐτὴν ἐνταῦθα· λέγεται δὲ ἐν Κρήνῃ ασιμῆς (Ἴδε Βυζαντίου ἀποελλ. Λεξ. ἐν λ. πισιμά).

Προσγούλι, τό· ὁ κολεὸς τῶν γυναικῶν. «Ἦ-πεσεν τὸ προσγούλι τῇ» = ἔπαθε πρόπτωσιν τοῦ κολεοῦ. Συνών. πρόςμυλο. (Κρήνῃ). Προσόψι, τό· ἄμνιον (Μαιευτ.). Οὐδέποτε σημαίνουνσιν ἐν Σικίνῳ διὰ τῆς λέξεως ταύτης τὴν πεσέταν ἢ πετσέταν. (Ὁ Βυζάντιος ἀγνοεῖ τὴν σημασίαν ταύτην). Ἴδε καὶ κυτάρι.

Προσφύρα, ἡ· πῆττα στρογγύλη, ὀπτωμένη ἐν τῷ κλιβάνῳ, πολὺ πρὶν ὀπτηθῶσιν οἱ κυρίως ἄρτοι (ψωμά).

Ρ

Ρακεντζεῖο ἢ ρακεντζεῖο, τό· ὁ οἶκος ἡ τὸ κατάστημα, ὅπου κατασκευάζεται ῥακή.

Ράμρος, ὁ· θέσις ΒΑ. τῆς πόλεως Σικίνου.

Ράσα-ράσα, ἐπίρρ. (Λευκάς). Λέγεται περὶ ποτηρίων, ἅτινά εἰσι τόσον πλήρη ὕδατος ἢ ἄλλου ὑγροῦ, ὥστε οὐδὲ σταγὼν πλέον χωρεῖ. «Τὸ ποτήρι τοῦτο εἶνε γεμᾶτο ῥάσα-ράσα» = εἶνε γεμᾶτο ὡς ἐπάνω, κοντεύει νὰ ἔξευλισθῇ.

Ράχη, ἡ· θέσις πρὸς νότον τῆς Σικίνου.

Ρεπαντής, ὁ· μετὰ τὸ τέλος τοῦ συρτοῦ (καθ' ὃν χορεύουσι πολλοί), μένουσι δύο χορευταί, χορεύοντες ἔτι, εἰς ἀνὴρ καὶ μία γυνή· τοῦτο δὲ λέγεται ἐν Σικίνῳ ρεπαντής. Συνών. μπάλος (Κρήνῃ).

Ριχτάρι, τό· (Τρίκκαλα)· συνών. μπεζόβολος.

Ρόγδο, τό (Κεφαλλ.).· ροῖδιον. Συνώνυμον· ρούδι.

Ρόδα, τά. Οὕτω καλοῦσιν ἐν Κεφαλληνίᾳ τὰ μὴ ἔχοντα ἀκάνθας ρόδα, ἐνῶ τὰ ἀκανθώδη καλοῦσι τριαντάφυλλα.

Ροδοκάρι, τό· ἀγγεῖον φαρφουρί, ἐν ᾧ τίθεται συνήθως ροδόσταμον.

Ροός (ἀντὶ ρογός), ὁ· ἀποθήκη, ὅπου φυλάττεται ἡ κριθή ἢ τὸ μίγμα κριθῆς ἐπὶ ἐν ἔτος.

Ρούα (ἀντὶ ρούγα), ἡ· πλατεῖα.

Σ

Σαλιακούδα, ἡ· εἶδος μικρῶν ἰχθύων.

Σθιράγλιδας, ὁ· εἶδος θάμνου.

Σθούρι, τό· ὁ μῆπω ἀνεωγμένος καρπὸς (σγούρα) τοῦ βάμβακος. (Ἴδε καὶ τὸ συνών. ἀποσθουρίδι).

Σιδεροκάβουνα, τά· (Ἀθῆναι)· συνών. γεροκάβουνα· ἄγρια κάρβουνα.

Σιδεροκάψι, τό· ὅρος ἐν Σικίνῳ. Λέγεται, ὅτι ἐγκρύπτει σίδηρον.

Σιδερόφαρο (-ἄλογο· Θεσσαλία)· φαῖος ἵππος.

Σκαπαστή, ἡ· μανδύλι· στριμμένο, τὸ ὅποιον δένουσι περὶ τὸν σκούφον (περέταν).

Σκαρμαῖδα, ἡ· καὶ πληθ. σκαρμαῖδες· τὰ σύκα, ἅτινα σχίζονται ἐπὶ τῆς συκῆς.

Σκεπασταριά, ἡ· ἀγγεῖον πῆλινον, ἐν ᾧ τίθεται αἱ μελόπηττες.

Σκινοκόπανλος, ἀντὶ σκινοκοκκόπανλος, ὁ· παῦλος (δηλαδὴ πῆττα), ὅστις ζυμώνεται μὲ τὸν σκινόκοκκο.

Σκινόλαδο, τό· ἔλαιον τοῦ σκινόκοκκου.

Σκλαβομαγειριά, ἡ· εἶδος φαγητοῦ ἀποτελουμένου ἐκ διαφόρων ὀσπρίων· κυάμων, φασηόλων, ἐρεβίνθων κλπ., ἅτινα μαγειρεύονται ὁμοῦ καὶ τρώγονται τὴν ἑορτὴν τῶν Ἀγίων Τεσσαράκοντα.

Σκλιβό (-ψωμί)· συνών. μπαγιατικό. Λέγεται ἀποκλειστικῶς ἐπὶ ἐώλῳ ἄρτου.

Σκορδαφός, -φοί (Κεφαλλ.).· εἶδος ἀγρίου φυτοῦ δηλητηριώδους.

Σκουργαβιλὸς ἢ σκουρναβιλός, ὁ· κορυδαλός.

Σκούρλος, ὁ· εἶδος πελέκειος. Ἴδε καὶ μαγάρι.

Σκουτάβλα, ἡ· ξύλον μακρόν, φέρον πρὸς τὰ πρόσω ἀσκὸν ἀνοικτόν, χρησιμεύοντα πρὸς ὑποδοχὴν τῆς κόπρου τοῦ ἀλωνίζοντος ζώου, ἵνα μὴ μολύνῃται ὁ σίτος.

Σκυλαύλακο, τό· πορθμὸς ἐν Σικίνῳ μετὰ τῶν ἀκρωτηρίων Τρία-πηγάδια καὶ Σκυλόφρουδο.

Σκυλόφρουδο, τό· ὅρος ἀρκετὰ ὑψηλὸν ἐν Σικίνῳ.

Σμαγδαλώνω· κἀνω τὲς ἀντένες τοῦ μύλου σμαγδαλωτές, καὶ ἐπομένως τὸν μύλον σμαγδαλωτόν.

Σμαγδαλωτὸς μύλος· μύλος, οὗ αἱ κεραῖαι στηρίζονται ἐπὶ πολλῶν ξύλων, καθέτων ἐπὶ τῆς κεραίας καὶ πολυγώνων. Ὁ μύλος δύναται νὰ ἔχῃ ὅλας τὰς κεραίας σμαγδαλωτάς, ἢ τινὰς ἐξ αὐτῶν ἢ καὶ μίαν μόνον.

Σμέρουλας, πληθ. σμέρουλοι· κόσσυφος.

Σμυναριά, ἡ· σμύρνα, ἰχθύς.

Σοκάρο, τό· χονδρὸν σχοινίον, ὅπερ τιθέμενον ἐπὶ τοῦ ἄξονος τοῦ μύλου τὸν σταματᾷ.

Σουβλίτης, ὁ· ἀθερινὸς μὲ στόμα ὀξύ.

Σούγλι, τό. Μιγνύουσιν ἄλευρον μετὰ πολλοῦ ὕδατος καὶ βράζουσι, τὸ δὲ γαλακτώδες ὑγρὸν πίνουσι. Τοῦτο δὲ τὸ ποτὸν καλεῖται παρὰ τοῖς Σικινίοις σούγλι.

Σουρλί, πληθ. σουρλιά, τό, τά· πανταλόνια φράγκικα, στενά (κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰ φαρδιά ἢ ῥωμαίικα βρακιά). Ἐν Χίῳ καὶ Κρήνῃ λέγονται σουρέλα.

Σουσουριά, ἡ· πτηνόν. Συνών. σουσουράδα.

Σταυροπατέρας (Λευκάς). Τιμητικὴ προσφώνησις νέου πρὸς γέροντα, οὗ τὸ ὄνομα ἄγνωστον. «Ποιόνε γυρεύεις, σταυροπατέρα; » Ὁμοίως λέγεται καὶ σταυρομάνα.

Σταυρογιώτης, ὁ· εἶδος σταφυλῆς λευκῆς.

Σταφυλίτος, ὁ· φυτὸν, οὗ αἱ κορυφαὶ ξηραίνονται χρησιμεύουσι πρὸς καθαρισμὸν τῶν ὀδόντων μετὰ τὸ φαγεῖν. Συνών. τζιρίτης. (Κρήνῃ).

Σταφυλιώνας, ὁ (Κεφαλλ.).· εἶδος ἀγρίου λαχάνου ἐδώδιμου, φυομένου εἰς τὰς ἀμπέλους.

Στεασιά, ἡ· στέγη.

Στέη, ἡ· στέγη.

Στιάδι, τό· δρόμος σκεπασμένος, στοά, βρεχανές (Σμύρνη). Passage.

Στραβόρι, πληθ. στραβόρια· εἶδος μικρῶν ἀπίων.

Στρατούρι, τό· χονδρὸν ὄφρασμα, ὅπερ ῥίπτουσιν ἐπὶ τῆς ῥάχεως τοῦ ζώου, ἀφ' ἧς ἐποχῆς θέσωσιν ἐπ' αὐτῆς τὸ σαμάρι, ὅπερ ἐν Σικίνῳ σύγκειται μόνον ἐκ ξύλων.

Στριφαλίδα, ἡ· φυτὸν ἐδώδιμον. Συνώνυμον μουναρίδα.

Στρίφουλο, τό· φυτὸν ἐδώδιμον, διάφορον τῆς στριφαλίδας.

Στροφυλιά, ἡ· τὰ στέμφυλα καὶ ἐν γένει πάντα τὰ ὑπολειπόμενα μετὰ τὴν καταπάτησιν τῶν σταφυλῶν ἐν τῷ ληνῷ. Πάντῃ διαφορὸς εἶνε ἡ παρὰ Βυζαντίῳ ἀπαντῶσα στροφυλιά.

Σύνεργο, τό· μέρος τοῦ ἀρότρου· ξύλον, ἐπὶ τοῦ ὁποίου πιέζουσιν, ἵνα βυθισθῇ ἡ ὕνις.

Σύντεκρος· 1) ἐπίθ. κουμπάρος· 2) οὐσιαστ. εἶδος βρωμεροῦ σκώληκος. (Ὁ Βυζάντιος δὲν ἀναφέρει τὴν σημασίαν ταύτην).

Συρμός, ὁ· ἀτραπός. Συνών. μονοπάτι. (Παρὰ Βυζαντίῳ ἐλλείπει ἡ σημασία αὕτη).

Σφήνα, ἡ· σφήν. Κρασί τῆς σφήνας = ἀπόρρωγο (Κρήνῃ), Πρῶρο ἢ Πόρο (Χίος). Ὁ Βυζάντιος ἀγνοεῖ τὴν σημασίαν ταύτην.

Σφυρίδα, ἡ· κόφινος πλεκτὴ ἐκ κλάδων σχοίνου (σκοινόβεργες), ἐν εἵδει ἀλιευτικοῦ κύρτου, εἰς ἣν τίθεται ἡ μᾶζα τῶν πυρήνων καὶ τῶν ἐλαίων καὶ πιέζεται ἐκ νέου, ἵνα ἐξαχθῇ ἔλαιον. Παρὰ Βυζαντίῳ ἡ σημασία αὕτη δὲν μνημονεύεται.

Τ

Ταβλάδο, τό· σειρά θέσεων, ὡς βιβλιοθήκη, ἐφ' ὧν θέτουσιν ὕαλικά.

Τέστο, τό· ἀγγεῖον πῆλινον μετὰ λαβῆς, ὁμοιον τηγάνῳ.

Τζατζαμίνα, τὰ· (Κεφαλλ.)· τὰ ἄνθη τῆς λεμονέας καὶ πορτοκαλέας.

Τζοαριά, ἡ· φυτόν.

Τζούλα, ἡ· αἶξ.

Τζυλώροος, ἀντὶ τζυλώροος, ὁ· λῶρος ἐκ δέρματος βοείου, χρήσιμος πρὸς σύνδεσιν τοῦ ἀρότρου μετὰ τοῦ ζυγοῦ.

Τοῖχος τῆς ἐγκαιριᾶς· ὁ τοῖχος, ὅστις διήρει τὴν Σίκινον εἰς δύο μέρη, τὴν ἐγκαιριᾶ (τουτέστι τὸ μέρος, ὅπερ ἐσπεύρετο) καὶ τὸ καλοκαιρινό. Ἴδε τὰς λέξεις ἐγκαιριὰ καὶ καλοκαιρινό.

Τουθαέλλα, ἡ, καὶ τουθαέλλι, τό (Λευκάς)· τραπέζομακρὸν καὶ ἰδίως τὸ ἐκ λίνου.

Τοῦ παραστημοῦ τὰ γάλαρα· παραλία θέσις τῆς Σικίνου ἀπέναντι τῆς Φολεγάνδρου.

Τουρκόσκα, τὰ· εἶδος σύκων.

Τουρκοσυκιά, ἡ· εἶδος συκῆς.

Τριτσόλα, ἡ· εἶδος πτηνοῦ μικροῦ, ὁμοίου μὲ στρουθόν.

Τρούλλα, ἡ· ἡ στέγη τοῦ μύλου.

Τρουλλόξυλα· τὰ ξύλα τῆς στέγης τοῦ μύλου.

Τρουλλός, ὁ· σωρός.

Τρυπολύος, ὁ· πτηνὸν μικρόν.

Τσαγκαρίνα, ἡ· εἶδος σταφυλῆς μελαίνης.

Τσάρουρας, ὁ· λάρυγξ.

Τσιγκοῖρα, ἡ· θέσις ἐν Σικίνῳ, ἐν ἣ ἐξάγε-ται ὁ ἡμιδιαφανὴς λίθος, ὁ καλούμενος ἄτσαχας.

Τσίκουδα, τὰ· συνήθ. πληθ. Συνών. πυρήνα, ἡ (Μιτυλήνη).

Τσίκουδιά, ἡ· ῥακὴ γινομένη ἐκ τῶν στεμψύλων (στροφυλιᾶς).

Τσίμπουρας, ὁ· συνών. τσιμπούρι.

Τσιτρολάουδο, τό· μικρὰ ῥάβδος κρατουμένη μετὰ τοῦ δαξαριῦ καὶ τοῦ λαγουδιοῦ καὶ χρησιμεύουσα διὰ τὸ στοίβασμα τοῦ βάμβακος.

Τσοχογάμποννο, τό· βλαστὸς μακρὸς τοῦ τσόχου.

Τυρόπουλο, τό· εἶδος φυτοῦ, οὗ τὰ ἄνθη διατηροῦσι τὸ χρῶμα αὐτῶν ἐπὶ μῆκιστον.

Υ

Υψέλι, τό· κυψέλη ἐκ πηλοῦ κατεσκευασμένη.

Φ

Φανάρα, ἡ· θέσις ἐν Σικίνῳ.

Φάραγγας, ὁ· φαραγγί, οἱ· ὁπῇ δίκην σπηλαίου ἐν τῇ γῇ.

Φαραωσυκιά, ἡ· συνών. χλαποσυκιά (Σίκινος), μωροσυκιά (Κρήνη).

Φιλαδέρφια, τὰ· πτηνὰ ὅμοια ἀετοῖς.

Φιάρος, ὁ· συνών. φλουγάρος (Κρήνη)· καμινάδα (Ἀθήναι).

Φλέα, ἀντὶ φλέβα, ἡ· βρύσις. « Ἰάω 'ς τὴν φλέα γιὰ νερό ». (Ὁ Βυζάντιος παραλείπει τὴν σημασίαν ταύτην).

Φλέας, οἱ· θέσις ἐν Σικίνῳ, ἔνθα ὑπάρχουσι πηγαὶ ὕδατος.

Φλετρό, τό (Ῥόδος)· φρέαρ.

Φρούδι, τό· πᾶν ἀπόκρημνον ὄρος. Κακοτοπιές, φρούδια—δύσβατα μέρη, ἀπότομα ὄρη.

Φρουδιάζομαι, περίφρ. Πέφτω μέσα 'ς ἐφρούδια (δύσβατα ὄρη)· χάνω τὸν δρόμον ἐντὸς τῶν ὁρέων.

Φυλάκι, τό· ὁ ἀσκός, ἐν ᾧ τιθεῖσι γάλα.

Φυλλάδα, ἡ· 1) βιβλίον· 2) πικροδάφνη· « πικρὸς 'σάν τὴν φυλλάδα. (Ὁ Βυζάντιος παραλείπει τὴν σημασίαν ταύτην).

Φυρογάλαρα (ἐνν. σῦκα)· εἶδος σύκων.

Φυρογάλαρη συκιά· εἶδος συκῆς.

Χ

Χάλαρα, τὰ· οὕτω καλοῦνται ἐν γένει αἱ βραχῶδεις παραλῖαι.

Χαλκιᾶς, ὁ· χαλκιᾶδες, οἱ· εἶδος πτηνῶν. (Ὁ Βυζάντιος ἀναφέρει τὴν λέξιν χαλκοκουρούνα).

Χαράκι, τὰ· θέσις πετρώδης καὶ ῥηγματώδης ἐν Σικίνῳ.

Χαρτέλλα, ἡ· ὁ σάκκος, ἔνθα τίθενται τὰ βιβλία καὶ ὃν φέρουσιν οἱ μαθηταὶ πορευόμενοι εἰς τὸ σχολεῖον. Ἐν Κρήνῃ καλεῖται στέκα.

Χλαποσυκιά, ἡ· συνών. φαραωσυκιά· μωροσυκιά (Κρήνη).

Χοιροβοσκός, ὁ· φυτὸν ἐδώδιμον, ὅμοιον μὲ τὸν ἀλιθάμβαρρον. (Ἴδε τὴν λέξιν).

Χονδρὴ βίγλα, ἡ· ὄρος ὑψηλόν, ὅθεν φαίνεται πᾶσα ἡ Σίκινος.

Χούσουλο, τό· πληθ. χούσουλα· συνών. σκουπίδια.

Χοχλίδια, τὰ· μικρὰ στρογγύλα λιθάρια, τὰ ὅποια στρώνουσιν εἰς τὰς πόλεις ἐντὸς τῶν αὐλῶν τῶν οἰκιῶν, ὡς καὶ εἰς τοὺς κήπους. Ἐν Κρήνῃ λέγονται βολάκια. (Ὁ Βυζάντιος δὲν ἀναφέρει τὴν σημασίαν ταύτην, γράφει δὲ καὶ τὴν λέξιν μὲ υ· χοχλίδι).

Χρειασιδι, τό· ἀμῖς, σκωραμῖς· συνών. καθίσι.

ΟΝΟΜΑΤΑ ΓΥΝΑΙΚΩΝ ΕΝ ΣΙΚΙΝῶ

Μαρούσι, τό· Μαρία.

Σοφιόλα, ἡ· Σοφία.

Φλουρέζα, ἡ.

Χαδαριό, τό.—Τὸ Χαδαριὸ καὶ τὸ Μαρούσι κλίνονται κατὰ τὸ οὐδέτερον γένος, ὡς καὶ ἐν Τσεσμέ τὰ ὀνόματα Κατερινό, Μαρινό, Ρηγιό, Δεσποινιό, Γαρ' φαλό, Φραγκό, Ζαμπετιό καὶ πλείστα ἄλλα. Τὰ οὐδέτερα ὅμως ταῦτα συντάσσονται πολλαῖς μετὰ θηλυκοῦ ἐπιθέτου· ὡς, τὸ Ρηγιό εἶναι πρὸς μεγάλη.

Ψ

Ψηλὸ πετάλι· ὄρος ἐν Σικίνῳ.

Ψιλομελάχροινος, ὁ· (Ἀθήναι)· ὀλίγον μελάχρους, ὅχι πολὺ μελαχρινός.

Ψορδοσιδικό, τό· εἶδος σταφυλῆς.

Β'

ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΓΛΥΚΑ

ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ ΙΜΒΡΟΥ

Ἡ ΜΑΛΛΟΝ ΛΕΞΕΙΣ ΤΙΝΕΣ ΚΑΙ ΦΡΑΣΕΙΣ ΑΡΧΑΪΚΩΤΕΡΑΙ ΚΑΙ ΕΠΙΧΩΡΙΑΖΟΥΣΑΙ

ΕΞΗΓΜΕΝΑΙ ΕΞ ΑΝΕΚΔΟΤΟΥ ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΥ ΙΜΒΡΟΥ ΠΟΛΥ ΠΛΗΡΕΣΤΕΡΟΥ

Α

Ἀγός· ἀγωγὸς ὕδατος.

Ἀγούθαλμα· εἶδος στρυφλῆς μελαίνης, μεγίστας ἐχούσης τὰς ῥάγας. (Βούφθαλμοι;)

Ἀετοροσιά· ἀετοφωλιά.

Ἀδράταλα· ἀχράδος ἀκανθώτῃ κλαδία, πρὸς πύκνωσιν καὶ τελειοποίησιν τῶν καπῶν.

Ἀθότυρος· ὁ ἐκ τοῦ ἄνθους (μυζήθρας) ἐξαγόμενος τυρός, ἀφ' οὗ ἀφαιρεθῇ ὁ βούτυρος.

Ἀθρασκούφη· στάκτη θερμὴ βεβρεγμένη δι' ὄξους καὶ τιθεμένη ἐντὸς πανίου ἐπὶ πόνου τῆς κοιλίας, ὡς ἱατρικόν.

Ἀλινῶ· λιμνὴ τὸν σῖτον.

Ἀλίρι· ἐπίπεδον ὁμαλόν.

Ἀλιπας· γῆ ἄπαχος καὶ ἄκαρπος.

Ἀλιποδῶ· ἐπὶ ἱππέων, τρέχω καλπάζων.

Ἀρεβάνισσα· πηγὴ ἐν ὄχθῃ ποταμοῦ ἀναβρύουσα.

Ἀρεφοριάς· φεγγίτης ὁροφῆς.

Ἀρεμίσομαι· κινεῖμαι.

Ἀρεμίσου· σάλευσε ὀλίγον.

Ἀξάριμ· τὸ ἐκ τῆς κατασκευῆς τοῦ βουτύρου καταπάτι. Ἴσως ἐκ τοῦ ἐξάλμι.

Ἀξάρι· μέτρον τοῦ μυλωνᾶ· τὸ ἕκτον σχεδὸν τοῦ ἀλέσματος.

Ἀπαλέτης· ὁ τακτικῶς εἰς τινα μύλον ἀλέθων.

Ἀπάκι· τὸ παρὰ τὴν ῥάχιν τοῦ χοίρου ἐξαγόμενον κρέας.

Ἀπαρεμιά· τόπος, ἔνθα δὲν πνέει ἄνεμος.

Ἀπαρεμίζω· ἴσταμαι ἢ κάθημαι εἰς ἀπανεμιάν.

Ἀπλάδα· τὸ ἐξωτερικὸν κάλυμμα τῆς κεφαλῆς τῶν γυναικῶν.

Ἀπλομέμαι· ἀποκρίνομαι.

Ἀπλοχεριά· ποσότης μικρά, διὰ τῆς χειρὸς λαμβανομένη· τὸ ἐναντίον τοῦ χούφτα.

« Πλόχερο χωριό, χούφτα προεστοί ».

Ἀπλοχερίζω καὶ
Ἀπλοχερίω· ἐγγίζω, λαμβάνω τι μὴ ἀνήκον
εἰς ἐμέ.
Ἀπόπυρος· ἐπὶ κλιβάνου πρὸ ὀλίγου ἀνημ-
μένου.
Ἀργατάρα· ἑορτὴ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ τοῦ Πά-
σχα, τῆς ἀργατάρας λεγομένη.
Ἀργαταρίζω· περιφέρω διὰ πλοίου τοὺς προς-
κυνητὰς κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν.
Ἀρκοβατιά· σειρά πυκνὴ καὶ ἀδιάβατος βάτων.
Ἀυραγίδα· μυστηριώδης θεότης ἢ φάντασμα,
πιστευόμενον, ὅτι κατοικεῖ ἀπόκεντρά τινα
μέρη καὶ ἐπιφαινόμενον εἰς τινὰς ἐπὶ βλάβῃ
αὐτῶν· «τὸν ἡγῆσαν οἱ αὐραγίδες τὸ νοῦ
του». Ἴσως γραπτέον μᾶλλον Ἀβραγίδα.
Ἀφύσευτος· λίχνος, ἀκόλαστος· καὶ ἀφυσ-
ευτιᾶ.
Ἀχιλιά· στάκτη· ἐξ οὗ ἀχλιαπούτης ὁ παρὰ
τὴν ἐστίαν πάντοτε καθήμενος.
Ἀχτράπλος· ζωηρός, ἄτακτος· ἐπὶ παιδῶν·
(εὐτράπελος;)

B

Βαθ.λατιζώ· βυθίζομαι εἰς ὕπνον καὶ λήθαρ-
γον· ἀλλὰ καὶ βαθ.λατίζει ὁ ἀγρός = βυθί-
ζεται πολὺ τὸ ἄροτρον.
Βαράγγι· φύλλον ψευδοχρύσου.
Βαράδη· κυφελὴ ξυλίνη τῶν μελισσῶν, ἐκ κορ-
μοῦ δένδρου κατεσκευασμένη.
Βεργάη· τὸ μέρος, ἐνθα ἱστάμενος ἐπιτηρεῖ.
Βεργάτης· ὁ φύλαξ τῶν ἀμπελώνων· καὶ
Β.λατί· ὕφασμα μεταξωτόν· καὶ β.λατένιο.
Βορ.λάκι· ἡ βέμβυξ (σβοῦρος).
Βωλόσυρος· σανὶς εὐμεγέθης, δι' ἧς οἱ γεωρ-
γοὶ τρίβουσι τοὺς βώλους καὶ ἱσοπεδοῦσι
τὸν ἀγρόν.

Γ

Γάνα· ψιχάλα, στιγμαία βροχή. «Ἐφερε
μὲν γάνα».
Γαριάζω· δυσκόλως καὶ μετὰ κόπου ποιῶ τι·
γάγιασε = μόλις.
Γαστέρι· ὁ στόμαχος τῶν ἀρνίων, τὸν ὅποιον
πληροῦντες γάλακτος μεταχειρίζονται ἐπει-
τα πρὸς πῆξιν καὶ κατασκευὴν τυροῦ.
Γειλοῦ· μυστηριώδης θεότης, βλάπτουσα συ-
νήθως τὰ μικρὰ παιδία. «Τὸ παιδί ἡγειλο-
πατήθηκε». Πρὸς θεραπείαν μεταχειρίζον-
ται τριψίματα, ἐπ' ἄδοντες· «Ἐξω, Γειλοῦ·
μέσα, Χριστὲ καὶ Παραγιά»¹.

1. Εἶναι ἡ Γειλὼ τῶν ἀρχαίων, νόμφη κακοποιός, οἷα

Γειμός· ἰός· καὶ ῥῆμα γιώνω.
Γοργί· ζύμη ἰδιαιτέρα διὰ τὸν λεγόμενον αὐ-
τόζυμον.
Γοργούδι· εἶδος μικροῦ πηλίνου ἀγγείου.
Γού.λα· λαίμαργία, καὶ
Γου.λιάρης· λαίμαργος.
Γρύζος· ὕφασμα μάλλινον· ἐπιθ. γρυζένιο.
Γύλος· εἶδος μικροῦ καὶ γλοιώδους ἰχθύος.
«Γύλος εἶμαι, σὲ γελῶ,
τὰ δολώματά σ' χαλῶ».
Γωριά· ἐστία.
Γωρίδι· γωνία.

Δ

Δαυ.λίτης· στάχυς, περιέχων ἀντὶ σίτου ἡ κρι-
θῆς μέλαιναν καὶ αἰθαλώδη ὕλην.
Δέβομαι· μεταχειρίζομαι τι· (δέομαι;)
Δερμόνι· κόσκινον σίτου ἐκ χορδῶν.
Δεχῶ· ἐμποδίζω τινὰ νὰ πράξῃ τι· ἐπὶ ζῶων
κυρίως.
Διαγομίζω καὶ
Διαρμίζω· διαρπάζω, ἐπὶ ληστῶν· ἀλλὰ τὸ
τελευταῖον, ἐπὶ τῆς παθητικῆς φωνῆς = το-
ποθετῶ τι.
Διάζομαι· παρασκευάζω τὸ στημόνι, ἵνα ὕφαν-
θῇ· καὶ διὰ δι· τὸ παρασκευασθέν.
Διαλλάσσω· διέρχομαι· ὡς ἐν τῇ φράσει· «Ἐδῶ
πουλὶ δὲ φαίνεται, κορούνα δὲ διαλλάσ-
σει».
Διάπαντα· τὰ ὑποστατικά.
Διαπορεῖ· περιφέρεται.
Διαφοστορίζω· ἐξετάζω περιέργως. «Τί δια-
φοστορίζεις;» = τί σε μέλει;
Διβολῶ· ὀργώνω ἐκ δευτέρου τὸν ἀγρόν.
Διμάρης· δίδυμος.
Δίμιτον· ὕφασμα διπλοῦν· ἀντίθετον τοῦ μο-
νότριου = ἀπλοῦ, προστύχου.
Διατόνι· ἡ μεγάλη δοκός, ἐφ' ἧς στηρίζεται ἡ
ὀροφή τῆς οἰκίας.
Δου.λί· τὸ ἔχειν πτωχοῦ τινος τὸ προσφάγιον,
τὸ ἐλάχιστον.
Δρογγαίνει (ὁ καιρός)· κλίνει εἰς τὴν βροχὴν.
Δρο.λαπίζει· ψιχαλίζει, ρίπτει ψιλὴν βροχὴν.
Δρύμες· ἀσθένεια μυστηριώδης, ἐπικρατοῦσα
ἐν ταῖς ἐξ πρώταις ἡμέραις τοῦ Αὐγούστου
καὶ βλάπτουσα τοὺς εἰσερχομένους εἰς τὰς
ἀμπέλους· ἀλλὰ καὶ τὰ ἐνδύματα βλάπτει,
τὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις πλυνόμενα.
(Δρύμες νομίζονται μᾶλλον αἱ ἐξ αὐτῶν

τῶν μειδιάματι ἀπατώσα καὶ προσελκύουσα τὰ παιδία πρὸς
ἐαυτὴν καὶ οὕτω κακοποιούσα.

ἡμέραι, ἢ μᾶλλον οἱ κακοποιοὶ δαίμονες
τῶν ἡμερῶν τούτων τοῦ Αὐγούστου).
Δυκάνη· ἡ μετὰ χαλίκων σανὶς, δι' ἧς ἀλωνί-
ζουσι, τρίβουσι τὸν σίτον.

E

Ἐπρος· ἔμπυον.
Ἐπ.λαση· ἡ ὀροφή, ἡ σκέπη τῆς οἰκίας.

Z

Ζευγολάτης· γεωργός.
Ζούρα· ἀσθένειά τις ἀόριστος, παραπεινομένη·
φθίσις, μαρασμός.
Ζούρος· ὁ πάσχων τὴν τοιαύτην ἀσθένειαν,
συνεκδοχικῶς δὲ καὶ ὁ ἅγιος, ὁ θεραπεύων
αὐτήν.
Ζυγό.λερος καὶ ζυγό.λερα· λῶρος πλατὺς καὶ
ἐπιμήκης, δι' οὗ περιδένουσι τὸ ἄροτρον εἰς
τὸν ζυγόν.
Ζωῶ καὶ ζωγῶ, ζωήσω· ζῶ, διέρχομαι τὸν
βίον· ἔχω τὰ πρὸς τὸ ζῆν.

K

Καλικάντζαρος· φάντασμα τερατώδες, πι-
στευόμενον, ὅτι περιφέρεται νυκτὸς τὸ δω-
δεκάημερον ἰδίως. Μετὰ δὲ τὸν ἁγιασμόν
τῶν Φώτων ἀφανίζεται.
Καματηρό· ὁ ἐργαζόμενος βοῦς.
Κάματος· ἡ ἐργασία τῶν μελισσῶν, ἡ κηρή-
θρα· π. χ. ὁ παλαιὸς καὶ νέος κάματος.
Κάμνω· ποιῶ καὶ ἰδίως γνέθω.
Κάμωμα· ἔργον οἷον δήποτε. Παροιμ. «τῆς
νύχτας τὰ καμώματα, τὰ γ.λέπ' ἢ ἡμέρα καὶ
γελᾷ».
Κατσόνι· μικρὰ μάχαιρα καμπύλη.
Κεντικόρημι· ἐνδυμα γυναικεῖον κεντητόν.
Κεραμόρδος· ὁ ἐπὶ τῆς στέγης ἐκ κεράμων
ἀγωγός· π. χ. «οἱ κεραμόρδοι τρέχουσιν»,
ἐπὶ ῥαγδαίας βροχῆς.
Κ.λάπα· ξύλον, προσσηρμοσμένον εἰς τὸν πόδα
τοῦ ζώου, ἵνα μὴ φεύγῃ μακράν· καὶ ῥῆμα
κ.λαπῶν.
Κμάζει· ἐπὶ ὀρνίθων· παύει τὸ γεννᾶν.
Κμάσι· ὀρνιθῶν.
Κοιτάζει· ἐπὶ ὀρνίθων· ἀπῆλθεν ἵνα κοιμηθῇ.
Κο.λερός· ἀγγεῖον πηλίνον ἄνευ ὧτων (κό-
λουρος;)
Κορταρεῦει (ἐπὶ ἀγίων)· βλάπτει, τιμωρεῖ τὸν
βλάπτοντά τι τῶν τοῦ ἁγίου.

Κόσπος· τὸ τσίπουρον τοῦ σησαμίου.
Κούτ.λο· τὸ ἄνευ κεράτων ζῶον· ἐν τινι πα-
ραμυθίῳ λέγεται περὶ τινος γραΐας, ὅτι εἶχε
πρόβατα·
«Χίλια μύδια (ἄνευ ὧτων), χίλια κούτ.λα,
χίλια μὲ τὰ κέρατα».
Κροκεράματα· αἱ εἰς τὰ ἄκρα τῆς ὀροφῆς ὑπὸ
τὰς κεράμους τιθέμεναι πλάκες, αἵτινες τὸ
πάλαι ἦσαν κέραμοι.
Κῶ; πῶς; ἀπορηματικῶς.

Λ

Λαγάρα· λωρὶς δερματίνη, δι' ἧς οἱ γεωργοὶ
περιδένουσι τὰ τσαρούχια των, ἀλλὰ καὶ
πᾶν ὅ,τι ἐλαστικόν καὶ καθαρόν· ἐξ οὗ λα-
γαρίζω = καθαρίζω.
Λαύρα· φλόξ· «φωτὶα καὶ λαύρα γὰρ σὲ κάψῃ»·
ἀλλὰ καὶ ὁ σφοδρὸς πυρετός· ἐξ οὗ τὸ ἔξ-
λαυρίζω = μετριάζει ἢ παύει ὁ πυρετός.
«Τὸν ἐξελαύρισε».
Λεγομαχεῖ ἢ λεγομαχεῖ· ἐπὶ τῶν μετὰ τινα
δρόμον ἢ ἀγῶνα ἱσταμένων καὶ πυκνὰ ἀνα-
πνεόντων.
Λισάζει· ἐπὶ ζῶων· συνηθίζει εἰς τι καὶ ἐπα-
νέρχεται.
Λιπαράβατο (ψωμί)· ἄζυμον.
Λογαρικό (ἐπὶ μετᾶξης)· 15 δραμίων.
Λόχη· καῦσις πνιγερὰ, ἄλλως συννεφρόκαμμα.

M

Μανός καὶ μανόν· ἐπὶ ζῶων· ἡσυχον καὶ πρῶον.
Μαραγγιάζω· ἐπὶ χόρτων· μαραίνομαι.
Μαργῶνω· κρυώνω.
Μαρμαρίτα· χυλὸς ἐξ ἀλεύρου ἐψημένος ἐπὶ
πώματος (πλακός).
Μαστάρι· μαστὸς τῆς αἰγὸς καὶ τοῦ προβάτου.
Μέλαγκας· 1) εἶδος γῆς μελαίνης καὶ παχείας·
2) νόσος μυστηριώδης, ἀπειλοῦσα τὸν ἐν
καιρῷ μάλιστα μεσημβρίας εἰσερχόμενον
εἰς ἀγρόν κυάμων. «Τὸν ἐπίασε μέλαγκας».
Μελίγα.λα· πανώλης.
Μίδιο· ἐπὶ αἰγῶν καὶ προβάτων ἄνευ ὧτων.
Μιτζιά· καπνιά.
Μορότριο· ὕφασμα ἀραιὸν καὶ πρόστυχον.
Μορμόπης· εἶδος σταφυλῆς λευκῆς καὶ εὐώ-
δους, διαφόρου τοῦ μοσχάτου.

N

Νᾶμα· ὁ διὰ τὴν λειτουργίαν προσφερόμενος
οἶνος.
Νέσπος καὶ νεσπόμα.λλον· τὸ ἄπλυτον μαλλί
τοῦ προβάτου.

Νιάζω και νιάμα· ἐπὶ τῶν καλλιεργουμένων ἀγρῶν ἵνα σπαρῶσιν ἀμέσως, ἀλλ' οὐχ ἵνα παρασκευασθῶσιν εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος. Ἀρχαία ἡ λέξις *νειός* καὶ *νεός*. «Νειὸν σπείρειν» (Ἡσύχ. παρὰ Ξενοφ. καὶ Θεοφρ.).

Ξ

Ἑνεμιζώ· ἐπὶ ἀγρῶν τὸ πρῶτον γεωργουμένων καὶ εἰς σπορὰν παρασκευαζομένων· ἐξ οὗ Ἑνεμισμένον καὶ ἀξανέμιστον χωράφι.

Ἑταφώνω· ἐξολοθρεῖω· ἐπὶ ἀρῶν «ἕταφωμέρε».

Ἑυλόκομματα. Ταῦτα γίνονται προσκαλουμένων καὶ συνερχομένων πολλῶν μετὰ τῶν ζώων αὐτῶν, ἵνα μεταφέρωσι ξύλα ἐκ τοῦ δάσους εἰς τὴν οἰκίαν τινός· οὗτος ὑποχρεοῦται τὸ ἐσπέρας νὰ τοὺς φιλεύσῃ καλῶς. Ὁ τοιοῦτος λέγεται ὅτι *ἐκαμε* *ἑυλόκομματα*.

Ο

Ὅσομοῦ· ὀλίγον.

Ὀγία· ὦα, ἄκρα ἐνδύματος.

Ὀβλία· τρυγία.

Ὀχθους· ὕψωμα ἀγροῦ.

Π

Παποῦδες· φασόλια βρασμένα, ἄνευ ζωμοῦ.

Παρασιατά (τῆς οἰκίας)· παραστιάδες.

Πασπάλη· τὸ λεπτότατον τοῦ ἀλεύρου.

Πασπαλίζω· πάσσω.

Πατητήρι καὶ πάτος· ληνός.

Πελυσία· κόμη.

Περκαρίζω· διαπερῶ, ἐπὶ ψύχους· «τὸν ἑρκάρισε».

Πεταυρίζομαι· τεντώνομαι χασμώμενος.

Πλύμα· ὁρὸς τοῦ γάλακτος.

Πρέλος· πηρούνι.

Ποδοκόπι· ἡ πληρωμὴ τῶν ὑπαλληλων τῆς Κυβερνήσεως, ἀποστελλομένων ἵνα μεταφέρωσί τινα.

Ποσνάρα· θυλάκιον (ὑπὸ ζωνάρι;)

Ποῦμα· πλάξ λιθίνη, ἐφ' ἧς στήνουσι ζυμαρικά.

Πρόπολη· ὕλη τις μέλαινα τῶν μελισσῶν, δι' ἧς αὗται περιφράσσουσι τὰς ὁπὰς τῆς κυψέλης.

Προσφώλι· τὸ ἐν τῇ φωλεᾷ τῶν ὀρνίθων ἀφιέμενον ὥον.

Πρωτολάται· οἱ ἐξέχοντες τῶν σταχύων.

Πυρομάχος· λίθος ἀντὶ σιδηρᾶς πυρεστίας.

Ρ

Ῥίζω· παρορμῶ τὸν κύνα κατὰ τινος ζώου.

Ῥοδίари· κλαδί ξηρόν, δι' οὗ ροδίζουσι (κοκκινίζουν) τὸν ἄρτον ἐν τῷ κλιθάνῳ· «δὲν ἐρρόδισαν τὰ ψωμιά».

Ῥουγαρίδα· χαράδρα γῆς, κροφάγωμα.

Ῥώρος· ἀράχνη (τὸ ζώον).

Ῥωμά· ὁ ἰστός αὐτῆς.

Σ

Σ'χομαγῶ· μετὰ κόπου σηκώνω τι.

Σκληρίδα· φωνὴ ἀγρία· καὶ σκληρίζω, ἐπὶ τῶν παιδῶν ἰδίως.

Σκ'λι καὶ σκ'λιά· αἱ μακρότεραι τρίχες τοῦ προβάτου, τῆς κάππας.

Σμάρι (ἐσμός;) Τὸ πλῆθος, τὸ ὅλον μελισσῶνός τινος.

Σοφαλιάζει· ἐφαρμόζεται ἀκριβῶς (ἐπὶ ἀγγείων).

Σταλίκι· οἱ ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ τάφου στήνόμενοι λίθοι.

Σταλός· σταθμὸς τῶν ποιμένων τὸ μεσημέρι· ἐξ οὗ σταλίζω.

Σ'ταρικό· κόσκινον τοῦ σίτου.

Στιά· πῦρ.

Στοιγῶ· ποιῶ ἢ γίνομαι ὑπηρετῆς ἐπὶ μισθῷ.

Συγαῖμα· τὸ ἐκ τῆς πληγῆς μετὰ πύου αἷμα.

Σφογγούνα· ὁ πνεύμων τῶν ζώων.

Σ'φουνίζει· ἐπὶ ἀνέμου σφοδρῶς, ξηραίνοντος τὴν πρὸ μικροῦ κάθυτρον γῆν. «Ἐσφούνισε τὰς λάσπες». (Φαίνεται ἡ αὐτὴ τῷ σιφνὸς καὶ σιφνύω τοῦ Ἡσυχίου = κενὸν ποιῶ, ἐπομένως ἐνταῦθα = ξηραίνω.

Σ'χειριά (σύν-χείρ;) βοήθεια ἐν ταῖς ἐργασίαις· ἐξ οὗ καὶ σ'χειριάω = βοηθῶ τινα.

Σώτυμα· τὸ ἀστάρι (ὑπόρραμμα).

Τ

Τατάριχο· κρέας νερόθραστον.

Ταχιά· αὔριον καὶ εἰρωνικῶς, οὐδέποτε.

Ἱλιγάδι· ὄργανον, δι' οὗ τυλίσσουσι τὸ νῆμα, καὶ ῥῆμα τ'ιλιγάζω.

Τραχηλιά· 1) στηθόπανον· 2) εἶδος δένδρου ἄνευ φλοιοῦ παρόμοιον τῇ κομάρῳ.

Τρικαλεύομαι· προσπαθῶ παντοιοτρόπως νὰ κατορθώσω τι.

Τριχιά· κόσκινον ἀλεύρου ἐκ τριχῶν.

Τροχαλιά· σωρὸς λίθων ἐν μέσῳ ἀγροῦ.

Τρόχαλος· τοῖχος ἐκ λίθων ἀργῶν ἄνευ ἀσβεστοῦ ἢ πηλοῦ.

Τσερβούλια· τσαρούχια (ἀρβύλαι;)

Τυροβόλι· ἀγγεῖον πλεκτόν, ἐν ᾧ θέτουσι τὸν νέον τυρόν, ἵνα στραγγίσῃ.

Υ

Ἰλαμμος (γραπτέον ὀρθότερον Ἰλαμμος (ἰλὺς-ἄμμος)· ἡ ὑπὸ τῶν ποταμῶν καὶ χειμάρρων εἰς τοὺς ἀγροὺς κατατιθεμένη ἰλὺς.

Φ

Φαγγρί· εἶδος συναγρίδος, μεγάλους ἐχούσης ὀφθαλμούς.

Φακ'λί· ἐσχάρα σιδηρᾶ, ἐφ' ἧς οἱ ἀλιεῖς καὶ κυνηγοὶ καίουσι δάδας τὴν νύκτα.

Φαλάγγι· μᾶζα χιόνος πολλή.

Φελῶ· ἀξίζω· «δὲ φελῶ» = δὲν ἀξίζει.

Φτάκοιλο· εἶδος σταφυλῆς, πολλάκις ἀνθούσης καὶ καρποφορούσης, ὥστε νὰ ἔχῃ ὠρίμους σταφυλὰς καὶ νὰ ἀνθῇ νέας. (Χρησιμώτατον, διότι παρέχει πάντοτε ἀγουρίδας, ἐν χρήσει ἀντὶ λεμονίων).

Φτορεῖ ἢ δὲ φτορεῖ· ἐπὶπραγμάτων δυσκόλως ἢ εὐκόλως δαπανωμένων· π. χ. «τὸ σπινίσιον τὸ ψωμὶ φτορεῖ, τὸ δὲ ἀγοραστὸν δὲ φτορεῖ» = τελειώνει γρήγορα.

Φωτιά· λύγνος.

Χ

Χαλιά· κηλός· ἐξ οὗ χαβώνω.

Χειρόβολο· ἐπὶ σταχύων· ἐξ *πιδάματα*, ἐν *χειρόβολον*· δύο δὲ *χειρόβολα*, ἐν *δεμάτιον*. *Χειμαδεό*· τόπος εἰς τὰ ζῶα τὸν χειμῶνα κατὰλληλος.

Χνάζει· πνέει ὀλίγον· ἐπὶ ἀνέμου· «δὲ χνάζει» = δὲν πνέει.

Χόβολη· στάκτη, θερμὴ ἐκ τοῦ πυρός.

Χουμάζω· καλῶ τινα.

Χουίζω· ὀρμῶ· ἐπὶ ὀρνέων ἰδίως ἀρπακτικῶν.

Χούφτα· ὄρα ἀπλοχευιά.

Ψ

Ψιακί· φαρμάκι· «ψιακί φαρμάκι» = πικρότατον· ἐξ οὗ

Ψιακαρίδα· τὰ ραδίκια, ἡ κιχώρη.

Ψιρούκι· εἶδος ζωμοῦ, ἐξ ἀπλοῦ ἀλεύρου γινόμενον.

Σημειώσεις. Τινὲς τῶν σημειωθεισῶν λέξεων οὐκ εἰσι κοινὰ εἰς πάντα τὰ χωρία· ἀλλὰ πάλιν μεταπίπτουσιν εἰς λήθην βαθμυδόν, ἕνεκα τῆς τῶν νεωτέρων φιλοτιμίας νὰ μεταχειρίζονται γλῶσσαν καθαρωτέραν. Τὸ δὲ περίεργον, πλάττονται καὶ νεώτεροι λέξεις ἢ μεταφέρονται ἐπιτυχῶς εἰς τὴν ἀρχαιοτέραν σημασίαν. «*Εἶμαι ἀναρδον*», λέγει π. χ. ἡ χήρα γυνή, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ἡ παρθένος, ἣτις λέγεται *ἐλευθέρα*.

Γ'

ΑΝΩΝΥΜΟΥ

ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ ΚΑΙ ΑΙΣΜΑΤΑ ΛΕΣΒΙΑΔΟΣ ΔΙΑΛΕΚΤΟΥ

Α'. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

1

Ἀρχὴ τ' παραμυθίου καλὴ σπέρα.

Μιά βολὰ ἦδαν μιὰ γ'ναίκα κ' εἶχ' ἓνα γυιὸ οὐκνόν· αὐτὸς ἔδεκει ποῦ διέβαινε σὰ κά- του ἡῦρ' ἐν ἄρβιθ'. Παῖρν' τ' ἄρβιθ' τσαι δὲ βάζ' μέσ' δὴ μπουζουνιέρα τ', τσαι δὲ λογά- ριαζ' πῶς μ' αὐτὸ τ' ἄρβιθ' θὰ κὰν μελε- γούνια τολὰ ἄρβιθια. Αὐτὸ τ' ἄρβιθ' τὸχ' μέσ' τ' δὴ μπουζουνιέρα τ'. Πάχ' λέϊ τσῆ μάνας τ': «Εγὼ μανὰ θὰ παγαίνω πέρα· θὰ πάγω νὰ πιάσω μαγαζιά νὰ βάλω τ' ἄρβιθια». Ἀφῆτσε γειὰ τσῆ μάνας τ'· σὰν ὑπῆγ' ἔδε- κει, βρῆκ' ἓνα ζευγᾶ, ποῦ ἔδαν ἡ πρῶτους ἄρχουδας ἐστ'νοῦ δοῦ δόπου τσαι δοῦ ῥωτᾶ: «ποῦ νὰ πιάσου μαγαζιά νὰ βάλω τόσες χ'λιάδες ἄρβιθια». Σὰν ἄκ'σε ἡ ζευγᾶς, πῶς γυρεῖ μαγαζιά νὰ βάλ' τόσες χ'λιάδες ἄρ- βιθια, μὲ τ' ἄρβιθ' ποῦχ' μέσ' τ' μπουζου- νιέρα τ', δὲ κάλεσε τ' σπῆτι τ' μουςαφίρ κ' εἶπε τσῆ γ'ναίκασι τ' νὰ τ' στρώσ' τὰ πιὸ παρακατ'νὰ στρώματα. Τὸν ἔβαλ' τσ' ἔ- πεσε, κ' ὅλη νύχτα κάθουσαν τσαι μπεκλέδζε ἡ ζευγᾶς νὰ δῇ, θὰ τσ'μνηθῇ ἡ ὄχ'· ἄν εἶναι ἀπὸ σόι, δὲ θὰ μ'πορέσ' νὰ τσ'μνηθῇ τὰ παρακατ'νὰ στρώματα αὐτὸς ἡ μουςαφίρ». Δὲ τσ'μνηθῆκ' ὅλη νύχτα, γιὰ τί ἡβγαζ' τ' ἄρβιθ' μέσ' ἀπὸ δὴ μπουζουνιέρα τ' τσαι δὲ λογάριάζ' πῶς μ' αὐτὸ τ' ἄρβιθ' θὰ γίν' ἄρχουδας. Τοῦ πεφτε τ' ἄρβιθ' τσαι δὲ ὄχανε μέσ' τὰ παρακατ'νὰ στρώματα ποῦδαν οὐ- λου μ'παλώματ'. Ἠφαχν' ἀπὸ δῶ, ἡφαχν' ἀπὸ τσεῖ γιὰ ναῦρ' τ' ἄρβιθ', τὸ ἔρισκε, πάλι δὲ ὄχανε. Ἡ ζευγᾶς πᾶχ' ἔρισκ' τ' γ'ναί- κά τ' τσ' λέϊ: «Μῶρ' γ'ναίκα, αὐτὸς ἡ μουςαφίρ εἶναι καλὸς ἡ ἄτρωπους», τσαι τὸ πλῆχτσασαν τσ' οἱ δυὸ πῶς τοῦθαλαν παρα- κατ'νὰ στρώματα. Ταχιά τοῦ βράδ' στρώσαν

τὴ γαλή τους στρώσ' νὰ τσ'μνηθῇ ἡ μουςαφίρ. Πέφτ' αὐτὸς, ἔβγαζ' ἀπ' τ' μπουζουνιέρα τ' τ' ἄρβιθ', τ' πέφτ' κὰν ἔτσεινὰ νὰ τοῦ πιάν', τ' ξαναπέφτ' τὸ ἔρισκε, δὲ δὲ ὄχανε ἐστ'μῆθ'. Ἡ ζευγᾶς εἶπε τσ' γ'ναίκασι τ': «Νὰ δὲ κά- νουμε γαμπρό· τοῦκ'σες μωρ' γ'ναίκα;» Τσαι πιάν' δοῦ μουςαφίρ τσαι τ' λέϊ: «ἔλα νὰ σὲ κάνουμε γαμπρό». Ἡτσεῖνος εἶπε: «ἄμ' πῶς; ἰγὼ δὲν ἔχω δῶ παράδες· ἀπαδέχω τ' ἄρβιθια νὰ ῥτοῦν, τσαι δὲν ἔχω τσαιρὸ νὰ μ'παδρευτῶ». Τότε ἡ πεθερὸς ποῦχ' τὸ κο- πελούδ' τοῦδωκε τσαι παράδες, τοῦκανε τσαι ῥοῦχα, τσ' ἔφερε τούθ'ανα τσαι βιολιά· παῖ- ζαν τρεῖς μέρες, τοῦδωκε τσαι τὸ κοπελούδ' τσαι τσ' ἡχάρεψε. Περνοῦν δυὸ ἑβδομάδες, περνοῦν τρεῖς ἑβδομάδες, ἄρχισε ὁ πεθερός, πεθερὰ νὰ σ'κλεδιζουδ'. Εἶπαν: «Βὰς δὲν ἔχ' τίπουτα, τσ' εἶναι ψέματα;» ἡ πλῆχτσασαν ἀπὸ δὲν ἡρχουσαν τ' ἄρβιθια. Τ' λέϊ ἡ πε- θερὸς τ' γαβροῦ: «πᾶμ'ε νὰ δ'οῦμ' τί λόγ' εἶν' αὐτὰ τὰ πράματα». Τί νὰ τ' πῇ ἡ γα- βρός τ'; «Μεγάλου πρᾶμα εἶναι τοῦτο νὰ μὴ φανοῦνε· ἄτ'ζαχα γιὰ τί ἡδοιστῆκαν; ἰγὼ θὰ πεγαίνω νὰ δῶ». Φοβήθηκε ἡ πεθε- ρὸς τ' νὰ μὴ δὸν χάσ' λέγει του: «ὄχ'· δὲ θὰ παγαίν'ς μοναχός· θὰ ῥθοῦμε τσ' ἐμεῖς». Πά'ν' τσαι μ'παίνουνε μέσ' τ' τὸ καίκ', πα- γαίνουν τ' τὴ Μυτιλήν'. Ἡρχισε τὸ παιδὶ τσαι συλλογιζουσαν ποῦ νὰ τσ' πᾶχ', τ'ε πιὸ παλιὸ σπῆτ', τσαι ποῦ νὰ τσ' καθίς'. Τσ' λέϊ πῶς τὰ τσιφλίκια μ' εἶναι τ' τ'ν' Ἀγιάσ- σου. Τσινῆσαν νὰ παγαίν'ν' τ' τ'ν' Ἀγιάσσου. Σὰ νὰ πῆγαν κοδὰ τ' Καρόν', ἐστ' ἦδαν κρυγιά νερά τσαι μουγάλ' πλατάν'. Τσ' λέϊ: «Ἐσεῖς κάτ'τε δ'ιῶ νὰ ξ'κουραστῆτε, τσ' ἰγὼ θὰ πᾶχ' νὰ δῶ τὰ ζευγάρια μ' τσαι τ' ἁλώνια μ' τί κάνουνε, γιὰ τί μαθὲ δὲ στεί- λαν τ' ἄρβιθια». Τσὺ γέλασε, τσ' ἀφῆτσε

τσ' ἔφυγε. Ἐδεκει ποῦ διέβαινε τὸ παιδὶ, βρί- σκ' ἓνα ἡγάδ' τσαι μιὰν ἐλιά· κατεβαίν' ἀπ' τοῦ μουλάρ', τὸ δὲν τ' τ'ν' ἐλιά, πᾶχ' ἀπὸ πᾶν ἀπ' τοῦ ἡγάδ' νὰ πέσ' νὰ ἡνιγῇ, τσαι βγάζ' μιὰ φουνή: «τί τὴ θέλω τὴ ζωγῇ;» ἡρδὲν πετιέτ' μέσ' ἀπ' τοῦ ἡγάδ' ἓνας ἄ- ράπ'ς ποῦδαν τ' ὄνομά τ' «Ζωγῇ», τσαι τ' λέϊ: «τί οὐρίζ'ς ἀφείδ';» Τὸ παιδὶ δρουμάζ', τσ' ἀπ' τοῦ φόβο τ' ἔπεσ' κάτου. Λέγει τ' ἡ ἀράπ'ς: «μὴ δρουμάζ'ς, πέμου δὲ γαμὸς». Τότες πῆρε θάρρους τὸ βαιδὶ τσαι τ' λέϊ δὲ γαμὸς τ'. Τότε τ' λέϊ ἡ ἀράπ'ς: «Σ' ἐκεῖνο δὲ τὸ β'νὸ ἔχω νὰ παλάτ', τσαι πάτε νὰ κάτ'τε μέσα, μὰ μόν'αχα 39 μέρες, 40 νὰ μὴ καθίς'τ', γιὰ τί σὰν ἔρτω τσὺ 40 μέρες τσαι σᾶς βρῶ μέσα, θὰ σᾶς φάγου οὐλ'». Τότε ἡκαμε κρυβέτ' τὸ παιδὶ, κάμει τοῦ σταυρό τ' τσαι λέϊ: «ἔλα εὐτὴ τσῆ μάναζι μ' τσαι τοῦ σουροῦ μ'». Πῆγε παίρν' τὴ γ'ναίκα τ', τὰ πεθερ'κά τ', πῆγαν, κάτσαν ἔδεκει, ἔρῃκαν καλ' ἀγαθὰ, τρώγαν, πίναν. Ὅσο κοδεῦαν οἱ σαράδα μέρες, αὐτὸς κάθουσαν τσ' καο- τέρεγε νὰ πᾶχ' ἡ ἀράπ'ς νὰ φάγ' τσ' ἔτσει- νον-ε, νὰ φάχ' τσ' ἔτονους. Φτάσαν οἱ σα- ράδα μέρες, τὴ νύχτα πᾶχ' ἡ μοῖρά τ' τσ' ἐκᾶθ'σε πίσου ἀπ' τ' ἡόρτα τ' παλατιοῦ τσαι τ' ἡέτρουσε καλὰ τσ' ἐκᾶθουσαν τσ' ἔτσει- νη. Τ' νύχτα πᾶχ' ἡ ἀράπ'ς. Σὰν ὑπῆγε τσ' εἶδε φέξες μέσα τ' τ' ἡύργου τ', σέρν' μιὰ φουνή: «Ἀχ στύλε ἄνουμε, μέσα κάθεσαι ἀκόμα;» Τσ' ἀρχινᾶ ἡ ἀράπ'ς ἀπ' ὄξου νὰ λέγ': «Ἐνας λόγους τί λόγους;» Ἀπουκρί- νει τ' ἡ μοῖρα: «Ἐνας εἶναι ἡ Θεός». Πάλ' λέγ' ἡ ἀράπ'ς: «Δυὸ λόγια τί λόγια;» Λέγ' ἡ μοῖρα: «Δυὸ μᾶτια ἔχ' ἡ ἄθροπος». Λέγ' ἡ ἀράπ'ς: «Τρία λόγια τί λόγια;» Λέγ' ἡ μοῖρα: «Τέσσαρα β'ζιά ἔχ' ἡ ἀγελάδα». Ἡ μοῖρα: «Τέσσαρα λόγια τί λόγια;» Ἡ ἀράπ'ς: «Πέντε λόγια τί λόγια;» Ἡ μοῖ- ρα: «Πέντε δάχτυλα ἔχ' ἡ χέρα». Ἡ ἀράπ'ς: «Ἐξ λόγια τί λόγια;» Ἡ μοῖρα: «Ἐξ ἄ- στρα σέρν' ἡ ποῦλια». Ἡ ἀράπ'ς: «Ἐφτὰ λόγια τί λόγια;» Ἡ μοῖρα: «Ἐφταπάρθε- νος χορός». Ἡ ἀράπ'ς: «Ὀχτὼ λόγια τί λό- για;» Ἡ μοῖρα: «Ὀχτὼ πλουκάμια ἔχ' τ' ὀχταπόδ'». Ἡ ἀράπ'ς: «Ἐννιὰ λόγια τί λό- για;» Ἡ μοῖρα: «Ἐννιὰ μῆνες βαστᾶ ἡ μανὰ τοῦ μωρό». Ἡ ἀράπ'ς: «Δέκα λόγια τί λόγια;» Ἡ μοῖρα: «Δέκα β'ζιά ἔχ' ἡ σκρό- φα». Ἡ ἀράπ'ς: «Ἐδεκα λόγια τί λόγια;» Ἡ μοῖρα: «Ἐδεκα μῆνες βαστᾶ ἡ ἀγελάδα

τοῦ γ'ελαδέλ'». Ἡ ἀράπ'ς: «Δώδεκα λόγια τί λόγια;» Ἡ μοῖρα: «Δώδεκα μῆνες ἔχ' ἡ χρόνους». Τότε λέγ' ἡ ἀράπ'ς ἀπ' ὄξ': «Κα- λά, τώρα ἡγὼ τί θὰ γίνου;» Λέγ' ἡ μοῖρα ἀπὸ μέσα: «Ἐσὺ νὰ γίν'ς μισὸς μάλαμα τσαι μισὸς ἀσίμ'». Τσ' ἔγινε μιὰ γ'βάρα μᾶ- λαμα τσαι μιὰ γ'βάρα ἀσίμ'. Τὸ πρῶγ' σ'κώ- θητσε ἡ πεθερὸς τ', τσ' ἀνοίχ' τ' ἡόρτα, θωρεῖ μιὰ γ'βάρα μάλαμα τσαι μιὰ γ'βάρα ἀσίμ'. ἡρδὲν πᾶχ' τὸ γαμπρό τ': «Μω- ρέλι μ', τ' εἶν' τοῦτα;» Τ' λέγ' ἡ γαβρός τ': «Ἀμ' τοῦκ'τα ἡγὼ τ' νύχτα ποῦρταν οἱ δοῦ- λοί μ'· ἄμ' βαρέθηκα νὰ σ'κουθῶ ν' ἀνοίξ'. Εἶπα, ρίξ'τε τα ἔδεφτοῦ». Τότε πᾶχ' τᾶκανε οὐλα ζάφτ' τσ' ἐκάτσαν τ' τὸ παλάτ'. Ἐτσεῖνοι καλὰ, τσ' ἐμεῖς λιὸ καλὰ.

2

Μιά βολὰ ἦδαν δυὸ ἀδέρφια, ἓνας φτου- χός, ἓνας ἄρχουδας. ἦδαν ἀποκριγιά. Ἡ ἄρχουδας μοῖραζε κριγιάς τ' τσὺ φτουχοί. Εἶπε ἡ γ'ναίκα τ' φτουχοῦ: «Πάγαινε τσαι σὺ νὰ σοῦ δώτση ἐν γομάτ' κριγιάς νὰ βρά- σωμ' νὰ φά'ν τὰ μωρά μας». Σ'κώθη τσαι πῆγε. Ἡ ἄρχουδας ἔδ'νε δοῦ νούς, ἔδ'νε δ' ἄλλ'νοῦ, τσαι τσεῖνον δὲ δὸν ἔδ'νε. Τ' λέγ' ἡ φτουχός: «Βρὲ ἀδερφέ, δῶκε τσαι μένα ἓνα γομάτ'». Τσαι τσεῖνος πᾶχ' δὲ δὸν ἔδ'νε. Εἶπε ἡ φτουχός: «Θὰ μὲ δώτσης γιὰ νὰ πα- γαίνω». Τοῦδωτσε ἓνα γομάτ', τοῦπε: «Διά- βαινε τ' ἀνάθεμα». Πῆρ' τὸ κριγιάς, τὸ χτύπησ' τ' τὸ νῶμό τ', διέβαινε. Τὸ πέ- ρασ' ἀπ' τὴ γ'ναίκα τ', τοῦ λέϊ: «Φέρ' τ' νὰ δὲ μαγειρέψουμε βρὲ ἄδρα, νὰ φά'ν τὰ μωρά». — «Ὀχ', μ' ἔστειλε ἡ ἀδρεφός μ' νὰ δὲ πᾶχ' τ' ἀνάθεμα». Τὸ πῆρε, πῆρε τσαι διέβαινε. Βγῆκε μ'προστὰ ἡ καταρα- μένους ἡ κ'τσός, τοῦ εἶπε: «Ποῦ παγαίν'ς, ἀδρεφέ μ';—Μ' ἔστειλε ἡ ἀδρεφός μ' νὰ πᾶ- γω ἐτοῦτο τὸ κριγιάς τ' ἀνάθεμα». Δοῦ λέγ' ἡ κ'τσός: «Ἀμ' τοῦ ξέρ'ς ποῦ θὰ πᾶ-ς;— Ἀμ' ἐξέρω;— Θὰ πᾶ-ς τ' αὐτὸ τὸ β'νὸ τσαι εἶναι μιὰ τρύπα· ἔδετσει μέσα κάθεται ἡ ἀφεί- δης μας. Σὰ πᾶ-ς τὸ κριγιάς, θὰ σοῦ δώτση γρόσα πολλά· μὰ τσαι τὰ πάρης· μόνου νὰ γυρέψ'ς ἓνα μ'λέλ', τσαι τσεῖνους ἡ μύλος ἄν τ' τὸν δώτση, θὰ σὲ κὰν ἄρχουδα, γιὰ τί ὅ,τι νὰ δὲ γυρέψ' ἡ καρδιά σ' δίν'». Μὴ δὲ μωρολογοῦμ', πῆγ' ἐπάνω τ' τὸ β'νὸ τσαι δὸν ἡῦρε, κάθουσαν πᾶν τ' τὸ μ'δέρ' μὲ μιὰ

μουγάλ' τσιβούκα με δὴ γούνα τ'. Τοῦδωτσε τὸ κριγιάς τσαι τότε τοῦδωτσε γρόσα πολλά. Μὰ τσεῖνος δὲ δὰ πῆρε μόνου τ' λέγ': «'Εγὼ θέλω ἓνα μύλο». Ἦβγαλε τοῦδωτσε τὸ μ'λέλ', τὸ πῆρε τσ' ἔφυγε. Ἐδεκει ποῦ διέβαινε, ἠπείνασε, κατέβηκε παρακάτου, τοῦ λέγ': «Μ'λέλι μ'. βγάλε ἓνα τραπέζ' φαγιά νὰ φάῃ». Στρώθησε τραπέζ', ἔβηκαν τὰ φαγιά πολλά. ἔφαγε, ἔφαγε, ἔχόρτασ' πιὰ. Εἶπε τοῦ μ'λέλ': «Σήκωσ' τὴ τράπεζα». Πῆρε τὸ μ'λέλ' ἐς τὴ γατίνα τ' τσαι πῆγε ἐς τὸ σπίτι τ'. Ζήτησε ἐς τὴ γ'ναίκα τ' κομάτ' ξεραδέλ': «Δὲν ἔχει νὰ φάγῃ; — Δὲν ἔχ', βρὲ κ'στιανέ, τίπουτα. — Αἶ, σήκωσ' τὰ μωρὰ νὰ φάμε». Σκωθῆκαν τὰ μωρὰ τσαι κάτσαν. Λέγ': «Βγάλε, μ'λέλι μ', φαγιά μὲ τράπεζα». Τσαι φάγαν καλὰ, πέσαν, τσ' μνηθῆκαν τὰ μωρὰ. Τότε λέγ': «Μωρ' γ'ναίκα, φέρ' ἓνα σεδόν». Ἐβαλαν τὸ μύλο πάνω. Λέγ': «Ἀλεθε, μ'λέλι μ', φλουριά». Παλαβώθηκ' ἡ γ'ναίκα τ' ἀπ' τὴ χαρά τ'ς, ἔκανε πλιὰ σπίτια, ἔκανε ρούχα, ἔβγαλαν τὰ τσά-τσαλα ἀπὸ πάνου τους, τσαι πλιὰ περνοῦσαν ἀρχουδικὰ. Ἡ ἀδρεφός του ζούλεψ' νὰ δῇ ν' ἀρχοδύν' ἡ φτουχός, τὸ ρωτᾷ ἡ ἀρχουδὸς τὸ φτουχό: «Μαθὲ ποῦ ταῦρες τὰ γρόσα τσαι κἀν'ς τόσα πράματα; — Τὸ κριγιάς ποῦ μοῦ-δωτσε τσαι μοῦπες νὰ τὸ πᾶγ' ἐς τ' ἀνάθεμα, τσαι τὸ πῆγα τσαι μοῦδωτσε τὸ μ'λέλ' τοῦτο». Τοῦπε ἡ ἀδρεφός τ': «Δόσε μοῦ don τσαι μένα νὰ βγάλου τσ' ἐγὼ φλουριά». Ἡ φτουχός ἀπ' τὸ γαμό τ' τοῦρτε νὰ τσακωθῇ, ἀμὰ τί νὰ κἀν'; τοῦ τὸν ἐδῶτσε. Τὸ πῆρ' τσαι τσεῖνος, τσ' ἔβγαζε φλουριά. Σὰν εἶδ' ἡ ἀρχουδὸς τὸ μ'λέλ' τσ' ἔβγαζε φλου-ριὰ, εἶπε: «Νὰ τὸ πάρουμε, μουρ' γ'ναίκα, νὰ φύγωμε ἐς τὰ ξένα». Τσ' κωθῆκαν τσαι ἡ-καν ἐς τὸ καίτσ' τσαι φύγαν. Μέσ' ἐς τὸ καίτσ' εἶπε: «Βγάλε, μ'λέλι μ', φαγιά». Πι-ά-τσε τὸ μ'λέλ' τσαι βγάξ' ἄλας. «Στέκα, μ'λέλι μ', στέκα!» τὸ μ'λέλ' ἔβγαξ' ἄλας. Ἐβούλιασ' τὸ καίτσ' τσ' ἐπνίγηκαν. Ἡ φτουχός εἶδε τὸ σπίτ' σφαλιχτό λέγ': «Εἶδες, μῶρ'; ἡ πῆρ' ἡ ἀδρεφός μ' τὸ μ'λέλ' τσ' ἔφυγε;» Τὸ μ'λέλ' τῷ φαγ' ἓνα ψάρι μουγάλ' τὸ ψάρ' τὸ πι-ά-σαν τσαι τὸ π'λῆσαν τσαι τ' ἀγόρασ' ἡ φτου-χός. Τὸ πῆγ' ἐς τὸ σπίτι τ', τὸ πιάν' ἡ γ'ναί-κα τ', τὸ στοῖζ' τσαι ἔβγαίν' τὸ μ'λέλ'. Τσαι τότε εἶχ' τὸ μ'λέλ' τσ' ἔβγαζε φλουριά, τσ' αὐτὸς ἀρχουδὸς, τσαι κάτσαν καλὰ τσαι μ'εῖς καλύτερα.

3

Μὲ βολὰ ἦδαν ἓνας βασιλιὰς τσ' εἶχ' ἓνα γυιό. Ἦρθ' τσαιρὸς νὰ δὸ παδρέψ'. Λέγ' ἡ γυιός τ': «'Εγὼ ἔχω νὰ πῶ τρία λόγια, τσ' ὅποια τὰ καταλάβ', ἔτσειν' θὰ πάρω γ'ναίκα». Ἦβγε, γύρισ' οὐλ' τὴ χώρα καμ-μὲν δὲ τοῦ μίλησ'. Πῆγε ἐς μὲν φτουχή, ἡαίν' μέσ' ἐς τὴ βόρτα, κάθουδαν μὲν κοπε-λούδα. Εἶπε ἡ βασιλιὰς: «Ἀκσιπα τσ' ἀμύ-λητα, τσαι καλῶς σὰς ἡύραμε». Εἶπ' ἡ κο-πελούδα: «Εἴχαμε τσαι ψόφησε, τσ' ἄλλοι-θα πάρομε μ'πρὸς τσαι πίσω τὰ κουτρού-λια οὐλα εὐκαιρα, κάνομε τσαι φαίνομε, ρά-βομε τσαι βάζουμε». — «Τὸ σπίτι καλό, μὰ κελοβίζη λείπ'». — «Ἡαλὸς ἦδαν, τσαινού-ριος θὰ μ'πῇ ἐς τὸ δόπο». Γύρισ' ἡ βασιλιὰς τσαι κάτσε. Ἡ φτωχὴ δὲν εἶχ' τίποτα νὰ φά-ν' εἶχε μὲν π'λάδα, δὴ σφάζ' τσαι δὴ ψήν'. Ἦρθ' ἡ μάνα τσ' ἡ τσύρησι τ' εἶδ' τὸ βασιλιὰ ἔδε τσαι, εἶδ' τὴ π'λάδα ψ'μέν', πῆγαν νὰ σκοτώσουν τ' γουπελούδα, ποῦ σφάζ' δ' π'λάδα, ποῦ γέννα κάθε μέρα ἐν' αὐτό, τσαι γελοῦσαν τὸ ψωμὶ ἐς τὰ μωρὰ. Ἡ κοπελούδα πλιὰ βάζ' δὸ σοφρᾷ τσαι βγάξ' δὴ π'λάδα σὰ ποῦδαν ἐς τὸ σοφρᾷ. Πιάτσ' ἡ κοπελούδα τσαι κόβ' δὴ π'λάδα τὰ δυὸ τὰ ποδάρια τὰ βάζ' μ'προστὰ ἐς τὸ βασιλιὰ, τὸ τσεφάλ' μ'προστὰ ἐς τὸ τσύρη-σι τς, τὸ καράβι ἐς τὴ μάνασι τς, τὰ φτερά μ'προστὰ τς, τὰ ψούχ'λα τὰ δῶτσε ἐς τὰ μωρὰ. Φάγαν, στρώσαν τοῦ βασιλιὰ τσαι τσοιμηθοῦκαν. Σηκώθηκε τὸ βασιλιὰ τὸ πρωγὶ νὰ φύγ', κατέβηκε κάτω νὰ φύγ', τσαι τσεῖνος κρύφτη μέσ' ἐς τὸ κατώγ' ν' ἀ-φιγριστη τί θὰ ποῦν σὰ φύγη τὸ βασιλιὰ. Πιάσαν, τσακονώδαν τ' κουπελούδα. — «Γιατί μοίρασ' τὴ π'λάδα τσαι δῶτσε τὸ καλὸ φαγὶ ἐς τὸ βασιλιὰ τσαι μὰς δῶτσε τὰ κόκκαλα;» Γέλασ' ἡ κοπελούδα. — «'Εν ἡκατάλαβες, μανὰ, γιατί τῶκανα; Δῶκα τὰ ποδάρια τοῦ βασιλιὰ, τοῦδωκα ποδάρια τσ' ἔ-φυγε, πῆρα τσ' ἐγὼ τὰ φτερά, ποῦ θὰ κά-νου φτερά νὰ πετάξ' ἀπ' τὰ χέρια σ'. δῶτσα τοῦ τσεφάλ' τοῦ τσύρη μ', ποῦναι τσεφάλ' τοῦ σπιτιοῦ, δῶκα τσαι σένα τὸ καράβι, ποῦσαι καραβοτσόρς τσαι γυρίζ' μέσ' ἐς τὸ σπίτ'. δῶκα τσαι τὰ μωρὰ τὰ ψυχουλέλια σὰ μου-ρὰ ποῦδαν». Τότε ἀνέβηκ' ἀπάνω τὸ βασι-λιὰ τσαι λέγ': «'Εγὼ αὐτὴν θὰ πάρω γ'ναί-κα, ὡς τσαι τὴ π'λάδα μετ' ἡ δάξ' τὴν ἐμοίρασε; ἐσένα θὰ πάρω γ'ναίκα». Σηκώ-θησε τὸ βασιλιὰ, ἔφ'γε ἐς τὸ σπίτι τ'. Βάζ'

ἐς τὸ δυὸ σακκοῦλες τριάδα ψωμιά, ἓνα δουλούμ' κρασί, ἓνα τσεφάλ' τυρὶ τσαι μὲν π'λάδα πα-ραγιομισμέν', τσαι μὲν βεσέτα. Λέγ' ἡ βασι-λιὰς τοῦ δούλου: «Πάρε αὐτὰ νὰ δὰ πᾶς ἐς τὸ ἀρρ'βωνιαστικτῆ μ', τσαι νὰ τσῇ πῆς: τριάδα ἔχ' ὁ μήνας, τὸ φεγγάρ' ἀλά-κερο, τσαι τσεῖνο ποῦναι ἐς τὴ βεσέτα, ἀλάτσερο τσαι τσεῖνο μέσα, καὶ τσῇ γίδας τὸ πετσί κόρδα πίκορδα πατεῖ». Ἡ παρα-γυιὸς εἶχε μάνα, πέρασ' ἀπ' τὴ μάνα τ' τσ' ἀφῆκε δεκαπέντε ψωμιά, τὸ τσεφάλ' τὸ τυρὶ τὸ μισό, τσαι τσεῖνο ποῦδαν ἐς τὴ βε-σέτα, τσαι τὸ μισό κρασί. Τσαι σὰν ὑπῆγ' ἡ παραγυιὸς ἐς τὴ ἀρρ'βωνιαστικτῆ τ', εἶπε: «Μοῦπ' ἡ βασιλιὰς νὰ σὲ πῶ: Τριάδα μέ-ρες ἔχ' ὁ μήνας, τὸ φεγγάρ' ἀλάτσερο, τσαι τσεῖνο ποῦναι ἐς τὴ βεσέτα ἀλάτσερο τσαι τσεῖνο μέσα, τσαι τσῇ γίδας τὸ πετσί κόρδα πίκορδα πατεῖ». Τοῦπου ἡ ἀρρ'βωνια-στικτῆ τ': «Πὲ τοῦ βασιλιὰ: δεκαπέδε ἔχ' ὁ μήνας, τὸ φεγγάρ' εἶναι μισό, τσαι τσεῖνο ποῦδαν ἐς τὴ βεσέτα οὔτε ἦδαν μὲν φάν'. τσαι τσῇ γίδας τὸ πετσί δάγλα πᾶν καὶ δάγλα ἔρχεται. Σὰ δ' ἀποπῆς αὐτὰ τὰ λό-για, πίσω πίσω νὰ δῶ πῆς: νὰ μὴ χαρῇ δὴ μὴλὶς, νὰ μὴ βειράξ' τὸ μῆλο». Πῆγε ὁ δούλος λέγ' da τοῦ βασιλιὰ. Πιάσ' ὁ βασι-λιὰς τσαι δαῖρ' τὸ δούλο τ'. Λέγ' ὁ δούλος: «Στά, βασιλιὰ. Πίσω πίσω μοῦπε νὰ σ' πῶ: νὰ μὴ χαρῇ δὴ μὴλὶς, νὰ μὴ βειράξ' ἐς τὸ μῆλο». Τότε ἀφῆτσε τὸ δούλο τ'. Λέγ' ἡ βασιλιὰς: «Ἄ, τύχ', τσ' αὐτὸ με γνώσ' τῶ-καμε; αὐτ' εἶναι γὰρ μένα μὰ κόμ' ἔχ' νὰ βρῇ τέσσαρα λόγια. Στέλν' τὸ δούλο τ' τσαι τῆς μηνᾶ, ὡς οὐλος ἡ κόσμος βαστᾷ πὸ δυὸ στεκούμενα τσαι δυὸ περ'πατούμενα, τσ' ἂ δὸ νοιώσ' τσαι τὰ ζήγησ', τότε πλιὰ εἶν' δική τ'. Αὐτὴ τὸ βρῆτσε, τσαι τοῦ μῆνυς: τὰ δυὸ στεκούμενα δηλοῦν οὐρανὸς τσαι γῆς, τσαι τὰ δυὸ περ'πατούμενα δηλοῦν ὁ ἥλιος τσαι τὸ φεγγάρ'. Καὶ τότε ἡ βασιλιὰς ἔστ'λε τ' ἀστέρει τ', τσαι τὴν ἔφερ' ἐς τὸ παλάτ' τσαι τὴ ἡῆρε γ'ναίκα τ', τσαι τὴν ἔβαν' τσ' ἔκρινε.

4

Μὲ βολὰ ἦδαν ἓνας ἡαφτωχος, εἶχε ἔξ μω-ρά: ἓνα κοπελάρ', πέδε κοπελούδια. Λέχου-δαν τὸ κριγιάς, εἶχε δυὸ γαδουρέλια τσαι 'κουβάλε ξύλα. Πῆρε ὄνους γρουσοῦ κριγιάς τσαι πῆγε ἐς τὸ β'νὸ νὰ κόψ' ξύλα. Ἦδαν

μὲν μεγάλ' σκούργα (πέτρα) καὶ ἦψε φωτιά, τσ' ἔβαλε τὸ κριγιάς νὰ ψησθῇ νὰ τὸ φάγ'. Ἐδεκει πετάχτητσ' ἓνα φεῖδ'. Ἡ γέρους τὸ φοβήθητσε, πέταξ' τὸ κριγιάς. Σὰν εἶδ' τὸ φεῖδ' πῶς πέταξ' ἡ γέρους τὸ κριγιάς, πέ-ταξ' τὸ φεῖδ' μετ' τὴν οὐριά τ' ἓνα φλουρί τοῦ γέρου. Κ'θημερ'νὸ (καθ' ἡμέραν) ἡπαιρν' ἡ γέ-ρους ὄνους γρουσοῦ κριγιάς τσαι πῆγαν τῶ-ψην', ἡβγαίνε τὸ φεῖδ', πέτα ἡ γέρους τὸ κριγιάς, πέτα τὸ φεῖδ' τὸ φλουρί. ἔκαν' ἡ γέρους πολλὰ φλουριά. Εἶπ' νὰ πᾶγι ἐς τὸ χατζιλίτσ'. Παρακάλ' τὴ γ'ναίκα τ' νὰ στέλλ' κάθ' ἡμέρα τὸ γυιό τ' μ' ὄνους γρουσοῦ κρι-γιάς νὰ μαζεύ' φλουριά. Πῆγ' ἡ γέρους ἐς τὸ χατζιλίτσ'. Ἡ γυιός τ' πῆγε μὲν, πῆγε δυὸ, ἔβαρῆτσε. «'Εγὼ νᾶρχωμ' κάθ' ἡμέρα γὰρ ἓνα φλουρί; νὰ σκοτώσ' τὸ φεῖδ' νὰ δὰ πάρω μαζωμένα». Μὲν ἡμέρα πῆρε τὸ κρι-γιάς τσαι δὸ τουφέτσ', πᾶγι ἐς τὸ β'νὸ, βάζ' νὰ ψῆσ' τὸ κριγιάς, πετάχτητσε τὸ φεῖδ', ἡρδὲν τὸ χτυπᾷ, πῆρ' τὴν οὐργιά τοῦ φει-διοῦ. Φούρμαξ' τὸ φεῖδ' ἐς τὸ παιδί, φεύγε τὸ παιδί, πῆγε ἐς τὴ μάνα τ' τσ' εἶπε: «Μα-νά, μ' ἐφοῦρμαξ' τὸ φεῖδ'». ἡρδὲν πέθαν'. Ἡ μάνα τ' πιάσε τὰ κλάματ', ἔκλαιγε ἡ μάνα τ': «Γιατί μωρέλι μ' πῆγες ἡρδὲν νὰ σκοτώσ' τὸ φεῖδ' τσαι δὲ ἡγαινες κάθ' ἡμέ-ρα νὰ παίρν'ς ἓνα ἓνα φλουρί, παρὰ πῆγες τσ' ἔχασες τὴ ζωὴ σ';» Δὸν ἐσηκώσαν, δὸ θά-ψαν. Ἦρθ' ἡ τσύρησι τ' ἀπ' τὸ χατζιλίτσ'. ἡαίνει τὴ βόρτα, θωρεῖ τὴ γ'ναίκα τ' μετὰ μαῦρα. Εἶπε ἡ τσύρησι τ': «Ἄμ' πῶς εἶσ', μωρ' γ'ναίκα, μετὰ μαῦρα; — Τί νὰ σ' πῶ; τὸ παιδί μας πῆγε νὰ σκοτώσ' τὸ φεῖδ' μετὰ δὸ τουφέτσ', τσαι κόψ' τὴν οὐργιά τ', τὸ φούρμαξ' τὸ φεῖδ' δὸ παιδί, τσ' ἀπέθαν'». Ἡ βαβάζι τ' τοῦ παιδιοῦ κάθεσ' πέδε δέκα μέρες. Εἶπε: «Μωρ' γ'ναίκα, ἂς πᾶγω νὰ δῶ, εἶν' ἀκόμ' τὸ φεῖδ';» Πῆρ' πάλ' ὁ-νους γρουσοῦ κριγιάς τσ' ἐπῆγε. Σὰν ἦψε τὸ κριγιάς, πετάχτητσε πάλ' τὸ φεῖδ'. Ἡ γέ-ρους πετᾷ τὸ κριγιάς, πετᾷ τὸ φεῖδ' ἓνα φλουρί. Πῆρ' ἡ γέρους τὸ φλουρί, πᾶγι λέγι τσῇ γ'ναίκασι τ': «Μωρ' γ'ναίκα, εἶν' ἀκόμ' τὸ φεῖδ'». Καὶ τσῇ πῆγαινε κάθ' ἡμέρα. Πῆγε, πῆγε πέδε δέκα μέρες. Πέταγ' ἡ γέρους τὸ κριγιάς, πέταγ' τὸ φεῖδ' ἓνα φλου-ρί. μὲν πλιὰ δὲ ἔβασταξ' τὸ φεῖδ' τσαι μί-λησ'. δούπε: «Φέρε, γέρο, τὸ δουρβᾶ σ'». Δῶτ' ἡ γέρους τὸ δουρβᾶ τ', τσαι δὸ γέ-μισε τὸ φεῖδ' φλουρί ὡς πάνω. Εἶπε τοῦ γέ-ρου: «Πάρε τὸ δουρβᾶ σ' τσαι διβάβαινε τσαι

νά μὴ ἔξανόρθης πιά, γιατί ὡς ποῦ βλέπω τὴν ὀργιὰ μ' κομμέν' τσαὶ σὺ θυμᾶς τὸ παιδί σ', πὰδα θὰ κάγωμαι τσαὶ γῶ, τσαὶ πὰδα θὰ κάγεσαι τσαὶ σὺ τσαὶ νὰ μὴ ἔξανόρθ'ς, γιατί ἄ' ἔξανόρθ'ς, θὰ σὲ φάγουν». Τσ' ἔτσι πῆρ' ἡ γέρους τὰ φλουριὰ τσαὶ διέβαινε. Πῆγε 'ς τὸ σπῖτι τ' τσαὶ δὲν ἐπῆγε πλιά, καὶ μὲ τσεῖνα τὰ φλουριὰ ἔβαρεψ' τὰ κοπελούδια τ', τσαὶ κάτσαν καλὰ τσαὶ μείς καλύτερα.

5

Τὸ σκυλάτσο'.

Μιά βολὰ ἦδαν ἓνας βασιλιᾶς τσαὶ μιὰ βασιλίσσα τσαὶ κἀναν μόνε μιὰ κοπελούδα. Ἦρθε τσαῖρος τσ' ἀρρώστ'σε ἡ βασιλίσσα νὰ πεθάν'. φωνάζ' τὸ βασιλιᾶ τὸ δὴν τὴν ἀρραβῶνα τ'ς τσαὶ τοῦ λέγει: «Σ' ἀφήνω ἀρραβῶνα ὅποιανθ'ς χωρὲς ἡ ἀρραβῶνα μ' ἔτσείν' νὰ πᾶρ'ς γ'ναίκα». Πεθαίνει ἡ βασιλίσσα δὴ θάψαν' βάζ' ἡ βασιλιᾶς τὸ κοπελούδ' 'ς τὸ σκολερό. βγάζ' τ'ν ἀρραβῶνα τὴ γ'ναίκαζι τ' τσαὶ τὴ στέλν' ὅποιανθ'ς βασιλοπούλας κἀν' νὰ τὴ πᾶρ' γ'ναίκα τ'. Γυρίζαν τὸ δαχτυλίδ' τοῦ βασιλοπούλες, τσὺ βεζυροπούλες, τσαὶ 'εἰς καμμιὰ ἐν ἔκανι. Πιάτσε τσὺ φτωχοπούλες τσαὶ 'ς ὅλ' τὴ πολιτεία τὸ γύρις' τσαὶ σὲ καμμιανθ'ς δάχ'τλο δὲν ἦκανι. τὸ πῆγαν πίσω 'ς τὸ βασιλιᾶ τούπαν: ἀκόμα τσαὶ 'ς τοῦ ζητιάν' τὴ κοπελούδα τὸ πῆγαν, τσαὶ τσεῖνης δὲν ἦκανι. Π'θέφτητο (=ἐθύμωσε) ἡ βασιλιᾶς, παίρνει τὸ δαχτυλίδ' τσαὶ τὸ πητᾶ μέσ' 'ς τὸ βαξέ τ'. Λέγει μοναχόσι τ': «Ἦδαν γραφτὸ νὰ κάτσω χρεκάμενους». Τσαὶ ἔθωρσε τὸ κοπελούδι τ' ποῦδαν μιὰ χαρὰ σ'ὰν ἡλευθέρωσε (=ἐκοπελεύτηκε, ἐμεγάλωσε) ὡς ποῦδαν ὁμορφ'. Μιὰ μέρα ταχὺ σ'κώθητο ἡ κοπελούδα τσαὶ πῆγε μέσ' 'ς τὸ βαχτσὲ νὰ σιργιανίς'. ἔδετσει ποῦ διέβαιν' ἦδαν μιὰ μουγάλ' τσ' ὁμορφ' τραδάφ'λια. πῆγε κοδὰ ἡ κοπελούδα νὰ κόψ' τραδάφ'λια, θωρεῖ ἓνα διαμαντένιο δαχτυλίδ', τὸ παίρν', τὸ βάζ' 'ς τὸ δάχ'τυλό τς, τσ' ἦρθε μιὰ ὁμορφιά. τρέχ' ἡ κοπελούδα μὲ δὴ χαρὰ 'ς τὸ κύρησι τ'ς, θωρεῖ ὁ βασιλιᾶς τὸ δαχ'τυλίδ', ποῦχ' πετάξ' ποῦ δὲν ἦκαν' 'εἰς καμμιὰς ἄλλ'ς κοπελούδας χέρ', τσαὶ νὰ χωρὲς τσὴ μοναχοκοπελούδας τ', τράβιξ' τὰ γένεια τ' τσαὶ δὴ λέγει: «Κορούδα μ', αὐτὸ τὸ δαχτυλίδ' 'σὰ πέθαν' ἡ μανὰ σ', μοῦ d' ἀφῆκε τσαὶ μοῦπε ὅποιανθ'ς χωρὲς' 'ς τὸ δάχ'τλο ποῦ δὲ

φοροῦσε τσεῖνη νὰ τὴ βάρω γ'ναίκα, τσαὶ τὸ γυρίσαν οὐλ' δὴ χώρα τσαὶ δὲν ἡρέθητο ἄλλονθ'ς νὰ κἀν' παρὰ πῆγες ἐσὺ νὰ δὲ φορές; ἐσένα θὰ πᾶρω γ'ναίκα». Φωνάζ' οὐλ' τὴ δωδεκάδα τσαὶ ἀρωτᾶ ἄ δὲ βρῆκαν εὐλογο αὐτὸ τὸ πᾶμα, τσαὶ τοῦδραν καλὸ νὰ πᾶρ' τὸ παιδί τ' γ'ναίκα τ'. Κλάγι, δέρνετ' ἡ κοπελούδα, σφαλίχτησε 'ς τὴ γραμαρά τ'ς τσαὶ δὲν ἔτρουγε γιὰ νὰ πεθάν'. 'ς τσὺ τρεῖς μέρες φανερώθη ἡ μοῖρα τ'ς τσαὶ τὴ λέει, «ἄκ'σε, κορούδα μ', νὰ σ' πῶ. ἐγὼ εἶμι ἡ μοῖρα σ' τσαὶ μὴ φοβηθῆς, παρὰ νὰ δώσ'ς τὸ λόγο σ' τοῦ τσύρη σ' πῶς θὰ τὸ βάρ'ς τσαὶ νὰ τοῦ πῆς νὰ σ' κἀν' τρεῖς φορεσιές: ἡ μιὰ νᾶναι ἡ οὐρανὸς μὲ τᾶστρα, ἡ ἄλληνη ἡ θάλασσα μὲ τὰ ψάρια καὶ ἡ ἄλληνη ἡ κᾶβους μὲ τὰ λούλουδα, τσαὶ νὰ γίνουν οὐλ' ἀπὸ διαμαδιόπετρα, τσαὶ κάθε μιὰ νᾶχ' ἀπὸ δυὸ τσέπες τσαὶ νὰ γιομιστοῦν φλουρί. τσαὶ θὰ σ' τὰ φέρουν νὰ δὰ φορές' μιὰ πᾶν' 'ς τὴν ἄλλ' τσαὶ τσὺ τρεῖς φορεσιές, τσ' ἐγὼ δὲ θὰ σ' ἀφήσω νὰ σὲ πᾶρ' ἡ τσύρης σου». Αὐτὸ λέγ' ἡ μοῖρα τσ' ἔφυγε. Πῆρ' κουβέτ' ἡ κοπελούδα, φωνάζ' τὸ βασιλιᾶ, τοῦ λέγ': «Εγὼ θὰ σὲ πᾶρ' πλιά, μὰ θὰ μοῦ κἀν' τρεῖς φορεσιές τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα, θάλασσα μὲ τὰ ψάρια, κᾶβο μὲ τὰ λούλουδα, τσαὶ καθ' φορεσιὰ θᾶχ' δυὸ τσέπες γεμάτ' ἀπὸ φλουρί, τσαὶ θὰ μ' τσὺ φέρουν τσαὶ μ' ἀρέσουν τότε θὰ σταθῇ ἡ γάμος». Ἡρδὲν ἡ βασιλιᾶς φωνάζ' τὸ βιζίρη τ' τσαὶ προστάξ' νὰ γίν' ὅ,τ' εἶπ' ἡ βασιλοπούλα. τσαὶ ὡς ποῦ νὰ γίνουν οἱ τρεῖς φορεσιές ἄδειασ' ἡ χαζινὲς τοῦ βασιλιᾶ ἀκόμ' τσαὶ τοῦ βιζίρη τ'. Σ'ε σαράδα μέρες τελειῶσαν οἱ φορεσιές, μᾶμεινε ἡ βασιλιᾶς χωρὶς παρὰ. Πῆγαν τσὺ φορεσιές τσὴ βασιλοπούλας ἀποφασίστη τσ' ἡ γάμος, σαράδα μέρες σαράδα νύχτες. Ἠμαζώφτητο οὐλος ἡ κόσμος νὰ δῇ τὸ βασιλιᾶ ποῦ θέλ' νὰ πᾶρ' τὸ παιδί τ' γ'ναίκα τ'. Τσαὶ σ'ὰν ἡδύθ' ἡ νύφ' ἔβαλ' τσὺ φορεσιές τσαὶ τσὺ τρεῖς μιὰ πᾶν' 'ς τὴν ἄλλ', τσαὶ πῆγε τσαὶ στάθη νὰ δὴ στεφανώσουν μὲ τὸ βατέρα τ'ς. Ἦδαν ἡ δουνιᾶς σὰ δὰ μυρμήκια τσὴ γῆς νὰ δοῦν αὐτὸ δὲ θᾶμα. Τ'ν ὥρα ποῦπαν οἱ παπάδες «εὐλογημένη ἡ βασιλεία τοῦ Πατρὸς» πῆγ' ἡ μοῖρα τσὴ βασιλοπούλας τσ' ἔρριξε ἀπὸ πᾶνω τ'ς μιὰ προβιὰ στουλίσα τσαὶ τστέπας τὴ βασιλοπούλα τσ' ἔγινε ἓνα σκυλάτσο. Μὰ τσεῖνο γίνησε ἄφαιδο. Στάθητο οὐλος ἡ κόσμος τσ' ἔλεγον: «Μαθὲ τοῦτο τὸ θᾶμα τῶκαν' ἡ Θεός, ποῦ ἡ βασιλιᾶς ἦθελ'

νὰ πᾶρ' τὸ παιδί τ' γ'ναίκα τ', τσαὶ τῶκαν' σκυλάτσο τσαὶ χᾶθ'».

Τότε πλιά ἡ βασιλιᾶς ἀπ' τὴ δροπὴ τοῦ κόσμ' μαυροφόρεσ' τὸ παλάτι τ' τσ' ἀπ' τὸ φόβο τοῦ Θεοῦ κάθουσαν μέσα τσαὶ συλλογούσαν τί νὰ κἀν' νὰ δὲ συχωρέσ' ἡ Θεός, τσαὶ δὲ δέχουσαν πλιά ἄθρωπο νὰ τὸ δῇ 'ς τὰ μάτια. ρήμαξ' τὸ παλάτι τ' τσαὶ γίνητεσ' ἡφτωχος. Ἀς ἀφήσουμε τὸ βασιλιᾶ τσαὶ νὰ πιάσουμε τὸ σκυλάτσο ποῦ πῆρ' τὰ β'νὰ τσαὶ πῆγε μέσα 'εἰς μιὰ σπηλαιὰ μέσα τσαὶ κάτσε τσ' ἔτρωγε χόρτα τσαὶ ζοῦσε. Μιὰ δαχινὴ ἔτσεινοῦ τοῦ τόπ' τὸ βασιλιᾶ βγῆτσε νὰ τσυνηγῆσ', διέβαιν' ἀπ' τὸ β'νὸ, ποῦδαν τὸ σκυλάτσο. Τὸ βασιλιᾶ (διαγράφονται πέντε λέξεις) εἶχ' τὸ στυλο τ' τσαὶ διέβαιν' ἡροστὰ ἀπ' τὸ βασιλιᾶ. βαίν' μέσ' 'ς τὴ σπηλαιὰ τσαὶ πῆγε νὰ φάγι τὸ σκυλάτσο. Ἦρθ' κοδὰ τὸ βασιλιᾶ, φωνάζ' τσαὶ τοῦ λέγει: «Νὰ ζήσης βασιλιᾶ μ' πιάσ' τὸ στυλο σ' νὰ μὴ με φάγι». Τὸ βασιλιᾶ τρουμάξ' τσαὶ στήν' τὸ τουφέτο πᾶν' 'ς τὸ σκυλάτσο τσαὶ δοῦ λέγει: «Πέ μ' τί εἶς; ἄθρουπος ἡ φάδασμα; — Εἶμι στυλος 'σὰ δὲ στυλο σ', μόνου ἔχω χάρ' ἀπ' τὸ Θεὸ νὰ μιλῶ». Τὸ παίρν' τὸ βασιλιᾶ τσαὶ γυρίζ' 'ς τὸ παλάτι τ', τσαὶ σὰ δὲ δῆκαν τσαὶ μιλοῦσε τὸ σκυλάτσο τ' ἀγάπησαν οὐλ' μικροὶ μεγάλ' μέσ' 'ς τὸ παλάτι. Τὸ βασιλιᾶ σηκώθ' τσαὶ πῆγε μέσ' 'ς τὸ βασιλικὸ καφενὲ τσαὶ λέγει πῶς ἔχ' ἓνα στυλο τσαὶ μιλαξ' ἔαν ἄθρουπους. Τ' ἄλλα βασιλιόπ'λα εἰ δὲ πιστέψαν, τσαὶ σ'κωθῆκαν πᾶνω τσαὶ λέγουν: «Ἄν ἐσὺ ἔχης τέτοιο στυλο, ἐγὼ νᾶμ' σκλάβος σ'». Ἄλλος τ' λέγει: «Τὸ βασιλεῖο μ' νᾶν' δικό σ'». Ἄλλους φωνάζ': «Ἄν ἐσὺ ἔχης στυλο τσαὶ μιλαξ', ἐγὼ χάν' τὸ βασιλεῖο τσαὶ γίνουμ' σκλάβος σ'». «Πολὺ καλὸ», λέγει τὸ βασιλιᾶ τσ' ἔφ'γε.

Τ'ν ἄλλ' μέρα τὸ πρωγὶ παίρν' τὸ σκυλάτσο τσαὶ πηγαίν' 'ς τὸ γραφενέ. Ἐτσείν' τὴ μέρα πῆγαν πολὺ πρωγὶ γιὰ νὰ δοῦν θὰ πᾶν τὸ σκυλιᾶ γιὰ ν' ψέματα. Ἐδετσει ποῦ τὸ ἡεριμέναν, νὰ τον τσαὶ βαίν' μέσα, ἀπὸ πῖς' βαίν' τσαὶ τὸ σκυλάτσο τσαὶ τσὺ χαιρετᾶ σὰ βασιλιᾶς. Τότε σ'κῶνουδε οὐλ' ἀπάνω. Ἐνας τοῦ λέγ': «Χάρισμα σ' τὸ βασιλεῖο μ'». ἄλλος τοῦ λέγ': «σκλάβος σ'». ἄλλος τοῦ λέγ': «τσαὶ γὼ τσαὶ τὸ βασιλεῖο μ' δικό σ'». Τὸ βασιλιᾶ τσ' λέγ': «Εγὼ δὲ παίρνω κἀνένα σκλάβο, μῆδε κἀνενους τὸ βασιλεῖο θέλ'», τσαὶ φεύγ'. Τσαὶ τότες ἀγα-

ποῦσε τὸ σκυλάτσο τ' χιλιάδες φορὲς πιότερο. Ἐτσείνες τσ' μέρες ἡαδρεβοῦδαν μιὰ βασιλοπούλα τσαὶ καλέσαν τὸ βασιλιᾶ 'ς τὸ γάμου. Πῆγαν οὐλ' τοῦ παλατιοῦ οἱ ἀφειδάδες, μείναν μόν' οἱ δοῦλ'. Λέν' 'ς τὸ σκυλάτσο: «Πομένεις ἐσὺ νὰ πᾶμ' τσ' ἐμεῖς νὰ δοῦμ' τὸ γάμο;» Λέγ' τὸ σκυλάτσο: «Ἄμ δὲ ἡομένω; ἀδεῖτε σεῖς, τσαὶ γὼ κάθουμαι μοναχό». Φύγαν οἱ δοῦλ' τσ' ἐμ'νε τὸ σκυλάτσο μοναχό. Σέρν' μιὰ τρίχ' ἀπ' τὴ βροβιά τ' τσαὶ δὴ τζουρών', νὰ τσαὶ προφταίν' ἡ μοῖρα τ' μὲ μιὰ γαρότσα μὲ τέσσαρ' ἀλόγατα, τσαὶ δὴ μιὰ φορεσιὰ, τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα. Ἡρδὲν τ'ς βγάζ' τὴ βροβιά τσαὶ βάζ' τὸν οὐρανὸ μὲ τᾶστρα, τσαὶ μιὰ δυὸ προφταίν' 'ς τὸ γάμου. Σὰ δὴν εἶδαν τσαὶ πῆγε μιὰ τὸς ὁμορφ' βασιλοπούλα ποῦ δὲ δὴ γινώρ'ζαν, παλαβώθητο τὸ βασιλιᾶ νὰ δὴ βλέπ'. Ἀρχινᾶ ἡ χορός, σ'κῶνετ' τὸ βασιλιᾶ τσαὶ δὴ πιάν' 'ς τὸ χορό. Σ'ὰν ἡκόδευ' ἡ ὥρα νὰ πᾶψ' ἡ χορός, βγαίν' ἡ βασιλοπούλα ὄξω, βαίν' 'ς τὴ γαρότσα τσαὶ δρόμο. Φωνάζ' τὸ βασιλιᾶ 'ς τὸ στρατό τ': «Πιάσ'τε τὴ γαρότσα». Τρέχ' τὸ στρατό τ' νὰ τὴ πιάσ' ρίχν' αὐτὴ φλουριὰ π' τὴ μιὰ, φλουριὰ π' τὴν ἄλλ'. Πέφτ' ἡ κόσμος 'ς τὰ φλουριὰ, χάνουν τὴν γαρότσα. Πηγαίν' 'ς τὸ παλάτι ποῦ τὴν ἡεριμέν' ἡ μοῖρα τ'ς Ἡρδὲν βάζ' τὴ βροβιά, παίρν' ἡ μοῖρα τ'ς τ' φορεσιὰ τσαὶ φεύγ'. Νὰ βροβαίρ'ν' οἱ δοῦλοι: «Ὡχ, ταχμένο σκυλάτσο, νᾶδαν νᾶσ'νου 'ς τὸ γάμου ποῦδαν μιὰ ὁμορφ' παλαβώθησ' ἡ ἀφειδὴς μας τὴ χορεῖ' τ'ν ὥρα ποῦ θέλ' νὰ φύγ', προστάξ' τ' ἀστέρι τ', μὰ τσεῖν' γίν' ἀστραπή. Τσ' ἀπὸ τσεῖν' τ'ν ὥρα τὸ βασιλιᾶ 'εἰς συλλογῇ». Νὰ τσ' ἔρχετ' τσαὶ τὸ βασιλιᾶ, τσαὶ τρέχ' τὸ σκυλάτσο, τσαὶ τσεῖνος δὲ γυρίζ' νὰ τὸ δῇ, παρὰ ἡ νοῦς τ' 'ς τὴ βασιλίσσα π' ἀγάπ'σε, τσαὶ πότε νὰ ἔξημερώσ' νὰ πᾶν πᾶλ' 'ς τὸ χορό. Τσεῖν' τ' νύχτα δὲ τσοιμήθη καθόλ'. Τὸ ταχὺ ἡ πρῶτος τοῦ χοροῦ ἦδαν τὸ βασιλιᾶ, τσ' ἔκαρτέρ' πότε θὰ βροβάλ' ἡ βασιλοπούλα. Ἦρταν οὐλα τὰ καλέσματα οἱ δοῦλοι τοῦ παλατιοῦ θέλουν πᾶλ' νὰ πᾶν. ἀφίνουν τὸ σκυλάτσο τσαὶ φύγαν. Τότε τσουρών' πᾶλ' μιὰ τρίχ' ἀπ' τὴ βροβιά τ'ς, προφταίν' ἡ μοῖρα τ'ς μὲ μιὰ γαρότσα ὀχτῶ ἀλόγου τσαὶ μιὰ φορεσιὰ τὴ θάλασσα μὲ τὰ ψάρια. Βγάζ' τὴ βροβιά, ἀλλάξ' πᾶλ' ἡ βασιλίσσα τσαὶ πηγαίν' 'ς τὸ χορό. Σὰ δὴν εἶδ' τὸ βασιλιᾶ, ἦρετ' ἡ καρδιά τ' 'ς τὸ δόπου τ', τσαὶ Ἡρδὲν 'ς τὸ χορό τὴ πιάν'. Τὴ

‘χόρεψ’, τὴ ‘χόρεψ’, ‘σάν ἡκόδευ’ ἡ ὥρα
 ‘ποῦδαν νὰ φύγουν οἱ ἀθρῶπ’, προστάζ’ τ’
 ἀστέρει τ’ νὰ μὴ d’ν ἀφήσουν νὰ φύγ. Αὐτὴ
 σ’κῶνετ’ μὲ τρόπο, τσαὶ ‘ἑγαίν’ ὅζου, τσαὶ
 ‘βαίν’ μέσ’ ‘ς τὴ καρότσα. Πέφτ’ τ’ ἀστέρ’
 νὰ d’ βιάσουν, ρίχν’ ἀπ’ τὴ μιά ἀπ’ τὴν
 ἄλλ’ φλουριά, φεύγ’ ἡ βασιλ’σσα. Ἐλᾶτ’ νὰ
 ‘δῆτ’ τῶρα τὸ βασιλέλ’ ποῦ τοῦρθ’ νὰ σκο-
 τουθῇ. Φτάν’ ἡ καρότσα ‘ς τὸ παλάτ’, βάζ’
 τὴ βροβιά, παίρν’ ἡ μοῖρα τ’ φορεσὰ τσαὶ χά-
 νετ’. Φτάνεν οἱ δοῦλες, τρέχ’ τὸ στουλάτ’
 τσ’ ἀνοίγ. Φέρνουν τὸ βασιλέλ’, ‘σὰ νᾶταν
 ἄρρουστο, ‘ς ἐτέοια χάλια. Πηγαίν’ τὸ στου-
 λάτ’ ‘βροστὰ τ’ ποῖος νὰ γυρίσ’ νὰ δὸ ‘δῆ!
 Δὲν ἤβλεπ’ τ’ν ὥρα πάλ’ πότε νὰ ‘ξμερώσ’
 νὰ πᾶν ‘ς τὸ χορό. Τὸ ταχὺ πῆγε πάλ’ ἡ
 πρῶτους τοῦ χοροῦ, τσαὶ ‘θωροῦσε πότε θὰ
 βροβιάλ’ ἡ βασιλ’σσα. Οἱ δοῦλες πάλ’ παρα-
 καλοῦν τὸ στουλάτ’ νὰ καθίσ’, νὰ πᾶν νὰ
 ‘δοῦν τί θ’ ἀπογέιν’ τὸ βασιλέλ’ μὲ τὴ βα-
 σιλ’σσα. Τὸ στουλάτ’ τσ’ παρακαλοῦσε πολὺ
 νὰ τὸ πάρουν νὰ ‘δῆ αὐτὴ τ’ν ὁμορφιά. Οἱ
 δοῦλες τ’ λέγν: «Κάτσε σὺ νὰ πᾶμε μ’εἰς,
 τσαὶ ‘ς μιά ὥρ’ ἀκούμαστ’ τσαὶ σὲ παίρνου-
 με νὰ ‘δῆς τσαὶ σύ. Τὸ ‘γελάσαν τσαὶ φύ-
 γαν. Ἡτύς τραβᾷ μιά τρίχ’ ἀπ’ τὴ βροβιά
 τ’, καὶ τὴ τζουρών’ προφταίν’ ἡ μοῖρά τ’
 τσαὶ φέρν’ μιά γαρότσα μὲ δώδεκ’ ἀλόγατα
 ‘βροστὰ τσαὶ δώδεκα πίσω, τσαὶ τὴν ἄλλ’
 φορεσὰ, τὸ κάθο μὲ τὰ λουλούδια. Βγάζ’ τὴ
 βροβιά, τσ’ ἀλλάζ’, τσαὶ φτάν’ ‘ς τὸ χορό.
 ‘Σὰ δὴν εἶδ’ τὸ βασιλέλ’, ἤκανε, ἤκανε κόυ-
 βέτ’ τσαὶ σ’κῶτ’σ’ ἀπάνου, τσαὶ ‘βαίν’ ‘ς τὸ
 χορό. Λέγ’ ‘ς τ’ ἀστέρει τ’: «Βάτ’ χαλινὰ
 τσαὶ τ’ν ἀφίσετε τσαὶ φύγ». Μὰ ‘τσεῖνη ‘ς
 τὴ γῆς δὲ ‘βατοῦσ’. Τσεῖ ποῦ ‘χόρευ’ πε-
 τοῦσε νὰ φύγ. Τὸ βασιλέλ’ τὴ βιάν’ ἀπ’ τὸ
 χέρ’, τραβᾷ ἐτσεῖνη, τραβᾷ ἐτσεῖνος, τοῦ παίρν’
 τὸ δαχτυλίδ’ ἀπ’ τοῦ χέρ’ τ’. Βγαίν’ δὴ
 ὁρτά, ‘βαίν’ μέσ’ ‘ς τὴ γαρότσα, ‘σάν ἀγέ-
 ρας φεύγ’ πέφτ’ ἡ κόσμους πάλ’ ἀπὸ ‘πί-
 σω’ ρίχν’ αὐτὴ φλουριά π’ τὴ μιά, φλουριά
 π’ τὴν ἄλλ’, ‘χάθ’ ἡ γαρότσα.

Φτάν’ ἡ βασιλίσσα ‘ς τὸ παλάτ’, βάζ’ τὴ
 βροβιά, ‘βαίν’ ἡ μοῖρα μέσ’ ‘ς τὴ γαρότσα
 τσ’ ἔγιν’ ἀφαιδῇ. Νὰ τσαὶ φτάνουν οἱ δοῦλες,
 φέρνουν τὸ βασιλέλ’ μισοπεθαμέν’. Γιατροὶ ἀ-
 νεβαῖναν, γιατροὶ κατεβαῖναν, τὴ γιατριγιά
 τ’ δὲ δὴν ἡῦραν. Τὸ στουλάτ’ ἄλλος ἀπὸ
 ‘δῶ τὸ χτυπᾷ τσ’ ἄλλος ἀπὸ ‘τσεῖ, δὲ δοῦ
 ‘διναν νὰ φάγ, ‘ψώριασ’. Μιά ‘μέρα φωνάζ’
 τὸ βασιλέλ’ τὴ μάνα τ’ τσαὶ δὴ λέγ νὰ τ’

κάν’ ἀλόσσα παξ’μάδια. Ἡ μάνα τ’ φωνάζ’
 δυὸ τρεῖς κοπελοῦδες νὰ πλάσουν τὸ παξ’μάδ’
 ‘πῆγαν’ τὸ στουλάτ’ τσαὶ ‘γύρευ’ ἕνα γομ-
 μάτ’ ζύμ’. τὸ ‘διῶχναν οἱ κοπελοῦδες οὔστ,
 οὔστ! νὰ μὴ βέσ’ ‘ς τὴ ζύμ’ καμμιὰ τρίχα.
 Πάλ’ γυρεύ’ τὸ στουλάτ’ τοῦ πετοῦν ἕνα
 γομμάτ’, τὸ παίρν’ τσαὶ πᾶν τσαὶ τσυρών’
 μιά τρίχ’ ἀπ’ τὴ βροβιά τ’ προφταίν’ ἡ
 μοῖρα τσαὶ φεύγ, τσαὶ τὸ κάν’ ἕνα μουγάλ’
 παξ’μάδ’ τσαὶ βάζ’ μέσα τὸ δαχτυλίδ’ τοῦ
 βασιλιᾶ. ‘Σὰ δὴ πῆγαν ‘ς τὸ φοῦρν’, πᾶγ’
 ἡ μοῖρα τσαὶ τὸ βάζ’ μέσ’ ‘ς τὴ μέσ’. ‘Σὰ
 δὴ φέραν τὰ πῆγαν ‘βροστὰ ‘ς τὸ βασιλέλ’
 τσαὶ ‘βεγέτισ’ τὸ βασιλέλ’ ἐτσεῖνο τὸ μουγάλ’
 παξ’μάδ’. Τὸ παίρν’, τὸ βάζ’ ‘ς τὸ στόμα τ’
 τσαὶ μὲ τοῦ πρῶτ’ δαγάν’ τὸ δαχτυλίδ’. Τὸ
 πιάν’ τσαὶ βλέπ’ τὸ δαχτυλίδι τ’ bιρδέν
 φωνάζ’ τ’ μάνα τ’, ποιανοῦ, τσαὶ ποιανοῦ
 κοπελοῦδια ‘κάναν τὰ παξ’μάδια μ’. Λέγ’ ἡ
 μανά τ’: «Μαθὲ τοῦ τᾶδ’ τσαὶ τοῦ τᾶδ’».»
 Φωνάζουν τσ’ κοπελοῦδες, τοῦ ρωτᾷ τὸ βασι-
 λέλ’: «Ἡδαν καμμιὰ ἄλλ’; ἡς τσαὶ ‘δῶ-
 σετ’ πουθενὰ ζύμ’;» Οἱ κοπελοῦδες βάναν
 σουβέτ’: «Ἡς τσ’ ἡῦρε τὸ βασιλέλ’ καμμιὰ
 τρίχα τσαὶ τόσο μᾶς ρωτᾷ;» Τσαὶ δοῦ
 λέγν: «Τὸ στουλάτ’ μας ‘γύρευ’ τσαὶ δοῦ
 ‘δώκαμ’ κομμάτ’». Τότε τὸ βασιλέλ’ σ’κῶ-
 θητσε τσαὶ ‘κάτσε’ bιρδέν δὲ ‘χάν’ τσαιρό,
 bιρδέν φωνάζ’ τὸ στουλάτ’, τὸ σφαλᾷ μέσ’
 ‘ς τὴ γάμαρά τ’, τσαὶ τραβᾷ τὸ σπαθί τ’,
 τσαὶ λέγ: «Βγάλ’ τὴ βροβιά σ’, τσᾶ δὲ
 δὴ ‘εγάλ’ς, θὰ σὲ κόψ’». Τὸ στουλάτ’ λέγ:
 «Ἀχ, Ἀφείδη βασιλιᾶ μ’, πῶς θὰ ‘εγάλ’ς τὴ
 βροβιά μ’; νὰ, σφάξ’ μ’ τσαὶ ‘εγάλ’ τὴ βρο-
 βιά μ’». — «Ὁχ’, ‘εγάλ’ τὴ βροβιά σ’». —
 «Ὁχ’, σφάξ’ μ’ τσαὶ ‘εγάλ’ τὴ βροβιά
 μ’». Ἐδεκεῖ ‘εγάλ’ τὴ βροβιά τ’ τὸ στου-
 λάτ’ τσαὶ φανερώνει μιά βασιλοπούλα:

Λάψε, ἦλπε μου, νὰ λάψης,
 Καὶ πολλὰς καρδιὰς νὰ κάψης.

‘Σὰ δὴν εἶδ’ τὸ βασιλέλ’ πῶς ἦδαν ἐτσεῖν’
 ἡ βασιλ’σσα, ποῦ δὸ ‘δυσάν’σε τόσο, bιρδέν
 φωνάζ’ τὴ μανά τ’ τσαὶ δίν’ τὴ βροβιά τ’
 τσαὶ προστάζ’ ν’ ἀνάψ’ τὸ φοῦρνο τσαὶ νὰ
 βάλ’ δὴ βροβιά νὰ δὴ κάψ’. προφταίν’ ἡ
 μοῖρά τ’ τσαὶ φέρν’ τσαὶ τσὺ τρεῖς φορεσὰς
 τσ’ ἀλλάζ’ ἡ βασιλοπούλα τσαὶ στένεται γά-
 μους σαράδα ‘μέρες, σαράδα νύχτες, τσαὶ
 πῆρε πλὴν τὸ βασιλέλ’ τὴ βασιλοπούλα τσαὶ
 ‘κάμαν γάμοι τσαὶ χαρὲς τσαὶ παραδιάβασες
 καλές.

Β'. ΑΙΣΜΑΤΑ

1

Τραγούδι τῆς ἀγάπης.

Μιά πέρδικα ‘καυκήστηκε ‘ς Ἀνατολὴ ‘ς Δύση,
 πῶς δὲν εὐρέθη τσενηγὸς νὰ τὴν ἐτσενηγήσῃ.
 Τσ’ ἡ τσενηγὸς ‘σὰ d’ ἄκουσε, πολὺ τοῦ ‘κακουφάνῃ,
 ‘πῆρε μαχαίρι νὰ σφαγῇ τσ’ ἄδικα νὰ ‘πεθάνῃ.
 Τσαὶ τότε δὴ ‘τσενηγήσῃ μὲ οὐλὴ τὴ καρδιά τ’,
 Τὴν ἔβαλε ‘ς τὰ δίχτυα τ’ τσαὶ μέσ’ ‘ς τὰ ‘σωτικά τ’.
 — Τσ’ ἀπὲ μικρὸς ‘ς τὰ βάσανα τσ’ ἀπὲ μικρὸς ‘ς τὰ πάθη,
 μικρὸς τὴν ἐβερδεύτηκα τὴν ἐδιτσή σ’ ἀγάπ’.
 Ἡ μάνα μου τσ’ ἡ τσύρης μου μ’ ἐστείλανε ‘ς τὰ ξένα,
 δὲ σὲ θωροῦσ’, ἀγάπη μου, τσ’ ἀρρώστησα γιὰ σένα.
 — Ἀμ’ ‘σάν ἤξενιτεύτητσε ἀπ’ τὰ ‘δικὰ μου μέρη,
 ποῦ εἶν’ τὰ ‘ροῦχα ποῦ φερες, γιὰ νὰ γενοῦμε ‘ταίρι;
 — Ἐγὼ ‘ροῦχα δὲν ἤκανα, μόν’ ἕνα κ’ τσὸ ζουνάρ’,
 ζύρου τριζύρου μάλαμα, ἀδρὺ μαργαριτάρ’,
 ὁποῦ μοῦ καταρήστητσε νὰ δὸ φορῶ ‘ς τὸν Ἀδ’,
 — Γὼ δὲ σὲ ‘καταρήστητσα νὰ δὸ φορῇς ‘ς τὸν Ἀδ’,
 νὰ δὸ φορῇς νὰ χαίρεσαι τσ’ ἄλλη νὰ μὴ σὲ πᾶρ’.
 Ἐπαρ’τον, μάνα μ’, ἔπαρ’τον τὸ ξένο ‘ς τὴν αὐλή μας,
 μὴν ἀποθάνῃ τσ’ ἔχομε τὴ θλίψη μοναχοί μας.
 — Ἐν εἶναι σκούρπα σκορπιστὴ φρόκαλ’ νὰ δὸ πετάξῃς,
 μόν’ εἶν’ ἀγάπη καρδιακή, καλὰ νὰ δὴ φυλάξῃς.
 — Θέλεις το, μάνα μ’, θέλεις το τὸ ξένο νὰ ‘πεθάν’;
 — Μὰ γὼ τοῦ δῶκα γιατρικὸ τσ’ ἐλπίζω γιὰ νὰ ‘γιάν’.
 Τσαὶ ‘τσεῖνη πῆγε τσ’ ἔκατσε ‘πάνω ‘ς τὸ πεστσεφάλι τ’,
 δυὸ μῆλ’ ἀπὸ τὸ γόρφο τσὴ βγάξει τσαὶ βάζ’ ὁβρός τ’.
 — Πάρε, δραδαφυλλένια μ’, τὰ μῆλ’ ἀπ’ τὴ βοδιά μ’,
 γιὰτί τ’ ἀναστενάγματὰ σ’ θὰ κάψουν τὴ γαρδιά μ’.
 — Πάρε τα, ξένο μ’, πάρε τα τὰ μῆλα, ποῦ σὲ δίνω,
 τσ’ ἂν εἶναι θέλημα Θεοῦ, σὲ παίρνω, δὲ σ’ ἀφίνω.
 — Πάρε τ’, δραδαφυλλένια μ’, τὰ μῆλα ἀπ’ τὴ βοδιά μ’,
 ἕνα φιλὶ νὰ μοῦ δίνεις, ἦδαν ἡ σωτηριά μ’.
 — Σὲ δίνω, ξένο μ’, δὸ φιλὶ, μὰ θέλω νὰ μ’ ἀμόσης,
 ἀθρώπου ποῦναι δῖγνωμος ἡς τσαὶ τὸ φανερώσης.
 — Δέ’ φανερών’, ἀγάπη μου, τὰ λόγια τὰ ‘δικὰ σ’,
 μὴδ’ ἀπὸ τάχειλάτσει μου δὲ βγάνω τῶνομά σ’.
 Ἡ μέση μου νὰ ραγιστῇ τσ’ ἡ γλῶσσά μου νὰ πέσῃ,
 ἡ τσεφαλή μου νὰ κοπῇ ἀδάμα μὲ τὸ φέσι.
 Μὴ φοβηθῇς δὴ μάνα σου μὴδὲ κἀνέναν ἄλλο,
 ἔλα, δραδαφυλλένια μου, ‘ς τὴ γλῆνη μ’ δίχως ἄλλο.
 Τσαὶ ‘σάν ἐρθῇς ‘ς τὸ ‘σπίτι μας, μὴ κρύψῃς τὸ γαμό σ’,
 ἀρώτησε τὴ μάνα μου: «Τσερὰ τσαὶ ποῦν’ ἡ γυιὸς σ’;»
 Τσ’ ἐτσεῖνη θὰ σ’ ἀπ’ λογηθῇ μὲ τὴν καρδιά καμὲν:
 «Ἐδεκεῖναι τσαὶ κοίτεται, τὴν ἀγαπῶ προσμὲν’
 ἀγάπη σου δὸ δυσανεῖ, ἀγάπη σου δὸ κρὶν’,
 γιὰ ‘σένα τὸ κορμάκι τοῦ ‘ς τὸν Ἀδὴ θὰ τὸ στείλ’».

Τὴ σκάλα 'ποῦ ἀνέβαινε τὰ πόδια τῆς τστυτᾶς,
τὰ 'μάτια τοῦ 'δακρύσανε τσαὶ βάριαναστενάξ'.
— "Ἐλα ζερεθὰ 'ς τὰ πόδια μου, δεξιὰ 'ς τὴ τσεφαλὴ μ',
νὰ σὲ θωροῦν τὰ 'μάτια μου, ὡς ποῦ νὰ 'βγῇ ψυχὴ μ'.
Τσαὶ 'σὰν ἔβγ' ἡ ψυχούλα μου, πιάσε τσαὶ ἄλλαξέ με,
τὰ 'ροῦχα τὰ μεταξωτὰ πιάσε σαβάνωσέ μ'.
Βάλε τσαὶ εἰς τὴ μέση μου τ' ὀλόχρυσο ζωνάρ',
ὅπου μοῦ ἐκαρίστητες νὰ δὲ φορῶ 'ς τὸν 'Αδ'.
Βάλε τσαὶ 'ς τὸ τσεφάλι μου δραδάφυλλα τσαὶ ρόδα,
νὰ μαζωχτοῦν οἱ 'λεύτερες νὰ λέν' ἐμυρολόγια.
Τσ' ἐπιάσε τσ' ἐγλοθύμῃσε ὡσὰν ἀποθαμένη,
νὰκούστ' ἡ γι' ἀγάπη μας πῶς ἦδαν πιστεμένη.
'Σὰ' δ' ἦς, 'ματιὰ μ', τσαὶ φέρνουνε 'ς τὸ 'σπίτι μας λατέρα,
τότε θ' ἀποχωρίσουμε, χρυσὴ μου περιστέρα.
'Σὰν ἔρτουν τσαὶ μὲ σ' κώσουνε τέσσαρα παλληκάρια,
τότε θὰ κλαί'ς, θὰ δέρνεσαι μὲ πέτρες τσαὶ λιθάρια.
'Τὰ θὰ μὲ ἀπεράσουνε, κόρ', ἀπ' τὴ γειτονιὰ σ',
ἔβγα κρυφ' ἀπ' τὴ μένα σου τσαὶ τράβα τὰ μαλλιὰ σ'.
'Σὰ' σ' ἀρωτήσ' ἡ μένα σου: «πῶς σέρνεις τὰ μαλλιὰ σ';»
— «Μάνα μ', ἡ νιὸς ἀπέθανε, τράβα τσαὶ τὰ 'δικὰ σ'».
Τσαὶ 'ςὰ' θὰ μὲ περάσουνε μέσ' ἀπ' τὴ βολιτεία,
λέγε, φωτιὰ πῶς σ' ἔκαμε μέσα εἰς τὴ γαρδιά.
Τσαὶ 'ςὰ' θὰ νὰ μὲ βάλουνε 'ς τῆς ἐκκλησιᾶς τὴ βόρτα,
τότε νὰ σύρῃς μιὰ φωνὴ νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα.
Τσαὶ 'ςὰ' μ' ἀποδιβάσουνε τσὲ σβύσουν τὰ τσεριὰ μ',
τότε, δραδάφυλλένια μου, θάβγῃς ἀπ' τὴ γαρδιά μ'.
Τσαὶ 'ςὰ' μὲ κατεβάσουνε τρία σκαλιὰ 'ς τὸν 'Αδ',
τότε ἀποχωρίζομαι τὸ νόστιμό σ' ἀκάλλι.
Τσαὶ 'ςὰ' θὰ μοῦ τὰ σύρουνε τὰ χώματα 'ς τὰ 'μάτια,
τράβα τὰ μαγουλάκια σου τσαὶ κάνε τα κομμάτια.
Τσαὶ 'ςὰ' θὰ σοῦ τὰ φέρουνε τὰ κόλλυβά μου, φά'τα,
τσαὶ κάτσε τσαὶ μακάρισε τὸ νέο 'ποῦ σὲ 'γάπα.
— 'Εμὲ 'ςὰ' μοῦ τὰ φέρουνε, 'ς τὴ γῆς θὰ τὰ σκορπίσω,
τσαὶ θὰ νὰ σύρῃς μιὰ φωνὴ τσ' ἀπὲ θὰ 'ξεψυχήσω.
Πολλὲς καρδιὲς θὰ κλάψουνε, πολλὲς θὲ νὰ ραγίσουν,
τσαὶ τὰ πουλιὰ τσὺς ἔρημους πλὴν νὰ μὴ γελαδίσουν.

2

Ἡστυνάδα.

Στέκω τσαὶ συλλογίζομαι πῶς νὰ τὴν ἐξυπνίσω,
νὰ τὴν εἰπῶ δραδάφυλλο, τσ' ἐτσεῖνο ἔχ' ἀγκάθι.
Νὰ τὴν εἰπῶ γαρούφαλλο, τσ' ἐτσεῖνο ἔχει κόβο.
νὰ τὴν εἰπῶ βασιλικὸ 'ς τὴ κοβριὰ φυτρώνει.
'Ἀς τὴν εἰπῶ 'σὰ βοῦ'ξερα, 'ςὰ' βοῦμαι μαθημένος.
'Εὐπνα, διαμάδι τσαὶ ρουθὶ τσ' ἀφρός τοῦ μαλαμάτου,
'πῶχ'ω δυὸ λόγια νὰ σοῦ 'πῶ τοῦ παραπονεμάτου.
'Εὐπνησ', ἀγρυπνοξύπνησε, γύρισ' ἀπ' τ' ἄλλο πλάγι,
τσ' ἀρώτησε τὴ μένα σου τὸ τέλος πῶς θὰ 'πάγῃ.

'Εὐπνα, γλυκεῖα κοκώνα μου, τσ' ἀγρύκα τί σοῦ λεγῶ,
τσαὶ γὰ γιὰ τὸ κουρμάκι σου 'μέρα τσαὶ νύχτα κλαίγω.
'Εὐπνα νὰ 'δῇς τὸ ἄστρο σου πῶς εἶναι θαλωμένο,
νὰ 'δῇς τὸ νέγρο π' ἀγαπᾷς, 'ς τὸ δοῖχ' ἀκουθισμένο.
'Ηθάλωσε ἡ οὐρανὸς τσ' ἠγάθητσε ἡ πούλια,
ἀπόψε μ' ἀποτρέλλανες, γλυκεῖα μελαχροινούδα.
Σ' ὀρκίζομαι εἰς τὸ Θεὸ τσαὶ 'ς τὴ λαβρὰ σελήνη,
πῶς θὰ σὲ ἀγαπῶ πιστά, γλυκόχλωμο πιπίνι.
Γι' ἀγάπη σου πῶς μ' ἔκαμε νὰ στρώσω δὲ τσοιμοῦμαι,
τσαὶ τὸ σταυρὸ 'ςὰ' χριστιανὸς νὰ κάνω δὲ θυμοῦμαι.
Σ' ἀγάπησα τσαὶ τ' ἤκανα; τῆς γῆς τὴν ὄψη 'πῆρα,
τοῦ κόσμου τὸ κατατρεμὸ τσ' ἕνα καλὸ δὲν εἶδα.
Σ' ἀγάπησα τσαὶ τ' ἤκανα; κακὸ τοῦ τσεφαλιοῦ μου,
'μέρα τσαὶ νύχτα τσαὶ αὐγὴ δὲ 'βγαίνεις ἀπ' τὸ νοῦ μου.
'Η νοῦζ μ' 'γένητσε νερό τσαὶ τὰ 'ματάκια μ' βρύση,
τσαὶ ἡ φωτιὰ μ' 'πλήθυνε τσαὶ ποιὸς θὰ μοῦ τὴ σβύσῃ;
'Η νοῦζ μ' 'γένηκε νερό, οὔλο ματζὶ σου τρέχει,
οὔλο ματζὶ σου 'βρίσκεται τσ' ἀπαντεμὸ δὲν ἔχει.
Θὰ σ' ἀγαπῶ, ὡσότου ζῶ, τσαὶ εἰς αὐτὸ δὲ χῶμα,
ὡς ποῦ νεκροὶ αἰσθάνονται, θὰ σ' ἀγαπῶ ἀκόμα.
Ν' ἀρχοῦδανε 'ς τὸ στῆθός σου μιὰ σπέθ' ἀπ' τὴ καρδιά μου,
νὰ 'δῇς φωτιὲς 'ποῦ τσαίγουνται μέσα τὰ 'σωτικά μου.
Θὰ σ' ἀγαπῶ, θὰ σ' ἀγαπῶ ζῶντας τσ' ἀποθαμένη,
γιατὶ ἀγάπη 'πῶχει ἄχ' 'ς τὰ κόκκαλ' ἀπομένει.

ΓΑΜΗΛΙΑ ΔΙΣΤΙΚΑ

Διὰ τὴν νύμφην.

'Ωρα καλὴν, ὦρα καλὴν νὰ δώσ' ὁ Θεὸς 'ς ἐτούτῃ τῇ δουλείᾳ,
ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα νὰ δώσῃ τὴ 'βλογία.
'Ἦρτε χαρὰ 'ς τὸ 'σπίτι μας τριγύρω 'ς τὴν αὐλή μας,
νὰ τὸ χαροῦν οἱ φίλοι μας, νὰ σκάσουν οἱ ὄχτροί μας.
'Επιθυμοῦσα, νύφη μου, νὰ ἔρθω 'ς τὴ χαρὰ σου,
γιατ' εἶχα εὐχαρίστηση ἀπὸ τὴν ἀφειδίξ σου.

Τραδάφυλλα μαδίσετε,
τὴ νύφη νὰ στολίσετε.

'Ωραία 'ποῦν' ἡ νύφη μας, ὡσὰν τὴν 'Αφροδίτη,
ἔχει τσαὶ εἰς τὸ μέτωπο ἐλκυστικὸ μαγνήτη.
Νύφη μου, ποῖα σ' τὸ 'στόλισε αὐτὸ τὸ νυφοστόλι;
'Ἡ Παναγιὰ ἡ Δέσποινα τσ' οἱ δώδεκ' 'Αποστόλοι.
Νύφη μ' 'στολισμένη σ' εἶδα,
νὰξερὲς χαρὰ 'ποῦ 'πῆρα.

(Τσάκισμα τοῦ μαριέ)

Κ' ἡ γ' ἐμορφιά σου, νύφη μου, 'κούστηκε 'ς τὸ Μισίρι,
τσ' ἠγράψανε τσ' ἠφέρανε μεγάλο βουθασίρι.
'Ομορφὴ ποῦν' ἡ νύφη μας 'ςὰ' δὲ ροδι μαδέλι,
'ςὰ' δ' αἰδονάκι 'ποῦ λαλεῖ τὸ Μάϊ τσαὶ τὸν 'Απρίλη.
Τσῆ νύφης τὰ λουλούδια ἔτσι μοῦ φαίνονται,
χωρὶς νερό 'ποῦ στέκουν τσαὶ δὲ 'μαραίνονται.

(Τσάκισμα τοῦ μαριέ)

Ἄσπρ' εἶσαι 'ςά' δὲ γιᾶσεμί, κότσινη 'ςά' δὲ μῆλο,
 τσ' ἡ ἐμορφιά σου, νύφη μου, ἀξίζ' ἓνα βασιλαιο.
 Ἐξεωριστ' εἶν' ἡ νύφη μας, 'ςά' 'ποῦ ἔξεχωρίζουν τᾶστρα,
 'ςά' 'ποῦ ἔξεχωρίζουν τὰ βουνά, ἡ Πόλ' ἡ ἀπ' τὰ κάστρα.
 Νυφούδα μου, 'ποῦ σ' ἔθρεφα ὡς ἂν τὸ πιπινάκι,
 τώρα σὲ παραδίνουμε 'ς ἓνα περιστεράκι.
 Νυφούδα μου λεβέντισσα,
 ἀπόψε σὲ ἡεγιάδισα.

Διὰ τὸν γαμβρόν.

Γιὰ στρώσετε τὸ 'σπίτι σας μὲ καδίφὲ κνηκᾶτο,
 'μὰ τὸ γαβρὸ 'ποῦ 'κάνετε δὲν εἶναι παρακάτω.
 'Σὰ' βέγης βέγης ἔρχεσαι, 'ςά' ρήγας κατηβαίνεις,
 τσαι 'ςά' σγουρὸς βασιλικὸς μέσα 'ς τὴ βόρτα 'βαίνεις.
 Γαβρέ μου, τὸ φεσάκι σου μὲ σιρματένια κρόσσα,
 'ς τὴν Πόλ'η τὸ 'τιμήσανε χίλιες χιλιάδες γρόσα.
 Πῆρες δὲ μῆλ' ἀπ' τὴ μηλιά, τ' ἄσπρ' ἀπὸ τὸ χιόνι,
 'πῆρες τσαι τὸ 'ματόφρυδο ἀπὸ τὸ χιλιδόνι.
 Θὰ τραγουδήσω τὸ γαβρό,
 'ποῦναι γαρούφαλο χρυσό.
 Γαβρέ μου τσαι νυφούδα μου, σ' ἀφήνω τὴν ὑγεία,
 ὁμορφα νὰ περάσετε κι' ὄχι μὲ δυστυχία.
 Ὡστε 'ποῦ στέκ' ἡ οὐρανός,
 νὰ ζήσ' ἡ νύφη τσ' ἡ γαβρός.

Διὰ τὸν κουμπάρον.

Κουμπάρε μ', ἀξιώτατε, πάλα αὐτὰ νὰ κάνης,
 νὰ κουβαριάζης ὁμορφες, τσαι στέφανα νὰ πιάνης.
 Γαβρὸς εἶναι βασιλικὸς τσ' ἡ νύφ' εἶναι βορλόλι,
 τσαι ἡ κουβάρος γιᾶσεμί μέσα 'ς τὸ περιβόλι.
 Κουβάρε μου, κουβάρε μου,
 τσ' ἀρχοντοπαλληκάρι μου.
 (Τσάκισμα τοῦ μανέ)

Δ' ΚΡΗΤΙΚΑ

1

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΛΙΛΙΜΠΑΚΗ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΕΚ ΣΙΤΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

1. Αἰνέγματα.

1
Μακρὺς μακρὺς καλόγερος ποτ' ἄσκιανιὰ
δὲν κάνει (στράτα)

2
Μακρὺς μακρὺς καλόγερος καὶ πῆτα ἡ κε-
φαλή ντου (φτυάρι).

3
Ὅκτῳ καλογεράκιζα ζυγώνουνται καὶ ποτὲ
τό 'να ντ' ἄλλο δὲν φτάνει (ἀνέμη).

4
Δυὸ καλογεράκιζα ἐνοὺς τ' ἄλλου τὰ γέ-
νεια 'βγάνουνε (χερόχτενα).

5
Χιλιεσβέστωτο πηγιάδι δυὸ λογιῶ νερό τὸ
'βγάνει (αὐγὸ).

6
Τέσσερα πόδια πᾶ'ν ὁμπρός, διπόδης κατε-
βαίνει, λαγουδογδάσματα βαστᾷ, κόκκινο γά-
λα φέρνει (κιρατζής μὲ κρασί).

7
Ἄρμυρὸ κι' ἀνάλατο, ἂν ἔν τὸ 'νοιώσης
'ν τᾶναι (δροσερὸ ροβίθι).

8
Ἄνεχασκίζ' ὁ μαλλιάρὸς καὶ 'μπαίν' ὁ θυ-
μωμένος (κρασί 'ς τ' ἀσκή).

9
Κάτω σὲ βάνω κι' ὅ,τ' ἔχω σοῦ βάνω
(σοφράς).

10
Ἀπὸ 'πίσω μου τὴν 'βγάνω καὶ τοῦ φίλου
μου τὴ δίδω (καθέγλα).

11
Θεργιὸ μοῦ 'πάντηξε, θεργιὸ δὲν ἦτον-ε,
κέρατα 'χε, βούι δὲν ἦτον-ε, σαμάρι ἐφόρ-
γεψε, γαϊδάρος δὲν εἶναι (χοχλιός).

12
Ὅντεν εἶσαι παλληκάρι, τὴν ὀγρὴ (ὕγρα)
ποῦ τὴ βάνεις; (γλώσσα = 'ς τὸ κριάς καὶ
'ς τὸ πιλάβι).

13
Ἡ κατζαμιᾶς μαζεύγει, κ' ἡ κακοσακκούλα
βάνει, κι' ὁ τζαούσης τ' ἀποβγάνει (γλώσσα).

2. Στοιχεῖα.

1
Μιὰ φορὰ οἱ Καλογέροι τοῦ Μεγάλου Μο-
ναστηριοῦ ἐμάλωσαν ἀναμεταξύν τους, καὶ δὲν
ἐθέλανε μὴδὲ νὰ 'σπερ'νίζουνε, μὴδὲ νὰ λει-
τουργοῦνε καθόλου. Ὅταν ἦρθε τὸ Σάββατον
ἀργὰ ἡψ' ὁ καντηλάφτης τὰ καντήλια τσ'
ἡπαιζε τὴν καμπάνα, ἀλλὰ 'ς τὸ πεισματικὸ
δὲν ἐβγῆκε κιανεὶς καλόγερος ἀπὸ τὸ κελλί
ντου. Τὰ μεσάνυκτα 'πάνω κάτω (περίπου)
ἐβγῆκε ἓνα Βοῦι ἀπὸ τὸ λαδομαγατζε (θάλα-
μος σκοτεινὸς καὶ ὡς ἐκ τούτου εἰς τοὺς δεισι-
δαίμονας προξενῶν φόβον), καὶ 'πήγαινε 'ς ἐ
καθενοὺς κελλί ἀπὸ 'π' ὅζω κ' ἤσυρνε τρεῖς μουγ-
γαλιές, κι' ἀπόει 'πῆε πάλι 'ς τὸ λαδομαγα-

τ'ε μέσα κ' ἐχάθηκε. Τὴν ταχυὴν σύναυγα σύναυγα ἐσωρευτῆκαν ὅλ' οἱ Καλογέροι κ' ἐκάμανε παράκληση 'ς τὴν Παναγία νὰ μὴν 'ξαναπέψῃ μπλὸ τὸ Στοιχειὸ τοῦ Μοναστηριοῦ νὰ τζὺ φοβερίσῃ, 'ποῦ κάθε μιά μουγγαλιά του ἤκανε τὸ Μοναστήρι καὶ 'κουνοῦντον-ε.

Σημ. Τὸ μοναστήριον τοῦτο, ὡς γνωστὸν, κεῖται εἰς τὴν βᾶσιν τοῦ ἀκρωτηρίου Σιδήρου (Κάβο Σίδερο) καλούμενον μεγάλο μοναστήρι, ἡ τοπλοῦ, ἡ Κυρία Ἀκρωτηριανή.

2

«Ὅλα τὰ παλιά κτίρια ἔχουν-ε στοιχειό. 'Στὴ Σίτανο (χωρίον τοῦ δήμου Καρυδίου) εἶναι ἓνα 'σπίτι τούρκικο, 'ποῦ τὸ 'γόρασε ἓνας χριστιανός, Γιάννη Χρουσουλάκη τότε λέν-ε, ὅπου καὶ τὸ ἐδᾶ ζῇ, ἡκαμ' ἡ γυναίκα ντου ἐν-νιά παιδιὰ καὶ δὲν τζῇ ζοῦν-ε μόνο δυὸ καὶ τᾶλλα τὰ 'σκότωσε τὸ στοιχειό. 'Εβάλλαν-ε καὶ τὸν παπᾶ κ' ἡκαμε ἀγίασμό, 'μὰ τοῦ κάκου τὸ στοιχειό εἶναι Σαρακηνός καὶ δὲ 'φοβᾶται διαβαστικά. 'Ὁ ἴδιος ἐκείνουσά ὁ Σαρακηνός πάει τὴν καδέγλα του ἐκεῖ 'ποκάτω 'ς τὸ κόλυμπ' ἀποῦν-ε 'ς τὸ ποταμὸ καὶ καθίζει, βαστᾷ μιά τζιμπούκα δυὸ ὄργιες καὶ καπνοπίνει· τὸν εἶδαν-ε πολλὲς φορές ἐκεῖν' ἀποῦ πά'νε καὶ ζεμίζουν-ε (βάνουν-ε νερό) καὶ ὅποιος περάσῃ καὶ δὲν κάμει τὸν σταυρόν του, τοῦ παίζει πασπαλιά καὶ κάνει σαράντα 'μέρες κουφός, οἱ λουχοῦνες τὸ κατέχουν-ε καὶ βάνουν-ε ἀπὸ μέσα 'ς τὸ φασιδὶ τοῦ κοπελιοῦ μιά μπουκιά ψωμί καὶ δὲν τῆς ἐμιλεῖ. Μιά φορά 'πέρας' ἓνας, Μανώλη Πατελάκη τότε λέν'ε καὶ ζῇ καὶ τὸ ἐδᾶ, καὶ 'μπῆκε μέσα ντου καὶ σωρευτῆκαν' ἐφτὰ παπάδες καὶ δὲν ἐμποροῦσαν-ε νὰ τὸ 'βγάλουν-ε' μόνο τῆς ἤλεγε, ἐγὼ 'γίνηκα Δαίμονας (ὁ Χριστὸς μετὰ 'μᾶς καὶ μετὰ τὸν κόσμον ὅλο)· καὶ θὰ κάμω τὸ διωρισμένο μου καὶ ἀπόει θὰ 'βγῶ· ἐγὼ 'μπῆκα μέσα ντου μετὰ τὸ ἴζιν τοῦ μεγαλοδυνάμου καὶ δὲν φοβοῦμαι κιανένα.

3

Τὰ δένδρα ὅτι καὶ μεγαλώσουν-ε καὶ γενοῦν-ε πολλῶ χρονῶ, στοιχειώνουν-ε. 'Σ τὸ Κατελ'ῶνα (χωρίον τοῦ δήμου Χανδρᾶ Σιταίας) εἶναι 'να κυπαρίσσι ἀποῦ 'ντα ντοῦ Βενετζάνο τὸ βᾶκτι, καὶ τὸ θέλουν-ε πολλοὶ νὰ τὸ κάμουν-ε Διάστουλα στ' ἐγκλησές, 'μὰ δὲν ἀποκοτᾷ κίαις νὰ τοῦ βάλῃ χέρι, γιὰτὶ θ' ἀποθάνῃ ντε λόγῳ (ἀμέσως). Καὶ τζὺ Καρές σηκώνει σεκειονὰ τὸ χωριό, 'μὰ εἶντα χάρη διάφορο, ἀποῦ ὅτι καὶ γενοῦν' οἱ ρίζες τος 'ς τὸ χόνδρος 'ς τὸ λαί-

μὸ 'κεινου-δὰ 'ποῦ θὰ τζὺ φυτέψῃ 'ποθαίνει. Κ' ἓνας μιά φορά δὲν τὸ 'πίστευγε καὶ 'πῆγε καὶ 'φύτεψε μιά, 'μὰ ὕστερα τὸ 'μετανοιώσε, γιὰτὶ ὅσον ἐμεγάλωνε ἡ Καρὰ τόσον ἐκατηγοροῦντον' αὐτὸς καὶ 'ς ὅλο ντὰ ἀπ-ούστερο 'πόθανε καὶ 'φῆκε καὶ δυὸ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τζὺ κρίσης (=παντέρ'μα).

4

'Στὴ Σ'τεία ἔχει πολλὰ 'λόγαργια (θησαυρούς). 'Μὰ δὲ 'γατέχει κίαις νὰ τὰ 'βγάλῃ, γιὰτὶ τὰ 'χώσαν' οἱ Φράγχοι μετὰ καὶ 'στοιχειώσαν-ε καὶ πρέπει δὲ ὅ,τι 'κάμαν' ὄντε τὰ 'χώναν-ε, νὰ κάμῃ καὶ 'κεινοσά, 'ποῦ θὰ τὰ 'βγάλῃ. Μιά φορά τὰ παλιά ζαμάνια ἐπῆρ' ἓνας πλούσιος ἀπὸ τὴν 'Ετῖα (χωρίον τοῦ δήμου Χανδρᾶ) τὰ φλουριὰ ντου τὴ νύκτα καὶ ἓναν ἀράπη. 'Σὰν ἐπῆγε 'ς τὸ τόπο, 'ποῦ 'θελα τὰ χῶση, ἤβαλε τὸν ἀράπη καὶ ἡκαμ' ἓνα λάκκο κ' ἤβαλ' ἓνα καζάνι γεμᾶτο φλουριὰ μέσα, καὶ ἀπόει τὸν ἡσφαξε κ' ἡχυνε τὸ αἷμα ντου μέσα καὶ τοῦ 'πε νὰ τὰ βλέπῃ καλὰ καὶ ὅποιος 'πάει μὲν ὄρνιθα ἄσπρη καὶ τὴ σφάζῃ ἀπὸ 'πάνω καὶ τὴ φάει μαζί μετὰ τὴ γυναίκα ντου καὶ ἀπόει κοιμηθῇ μαζί μετὰ τὴ γυναίκα ντου ἀπὸ 'πάνω, 'κειονὰ μόνο νὰ μὴν πειράξῃ. 'Ενας ἦτον-ε χωσμένος ἐκεῖ καὶ κοντὰ καὶ τᾶ-κουῖ ὅλα καὶ 'πῆε ὕστερα καὶ τᾶκαμ' ὅλα καὶ 'πῆρε τὰ φλουριὰ.

5

Τὸ μεγαλύτερο ἀλογάρι καὶ τὸ πολὺ βίον τζῇ Σ'τείας εἶναι 'ς τζὺ Πρασσές (ἐρείπια πύλως ἀρχαίας παρὰ τὸ χωρίον Βαθέλλους τοῦ δήμου Χανδρᾶ). Μιά φορά 'πῆγε ἓνας Κρητικός 'ς τὴ Φραγκιά καὶ τὸν ἐρώτησ' ἓνας Φράγκος γέρος, τυφλός, ἀπὸ 'κεινους ἀποῦχαν τὴν Κρήτη, ἂν εἶναι ἀκόμη οἱ Κρητικοὶ καλοὶ ἄνδρες, 'ς τὸν ἀποῦ τζὺ 'κάτεχε αὐτός. 'Ὁ Κρητικός τοῦπε πῶς εἶναι ἐδᾶ πλὴς καλοὶ, καὶ ὁ Φράγκος τοῦπε· «δῶσέ μου τὴ χέρα σου»· ἐκεῖνοι ἀποῦ 'σανῆς 'κειά, δὲν τὸν ἀφῆκαν-ε, μόνο τοῦ 'δῶκαν-ε ἓνα ἰνί· ὁ Φράγκος τὸ 'σφίξε καὶ 'κολλῆσαν τὰ φτερά ντου, καὶ ὕστερα εἶπε· «καλ' εἶστ' ἀκόμη. 'Μὰ γιὰ 'πέ μου, τ' ἀλογάρι ἀποῦ 'ναι στ' Πρασσοῦς δὲν εὑρεθῇ ἀκόμη;» «Ὁχι, τοῦπ' ὁ Κρητικός. 'Εδᾶ φτωχὰ περνᾷ ἀκόμ' ἡ Κρήτη· ἐφτὰ μεγάλες στέρνες εἶναι γεμᾶτες, 'στοιχειωμένες, καὶ ὅτι νὰ 'νοῖξουν, θὰ κατεβοῦν ὡς τὸ 'γαλὸ». ('Απέχει τῆς θαλάσσης τὸ μέρος τοῦτο ἐπτά στάδια περίπου).

3. 'Ανεράϊδες.

Κοντὰ 'ς τὴ Σίτανο (χωρίον περὶ οὗ εἶπο-μεν) εἶν' ἓνας τόπος καὶ τὸ λέ'ν-ε 'ς τὸ Τζίγ-γουν, καὶ 'βγαίνει νερό. 'Εκεῖά 'ναι μιά στέρ-να καὶ 'πά'ν' οἱ Γιανεράϊδες καὶ πλύνουν ὅλη νύκτα τὰ ροῦχᾶ ντος. Πολλοὶ τὸς ἐκούσανε τζαὶ 'μιλιές καὶ τὸ κτύπημο τῶν κοπάνω, 'μὰ δὲν ὠμιλήσαν-ε 'κεινὰ τὴν ὥρα, γιὰτὶ 'θελα γραντίσουν. 'Ενας ἀπὸ τὸ χωριὸ δὲν τὸ 'πίστευγε κ' ἐπῆγε μιά νύκτα κ' ἐκατῆ κοντὰ 'ς τὴ στέρνα. 'Σὰν ἐβαθυβόλ' ἡ νύκτα (ἐπροχώρει), ἤρθαν οἱ Γιανεράϊδες μετὰ τὰ κο-φίνια 'ς τὸ νῶμο καὶ μετὰ τὰ κόπανα 'ς τὰ χέρια. 'Ενταμᾶραν αὐτὲς καὶ ἐπλύνανε (=ῥῶξαντο). 'Σὰν ἐπέρασε πολλὴ ὥρα, εἶπαν-ε μιά τ'ς ἀλ-λῆς· «ἄντεστε νὰ 'π'χαίνωμε, κ' οἱ πετεινοὶ κρᾶζουν-ε», κ' ὕστερ' πε μὴν ἄλλη, «νάιτε (ἐ-ξακολουθεῖτε) καὶ ἀκόμη δὲν ἡκραξ' ὁ μαῦρος». ὕστερα μετὰ τὴν πολλὴ ὥρα ἐμαζώσαν τὰ ροῦχα καὶ 'σειραδιάσανε καὶ 'π'χαῖναν-ε νὰ 'μποῦν-ε 'ς τὸ 'ξω λατζίδι (χαράδρα), ἀποῦ 'ναι 'κειὰ κοντὰ. Μὰ ἐξεχάσανε 'να 'ροῦχο καὶ ἐφώνιαξ' ἡ 'μπροστινή· γιὰ 'υρε, ἀξαδέρη, νὰ 'πάρῃς τὰ ροῦχ' ἀποῦ 'φῆκαμε. 'Ὁ μπάμπας Γιάννης, ἐτσά τὸν ἐλέγαν-ε ἐκειονὰ ἀποῦ 'καθοῦντον-ε κοντὰ 'ς τὴ στέρνα, τζῇ εἶπε· «ἀγαπῶ τὴν ἀξαδέρη σου». Κ' ἐκείνη τοῦ ἐπηλοήθηκε· «Ντὰ δὲν εἶναι πλὴς καλὰ νὰ χυθοῦν τὰ 'μά-τια σου». Κ' ἐχυθῆκαν-ε ντελόγι. Τὴν τα-χινὴ ἦργε ὁ μπάμπας Γιάννης νᾶρθῃ 'ς τὸ 'σπίτι, ἐπῆγαν τὰ παιδιὰ του, κ' ἴντα νὰ ἰδοῦν, τοῦ μπάμπας Γιάννη τὰ 'μάτια καὶ τὰ δυὸ χᾶμαι χυμένα καὶ ἐκεῖνο 'λιγωμέν' ἀπὸ τὸ φόβον του. Τὸς εἶπε ὕντ' ὅδε καὶ ὕντ' ὅπαθε, καὶ τὸ διγοῦντον-ε καὶ ὡς τὰ 'ποῦ 'πόθανε. Κίαις δὲν 'ξωμένει μπλὸ κειὰ κοντὰ.

'Σ τὴ Σκυά (ἐξοχὴ τοῦ χωρίου Μησιργιού τοῦ δήμου Καρυδίου) 'ποῦ σύρνει τὸ πολὺ νε-ρό, ἐπῆγαν ἓνας βοσκὸς τὰ ζᾶντου καὶ 'πί-νανε νερό. 'Αποῦ τὸ παλιὸ Μιτᾶτο ἦτον-ε (χω-ρίον τοῦ ἰδίου δήμου) καὶ τὸν ἐλέγαν-ε Ζαχα-ριὰ. 'Ἡπαιζε τὴ λύρα καὶ καλὰ 'τραγουδῆε ὁ-μορφα, γιὰτὶ 'χε φωνὴ 'ς τὸν ἀηδόνι. Μὴν ἡ-μέρα 'πῆγε τὰ ζᾶ 'ς τὸ νερό, καὶ 'ς τὸν στό-λισε ἐκεῖ καὶ κοντὰ, ἐντάκαρε κ' ἡπαιζε τὴ λύρα κ' ἐτραγουδῆε καὶ ὅλα. Ὡς τόσο θωρεῖ πολλὰς κοπελιές ὁμορφες, 'ς τὸν χιόνια ἄσπρες, καὶ ὅλες μῆς σπαγιᾶς (=τοῦ αὐτοῦ ἀναστήμα-τος): «Παῖζε, Ζαχαριὰ, τὴ λύρα νὰ χορέ-

ψωμε». Αὐτὸς πότε τούργοντον-ε πῶς τζὺ 'γνώριζε, πότε δὲν τζὺ 'γνώριζε, 'μὰ ὕντ' ἔθελα κάμῃ· ἡπαιζε τὴ λύρα καὶ 'χορέφαν-ε. 'Σὰν ἐφύγαν-ε, τοῦ 'πανε' μὴ μᾶς ἐμολόγησε, γιὰτὶ ξᾶσου (=σὺ ἡξέυρεις τί θὰ πάθῃς). Πολλὰς φορές τὴν ἡπαθε τὴ δουλειὰ ὁ Ζαχαριᾶς· μὰ μιά φορά τζὺ 'μολόγησε καὶ ντε-λόγῳ 'βουβά-θηκε καὶ 'καμπούργιασε καὶ ὅλα. 'Επῆγ' ὕστερα 'ς τὸ Μεγάλον Μοναστήρι καὶ 'γίνηκε καλόγερος, καὶ τὸν ἐβγάλανε Γισσουμᾶ (Ζω-σιμᾶ). 'Εκεῖά 'ζησε καὶ 'πόθανε βουβός καὶ καμπουργιασμένος καὶ μετὰ τὰ γνέματα ἐδιγοῦν-τον-ε τὰ πάθη ντου.

'Αφανταξές (φαντάσματα).

Τὰ κακὰ πράματα (οἱ δαιμόνοι) φανερώ-νουν-ε τὴ νύκτα καὶ τὸ καταμεσήμερο. Καὶ φαίνονται 'ς τζ' ἀνθρώπους πολλῶ λογιῶ. Μιά φορά ἓνας ἀπὸ τὸ Χάμεζι¹, Γιάννη Μαρι-δάκη τὸν ἐλέγαν-ε, ἐκίνησε νύκτα ἀπὸ τοῦ Μουλιανᾶ² κ' ἐπῆγαν-ε 'ς τὸ χωριὸ ντου. 'Σὰν ἐπέρασε τὸ ποταμὸ, εἶδε ἓνα γαῖδαρο 'ς τὴ στράτα μέσα, καὶ τὸν ἐκαθαλίκεψε, γιὰτὶ ἐπό-νει ὁ πόδας του καὶ δὲν ἐμπόρειε νὰ περ-πατῇ. 'Σὰν ἤφτανε κοντὰ 'ς τὸ χωριὸ ντου, κ' εἶδε τὴν ἐγκλησά, ἐψήλων' ὁ γαῖδαρος, κ' ἦτον ὅπου γιᾶς (σχεδὸν) τρεῖς ὄργιες ἀπὸ τὴ γῆ καὶ ἀπάνω. 'Ὁ Γιάννης ἐφοβήθηκε καὶ ἐγκρεμίσθηκε ἀπὸ τὸ γαῖδαρο. Κι' ὡς τὸ νὰ κατεβῇ, θωρεῖ τὸ γαῖδαρο καὶ 'παίρνει κάτω, κ' ἤβγανε σπίθες καὶ τοτεδᾶ τὸ 'νοῖωσ' πῶς ἦτον-ε δαίμονας, καὶ τὸ 'πε 'ς τὸ χωριὸ 'ς τὸν ἐπῆγε, καὶ τὸ 'πιστέφανε, γιὰτὶ τὸ 'παθάν καὶ ἄλλοι τὸ ἴδιο. 'Σὰν ἐπέρασ' ἓνας μῆνας, ἐπῆγε πάλι ὁ Γιάννης 'ς τὰ Μουλιανὰ καὶ τὸ 'πε καὶ τοῦ 'παν-ε πῶς ἐκεῖ 'ς τὸν ποταμὸ φαν-τάσει, γιὰτ' ἐσκοτώσαν μιά φορά 'κειδᾶ 'να ν-Τούρκο. 'Αργὰ τὸ κιντὶ (βασιλέματα ἡλίου) ἐφυγε πάλι ὁ Γιάννης ἀπὸ τὰ Μουλιανὰ καὶ ὄντεν ἐπέραν 'κειὰ 'ποῦ 'δε τὸ γαῖδαρο, εἶδε 'ναν ἄσκι γεμᾶτο 'ς τὴ στράτα μέσα. «Μωρὲ, τουτον-ε τ' ἄσκι θὰ τὸ 'ράντισε (ἔχασε) κίαις περασάκης, καὶ ἄς τὸ σηκώσω, 'λάδι 'ναι γεμᾶ-το». 'Ὅσον ἐπῆγαν-ε τόσον ἐβάραινε· ἐποθέτεν το, 'μὰ τοῦ κάκου· βαρὺ 'τον-ε, βαρὺ 'τον-ε. «Μὰ ποῦ 'ναι κρίμας καὶ τὸ 'λάδι; δὲν τ' ἀφή-νω, καὶ ἄς ἀργήσω καὶ ὅλα πούρ' ἡ νύκτα 'ναι

1. Χωρίον τοῦ δήμου Λιμένος.

2. Χωρίον τοῦ δήμου Τσοερωτῆς.

δική μου, γιὰ». Ὅταν ἐπρόβαλε 'ς τὸ χωρὶς ὁ κ' εἶδε τὸν ἄγιο (γιατὶ δὲν εἶναι 'ς ἄλλο τόπο ἐτὶ ἁματωρὸς μοναστήρι) ἐβάθυνε τ' ἀσκή, πᾶν νὰ τ' ἀποθέσῃ κ' ἐκεῖνο παῖρνει κάτω καὶ τοῦ φωνάζει: Ἐσὴκωσά σ' ἐγώ, μὰ 'σὴκωσές με καὶ σύ». Ὅταν ἐπῆς 'ς τὸ σπῖτι, τό 'πε τοῦ πε-θεροῦ ντου ἀποῦ 'τονε γέρος ἄθρωπος. Μιχαλάκι τὸν ἐλέγαν-ε, κ' ἦτον-ε καὶ κτίστης καλός, καὶ τοῦ 'πε: Ἐσύ, παιδί μου, 'ς ἄλλα φρόστοι-χος (εἶσαι ὑποκείμενος εἰς φαντάσματα), μόνο νὰ βλέπεται καλὰ. Ὅτι νὰ 'βγῆς τὴ νύκτα νὰ κἀνης τὸ σταυρό σου, γιατί ὅποιος κἀμη τὸ σταυρόν του, ἄρματα 'χει 'ς τὸ πλευρό του, νὰ μὴν πατῆς 'ς τὰ τριόδια, γιατί ἐκεῖ στέ-νουν τὰ τραπέζα ντος καὶ ὅποιος τὰ πατήσῃ ἀγουγιάν του (= οὐαί). Νὰ βαστῆς καὶ ψωμί ἀπάνω σου, νὰ λές καὶ τῇ Παναγίας τὸ ἥχος (οἶκος) καὶ ὅ,τι 'δῆς μὴ 'μολογᾷς. Γιατὶ 'δες ἀπὸ 'κὲ 'ποκάτ' ὁ Δημήτρης, ἐθώρειε τὸ ἀπο-θαμένους καὶ δὲν τοῦ 'ρεσε νὰ κἀνη τὴν δου-λειά του καὶ νὰ σπαῖνῃ, μόνο πῆγαινε καὶ τὰ 'λεγε, κ' ἐδὰ ὅτι νὰ 'ναι κιαεὶς γιὰ νὰ 'πο-θάνῃ, ἀποῦ χωρίζει ἐξὶ μῆνες πρωτύτερα καὶ γυρίζει ἡ γιανσκιά ντου, πᾶν καὶ τὸν ἐ-πλῆξάνει τὴ νύκτα 'κειὰ 'ποῦ κοιμᾶται, καὶ τὴ ν-ταχινὴ σηκώνεται κ' εἶν' ὁλόμπλαβο τὸ κριάς του ἀποῦ τὸν δαχτυλίδες, καὶ κατέχει πότε θ' ἀποθάν' ὁ γ-εὶς καὶ ὁ ἄλλος.

Τ' Ἀρκούδι.

Ὅλες οἱ Ἀλατζίδες ἔχουν-ε μέσα Ἀρκού-δι. Κοντὰ 'ς τὴ Μαργασσά (χωρίον τοῦ δήμου Καρυδίου) εἶναι μιὰ Ἀλατζίδα, ἀπ' ὁ Θιὸς νὰ 'ξεμιστεῦν νὰ προβάλλῃ κιαεὶς, ντε-λόγω θὰ ζαλισθῇ νὰ δώσῃ μέσ' ἀποῦ τὸ βάθος. Πολλοὶ ἐπεράσαν-ε κ' εἶδαν-ε τ' Ἀρ-κούδι τὴν ἡμέρα τῇ Παναγίας, τῇ δυὸ τοῦ Φλεβαργιοῦ καὶ κοιτοῦντον' ἀποπόξω 'ς τὴν Ἀλατζίδα καὶ ἐλίζοῦντον-ε. Μιὰ φορὰ παῖρν' ἕνας καὶ τὸ 'βρηκε μαζί μ' ἕναν Ἀράπη κ' ἐλίζανε τ' ἀλογάρι. Ὅταν τὸν εἶδαν-ε τοῦ 'παν-ε κ' ἐπῆγε καὶ τὸν ἐρωτῆ-ζαν-ε: πόσα θέλει νὰ πάρῃ. Ὅλα τὰ θέλω, τὸς εἶπε. Καὶ τότε-κ' ἤβαλε τ' ἀρκούδι τὸν Ἀράπη καὶ τὸν ἤφαε, γιὰτ' ἤπρεπε νὰ 'πῇ: Ὅσα μοῦ δώσητε. Μὰ ὅτι νὰ μὴν ἔχῃ κια-νεὶς τύχῃ ἐτῆ τὴν παθαίνει.

Οἱ Γκάϊδες (Καίδες).

Τρεῖς 'μέρες πρὶ' νὰ 'ρθοῦνε τὰ Χριστό-γεννα, δὲν εἶνε καλὰ νὰ γυρίζῃ κιανεὶς ἐξω τὴ νύκτα, ὡς το νὰ 'ρθοῦν τὰ Φῶτα. Γιατὶ ὅσοι ἀποθαμέν' ἐγινῆκαν 'κεῖνες-κ' τζὺ 'μέ-ρες σηκώνονται καὶ βαστοῦνε 'ς ἐκάθα ντος χέρα ἕνα χερόκτενο, καὶ ὅποιο 'βροῦν-ε τοῦ παῖουν-ε μὲ τὰ 'κεινα-νὰ τζιμπιές καὶ 'βγά-νουν τὸ αἷμά του καὶ τὸ πίνουν-ε. Σὰ' φω-τιστοῦν-ε τὰ νερά, θές 'ς τὴ θάλασσα πορ-πάτι-α, θές 'ς τὴ στεριά.

Οἱ Δρύμες.

Τὸν Ἀγουστο ἔξε 'μέρες 'ς τὴν ἀρχὴ καὶ ἔξε 'ς τὸ τέλος δὲν εἶναι καλὰ νὰ πλύνουν-ε 'ροῦχα οἱ γυναῖκες, γιατί τὰ κόβει ἡ Δρύμη. Δὲν εἶν' ὁλοένα, μόνο μιὰ στιγμή, μὰ ποῖός τὴν ἐκατάχει; Λεῖπ' ἀποῦ τὸ δικὸ σου νὰ φά'ς ἀργὰ (τὸ ἐσπέρας) 'ς τὸν οἶκό σου. Εἴ-παν-ε πολλοὶ: Ἀντάμ' εὐλογημένος ὁ οἶκος ἀπαρατῆρητος' μὰ 'κειὰ μιὰ φορὰ καὶ τ' ἄ-γραφα γίνονται, πολλὰς γυναῖκες δὲν τὸ 'πι-στεύαν-ε καὶ 'σαν τὸ 'δαν-ε μὲ τὰ 'μάτια ντος, τὸ 'πιστέψανε. Ὁ παθὸς εἶν' ὁ γιαντρός.

Ἡ μουζουδὰ τοῦ φεγγαροῦ.

Μιὰ φορὰ ὄντεν ἦταν-ε ὁ οὐρανὸς χαμηλὰ καὶ τὸν ἐφτάναν-ε κ' οἱ γιάνθρωποι καὶ τὰ ζούμπερα, ἕνας ὁποῦ μούδε τὸν Θιὸ 'φοβοῦν-τον-ε μούδε τζ' ἄνθρωπους ἐντρεποῦντον-ε, ἐ-πάνιζε τὸ φοῦρνο μὲ τὰ πάνιστρα, κιαπόκειας ἐτόνιζε τὸ σκάλεθρο μὲ τὰ πάνιστρα μαζί 'ς τὸ φεγγάρ' ἀπάνω καὶ τὸ 'μούζωσε. Μὰ τὰ πάνιστρα τὸν ἐκωλοσύραν-ε κιαπὸ ντὰ ντοσὰ 'κόλλησε 'ς τὸ φεγγάρι, καὶ φαίνεται καὶ τὸ ἐδὰ μαζί μὲ τὰ πάνιστρα. Κακὸ θὰ κἀμης καὶ καλὸ θὰ 'βρῆς: Τῶν παλαιῶ τὰ λόγια ποτὲ δὲν παρᾶρχονται.

Ἡ τριομματα κ' ἡ τριομμάτα τοῦ Μεγάλου Μοναστηροῦ.

Τὸ μεγάλο μοναστήρι 'ναι 'να χάρκωμα μεγάλο καὶ τὸ λέν-ε τριομμάτα, γιατί πῆγαν-ε μιὰ φορὰ τρεῖς 'νομάτοι 'ς τὴ τριομματα καὶ τὸ 'πῆραν-ε. Αὐτ' ἐγυρίζαν-ε νὰ 'βροῦν τὴν

ἄκρα τοῦ κόσμου καὶ πῆγαν-ε καὶ 'ς τὴ ντριομματα 'ς ἕνα σπήλιο, ἀποῦ ἔχε τυριὰ καὶ βοτύρους καὶ φάγαν-ε. Μὰ 'ς τόσο ὁ σπήλιος ἤρχιζε καὶ 'κουνιοῦντον-ε, ὡςτὲ νὰ καλοσηκωθοῦν ἐ 'μπέναν-ε μέσα οἱ τριομμάτες κ' εἶχαν-ε δυὸ 'μάτια 'πὸ 'μπρὸς 'σαν καὶ τζ' ἄλλους ἄνθρωπους, καὶ ἄλλον ἕνα 'ς τὸν ἀ-κουπὰ 'πὸ 'πίσω. Ντε-λόγω τζ' ἤπαιρνε τὸ ρέμα νὰ τζὺ 'πάη μέσα 'ς τὴ μπουκάν τος, μὰ 'κεῖνοι δὲν τζὺ φάγαν-ε, μόνο τὸς εἶπαν-ε ἄντεστε δὰ καὶ ταίτέρου σᾶς ἐροζονόραμε 'μεῖς, ἀργὰ τζὺ 'βάλλανε καὶ 'βράζαν τὸ γάλα. Μὰ ἕνας ἀποῦ τζὺ τρεῖς εἶπε: ἈΠαναγία μου, καὶ νὰ 'γλυτώσωμ' ἀποπαὲ καὶ νὰ σοῦ φέρω-με τὸ χάρκωμα. Ὅταν ἐφάγαν-ε οἱ τριομμάτες γάλα, ἐθέκαν-ε καὶ τζὺ 'πῆρ' ὁ ὕπνος. Τότε δὰ 'σηκώθηκε 'κειοσὰ 'ποῦ 'τρίβγε τὸ γάλα καὶ χύνει τος μ' ἕναν καυκὶ γάλα ἀνεγερτὸ 'ς τὰ μούτρα καὶ 'πλαντάξαν-ε. Καὶ σηκώ-νουνται καὶ αὐτοὶ καὶ χύνουν τὸ γάλα καὶ 'παίρνουν τὸ χάρκωμα καὶ τὸ 'πά'νε ντρέτα 'ς τὸ Μοναστήρι.

Ἀνεράϊδοι (παιδιά τῶν Ἀνεράϊδων).

Ὅτι ν' ἀφήνουν ἀβάφτιστο παιδί μοναχὸ καὶ νὰ μὴν τοῦ βάλουν-ε μπάρι (τούλάχιστον) 'ς τὸ προσκέφαλο ψωμί, 'πά'ν' οἱ ἀνεράϊδες καὶ τὸ 'παίρνουν-ε καὶ ἀφήνουν τὸ 'δικόν τος, ὅπου (τὸ ὅποιον) γῆ (ἡ) κοντὸ κοντὸ θὰ 'πο-μεινῇ, γῆ λιανοτζίττινο, γῆ θὰ 'νιαι τὰ πόδια του ἀποῦ τὰ γόνατα καὶ κάτω λιανά, καὶ τότε 'ςὰ δὲν 'μπορεῖ νὰ πορπατῇ μόνο, σύρ-νεται μὲ τὰ γόνατα.

Τελώνια

(τὰ ἀποθνήσκοντα ἀβάπτιστα παιδιά).

Ὅτι νὰ 'νιαι οἱ γονεοὶ ῥάθυμοι (σημειω-τέον, ὅτι ἡ λέξις αὕτη λέγεται οὕτω καὶ ἐπὶ ταύτης τῆς σημασίας παρὰ τοῖς χωρικοῖς) καὶ νὰ μὴν προφτάξουν-ε νὰ βαφτίσουν-ε τὸ παιδί, γιὰ νὰ 'πά' σηκώνῃ γομάρι ἡ μάνα, καὶ νὰ τὸ λαβώσῃ καὶ γενῇ ἀποθαμένο, τότε 'ςὰ 'κειὰ 'ποῦ θὰ τὸ θάψουν-ε, φωνιάζει, καὶ ὅποιος περάσῃ, τοῦ ζητᾷ ψυχὴ, γιατί δὲν τ' ἀφήνει ὁ Μιχαὴλ Ἀρχάγγελος νὰ 'μπῇ

'ς τὴν παράδεισο, καὶ ὅτι νὰ 'ποθάνουν οἱ γονεοὶ ντος, 'πά'ν' ἀπ' ὅζ' ἀποῦ τὴν παρά-δεισο καὶ τυλίσσονται 'ς τὸ λαιμόν τος καὶ τὸς ἐ-ζήτοῦν-ε ψυχὴ.

Ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ γαλός.

Μιὰ φορὰ ὁ οὐρανὸς ἤγγιζε μὲ τὴ γῆ καὶ τὸν ἐτζιμποῦσαν οἱ ὄρνιθες καὶ τὰ πουλιά. Ὁ οὐρανὸς ἐπόνειε, κ' εἶπε τῇ θάλασσας: «Δό μου 'ψῆλος, νὰ σοῦ δώσω βάθος». Ἡ θάλασσα 'συβάστηκε, μὰ 'χε διαβ'λιὰ 'ς τὸ νοῦ τῆς κ' εἶπε: «Δίδε μου καὶ νὰ σοῦ δίδω». Ὅ τὴν ὑστεργιὰ εἶπ' ἡ θάλασσα: «Δό μου ἀμέτρητο βάθος». Ὁ οὐρανὸς τῇ 'δωκε, μὰ ὕστερ' αὕτῃ δὲν τοῦ 'δωκε, γιὰ 'κειονὰ δὰ ἡ θάλασσά 'ναι 'ξεπατωμένη καὶ πλιὰ βαθεῖα παρὰ τὸ 'ψῆλος τ' οὐρανοῦ. Ὁ οὐρανὸς ἔκαμε παράπονά 'ς τὸ Θεό, καὶ ὁ Θιὸς (λέγεται καὶ εἰς τοὺς δύο τύπους) τοῦ 'πάκουσε, καὶ τζ' ἡ-δωκε τὴν κατάραν του καὶ τζ' εἶπε: «Ἐχε τὴν κατάραν μου καὶ νὰ δέρνεσαι 'μέρα νύκτα 'ς τὰ χαράκια καὶ 'ς τὰ σκουράφια καὶ νὰ βρουχᾷσαι. Καὶ γιὰ 'κειονὰ καὶ κιαμὶὰ φορὰ καὶ ἄνεμος νὰ μὴ φυσᾷ, ἡ θάλασσα δὲν καταλλαγιᾷ, μόνο βρουχᾷται, γιὰτ' ἔχει κα-τάραν ἀποῦ τὸ Θεό.

ΣΗΜ. Ὡς ἐκ τῆς ιδέας ταύτης εἶναι καὶ αἱ ἐξῆς κατάραι. Ἀ! 'ποῦ νὰ δέρνεσαι, ὡς δέρνεις ἡ θάλασσα. — Ἀ! τὸ θαλασσοπνι-μένο. — Ἡ θάλασσα 'βγάνει πολλὰ, μὰ τὰ τρώει πάλι, γιὰτ' ἔχει κατάραν (ἐννοοῦνται τὰ ναυάγια). μὰ ὅσους ἄνθρωπους ἤφαε θὰ τζὺ 'ξεράσῃ τὴ δευτέραν Παρουσία, καὶ τὰ 'φάρια, ὅσους ἐφάγαν-ε, θὰ τζὺ 'ξεράσουν-ε, γιὰ νὰ δώσουν-ε λόγῳ 'ς τὸ Θεό.

Τ' ἄστρα.

Ὅσα ἄστρα εἶναι 'ς τὸν οὐρανόν, τόσοι ἄν-θρωποι 'ς τὴ γῆ. ὁ καθανεὶς ἔχει καὶ τὸ 'δικόν του. Τὰ πλιὰ μεγάλα εἶναι τῶν βασιλεῶν, τὰ μικρὰ εἶναι τῶν ἄλλων. Ὅτι ν' ἀποθάνῃ κιαεὶς, πέφτει τ' ἄστρον του. Ἀπὸ 'κειὰ 'ποῦν τ' ἄστρο σου, σοῦ τρέχει καὶ ὅλα' ἂν εἶν' ἀπ' τὴ στεριά, μὴ μπά' τυραννάσαι 'ς τὴ στεριά, γιὰτ' ὅσα γκιὰ σπείρης, δὲ θὰ θερίσῃς.

Μαντινιάδες.

1

Μὰ ν' ἀρχινίξω καὶ τὰ πῶ τὰ πάθη μου τραγούδι,
ἢ μαύρη γῆς θὰ ξεραθῇ, δὲ ἔγανει μπλιό λουλούδι.

2

Μὰ ν' ἀρχινίξω νὰ τὰ πῶ τὰ πάθη μου τροπάρι,
ἢ μαύρη γῆς θὰ ξεραθῇ, δὲ ἔγανει μπλιό χορτάρι.

3

ὦ οὐρανέ, μὴ βρέξης πλιό· κάμε μ' αὐτὴ τὴ χάρι,
κ' ἐγὼ μὲ τὰ ματάκια μου θὰ θρέφω τὸ χορτάρι.

4

Ἀρχιζε, γλῶσσά μ', ἀρχιζε ἐννιά λογιῶ καὶ δέκα,
φραντζέζικα, ἐγγλέζικα, τούρκικα καὶ ρωμαίικα.

5

Ἀρχιζε, γλῶσσά μ', ἀρχιζε, μὰ βλέπου σε, μὴ σφάλῃς,
γιατὶ σὲ τριγυρίσαν-ε πολλῶ λογιῶ δασκάλοι.

6

Πολλῶ λογιῶ πουλιά νῆαι πὰ, πολλῶ λογιῶ γεράκια,
μὰ τὸ δικό μου δὲ θωρῶ, κ' εἶμαι νὰ πιῶ φαρυμάκια.

7

Φαρμάκι νὰ πουλιούντουν-ε¹ 'ς τοῦ Σφακιανοῦ τὴ βούργια²,
νὰ πάρω νὰ φαρμακευτῶ, ἀγάπη μου καινούργια.

8

Καινούργια γάπη καὶ παλιά μ' ἐβάλλαν-ε 'ς τὴ μέση,
δῶσε, καινούργια, τζῆ παλιᾶς μιὰ μπιλοθιὰ νὰ πέση.

9

Ποιὸς ἦτον ἀποῦ μίλησε καὶ δὲν τον-ε γνωρίζω,
κ' ἔχω τὰ μάτια χαμηλὰ καὶ δὲν τ' ἀνεντρανίζω.

10

Νεντρανίσε τὰ μάτια σου καὶ δέ μ' ἀγάλι γάλι,
κι' ἄ' δέ' σ' ἀρέσω, μάτια μου, χαμήλωσέ τα πάλι.

11

Ἀνεντρανίζω νὰ σ' ἰδῶ, κι' ἀποῦ τὴν ἐντροπή μου,
μοῦ πέσε τὸ φεσάκι μου ἀποῦ τὴν κεφαλή μου.

12

Μ' ἄχ καὶ νὰ μουν ἀναπνιά, νὰ μ'πῶ 'ς τὰ σωθικά σου,
νὰ δῶ γιὰ ποιὸ μαραίνονται τὰ φύλλα τζῆ καρδιᾶς σου.

13

Μ' ἄχ καὶ τὸ ἄχ εἶναι βαρὺ καὶ τ' ἄχ εἶναι μεγάλο,
θὰ εἶναι μεγαλύτερο 'ς τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.

1. Καὶ πουλιέτονε.

2. Ὁ σάκκος εἰς ὃν οἱ Σφακιανοὶ βάνουν τὰς πραγματείας των. Φαίνεται, ὅτι μόνον Σφακιανοὶ θὰ ἐπώλουν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ταύτην κατ' ἀρχὰς πραγματείας.

14

Κι' ὁ κάτω κόσμος νὰ 'τονε γλυκὺς 'ς ἂν τὸν ἀπάνω,
ποτέ μου δὲν τὸ λόγιαζα πῶς ἤθελα 'ποθάνω.

15

Πίκρα μου τό 'χω γὰ νὰ ζῶ, χαρά μου νὰ 'ποθάνω,
γιατὶ δὲν ἔχω ντὰ θωρῶ 'ς τὸν κόσμον τὸν ἀπάνω.

16

Ἐρωντα τριςκατάρατε, ἀδικητὴ καὶ πλάνε,
'ποῦ μ' ἐβαλες καὶ γάπησα, τὸ ὄφελός μου ντὰ ναι.

17

Ἐρωντα καὶ γιὰ ποιὰ 'φορμὴ μ' ἐβαλες ν' ἀγαπήσω
ἐνα γκορμί, 'ποῦ δὲν 'πορῶ νὰ τὸ κληρονομήσω.

18

Ἐρωντα, 'ποῦ τζῆ χάρες σου δῶσ' ¹ μου καὶ μένα νὰ 'χω,
νὰ σαϊτεύγω τὰ πουλιά ἐπὰ κι' ὅπου γκιὰ λάχω.

19

Ἐρωντα, 'ποῦ τζῆ χάρες σου δῶσ' ¹ μου καὶ μὲ νὰ 'ρίζω,
νὰ σαϊτεύγω τὰ πουλιά ἐπὰ κι' ὅπου γκιὰν τύχω.

20

Βάλε βουλή νὰ σμιζώμε, βουλή νὰ νταμωθοῦμε,
σὲ τόπο καὶ κρυφὴ μεριὰ τὰ πάθη μας νὰ 'ποῦμε.

21

Τὰ πάθη μου δὲν τὰ παθες, μὰ κι' ἄ' θελα τὰ πάθης,
μηδὲ τὸν ἐμισὸ καιρὸ δὲν ἤθελα βαστάξῃς.

22

Τὰ πάθη μου δὲν τὰ παθες μηδὲ κ' ἢ j Ἀρετούσα,
'ποῦ τὴν ἐβάλλα 'ς τὴ φ'λακὴ καὶ τὴν ἐτυραννοῦσα.

23

Τὰ λόγια 'ποῦ μιλῆσαμε 'ς τὸ σῶχορο 'ς τὸν τράφο,
ἄλλος κιαεῖς δὲν τ' ἄκουσε, μόνο τζῆ μέρας τ' ἄστρο.

24

Ἀχ καὶ νὰ νταμώνουμε 'ς ἐνα στενὸν ὁμάδι,
καὶ τὸ στενὸ νὰ ναι μακρὺ κ' ἢ μέρα νὰ ν' μεγάλη.

25

Καλλιὰ νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου χάμαι νὰ κάμ' ἀλώνι,
παρὰ νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ μοῦ μαλῶνη.

26

Καλλιὰ νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου χαμαὶ νὰ κάμη χύση,
παρὰ νὰ ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νὰ τὴν φιλήσῃ.

27

Βάλε νὰ μὲ σκοτώσουν-ε, νὰ δροσιστῇ καρδιὰ σου,
νὰ γιάνουν τὰ φυλλόστοιχα 'ποῦ 'χουν τὰ σωθικά σου.

1. Τὸ δῶσ' ἄλλοτε λέγεται μετὰ τοῦ ε καὶ ἄλλοτε ἄνευ αὐτοῦ.

28

Βάλε νά μὲ σκοτώσουν-ε τέσσερα Χανιωτάκια,
ἔλα καὶ σὺ 'ς τὸ αἷμά μου καὶ κάμε δυὸ ζαλάκια.

29

Βάλε νά μὲ σκοτώσουν-ε τέσσερα δράμια μπάλλα,
ἔλα καὶ σὺ 'ς τὸ αἷμά μου καὶ κάμε δύο ζάλα.

30

Ὅντ' ἐσὺ ψυχομαχῆς καὶ γὼ νά 'μαι 'ς τὸν Ἄδην,
νά 'ρθ' ἡ ψυχὴ σου νά μ' εὐρῇ καὶ νά περνοῦμ' ὁμάδι.

31

Ἰντα 'ναι δὰ καὶ τουτονὰ ὁ ξένος μὲ ντὴ ξένη,
νά γίνονται δικολογία καὶ φίλοι 'μπιστευμένοι.

32

Ξένο 'ς τὰ ξένα πῶς περνᾷς, ξένο πῶς κυβερνᾷσαι;
πῶς μαγερεύεις καὶ δειπνᾷς, πῶς στρώνεις καὶ κοιμᾷσαι;

33

Κε' ἄ μαγερέψω, δέ' δειπνώ, κε' ἄ στρώσω, δὲν κοιμοῦμαι,
κε' ἄν κοιμηθῶ γοργοξυπνῶ, γιατί σ' ἀνεστοροῦμαι.

34

Κοιμοῦμαι καὶ θυμοῦμαί σου, 'ξυπνῶ 'ς τὸ νοῦ μου σ' ἔχω,
θαρρῶ πῶς χαϊδεμένο μου κε' ἀγκαλιασμένο σ' ἔχω.

35

Τ' ἀχέιλι σου στάσει κρασί καὶ τὸ 'δικό μου μέλι,
κόπια νά πινοῦμε τὸ κρασί νά φάμε καὶ τὸ μέλι.

36

Τὰ 'μάτια σου μοῦ παίζουν-ε δυὸ μπάλλες μὲ τὸ τέλι,
'μά δέ' μ' ἀποσκοτώνουν-ε, γιατί ὁ Θεὸς δέ' θέλει.

37

Τὰ 'μάτια σου 'ναι 'λιόμαυρα καὶ μέσα 'λιομαυρίζουν,
καὶ μέσα 'ς τὸ 'λιομαύρισμα ἀγάπη κανακίζουν (θωπεύουν).

38

Τὰ κάλλη σου 'παινοῦσαν-ε κ' ἦρθα νά τὰ 'ξανοίξω,
'μά δέ' μοῦ δίδ' ὁ νοῦς μου μπλὶδ νά 'π'γαίνω νά σ' ἀφήσω.

39

Τὰ παλληκάρια τὰ καλὰ τὴ νύχτα δὲν κοιμοῦνται,
μόνο γυρίζουν 'ς τὰ στενὰ καὶ μαχαιροκοποῦνται.

40

'Σάν τὴν ἀγάπη 'ποῦ 'χα 'γώ, μ' ἀρνήθηκε ἡ σκύλλα,
'ποῦ νά τὴ φά' ἡ θάλασσα καὶ νά τὴν πιῇ τὸ κύμα.

41

Ἦκαμ' ἀγάπες, ἦκαμα τρακόσες 'ς τὸν καιρό μου,
'μά τούτη δὰ ἡ j ὕστερη θὰ νά 'ν' ὁ θάνατός μου.

42

'Αγάλε' ἀγάλια μὲ καιρό, μὲ σιγανὸ μὲ τρόπο,
θὰ μαζωχτοῦν-ε τὰ νερὰ 'ς 'λίγο 'λίγον τόπο.

43

Ἡ ἀγάπη θέλει βάσανα, θέλει ταπεινώσυνη,
θέλει λαγοῦ πορπατηξά, πουλιοῦ 'γληγορωσύνη.

44

Τοῦ κάτη τὴν πορπατηξά καὶ τοῦ λαγοῦ τὸ ζάλο,
θὰ κάμ' ἀπόψ', ἀγάπη μου, γιὰ νά 'ρθω δίχως ἄλλο.

45

Ὅποιος 'ψηλὰ 'ψηλὰ πετᾷ 'ς τὸν οὐρανὸ νά φτάξῃ,
'ς τὸ χαμηλότερο δεντρὶ τοῦ γράφ' ὁ Θεὸς νά κάττῃ.

46

Ποτέ μου δέ' λιμπίζομαι (ἐπιθυμῶ) 'ς πλούτη j ἢ 'ς κάλλη,
μόνο 'ς ταπεινὸ κορμί, 'ς φρόνιμο κεφάλι.

47

Λέει μ' ὁ νοῦς μου, λέει μου μιὰ διαολιὰ νά κάμω,
καὶ ἡ διαλιὰ μου ἰντά 'τον-ε μιὰν κοπελιὰ νά 'πάρω,

48

Μὰ 'ντὲ περνῶ 'ς τὴν πόρτα σας καὶ 'βρίσκω σφαλισμένα,
τὴν κλειδωνιὰ γλυκοφιλιῶ ἀντί-μπιτος γιὰ 'σένα.

49

Μὴν τὴ φιλῆς τὴν κλειδωνιὰ ξυλιές θὰ φά'ς, κοπέλι,
κε' ἀποῦ τὰ χεῖλη τζ' ἤκουσα, κ' εἶπε πῶς δέ' σὲ θέλει.

50

Μὰ ποιὸς τὴ νύχτα πορπατᾷ, γιὰ κλέφτει γιὰ πορνεύγει,
γιὰ μαῦρα 'μάτια ἀγαπᾷ, γιὰ σκοτωμὸ γυρεύγει.

51

Κόρη καὶ νέος ὁμιλοῦν ἀποῦ τὸ παραθύρι,
ὁ νιὸς ἐζήτηξε φιλὶ κ' ἡ κόρη δαχτυλίδι.

52

Μήπως μὲ 'ξεύρεις χρυσοχό' νά κάνω δαχτυλίδια,
νά τὰ χαρίζω 'δῶ κ' ἐκεῖ γιὰ 'μάτια καὶ γιὰ 'φρύδια;

53

Μήπως καὶ τό 'χω τὸ φιλί. πολλοὶ νά τὸ τρυγοῦν-ε;
'μά ὅσοι θὰ τὸ 'πάρουν-ε, 'δικὴν τὸς θὰ λογοῦμαι;

54

Καρδιά μου ἴντα 'χεις καὶ πονεῖς καὶ βαρυναστενάζεις,
πούρη γομάρι δέ βαστᾷς, βουνὸ δὲν ἀνεβάξεις.

55

Καλλιὰ ν' ἀνέβαζα βουνό, νά 'σῆκωνα γομάρι,
παρὰ νά ἰδῶ τὴν ἀγαπῶ ἄλλος νά τὴν ἐπάρῃ.

56

Χαρά 'ς ἐσᾶς, 'ψηλὰ βουνά, 'ποῦ χάρο δὲν φοβᾶστε,
μόν' ἀνημένετ' ἀνοιζή, νὰ πρασινολογᾶτε.

57

Ἐναν πουλάκ' ἐφώνιαζε ἀπὸ τὸν Ἰορδάνη,
νὰ 'πά' νὰ πλύνω τὴν καρδιά ἀποῦ πονεῖ νὰ 'γιάνη.

58

Ὡςτὲ ν' ἀκούσω τὴ φωνή κ' ἐγὼ εὐθὺς 'παγαίνω,
'βρίσκω τὸν ποταμὸ θολὸ καὶ στέκω κί' ἀνημένω.

59

Μὰ 'ξεθολάθ' ὁ ποταμὸς καὶ τὴν καρδιά μου πλύνω,
καὶ περισσότερη φωτιά 'ς τὰ 'σωθικά μου χύνω.

60

Πλύνω τὸ γιαιλικάκι μου (μανδήλι) 'ς τοῦ ποταμοῦ τὰ βόθρη,
μὰ ἔδε πρόκες καὶ καϊμούς τζ' ἔχεις, παντέρ' μ' ἀγάπη.

61

Μὰ 'βγάνω το καὶ πλύνω τὸ 'ς τοῦ ποταμοῦ τὰ χόρτα,
ἐπλήθουν' ἡ ἀγάπη μας, δὲν εἶναι 'ς ἀν' ὁ-πρῶτα.

62

Δὲν ἤμπορῶ τὰ πάθη μου τζῆ πέτρας νὰ τὰ λέω,
κ' ἡ πέτρα νὰ μὴ μοῦ 'μιλῇ, νὰ κάθωμαι νὰ κλαίω.

63

Δὲν ἤμπορεῖ τούτ' ἡ καρδιά τζὺ πόνους νὰ παλεύη,
νὰ στέκη 'ς ἓνα λοῖσμό, νὰ μὴ μετασαλεύη.

64

Ἄχ, καὶ νὰ σὲ ἐγκάλιαζα, ὄχι πολὺ, μὲν ὦρα,
κί' ἀπὸ ἅς μὲ κρεμάσουν-ε 'ς τὸν πλάτανο 'ς τὴ χώρα.

65

Δὲν ἤμπορῶ, δὲ' δύναμαι, δὲν ἡ-θαστῶ μὲ ὦρα,
νὰ 'ν' ἡ ἀγάπη μου 'πὰ δὰ κ' ἐγὼ 'ς τὴν ἔρ' μὴ χώρα.

66

Ἄχ, καὶ νὰ σ' ἐφίλιουν-ε εἰς τὸ λαιμ' ἀποκάτω,
ἐκεῖν' ποῦ παίζει καὶ κτυπᾷ τ' ἀγιοκωσταντινᾶτο.

67

Νὰ 'γκάλιαζα τὴ μέση σου νὰ 'πιανα τὰ βυζά σου,
κί' ἀπὸ ἅς μὲ 'κρεμούσαν-ε 'ς τὰ μιλιόβασταγά σου.

68

Τέσσερα 'μάτια, δυὸ καρδιές, ὅπου 'ναι 'ς ἓνα ντόπο,
ἔντα γυρεύ' ὁ πασαν-εἰς νὰ 'πά' νὰ βάλῃ πόθο.

69

Ψυχὴ, ζωὴ καὶ πνεῦμά μου, ὅλα σοῦ τὰ χαρίζω,
'μὰ τζῆ καρδιάς μου τὰ κλειδιά θέλω νὰ τὰ ὀρίζω.

70

Μὰ σύ 'σαι μὲ βασιλίσσα, 'π' ὅλον τὸν κόσμον 'ρίζεις,
'ς ἅ' θέλῃς, πέρνεις τὴ ζωὴ, 'ς ἅ' θέλῃς, τὴ χαρίζεις.

71

Βασιλοπούλα νὰ 'σουνε, δὲν εἶχες τέτοια χάρι,
νὰ σοῦ ζυγιάζουν τὸ φιλι μὲ τὸ μαργαριτάρι.

72

Ὅποιος τὸν ὕπνον ἀγαπᾷ καὶ τὴν δροσοπεζούλα,
πολλὰ καλὰ 'πεθύμησε ἡ ἐδικήν του γούλα.

73

Ἐμήνας μου κ' ἐμήνας μου, κ' ἐπῆρα κόπο κ' ἤρθα,
ἀνοιξε τ' ἀγκαλάκια σου νὰ μείνωμε μὲ νύχτα.

74

Γιὰ τὸ Θεό, λιγνὸν κορμί, μείνε καὶ μοναχὸς σου,
μὴ θές νὰ σὲ σκοτώσουνε, νὰ πίνω τὸ 'γκαῦμό σου.

75

'Σὰ' μοῦ τὸν εἶπες, ἀπιστη, αὐτηνονὰ τὸ λόγο,
θὰ 'βγάλω τὸ μαχαίρι μου νὰ σκοτωθῶ ντελόγω.

76

Γιὰ τὸ Θεό, ντεληκανή, στέρεψε (φύλαξε) τὸ μαχαίρι,
κί' ἂ' θέλῃ ὁ Θεὸς κ' ἡ τύχη μας, θὲ νὰ γενοῦμε 'ταίρι.

77

'Μὰ' δὲ μᾶς ἐταιργιάσουνε, 'ταιργιάζομ' ἀπατοί μας,
πούρη 'ς τὸν κόσμον γίνεται, δὲν εἶν' κ' ἐμᾶς πολὺ μας.

78

Μὰ ὄντ' ἐπ' ἐρωτογάπησα, ἦτονε 'μέρα σκόλη,
καὶ μᾶς τὴ 'δῶκαν τὴν εὐχὴ οἱ δώδεκ' ἀποστόλοι,

79

Μὰ ὄντ' ἐπ' ἐρωτογάπησα, ἦτον τ' ἅγιος Πνεύματος,
κ' ἦτονε 'μέρα Κυριακὴ κί' ὦρα ξεσταλισμάτου¹.

80

Χτένισε τὰ ξαθὰ μαλλιά καὶ κάμε τα κουλούρα,
καὶ βάλε μού τα 'ς τὸ νερὸ 'ς ἀν' τοῦ βουγιού τὰ λούρα.

81

'Σὰ' θε'ς ἐσύ, ἀγάπη μου, νᾶσαι καλλία 'ποῦ τζ' ἄλλες,
χτένισε τὰ ξαθὰ μαλλιά καὶ ρίξε τα 'ς τζῆ πλάτες.

82

'Ποῦ μὲ θωρεῖς μικρὸ μικρὸ μὲ τὸ 'ποκαμισάκι,
ἐγὼ μ' ἀποῦ τὸν ἥβαλα τὸ διάβολο 'ς τὸ 'γλάκι².

1. Μετὰ μεσημβρίαν, ὅτε οἱ ποιμένες ὁδηγοῦσι τὰ πρόβατα εἰς τὴν νομὴν.

2. Τὸν ἐδίωξα ὅπισθεν.

83

Ἀποῦ ἴταν ἤσουν δυὸ χρονῶν κ' ἤμουν κ' ἐγὼ τεσσάρω,
μοῦ τόλεγε ἡ μάνα μου πῶς ἤθελα σὲ πάρω.

84

Ρίξε νερὸ 'ς τὴν πόρτα σου, νὰ πέσω, νὰ γλυστρήσω,
νὰ 'βρῶ 'φορμὴ τζῆ μάνας σου νὰ 'μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.

85

Τὴ μάνα σου τὴ μάισσα ρακὴ θὰ ντὴν ποτίσω,
νὰ πέση ν' ἀποκοιμηθῇ, νὰ 'μπῶ νὰ σὲ φιλήσω.

86

Ὅποιος τὰ λόγια σου 'γρηκᾶ καὶ τζ' ὅρκους σου πιστεύγει,
'ς τὴ θάλασσα πιάνει λαγούς καὶ 'ς τὰ βουνὰ ψαρεύγει.

87

'Σὰν εἶν' ἡ ἀγάπη 'μπιστικὴ, παλιώνει, μὴδὲ λιώνει,
ἀθεὶ καὶ δένει 'ς τὴν καρδιὰ καὶ 'ξανακαινουργώνει.

88

'Σὰν εἶν' ἡ ἀγάπη 'μπιστικὴ, ἂν ἐμπαλιώσῃ κι' ὅλα,
ἀθεὶ καὶ δένει 'ς τὴν καρδιὰ 'ς τὴν καρνάδα βιόλα.

89

'Α' θὰ συνοριστούμενε, 'πέ μού το νὰ κατέχω,
καὶ μαντινιάδες λείπομαι νὰ 'πά' νὰ τζῆ γυρεύω.

90

Ὅτι νὰ 'δῆς τὴ θάλασσα νὰ 'βγάλῃ ἀχινοπόδια,
ἐτότεσά τὰ 'πίστευγε τῶν γυναικῶν τὰ λόγια.

91

Δὲν τὸ πολυπικραίνωμαι κ' ἡ Σ'τεία 'ναι μεγάλη,
'ςὰ μ' ἀρνηθῇ ἡ ἀγάπη μου, 'πάω κ' εὕρισκω ἄλλη.

92

'Σὰ' μοῦ τὸν ἤπειρες τὸ νοῦ, πάρε με σκιὰς καὶ μένα,
κ' ἦντα μὲ θέλει κουζουλὸ ἡ μάνα ποῦ μ' ἐγέννα.

93

Ἡ μάνα 'ποῦ σὲ 'γέννησε, νᾶχε μὴ σὲ γεννήσῃ,
Κι' ἂς εἶχε σπάσουν τὰ σκαμιά νὰ σὲ κουτζοποδίσῃ.

94

Μὰ 'ποῦ νὰ φά'ς τὴ γλώσσά σου, γιάνητα μοῦ καταρᾶσαι,
μάνα μ' ἐγέννησε κ' ἐμέ, κοντὸ δὲ' μὲ λυπᾶσαι;

95

Σωπάτε δὰ νὰ 'πῶ κ' ἐγὼ, μὴν εἶναι ὅλα 'δικά σας,
μάνα μ' ἐγέννησε κ' ἐμέ 'ς τὴν ἀφεντιά σας.

96

Μὰ 'μένα ἡ μητέρα μου, ὅταν ἐστεφανώθῃ,
ἦτονε δώδεκα χρονῶ, δεκατριῶ 'γγαστρώθῃ.

97

'Πάνω 'ς τζῆ δεκατέσσερης ἐγέννησε κ' ἐμένα,
κ' εἶμαι τὸ πρῶτόν τζῆ παιδί κ' ἡ γιακριβὴ τζῆ γέννα.

98

Διὰ'λε τ' ἀποθαμμένα σου, ἂ' δὲ' σὲ μπαλατάρω,
νὰ σὲ γεμίσω μπαλοτιές κι' ἀπόει νὰ σὲ πάρω.

99

Διὰ'λε τζ' ἀποθαμμένους σου, διὰ'λε τζ' ἐφτά σου πίστες,
ἐσκίστη τὸ φουστάνι σου ἀπὸ τζῆ μασκαλήτες.

100

Διὰ'λε τζ' ἀπομεινάρους τοῦ τοῦ παλιοθραψανιώτη,
'ποῦ κάμνει τὰ σταμνιά βαρὰ καὶ καταλυοῦν τὴ νιότη.

101

Διὰ'λε τζ' ἀποθαμμένους τοῦ τοῦ κερατᾶ τοῦ κτίστη,
ἂ' δὲν τοῦ πάρω τὸ Μαριὸ μὲ τὸ καινούργιο 'σπίτι.

102

'Αχ, τὸ κακορροϊζικο, ὅ,τι λοῆς κι' διζᾶω,
πλᾶκα νὰ στέσω τ' ἀηδονιοῦ, τὸν κόρακα θὰ πιζᾶω.

103

Τὸν κόρακα θὰ 'πά' νὰ 'βρῶ νὰ τὸν ἀνερωτήξω,
πῶς ἤθαψε τὰ ρουχὰν του, κ' ἐγὼ νὰ τὰ μαυρίσω.

104

Μά, πέρδικά μου πλουμιστή, τίναξες τὰ φτερά σου,
νὰ φύγ' ὁ μαῦρος κόρακας, ἀποῦ κρατεῖ κοντά σου.

105

Τὰ νεφελάχια τ' οὐρανοῦ 'ρώτηξες νὰ σοῦ 'ποῦνε,
ἦντα παθαίνουν τ' ἀρφανά, ὥστε νὰ 'νεθραφοῦνε.

106

'Ανάθεμά σε, μοῖρά μου, μοῖρά μ', ἀναθεμά σε,
καὶ 'ς τὸ καλὸ δὲ 'βρίσκεισαι καὶ 'ς τὸ κακὸ πάντα 'σαι.

107

Μ' ἀνάθεμά τα καὶ τὰ δυό, τὸ μῆνα καὶ τὸ χρόνο,
ποῦ μοῦ τὸν ἐφυτέψανε μέσ' 'ς τὴν καρδιὰ τὸν πόνο.

108

'Ασου νὰ ἰδοῦμ' ἀπὸ τὰ δυὸ ποιὸς θὰ τὸ μετανοιώσῃ,
καὶ ποιὸς θὰ βάλῃ ριτζατζῆ τὸν ἄλλον νὰ 'μερώσῃ.

109

Σεβντὰ βαστῶ, σεβντὰ βαστᾶς, σεβντάδες κουλαντρίζω,
τὸν ἐδικό σου τὸν σεβντὰ δὲν τόνε νταγιαντίζω.

110

Σεβντάδες δεκατέσσερης βαστῶ 'ς τὴν κεφαλὴ μου,
τὸν ἐδικό σου τὸν σεβντὰ δὲν ταγιαντῶ πουλί μου.

111

Βάστα, καρδιά μου, τὸν σεβντὰ κ' ἐγὼ βαστῶ τὸν πόνο,
γιά νὰ τόνε 'περάσωμε καλὰν κακὰ τὸ χρόνο.

112

Κοντὸ δὲ θ' ἄρθ' ἓνας καιρὸς νὰ 'γινούν τὰ φτερά μου.
γιά νὰ γυρέψω νὰ τὰ 'βρῶ πάλι τὰ λοιπὰ μου;

113

Ἦθελα καὶ νὰ κάτεχα, ἤθελα καὶ νὰ μάθω,
ἦντα βαστοῦν οἱ κοπελιές τὸν κόρπον τως γεμάτο.

114

Βυζ'ὰ 'νιε, κακορροϊζικο, μὰ σὺ δὲν τὸ κατέχεις,
νὰ 'τονε ποιὸς νὰ σοῦ τὸ 'πῇ, φίλο 'θελα τὸν ἔχεις.

115

Ἀνάμεσα 'ς τὴ θάλασσα θὰ πὰ' φυτέψω κληῖμα,
ὄντε περνᾷ ἡ ἀγάπη μου, νὰ κόβῃ τὰ σταφύλια.

116

Ἐσὺ ποῦ 'ξέρεις τὰ πολλὰ κ' ὁ νοῦς σου τόσα βάνει,
ἓνα καντάρι σίδερο πόσες βελόνες κάνει;

117

Ὅσ' ἄστρα 'νιε 'ς τὸν οὐρανὸ καὶ τρίχες 'ς τὸ κεφάλι,
ἓνα καντάρι σίδερο τόσες βελόνες κάνει.

118

Σκύλινα καταστέματα νὰ κάμῃς δὲν μὲ 'γνοιάζει,
λόγια καλὰ σοῦ 'μίλουνε καὶ ἄς ἤθελα τὰ πιάνῃς.

119

Δικιὰ νὰ 'βρῇ τὰ λόγια σου νὰ 'θελα τ' ἀφουκροῦμαι,
ἤθελα νὰ 'χῶμε παιδί 'ς τὴν κούνια νὰ κουνιόυμε.

120

Γιὰ 'δέ με πῶς σὲ πάντωκα καὶ γνωριμιά δὲν ἔχω,
ὅλ' ἀποῦ τὴν ἀγάπη του κ' ἀ'θρώπου δὲν τὸ λέω,

121

Ἀ'θρώπου δὲν τὸ 'μίλησα καὶ κιανενοῦ δὲν τό'πα,
καὶ 'μάθαν' το πῶς σ' ἀγαπῶ, ὡς καὶ τζῆ γῆς τὰ χόρτα.

122

Ἐμάθαν' το πῶς σ' ἀγαπῶ οἱ ἀγάδες τοῦ χωριοῦ μας,
καὶ 'βγάλαν τὸ ἱλάμι μας ἴσα μὲ τοῦ μπογιοῦ μας.

123

Ἐμάθαν' το πῶς σ' ἀγαπῶ ὅλ' οἱ ντεληκανίδες,
κ' ἐβλάσι μου 'ς τὸ λαιμὸ σιδέρα κ' ἀλυσίδες.

124

Ἄλφα θ' ἀρχίσω νὰ σοῦ 'πῶ, ἂν θέλῃς νὰ μὲ βάλῃς,
'ς τὸ γκρουσταλλένιο σου λαιμὸ καὶ 'ς τὴ λιγνὴ σ' ἀγκάλη.

125

Βῆτα βασάνους καὶ καῦμους καὶ φόβους καὶ φοβέρες,
τά 'συρα 'γὼ γιά λόγου σου ἐτούτεσὰ τζῆ 'μέρες.

126

Γάμμα γαλάτη καὶ ξανθὴ κ' ἀγάπη μου μεγάλη,
ἄνοιξε τ' ἀγκαλιάκια σου καὶ μέσα νὰ μὲ βάλῃς.

127

Δέλτα δῶσ' μ', ἀγάπη μου, τὸ χέρι σου νὰ πιᾶσω,
τὰ δυὸ βυζ'ὰ τοῦ στήθους σου καὶ τὴ ζωὴ μ' ἄς χάσω.

128

Ἐφίλον ἤξευρα πολὺ καὶ εἶχά το καὶ θάρρος,
'ς τὸν ἐπουράνιο Θεὸ πῶς ἤθελα, σὲ-πάρω.

129

Ζῆτα ζητῶντας τὸ Θεὸ τὴν ἀγαπῶ μου ζῆσε,
στερέωσέ μας καὶ τὰ δυὸ, γλήγορα μᾶς ἐσμίξε.

130

Ἡτα, Θεέ, καὶ πάρε τὴν ἀμέσως τὴν ψυχὴ μου,
ἂν ἴσως κ' ἂν σ' ἀπαρνηθῶ, ψιλομελαχροινὴ μου.

131

Θῆτα, Θεέ, καὶ φέρε τὴν τὴν ἀγαπῶ κοντά μου,
να τὴν θ'ωροῦν τὰ 'μάτια μου να μὴ πον' ἡ καρδιά μου.

132

Ἰῶτα γεφύρι γίνομαι, κερὰ μου νὰ περάσῃς,
κ' ἀποῦ τὸ παραθύρι σου σκύψε νὰ μ' ἀγκαλιάσῃς.

133

Κάππα κομμάτια γίνομαι, ὅταν ἐρθῇ 'ς τὸ νοῦ μου
τζ' ἀγάπης ὁ συλλοῖσμός κ' ἡ λάβρα τοῦ κορμιοῦ μου.

134

Λάμβδα λογιᾶζει καὶ βραδυᾷ ὁ νοῦς 'ς τὴν κεφαλὴ μου,
για σένα ἐγεννήθηκε 'ς τὸν κόσμον τὸ κορμί μου.

135

Μῦ μὲ τὰ δάκρυα 'μιλῶ κλαίω κ' ἀνεστενάζω,
κ' ὁ ἔρωντας εἰς τὴν καρδιά μου δίδει καὶ φωνιάζω.

136

Νῦ νὰ μὲ βάλῃς, νούρι μου, τὸν ἄμμο νὰ μετρήσω,
κ' ἀκόμη γιὰ χατήρι σου νὰ πὰ' νὰ ξεψυχήσω.

137

Ξι 'ξημερώνει καὶ βραδιᾷ ὁ νοῦς 'ς τὴ κεφαλὴ μου,
κ' ὄντὰ θὰ σου 'νιστορηθῶ, τρομάσσει τὸ κορμί μου.

138

Ο, Οὐρανὲ λεβέντη μου, φεγγάρι νταβατζή μου,
τὸν ἥλιο βάνω μάρτυρα πῶς σ' ἀγαπῶ, πουλί μου.

139

Πῖ πάλισ' ἡ ἀγάπη μου κι' εἶναι θεμελιωμένη,
'ς ἂν τ' ἄγιο βῆμα τζ' ἐγκλησιᾶς εἶναι στερεωμένη.

140

Ρῶ ράσω εἰς σέ λόγου σου 'ς ἂν τὸ μωρὸ παιδάκι,
ἀποῦ τοῦ λείει ἡ μάνα του νὰ πάη νὰ βυζάσῃ.

141

Σῖγμα νὰ σώσῃ ὁ Θεὸς ταιράκι νὰ σέ κάνω,
κι' ἀπόει, χαϊδεμένο μου, ἄς θέσω ν' ἀποθάνω.

142

Ταῦ τρέξ', ἀγαπημένο μου, καὶ δόσε μου τζεβάπι,
γιατὶ γιὰ σέ 'μπερδεύθηκα 'ς τὸν πόνο καὶ 'ς τὰ πάθη.

143

Ὑψίλον μὴ 'ψηλοπετᾶς, γιὰ θὰ τὸ μετανοιώσῃς,
μετέβαλε τὸ λοῖσμο καὶ πιᾶσε νὰ 'μερώσῃς.

144

Φῖ φέρε τὰ χεράκια σου μαζὺ μὲ τὰ 'δικά μου,
νὰ 'λαφρωθοῦν οἱ πόνοι μου τ' ἀναστενάματά μου.

145

Χῖ 'χάσα 'γὼ τὰ διάλεγα καὶ τὰ 'χα διαλεμένα,
κ' ἐχάσα τὴν ἀγάπη μου κ' ἐκεῖν' ἐχασ' ἐμένα.

ΔΙΑΦΟΡΑ

“Οποῖος κερδαίνει 'ς τὴ στεργιὰ καὶ θάλασσα γυρεύει, ὁ διάβολος τοῦ κόλουν του κουκιά τοῦ μαγερεύει. — Ἀχιμάδες ταῖζεις, πορδὲς καθαλιεύεις. — Ὡς θὰ στρώσῃς, θὰ κοιμηθῇς. — Ἀποῦ 'χει τὰ γένεια, θὰ 'βρῇ καὶ τὰ χτένια. — Λαγὼς δὲν εἶνε 'ς τὸ κλαδί, ἦντα γυρεύεις. — Ἐκεῖν' ποῦ δὲ σὲ σπέρνουνε, μὴ μπηαίνης νὰ φυτρώνῃς. — Καλλιὰ κοιλιὰ μου παρὰ παιδιὰ μου. — Σαν κάμ' ὁ Μάρτις δυὸ νερά, κι' Ἀπρίλις ἄλλον ἕνα, χαρᾶς 'ς τὸν κόσμον κι' ἀποῦ ζῇ καὶ ν' ἄχῃ καὶ σπαρμένα. — Πατεῖς με πατῶ σε (γρήγορα). — Χαίρομαι, περιχαίρομαι καὶ 'χω χαρὰ μεγάλη, γιατί 'ποθαίν' ὁ βασιλιάς μὲ τζῆ φτωχοὺς ὁμάδι. — Μηδὲ σύ, παππᾶ, κουκιά, μὴδ' ἐγὼ σκαλιστικά. — Θέλεις θέριζε καὶ δένε, θέλεις δένε καὶ κουβάλιε. — Καὶ μὲ καλλιὰ σου κάθιζε καὶ νηστικὸς σηκώνου. — Γονιοῦ εὐκὴ ἀγόραζε καὶ 'ς τὸ βουνὸ ἀνέβαινε. — Θεὸς τ' ἄχερα πάρε κι' ἐγὼ τὰ κουκιά, θὲς πέρνω 'γὼ τὰ κουκιά καὶ σὺ τ'

ἄχερα. — Τὸ καλὸ παιδί τὸ πρᾶμα 'ντὰ τὸ θέλει; καὶ τὸ κακὸ τὸ παιδί τὸ πρᾶμα 'ντὰ τὸ θέλει; (ἂν εἶνε καλὸ, θὰ κάμῃ, ἂν εἶνε κακὸ, θὰ τὸ χάσῃ). — Ζῆσε, πουλάρι μου, να φᾶς τὸ Μαί χόρτα (ἐπὶ ἀμοιβῆς βραδείας). — Πότε 'γίν' ἡ κολοκύθα, πότε 'μάκρυν' ὁ λαιμός τζῆ. — Ἀθροπος ἀπὸ γενειά, σκυλὶν ἀπὸ μητάτο. — Ἡ γρᾶ δὲν εἶχε δαίμονα καὶ 'γόρασ' ἕνα κάτη. — Ὁ γέρος ὁ γραμματικὸς γράμματα δὲ μαθαίνει. — Τὸ χοῖρο 'ρωτήξανε γιὰ ἡντα πᾶν τὰ 'ρχίδιαν του 'πίσω, «Ντὰ ποιὰ μου δουλειὰ πάει ἐμπρός. — Ἀπὸ κακὸν ἐργόχερο ποτὲ δουλειὰ δὲ μένει. — Ἀπὸ κειὰ 'ποῦ θὰ πηδήξ' ἡ γαιῖα, θὰ πηδήξῃ καὶ τὸ 'ρίφι (ἡ κόρη ὁμοιάζει τῆς μάνας). — Ὁ που εὐλογία 'μπαίνει, εὐλογία 'βγαίνει (ἐλεημοσύνη). — Τοῦ παπᾶ τὸ πετραχήλι ποταμός εἶνε καὶ χύνει. — Καίει 'ς ἂν τοῦ παπᾶ τὴν κατάρα. — Ὁ παπᾶς εἶνε κάρβουνο, 'πᾶν τὰ 'γγίξης ἀφτούμενο, καίει, κι' ἂν τὸ 'γγίξης σβυστό, σὲ μουζώνει. — Δίκιο κι' ἄδικο, ἀποῦ

τὸν ὄρκο λείπει. — Ποπανωθιὸ τοῦ κερατᾶ ξυλιᾶς τοῦ πρέπουν κιόλα. — Ἀποῦ δὲ φάει θεργιό, θεργιό δὲ γίνεται. — Ὅντε λείπ' ὁ γέρο κάτης, ὅλοι οἱ νποδικοὶ χορεύουνε. — Κράτειε, γέρο, ν' ἄχῃς καὶ παιδιὰ καὶ βᾶσανά 'χῃς. — Ποιὸς τὴν ἤχασε τὴ μοῖρα, νὰ τὴν 'βροῦμε 'μεῖς; — Χαρᾶς τονε 'ποῦ κάθεσαι κ' ἡ μοῖρά του δουλεύει. — Κατὰ τὰ ροῦχα δίδ' ὁ Θεὸς καὶ τὴν κρυγιάδα. — Ἐτινάξῃ τὰ πέταλα (ἀπέθανε). — Καλύτερα 'νε ἡ χέρα, 'ποῦ κρατεῖ, παρὰ 'κεῖνη 'ποῦ δίδει. — Φτωχὸς ἄγιος δόξα δὲν ἔχει. — Δὲν τοῦ πιστεύω νὰ μοῦ 'πῇ τὸ γάλα γαλανό 'νε. — Δὲν 'πὰ κλάνης 'ς τὸ νερό, νὰ κλάνης φοῦσκες. — Ἐχω δὰ καὶ γιὰ τοῦ γαιδάρου μου τὰ 'νιάμερα. — Τοῦ λύκου ἡ τρίχ' ἀλλάσσει, μὰ ἡ γνώμη ντου 'ναι ἡ ἴδια. — Ὅλοι μ' οἱ καῦμοι νὰ 'σάνε 'ς ἂν τ' ἀντροῦς μου τὸ θάνατο. — Ἀγούγια του 'ποῦ γδέχεται σκουλελλικὸν (τρόφιμα) ἀπ' ὄξω. — Ὁ φτωχὸς κ' ἡ μοῖρά ντου. — Ἀμε γύρευε ψύλλους 'ς τ' ἄχερα. — Μάραθο καὶ μάραθο 'γεμίζ' ἡ γρᾶ τὸν κάλαθο. — Ὁ λόγος σου καὶ 'ς τοῦ Θεοῦ τ' ἀφτί. — Νὰ τό 'χῃ θέλει ἡ κεφαλὴ νὰ κατεβάξῃ ψεῖρες. — Τζῆ νύχτας τὰ καμώματα θ' ὠρεῖ ἡ μέρα καὶ γελά. — Ἐάνοιγέ με καὶ νὰ σὲ 'ξανοίγω, κι' ἀποῦ γελάσῃ γαιδάρος καὶ ἀποῦ 'μιλήσῃ βουί, κι' ἀποῦ μίζοκαθαριστὴ καθάργιος σκυλομούρης. — Ὅποιος τρώει τὸ λινόσπορο, τρώει τὰ ροῦχά ντου. — Ρακοπεράρουνε (περνοῦν τὴν ὥραν των ἐπὶ ζῶν). — Πέμπει μου ἡ Παναγιὰ τὴν ὑγιὰ μου; Ἐκεῖν' νὰ πάλι νὰ ἰδοῦμε. — Κοπέλι πέμπεις 'ς τὴν ὁδὸ, γλάκα καὶ μοναχὸς σου. — Ποτέ σου μὲ κοπέλι μὴν 'πᾶς, καλόγερε, 'ς τὸ γάμο. ἦντα διόλο θὰ κάμω; — Μὴν 'πᾶς 'ς τὸ μύλο, γιατί ἀνὲ μπέση ὁ γαῖδαρός του, θὰ κλαίῃ, κι' ἀνὲ 'μπέση ὁ 'δικός σου, θὰ γελά. — Ὁ κουζουλὸς χωρὶς νὰ θ' ὠρῇ πρᾶμα, γελά. — Μωροῦ (μικροῦ παιδιοῦ) καὶ ἄγιοῦ μὴν τάξῃς καὶ πάρε σ' ἀξογύρου. — Ὁ φρόνιμος ἀργεῖ νὰ σφάλῃ, μὰ ὅντε θὰ σφάλῃ, καλὰ φέρνει. — Ὁ νοῦς σου καὶ τ' Ἀντώνι. — Ἡ κεφάλαι σου καὶ τοῦ μπογιατζῆ ἡ κοπάναι. — Τὴ γνῶσί σου νὰ κάμουν οἱ λαγοί. — Ἀπιαστα πουλιὰ χίλια 'ς τὸν παρᾶ. — Χίλια λόγια 'ναν ἄσπρο, καὶ πάλι κρίμας τ' ἄσπρο. — Ἀποῦ πλουταίνει μὲ τὸ νοῦ, ὀγλήγωρα φτωχαίνει. — Ὁ 'μπροστινὸς γαιδάρος διατάσσει τὸν 'μπροστινὸ. — Τοῦ κουζουλοῦ τὸ σκοινὶ μονὸ δὲν φτάνει καὶ διπλὸ 'βατζέρνει. — Ὁ παπᾶς κι' ἡ παπαδιὰ πέντε

μῆνες δυὸ παιδιὰ. — Κάθε πρᾶμα ὄντες πρέπη, καὶ τὸν Ἀβγουστο σταφύλια. — Ἀμπελικὸς κι' ὁ κηπουρὸς δυὸ μῆνες ἡ χαρὰ ντου, κ' ὕστερα ἀνεμαζώνεται καὶ τρώει τὰ κεργιά ντου. — Ἀπὸ κουζουλὸ καὶ μεθυμένο μαθαίνει κανεὶς τὴν ἀλήθεια. — Ἀπὸ βροντὴ κι' ἀπ' ἀστραπὴ κι' ἀπὸ νερό καὶ χιόνι, κι' ἀπὸ κασσίδα καὶ σπανὸ ὁ Θεὸς νὰ σὲ γλυτώνῃ. — Ἀνεμομαζώματα ἀνεμοσκορπίσματα. — Ἀποῦ τὰ καλὰ καμωμένα ἔχει ὁ διάολος τὰ 'μισά, κι' ἀποῦ τὰ κακά, ὅλα. — Ὁ βρεμένος ἀπὸ βροχὴ δὲ φοβάται. — Ὅ, τι πάει τοῦ παπᾶ, πάει καὶ τζῆ παπαδιᾶς. — Κερά καὶ σύ, κερά κ' ἐγὼ, καὶ ποιὰ θὰ πάη 'ς τὸ νερό; — Καλὸς εἶναι, μόνο δὲν εἶν' τὰ χέργια του παστρικά (κλέπτῃς). — Ποῦχει τὰ θάρρη ντου 'ς τὸ Θεό, ἀδείπνητος δὲ θέτει. — Ὅσον εἶσαι, φαίνου, καὶ κορμάτι παρακάτω. — Θεὸς καὶ παθαίνεις τα. — Πέτρα 'ριζ' ὀπίσω ντου (ἐπιλήσιμων). — Χάμαι νὰ πῆς ἡ μύτη ντου, δὲν τὴ πιάνει (ὑπερήφανος). — Βουήθα με, φτωχέ, νὰ μὴ γενοῦμεν ἴσα. — Ἀποῦ σκοντάψῃ τὸ ταχύ, ὀλημερνὴς σκοντάφνει. — Ἡ καλ' ἡμέρα 'ποῦ τὴν ταχυνὴ τζῆ δείχνει. — Ὅντεν εἶσαι μοναχὸς σου, διατάσσει τὸν ἀπατό σου. — Ὅντε εἶσαι μὲ τζ' ἀνθρώπους, νὰ τὸν ἔχῃς διαταμένο. — Ὅποιος κάνει τοῦ κώλου ντου φέδε, χέζει τὴν βράκα ντου. — Πρώμη σπορὰ μπάρε (τούλάχιστον) ἄχερα. — Ὅποιος δὲ θέλει κτύπους, 'ς τὸ χαρκιδὸ δὲν πάει. — Δὲν ἤφαγα ἀκόμη τὸν ὀμπαλὸ τζῆ κεφαλῆς μου (δὲν ἐτρελλάθηκα). — Τῶν τριῶν ἀγίῳ Γεράρχω οἱ μύλοι ἀργιοῦν κι' οἱ δοῦλοι ἀργιοῦν κι' οἱ γαιδάροι σκόλην ἔχουν. — Ἀποῦ φάει σκόρδα, σκορδιᾶς 'βγάνει. — Ὅποιος βλέπει τὰ ροῦχα ντ', ἔχει τὰ 'μισά. — Ποῦ γεννηθῇ 'ς τὴ φυλακὴ, τζῆ φυλακῆς θυμάται. — Ὅπου τάβλα καὶ μαντήλι, καὶ καλὸς τὸν κύρ Βασίλη (ἐπὶ παρασίτων). — Πόσα κατέχεις; ὅσα 'δα. — Καλὰ 'τονε, ἀφέντη σύντεκνε, νὰ μὴν ἔλαχες, μὰ 'ς ἂν κ' ἔλαχες. — Ἀποῦ 'ξοδεύει εἴκοσι καὶ δὲ 'σοδάγ' σαράντα, 'ς τὴ φυλακὴ τὸν βάνουνε καὶ δὲν κατέχει γιὰ ἦντα. — Παιδιὸ καὶ κουλούκι κι' ὡς τὸ μάθης. — Δεῖρε τὸν κακὸ νὰ γενῇ χειρότερος. — Ὁ νᾶχας καὶ ὁ ναῦρας ἦσαντε ἀδελφεία. — Τὰ χλωρὰ ξύλα καίγουνται μὲ τὰ ξερά. — Ἀργεῖ ὁ Θεὸς καὶ σκᾶ ὁ φτωχός. — Γερόντων ἔπερνε βουλή κι' ἀνθρώπου περασμένου, ἀποῦ 'χουνε πολὺ ψωμί κι' ἀλάτζι φαωμένο. — Ὁ γέρος, ἀποῦ 'πό-

θανε, 'ς τὴ Μεσαρὰ θερίζει, καὶ τὰ παιδιὰ
ντου τὸν ἐκλαίν' καὶ 'κεῖνος χαχαρίζει. —
'Ο κουζουλὸς τὴν πρίκαν τοῦ τὴν ἔχει γιὰ
χαρὰ ντου. — 'Ομοῖος τὸν ὁμοῖον ἀγαπᾷ κ'
ἡ κοπριά τὰ λάχανα. — 'Πέ μου ποῖος
σέ ξεῖ καὶ ξέσαι. — 'Οποῖος κάθεται καλὰ,
καὶ δὲν κάτζει κακὰ, δὲ γατέχει ποῦ κάθε-

ται. — 'Οπου κι' ἂν πάη τὸ ἄλεσμα, ὁ μύ-
λος θὰ τ' ἀλέση. — Μὲ τὸ μεγαλύτερό σου
σκόρδο μὴ φυτεύγῃς. — Παίζ' ὁ λύκος μὲ
τ' ἄρνι. — 'Ο λύκος 'ς τὴν ἀνεμοζάλη χαί-
ρεται. — 'Οντὲ 'στράφτει καὶ βροντᾷ, ἔχει
ὁ κλέφτης τὴ χαρὰ.

2

Ν. ΠΟΛΥΧΡΟΝΙΔΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΠΑΡΟΙΜΙΩΝ

ΣΩΖΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΣΤΟΜΑΤΑ ΤΟΥ ΛΑΟΥ ΕΝ ΝΕΑΠΟΛΕΙ ΜΗΡΑΜΒΕΛΛΟΥ
ΚΑΙ ΤΟΙΣ ΠΕΡΙΞ ΧΩΡΙΟΙΣ

1
Τὸ λογιᾶσης ἀπὲ 'σπέρα μὴ τὸ κάμῃς τὸ
πρωί.
2
'Απῶχει μέλι βάνει καὶ 'ς τὸ χόντρο.
3
Τοῦ νοικοκυροῦ τὸ 'μάτι χορτασά 'νε 'ς τὸ
χωράφι.
4
'Οπ' ἀκούσης μέγα τρύγος ἔπερνε μικρὸ
καλάθι.
5
Γιὰ τὴν καινούργια στράτα τὴν παλιὰ μὴν
τὴν ἀνεγυρίζῃς.
6
'Οντε 'βρῶ τὸ κόμμοντό μου, θὰ σκεπάσω
τὸν ἀπατό μου.
7
'Αθρῶπος ἀθρῶπου 'μοιᾶζει καὶ τὸ πρᾶμα
τοῦ πρᾶμάτου.
8
'Π' ἀνεγυρίζῃ τὰ πηλὰ, δίδει 'ς τὴ μέση
καὶ βουλᾷ.
9
'Αν ἐγγρήκα ὁ Θεὸς τῶν κοράκων, δὲν ἄφι-
νε γαιδοῦρι 'ς τὸ λιθαδι.

10
'Αθρῶπος ἀπὸ θωριά 'παίρνει σκιᾶς πα-
ρηγοριά.
11
'Απὸ μεθυσμένο καὶ κουζουλὸ μαθαίν' ὁ
φρόνιμος τὴν ἀλήθεια.
12
'Αποῦχει πρόβατά, 'χει τα, κι' ἀποῦ τὰ
βλέπει, τρώει τα.
13
'Απὸ κακὸ πλερωτὴ σκιᾶς ἄχερα.
14
'Αγιοῦ μὴν τάξης τάξιμον μὴδὲ παιδιοῦ
κουλούρι.
15
Βρωμεῖ δὲ' βρωμεῖ ὁ δάκτυλός σου, 'δικός
σου 'ναι.
16
Γιὰ τὸ χατήρι τοῦ βασιλικοῦ ποτίζεται κ' ἡ
γάστρα.
17
Δεῖρε τὸν κακὸ, νὰ γείνη χειρότερος.
18
Δυὸ γαιδάροι μάχονται 'σὲ ξένη ματζα-
δούρα.

19
'Πῶχει πολὺ πιπέρι, βάνει καὶ 'ς τὰ λάχανα.
20
'Αλλὰ βάνω τῆς κνισάρας, κι' ἄλλα κνισα-
ρίζ' ἐκείνη.
21
'Ποῦ κάνει τοῦ γαιδάρου χάρη, μόνο τ' ἄ-
χερα 'ποῦ χάνει.
22
'Αν 'πῆς 'ς τὸ πιθάρι «μποῦ», σοῦ λείει
ἐκεῖνο «μποῦξίς».
23
'Απιαστα πουλιά χίλια 'ς τὸν παρᾷ.
24
'Αλάτσι σπέρνεις, ἀνεμο θὰ θερίσῃς.
25
'Αλλὰ 'ν' τὰ 'μάτια τοῦ λαγοῦ κι' ἄλλα
τῇ λαγουδίνας.
26
'Αλλοι 'μπαίνουν-ε 'ς τοὺς κήπους κι' ἄλλοι
'παίρνουν-ε τοὺς κήπους.
27
'Αποῦ 'ναι ἀπόξω 'ς τὸ χορό, πολλὰ τρα-
γούδια 'ξέρει.
28
'Απάντρευτος προξενητής, κάλλια γιὰ λό-
γου τοῦ 'μιλεῖ.
29
'Ακόμη δὲν τὸν εἶδαμε καὶ Γιάννη τὸν
ἐβγάλαμε.
30
'Οποῦ χαλᾷ καὶ κτίζει, ὀφκαῖρος δὲν κα-
θίζει.
31
'Ο λαγὸς πιπέρι τρίβει γιὰ κακὸ τῇ κε-
φαλῇς του.
32
'Ο λαγὸς κουδούνια 'φόρει, κι' ἂν τὰ 'φό-
ρει, ποῖος τὰ 'θώρει.
33
Μὲ τὴ χοχλιδόκουπα ἀδειάζει τὴ θάλασσα.
34
Μιὰ φορὰ τὴν παθαίνει ὁ φρόνιμος.
35
Μαντατοφόρου κεφαλή 'δὲν κόβεται.

36
Νὰ τρώ' ἡ μάνα καὶ τοῦ παιδιοῦ νὰ μὴν
διδῇ.
37
'Ο κακὸς γαιδαρὸς τὴ μιὰ στρατιὰ κάνει
δυό.
38
'Ομπρὸς γκρεμὸς κι' ὀπίσω θάλασσα.
39
Τοῦ τοίχου 'μιλεῖς, τὰ λόγια σου χάνεις.
40
'Σ τοῦ κουφοῦ τὴν πόρτα θέλεις κτύπα,
θέλεις βρόντα.
41
Εὐχὴ γονέων ἔπαιρνε καὶ 'ς τὸ βουνὸ ἀνέ-
βαινε.
42
'Ο φτωχὸς ψωμί δὲν εἶχε, ραπάνι ἀγόραζε.
43
'Αποῦ τ' αὐγὸ 'πάει καὶ 'ς τὴν ὄρνιθα.
44
'Σ τὰ ὄρη φορᾷ ἡ φοράδα καὶ 'ς τὸ 'σπί-
τι ἔρχεται ἡ χασούρα.
45
Θέ'ς νὰ 'δῇς τὸ παιδί, τοὺς γονεῖς τοῦ
κύταζε.
46
'Η σκύλλα ἀπὸ τὴν βιάσῃν τῆς τυφλὰ κου-
λούκια κάνει.
47
Διάλεγε, γυιέ μου, τὸν τόπον νὰ καθίζῃς.
48
'Ιδὲ νούγια, 'πάρε πανί· ἰδὲ μάνα, 'πάρε
παιδί.
49
Κάλλιο γέρων μαθητής, παρὰ γέρων κι'
ἀμαθής.
50
Τὸ βερεσὲ κρασί δυὸ φορὲς μεθᾷ.
51
'Οσα μαχαιράκια, τόσα φουκαράκια.
52
Δάκτυλέ μου βρωμεσμένο, ἐδικός μου 'σαι
καῦμένο.
53
'Αποῦ 'κάηκε 'ς τὴ κολοκύθα, ἐφύσα τὸ
γιγούρτι.

54

Ἄπ' ὅπου πηδᾷ ἡ αἶγα, πηδᾷ καὶ τὸ ῥι-
φάκι.

55

Ἀπὸ τὸ ρόδο βγαίν' ἀγκάθι, καὶ ἀπ'
τ' ἀγκάθι ρόδο.

56

Τὸν ἀράπη σαπουνίζεις, μόνο τὸ σαπουνί
χάνεις.

57

Κάλλια 'ναι ἡ μάνα τοῦ φονεῖ, παρὰ τοῦ
'σκοτωμένου.

58

Τέχνη καὶ ἄς εἶναι λύρα κ' ἡ λύρα πάλι
τοῦ 'λεγε τὴν ἔχερη συντήρα.

59

Μὴν κάμης, μὴ σοῦ κάμουν-ε' μὴν 'πῆς, νὰ
μὴν σοῦ 'ποῦν-ε.

60

Ἀνθρώπου πρέπει καὶ τὸ ναί, ἀνθρώπου
καὶ τὸ ὄχι.

61

Ὁ φτωχὸς καὶ ἂν ἐπλουτήσῃ, πάλιν τῆς
φτωχιάς θυμᾶται.

62

Τοῦ φτωχοῦ δώσης ψωμί καὶ στράτα μὴν
τοῦ δείξης.

63

Ἀποῦ 'χει ἀλεύρι δὲν πεινᾷ, κάνει πῆτα
καὶ περνᾷ.

64

Γάϊδαρος εἶν' ὁ γάϊδαρος, ἂν ἐ-φορᾷ καὶ
σέλλα.

65

Ὁ φτωχὸς ἀπέθανε, ἄνθρωπος δὲν τό 'κου-
σε, καὶ ὁ πλούσιος 'συναχώθηκε, καὶ ὁ κόσμος
ἐμαζώχθηκε.

66

Μὲ τοὺς χοίρους ἀλωνεύεις καὶ τί μέλλει
νὰ 'σοδιάσης.

67

Γερόντων ἔπαιρνε βουλὴ καὶ ἀνθρώπων μα-
θημένων.

68

Τὰ 'λίγα δὲν τὰ 'θέλαμε καὶ τὰ πολλὰ
'γυρεύγαμεν.

2

Ν. ΧΡΗΣΤΙΝΙΔΟΥ

ΣΥΛΛΟΓΗ ΑΣΜΑΤΩΝ ΨΑΛΛΟΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΑΝΩ ΑΡΧΑΝΕΣ

ΧΩΡΙΟΝ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΤΕΜΕΝΟΥΣ

Τραγούδια τῆς νύμφης ἀδόμεικτα καθ' ὃν και-
ρὸν πηγαίνουν τὴν νύμφην καὶ τὸν γαμβρὸν
εἰς τὴν Ἐκκλησίαν νὰ τοὺς εὐλογήσουν.

Μὰ δὲ 'ς τὸν ἀπορρισεμὸ
τρεῖς ποταμοὶ κινεῖν-ε,
ὁ ἴ' εἰς 'πάει ἀνατολικά
καὶ ἄλλος 'πάει 'ς τὴ δύση,
καὶ ὁ τρίτος καὶ ὁ καλύτερος
'πάει 'ς τὸ Ἀλιτζέρι.
'Ἐκεῖ 'ποῦ σμίγουν οἱ καιροὶ
καὶ ἀποῦ κατασταλάσσουν,
ἐκεῖ πύργος ἐγίνηκε,

πύργος ἐθεμελιώθη,
πύργος καὶ σιδερόπυργος,
καὶ μαρμαροκτισμένος,
καὶ μέσα κόρη κάθεται
καὶ τὸ φιλὶ ζυ'άζει,
ζυ'άζει, καμπανίζει το,
κ' ἕνα φλουρί τὸ δίδει.
Καραβοκύρη ναύκληρε,
καραβοκύρη ναῦτα,
μὴ δώσης του, πολλ' ἀγαπᾷ,
βαρὺ κουπί νὰ 'λάμνη,
δὸς του κορμὶ ν' ἀγκαλιασθῇ
καὶ ἄσπρα βυζιά νὰ πιᾷση.

Ἕτερον.

Ἦλπε μ' ἀντικοκόκκινε καὶ ἀντικοκοκκινότε,
'π' ἀντιφεγγίζεις δὲν θωρῶ τὴν ἡλιογεννημένη.
Βασιλοπούλα 'πρόβαλε ἀπὸ τὸ παραθύρι,
'ς ἂν θέλεις, νιέ, νὰ τὴν ἰδῇς τὴν ἡλιογεννημένη.
Πρίχου τοῦ δειπνοῦ δειπνήσε, πρίχου τὸ γεῦμα γέψου,
πρίχου τοῦ 'λιου βασίλεμα 'πάρει τὴν στράτα κ' ἔλα,
καὶ ἂν δὲν μ' εὐρῆς 'ς τὴν κάμερα, ἀκούμῃσε 'ς τὴ κλίνη.
'Ἡ νιὰ καλὰ τοῦ 'ρμήνευσε καὶ ὁ νιὸς καλὰ ἀγρύκα,
Πρίχου τοῦ δειπνοῦ δειπνᾶνε, πριχοῦ τοῦ γεῦμα ἐγεύου,
πρίχου τοῦ 'λιου βασίλεμα 'παίρνει τὴ στράτα, 'πάει,
'βρίσκει σεντόνια ὁλόχρυσά, στρώματα βελουδένια,
καὶ ἀνεσκεπάζει τὰ χρυσᾶ, 'μπαίνει 'ς τὰ βελουδένια.
κ' ἐφίλειε χεῖλια κόκκινα καὶ γλυκοζαχαρένια.
Τὴ νύχτα τὰ μεσάνυχτα ἡ κόρη ἀνεστενάζει,
πότε-ς νὰ πλάσωμε κ' ἐμεῖς τοῦ γάμου μας κουλούρια;
Πότε-ς νὰ κοπανίσωμε τοῦ γάμου μας πιπέρια;
Πότε-ς νὰ φετοκόψωμε τοῦ γάμου μας τὰ κρέτα;
Νὰ 'παιρνα γὼ ὅσες φιλῶ καὶ ὅσες μὲ καμαρώνουν,
κάθε χωριὸ 'χα τέσσερις, 'ς ἐκάθε χώρα δέκα,
καὶ 'ς τὴν Κωνσταντινούπολη παιδιὰ 'χα καὶ γυναῖκα.
Κ' ἡ Ἀρετὴ 'σηκώθηκε, τὴ σκάλα κατεβαίνει
καὶ μὲ τὸ φελλοκάλυκο 'ς τοῦ βασιλιᾶ 'πηγαίνει.
Καὶ ὁ βασιλιᾶς νὰ τὴν ἐδῇ τὸ πρόσωπό τ' ἀλλάσσει,
καὶ ἀπὸ τὰ πόδια ὡς τὴν κορ'φὴν ἔζεψε καὶ τρομάσσει.
—Καλῶς τὴν τὴν Παναρετὴ, καλῶς τὴν τὴν πανάσπρη,
καλῶς τὴν ροδοκόκκινη, 'μὰ τὸν καρπὸ τῆς νὰ 'χῃ.
—Καλὴ 'τον κ' ἡ Παναρετὴ, καλὴ 'τον κ' ἡ πανάσπρη,
καλὴ κ' ἡ ροδοκόκκινη, 'μὰ τὸν καρπὸ δὲν ἔχει.
—Ποιὸς τὸ 'γαλιᾶσθη τὸ δένδρὸ κ' ἐπῆρε τὸν καρπὸ του;
—Χρυσὰ πατεῖ, χρυσὰ φορεῖ, χρυσὰ καθαλιεύει,
κ' ἐβάστα καὶ 'ς τὴ χέρα του χρυσὸ μῆλο καὶ παίζει.
—Κοντὸ μπά νὰ 'ναι ὁ Εὐγένιος ὁ γυναικάδελφός μου;
Μαντᾶτα 'πᾶν-ε κ' ἔρχονται 'ς τοῦ Εὐγένιου τὴν πόρτα.
—Ἄντεις ἐδᾶ, Εὐγένιε, καὶ ὁ βασιλιᾶς σὲ θέλει.
—Μὰ ὡς ἐδᾶ ἤμουν ἐκεῖ-δᾶ, κ' ἐδᾶ εἶντα μὲ θέλει;
'Ἄν εἶναι θλίψη, νὰ θλιφθῶ, καὶ ἂν εἶν' χαρὰ, νὰ κλάψω,
καὶ ἂν εἶναι γιὰ τὸ θάνατο, τὸ σάβανο νὰ βάλω.
—Ἄντεις ἐδᾶ, Εὐγένιε, ὡς εἶσαι καὶ ὡς εὐρέθης.
Τ' ἄλογο 'καθαλίκευσε 'ς τοῦ βασιλιᾶ 'παγαίνει.
—Καλῶς σ' εὐρίσκω, βασιλιᾶ, ἐ-τουτηνιὰ τὴ ὥρα.
—Καλῶς τὸν τὸν Εὐγένιον, τῶμορφο παλληκαρί.
'Δὲν σοῦ 'πα γῶ, Εὐγένιε, μὲ πλούσιες μὴν τὰ βάνης,
καὶ ὅπου 'ναι ροδοκόκκινες χεῖρι νὰ μὴν ἀπλώνης;
Γιὰ 'πάρε, γιὰ 'βλοήσου τὴν, γιὰ δὸς τῆς τὸν καρπὸ τῆς.
—Δίδω τῆς πύργου μάλαμα, πύργο μαργαριτάρη,
δίδω τῆς καὶ τὸ μαῦρό μου χρυσοχαλινωμένο.
Κ' ἡ κόρη 'πηλοήθηκε ἀπὸ τὸ παραθύρι:
«Φωτιᾶ νὰ 'μπῇ 'ς τὸ μάλαμα καὶ 'ς τὸ μαργαριτάρη,
καὶ ἀσκορδαπιεὺς 'ς τὸ μαῦρό σου κ' ἐγὼ 'ς τὸ καθαλάρη.

Τὴ γῆς ἔστρωσαν κόκκινα κ' ἐπάψαν κ' οἱ καμπάνες,
ὅταν τὸν, εὐλογοῦσαν· εὐδωδεκα δεσποτάδες.

Ἑρωτικὸν ᾄσμα.

Ἀφρουκαστήτε νὰ σᾶς 'πῶ, εἶντα 'δὰ χθές τὸ βράδυ.
'Απὸ 'να περ' ὅλι 'πέρασα μὲ ἄνθη στολισμένο.
'Ομορφή κόρη 'κάθουντο καὶ μ' ἐπετροβολοῦσε
μὲ ἄνθη τοῦ περιβολιοῦ, μὲ μῆλα μυρισμένα,
'μιλεῖ καὶ κουβεντίζεῖ μου μὲ ζαχαρένια χεῖλια.
— Ποῦ τρέχεις, ξένο μου, καὶ 'πά'ς, ἀγνώριστο τοῦ δρόμου;
— 'Σ τὴ Λιβαδιὰ 'χω σύντεχνο καὶ 'πάω νὰ τὸν εὔρω.
— Μεῖνε, ξένο μου, μὲ τὰ 'μας καὶ βράδυ θὰ σοῦ πῆσῃ.
'Ποῦ 'χω πατέρα γέροντα, μητέρα καὶ 'δὲ βλέπει.
καὶ θὰ πλαγιάσωμεν μαζί 'ς ὁμορφο κρεββατάκι.

Κόρη παραπονομένη εἰς τὴν μητέρα της.

Ὅλες, μάννα, 'παντρεύονται καὶ 'παίρνουν παλληκάρια
καὶ γὼ ἡ Μαρία ἡ ἄμοιρη ἡπῆρα μαραζιάρη.
Καὶ στρώνω δύο στρώματα καὶ δύο μαξιλάρια
στέκομαι καὶ παραμιλῶ καὶ κρυφοκουβενδιάζω.
Πέσε μαράζι, πλάγιασε, μαράζι, καὶ κοιμήσου,
ν' ἀγκαλιασθῇς λιγνὸ κορμὶ καὶ ἄσπρα βυζὰ νὰ πιάσῃς.

Τραγούδι, τὸ ὁποῖον τραγουδοῦν, ὅταν πιάσῃ
ἡ νύφη 'ς τὸ χορὸ μὲ τὸν γαμβρό.

'Ας 'παινέσωμε μὲ καὶ ἄλλη
καὶ ὅλες τὰ 'χουν· εὖ τὰ κάλλη.
'Ας 'παινέσωμε τὴ νύφη,
'ποῦ 'ν' τοῦ κόσμου τὸ συνήθι,
'ποῦ 'ναι γάστρα μὲ τζῦ βιόλες,
διαλεχτὴ 'ναι ἀπὸ ὅλες.
'Ἐχει τὰ μαλλιά κορώνα,
καὶ κορμὶ 'ς τὴν κολώνα.
'Ἐχει κούτελο μικράκι,
ὁμορφο 'ς τὴν νεραντζάκι,
καὶ 'φρυδάκια 'ς τὴν γαϊτάνι,
'ποῦ ζωγράφος δὲν τὰ 'βγάνει.
'Ἐχει 'μάθια ζαφειρένια
κ' ἔχει μύτη 'ς τὴν κοντύλι,
στόμα 'ς τὴν δαχτυλίδι,
καὶ ἀχειλάκια μερτζανένια,
'δόντια μαργαριταρένια,
καὶ πηγούνη λακκουδάτο

μυρωδιὰ καὶ ἄθρους γεμάτο,
καὶ λαιμὸ 'ς τὴν τὸ κρυστάλλι
διὰ τὸ μαργαριτάρι.
Κ' ἔχει μπέτι μαρμαρένιο
καὶ κορμὶ κυπαρισσένιο,
καὶ βυζάκια 'ς τὴν λεμόνια
'ποῦ 'ναι ἄσπρα 'ς τὴν χιόνια.
Κ' ἔχει χέρια 'ς τὴν λαμπάδες,
ὅπου τσ' ἄφτουν ἰ ἀρχοντάδες,
καὶ δακτύλια 'ς τὴν κοντύλια
γιὰ ἐλμάσα δακτυλίδια.
'Ὡ χαρὰ 'ς τὴν· εὖ τὴ μάννα
'ποῦ 'κάν' τέτοια μαντζουράνα!
'Ὡ χαρὰ 'ς τὸν καὶ τὸν κύρη
'ποῦ 'σπερνε τέτοιο ζαφειρί!
'Ὡ χαρὰ 'ς καὶ τὴν ἀγκάλη
'ποῦ θ' ἀγκαλιασθ' τέτοια κάλλη;
Βάλετε κρασί νὰ πιοῦμε
καὶ καλὰ τὸ τραγωδοῦμε.
Τίρι τίρι τὸ ποτήρι
'ς τὴν χαρὰ τοῦ 'νοικοκύρη.

ΙΩΑΝΝΟΥ Ν. ΖΩΓΡΑΦΑΚΗ

ΔΗΜΟΤΙΚΑ ΑΝΑΛΕΚΤΑ ΤΟΥ ΧΩΡΙΟΥ ΡΩΓΔΙΑΣ ΤΗΣ ΚΡΗΤΗΣ

Α'. ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ

1. Εἷς καταχανᾶς.

Μνὴν φορά, λέει, ἕνας ἠκατέβαινε ἀπὸ
τὸ Φόδελε, κ' ἐπῆγαινε, λέει, καὶ ἤθελεν·
'ς τὰ μνήματα. Τὴ νύχτα, λέει, 'γρυκᾷ. —
Σῆκο 'πὸ 'κεῖ γιὰτ' ἔχω δουλειὰ! Λέει. —
'ντὰ ποῦ τὴν ἔχεις τὴ δουλειὰ νὰ 'πά'ς;
λέει, — 'Σ τὴν Ἀχλάδα εὐλοήθηκ' ἕνα ἀν-
τρώπου, καὶ θέλω νὰ 'πά' νὰ τὸ πνίξω νὰ τὸ
φάω. Καὶ σύ, λέει, νὰ κάτσης 'ς τὴν Κεφά-
λα νὰ μ' ἀνημένῃς.

'Πάει, λέει, ὁ καταχανᾶς 'ς τὴν Ἀχλάδα
καὶ πνίγει τ' ἀντρώπου, καὶ 'ς τὴν ἐγγύρῃ,
λέει, καὶ τὰ 'βάλαν· εὖ καὶ τὰ 'ψῆναν· εὖ εἰκεῖα
τὰ σκότια ντος, καὶ τὰ 'τρῶγαν· εὖ. Κ' ὕστερα
τοῦ κάνει ὁ σύντεκνός του, 'ποῦ κατέβαινε
ἀπὸ τὴ Φόδελε. — Δὲν ἔχει, λέει, καμμιὰ
γιάτρεϊγιά εἰκεῖνο τ' ἀντρώπου; Καὶ ὁ κατα-
χανᾶς τοῦ 'πεν· εὖ. — Ἐὰν κοντέψῃ, λέει, κι-
αὖν τὴν καρδιάν του καὶ τὰ σκότια ντος,
νὰ 'πάῃ νὰ τὸς τὰ φουξήξῃ 'ς τὰ θούλια τσὶ
μύτις, δὲ ζωντανέψουν· εὖ. Ὁ σύντεκνός του
'ς τὴν τὰ 'κουσε τουτὰ· νὰ, ἤπιανε τὴν καρδιά
καὶ τὰ σκότια καὶ ἤκανε πῶς τὰ 'τρῶγε, κ'
ἐκεῖνος τὰ 'βανε 'ς τὰ στήθη ντου. 'Σὰν ἐπο-
φάγαν· εὖ τοῦ 'πεν ὁ σύντεκνός του. — Καλὸ
μεζέ, λέει, ἦτον· εὖ τουτὰ· νὰ. Ὑστερα, λέει,
ἐξεχωρίσαν· εὖ καὶ ἐπῆγεν ὁ σύντεκνός του 'ς
τὴν Ἀχλάδα, 'κειος· αὖ 'ποῦ κατέβαινε ἀπὸ
τὴ Φόδελε, καὶ 'πάει, λέει, καὶ 'βρίχνη ἀν-
θρώπους κ' ἐστέκαν· εὖ εἰκεῖα 'ποῦ ἦτον· εὖ τὰν-
τρώπου ἀποθαμμένο, κ' ἐκλαῖγαν· εὖ, λέει ἐκεῖα.
'Μπαίνει, λέει, καὶ ὁ σύντεκνος τοῦ καταχα-
νᾶ μέσα καὶ τὸς εἶπεν· εὖ πῶς ἐκοιμοῦντον· εὖ
(τὰντρώπου). Ὑστερα, λέει, τὸς εἶπε νὰ τοῦ
'πά'ν· εὖ κάρβουνα κ' ἕνα μασούρι. Ὑστερα
βάνει, λέει, τὴν καρδιά καὶ τὸ σκότι 'ς τὰ
κάρβουνα καὶ τὰ 'καμε ἄθο, καὶ ἀπόκειας,

λέει, τὰ βάνει μέσα 'ς τὸ μασούρι καὶ τὸς τὰ
'φύσηξε 'ς τὰ θούλια καὶ ζωντανέψουν· εὖ.
'Ὑστερα, λέει, τὸς εἶπεν· εὖ καὶ 'πά'ν· εὖ νὰ
'θροῦν· εὖ παπάδες νὰ 'ρθοῦν· εὖ ἐπαδὰ ('ς τὴ
ρωγδιά) καὶ διαβάξουν· εὖ, λέει, τοῦ καταχανᾶ,
νὰ τον· εὖ κάψουν· εὖ. Ὑστερα 'πά'ν· εὖ, λέει, καὶ
τον· εὖ παίρνουν· εὖ μὲ τὸ παπάδες, καὶ ἐπῆ-
γαν· εὖ, λέει, καὶ ἐσωργιάσαν· εὖ ξύλα γιὰ νὰ
τον· εὖ κάψουν· εὖ. Κι αὐτὸς, λέει, εἶπεν· εὖ (ὁ
καταχανᾶς) — Καὶ 'δὲ δὲ 'πομένη, λέει, τὸ
μικρὸ μου ἀ-νυχάκι νὰ 'πάῃ νὰ τοῦ 'βγάλῃ
τὰ 'μάτια ντου; Κι ὁ σύντεκνός του, λέει,
ἦταν· εὖ χωσμένος ἐκεῖ κατὰ 'ς τὴ Σπηλιώ-
τισσα, καὶ 'πάει, λέει, τ' ἀ-νυχάκι τοῦ κατα-
χανᾶ καὶ τοῦ 'βγάνει τὸ 'μάτι ντου.

2. Καταχανᾶς.

Μνὴν φορά 'τον· εὖ, λέει, δύο ἀδερφοί, κ' ἐ-
πόθανεν ὁ ἕνας. Κ' ἐπόθανε κ' ἐγένηκε κατα-
χανᾶς. Καὶ ὁ ἄλλος τοῦ ἀδερφός, ἀπὸ ἡζυσε,
ἦτον· εὖ κατὰ 'κει· εὖ τὸ Καστέλλι κ' ἐδούλευ-
γε. Κ' ἐπέρασε ἀπὸ 'κει καὶ τοῦ 'πεν· εὖ. —
Κάτ'σε, ἀνήμενέ με 'παδὰ νὰ 'πάω ἀπὸ τὴ
χώρα νὰ σοῦ φέρω φραντζόλες. Κ' ἐκαδοῦν-
τον· εὖ, λέει αὐτὸς κ' ἐπῆγε καὶ τοῦ 'φερεν· εὖ
ἕνα γομάρι φραντζόλες καὶ τοῦ 'πεν· εὖ. «Νὰ
μὴ με 'μολοήσῃς, γιὰτ' κ' ἐκεῖνο τ' ἀ-νυχάκι
ἀπὸ 'χω δὲ νὰ 'ρχεται νὰ σοῦ κατουρῇ τὸ
ψωμί σου». Ἀργά, λέει, 'πά' αὐτὸς 'ς τὸ
χωριὸ καὶ τὸς τὸ λέει, πῶς ὁ ἀδερφός του κα-
ταχάνεψε κ' ἐγένηκε Καταχανᾶς, καὶ κατέω
τὸ μνήμα ντου καὶ εἶναι δὲ 'κει μέσα, καὶ
ἀντίστε νὰ 'πά' νὰ τον· εὖ 'βγάλωμε νὰ τον· εὖ
κάψωμε. Καὶ παίρνουν· εὖ, λέει, αὐτοὶ τὰ φε-
νέρια καὶ τὸν 'κόνες, καὶ 'πά'ν· εὖ κ' ἐδιαβά-
ξαν· εὖ. Πά'ν· εὖ κ' ἐδιαβάξαν· εὖ, καὶ τοῦ 'δῶ-

καν αὐτοῦ νοῦ μνῖα σκαλίδα κ' ἐπῆγε κ' ἔσκα-
φτε ἐκεῖα ποῦ τον-ε κ' ἀπόκειας τὸν ἐβγά-
λαν-ε καὶ τον-ε βάλαν-ε 'ς μνῖα σκάλα ἀπά-
νω, κ' ὄντε τὸν ἐβγάναν-ε 'ς τὸν Πόρο τ'ς
'Ελογιᾶς, ἤσκανε 'ς τὰ γέλια. Ἐπῆγαν ἐκεῖα
κ' ἐσωργιάσαν ἀχινοπόδια, καὶ τὸν ἐθάλαν
ἐκεῖα καὶ τὸν ἐκάψαν-ε. Καὶ ὕστερα πῆγαινε
καὶ τ' ἀ-νυχάκι ντου κ' ἐκατούρειεν-ε κεινου
δά, ποῦ τὸν ἐμολόγησε, τὸ ψωμί ντου. Κ' ὕ-
στερα πῆγε καὶ τὸς εἶπεν-ε πῶς ἐπῆγαινε
τ' ἀ-νυχάκι ντου κ' ἐκατούρειε τὸ ψωμί ντου,
κ' ἐπῆγαν κ' ἐκεῖνο καὶ τὸ κάψαν-ε.

3. Ὁ υἱὸς τῆς γραίας.

Μνῖα φορὰ τον-ε μνῖα γρά κ' εἶχεν-ε νὰ
γυζό. Καὶ τὸν ἤπεμπε κάθα ταχινὴ κ' ἐπῆ-
γαινε κ' ἐγόραζε ψωμί. Μνῖα νταχινὴ τὸν ἤ-
πεψε γιὰ νὰ πᾶ νὰ πάρη πάλι ψωμί, καὶ
τοῦ παντῆξαν-ε δυὸ κοπέλια κ' ἐπηγαῖναν-ε
νὰ πᾶ νὰ πνίξουν-ε ἓνα ποντικό. Καὶ τὸς
εἶπεν-ε «Ποῦ τὸν πᾶτε, βρὲ σεις, αὐτον-α
τὸν ποντικό;» Καὶ τοῦ παν-ε πῶς πᾶν-ε νὰ
τον-ε πνίξουν-ε. Λέει· «Δώστε μοῦ τον-ε μέ-
να, κ' ἐγὼ δὴ τὸν ἀγοράσω». Καὶ τοῦ τον-ε
δίδουν-ε, λέει, καὶ παίρνουν-ε τοῦ παρὰδες.
Καὶ τον-ε πᾶει, λέει, 'ς τὸ σπῖτι, καὶ τοῦ
πεν-ε ἡ μητέρα του· «Ὡ παιδί μου, λέει,
ποντικούς σοῦ πα γὼ νὰ πᾶ ν' ἀγοράσης;»
«Ἄς τον-ε, μητέρα, κ' ἐκεῖνος χρειάζεται».
Ταχ'τέρου πάλι τὴν ταχινὴ τοῦ δίδει παρὰ-
δες νὰ πᾶ ν' ἀγοράσῃ ψωμί. Καὶ τοῦ παν-
τῆξαν-ε πάλι τὰ ἴδια κοπέλια κ' ἐπηγαῖναν-ε
νὰ πνίξουν ἓνα γάττη. Καὶ τος-ε λέει. «Ποῦ
τον-ε πᾶτε, βρὲ σεις, τοῦτον τὸν γάττη;»
Λέει· «Πᾶμε νὰ τον-ε πνίξωμε». Λέει·
«Δότε μοῦ τον-ε μένα, κ' ἐγὼ δὴ τὸν ἀγο-
ράσω». Καὶ τοῦ τον-ε δίδουν-ε, λέει, καὶ
τον-ε πᾶει 'ς τὸ σπῖτι, καὶ τοῦ κᾶν' ἡ μη-
τέρα ντου· «Ὡ παιδί μου, κάττιδες σοῦ πα
'γὼ νὰ πᾶ ν' ἀγοράσης;» Καὶ τῇ κάνει τὸ
παιδί· «Ἄς τον-ε, μητέρα, κ' ἐκεῖνος χρειά-
ζεται». Ταχ'τέρου πάλι τὴν ταχινὴ τοῦ δίδει
παρὰδες νὰ πᾶ ν' ἀγοράσῃ ψωμί, καὶ τοῦ
παντῆχουν-ε πάλι τὰ ἴδια κοπέλια κ' ἐπη-
γαῖναν-ε νὰ πνίξουν ἓνα ὄφη. Καὶ τος-ε λέει·
«Ποῦ τον-ε πᾶτε, βρὲ σεις παιδιᾶ, αὐτον-α
τὸν ὄφη;» Λέει· «Πᾶμε νὰ τὸν πνίξωμε».
Λέει· «Δότε μοῦ τον-ε μένα, κ' ἐγὼ δὴ τὸν
ἀγοράσω». Καὶ τος-ε δίδει, λέει, τοῦ παρὰ-
δες καὶ παίρνει τὸν ὄφη. Στὴ στράτα ποῦ

πῆγαινε τοῦ κάνει ὁ ὄφης· «Νὰ μὲ πᾶς,
λέει, 'ς τοῦ μεγάλου μου, καὶ δὴ λάβης με-
γάλο πλοῦτος». Καὶ τον-ε πᾶει, λέει, 'ς τὸ
σπῖτι. Τοῦ κᾶν' ἡ μάνα ντου· «Ὡ παιδί
μου, ὄφιδες σοῦ πα γὼ νὰ πᾶ ν' ἀγορά-
σης;» Τῇ κάνει τὸ παιδί· «Ἄς τον-ε, μη-
τέρα, κ' ἐκεῖνος χρειάζεται».

Ὑστερα, λέει, τον-ε παίρνει τὸ παιδί καὶ
τον-ε πῆγαινε τοῦ μεγάλου ντου. Στὴ στρά-
τα, λέει, τοῦ κάνει ὁ ὄφης· «Νὰ μὴ ζητηζῆς,
λέει, τοῦ μεγάλου μου ἄλλο πρᾶμα, μόνο τὴ
βίτσα, ποῦ βαστάς». Πᾶει, λέει, καὶ παίζει
ὁ ὄφης μνῖα μπατουχιά 'ς ἓνα χεράκι, κ' ἀνοί-
γει καὶ θωροῦν-ε, λέει, μέσα ἓνα ὄφθαλμο κ'
ἐκάθουντον-ε. Τοῦ κάνει, λέει, κεινος-α ὁ ὄφης
ὁ μέγας· «Εἶντα πληρωμὴ θές, λέει, νὰ σοῦ
δώσω, ποῦ ἐξεμπερδεύσες τὸ παιδί μου;»
Τοῦ κάνει, λέει, κεινὸν τὸ παιδί· «Δὲ θέλω
ἄλλο πρᾶμα, μόνο νὰ μοῦ δώσης τὴ βίτσα,
'ποῦ βαστάς». Καὶ τοῦ δίδει, λέει, τὴ βίτσα
ὁ ὄφης, καὶ τὴν ἤπερε τὸ παιδί κ' ἐπῆγε 'ς τὸ
σπῖτι ντου. Καὶ 'ς τὴ στράτα λέει· «Γὼ
τώρα γίνομαι βασιλιάς».

Καὶ πᾶει καὶ λέει τῆς μητέρας του, νὰ
πᾶ, λέει, 'ς τοῦ βασιλιᾶ νὰ τοῦ πῇ νὰ τοῦ
δώσῃ τὴ θυγατέρα του. Ὁ βασιλιάς τὸ εἶπε·
«Δὲν τοῦ τὴ δίδω, παρὰ νὰ δῶ τὴν ταχινὴ
'ς τὴν Πλατέα ἓνα μπαλάτι ὁλόχρυσο, νὰ
μὴν τοῦ λείπῃ πρᾶμ' ἀπὸ μέσα». Πᾶει, λέει,
καὶ τοῦ λέει τοῦ γυιὸς τῇ. Καὶ παίρνει, λέει,
ὁ γυιὸς τῇ τὴ βίτσα τὴ νύχτα καὶ πᾶει καὶ
παίζει μνῖα βίτσα 'ς τὴν Πλατέα, καὶ λέει·
«Βίτσα μου, ἐπαὲ θέλω νὰ μοῦ κάμῃς ἓνα
παλάτι ὁλόχρυσο, νὰ μὴν τοῦ λείπῃ πρᾶμ'
ἀπὸ μέσα». Ταχ'τέρου, λέει, τὴν ταχινὴ ση-
κώνει ὁ βασιλιάς κ' ἀνοίγει τὰ παραθύρια καὶ
βλέπει ἓνα ὁλόχρυσο μπαλάτι καὶ δὲν τοῦ λείπε
τίποτε. Καὶ τοῦ δίδει, λέει, τὴ θυγατέρα
ντου. Καὶ τῇ λέει ὁ πατέρας τῇ· «Εἶντά 'χ'
αὐτὸς καὶ τὰ κάνει τουτα-νά;» Καὶ τοῦ κᾶν'
ἡ θυγατέρα του· «Μνῖα βίτσα ἔχει καὶ ἓνα
δαχτυλίδι καὶ τὰ κάνει». Καὶ τῇ κᾶν' ὁ
πατέρας τῇ, λέει· «Μπορεῖς ἐσὺ νὰ τὰ κλέ-
ψῃς νὰ μοῦ τὰ φέρῃς;» Καὶ τοῦ κᾶν' ἡ θυ-
γατέρα ντου, λέει· «Μπορῶ». Καὶ τοῦ κλέ-
φτει, λέει, τὴ βίτσα καὶ τὸ δαχτυλίδι, καὶ τὰ
πᾶει τοῦ πατέρα τῇ. Καὶ μπαίνουν-ε, λέει,
'ς ἓνα γκαίικι καὶ πᾶν-ε 'ς τὴ μέση τῇ θά-
λασσας, καὶ παίζει μνῖα βίτσα καὶ κᾶνουν-ε·
«Βίτσα μου, ἐπαὲ θέλω νὰ μοῦ κάμῃς ἓνα
μπαλάτι ὁλόχρυσο, νὰ μὴν τοῦ λείπῃ πρᾶμ'
ἀπὸ μέσα». Ταχ'τέρου, λέει, σηκώνει ὁ βα-

σιλιᾶς καὶ οἱ j ἀθροῦποι καὶ θωροῦν-ε 'ς τὴ
μέση τῆς θάλασσας ἓνα μπαλάτι. Ἐανοίγει,
λέει, τὸ βασιλιόπουλο ποῦ 'χε τὴ βίτσα, καὶ
δὲ θωρεῖ τὴ βίτσα. Πᾶει, λέει, 'ς τὸ σπῖτι
καὶ παίρνει τὸ μποντικό καὶ τὸν γάττη καὶ
τος-ε κάνει· «Κατέχετε σεις ποιὸς μοῦ πῆρε
τὴ βίτσα καὶ τὸ δαχτυλίδι;» Λέει· «Ὁ βα-
σιλιάς μὲ τὴ θυγατέρα ντου». Λέει· «Καὶ
'μπορεῖτε νὰ πᾶ νὰ μοῦ τὴ φέρετε;» Λέει·
«Μποροῦμε». Καὶ μπαίνουν-ε, λέει, 'ς τὴ
θάλασσα καὶ πᾶν-ε 'ς τὸ μπαλάτι τοῦ βασι-
λιᾶ, καὶ 'ς τὴ στράτα λέει τοῦ γάττη ὁ μπον-
τικός· «Ἐγὼ δὴ στρουφίζω, λέει, τὴν ὁρά
μου, νὰ τὴ βάνω 'ς τοῦ βασιλιᾶ τάρθουνα,
νὰ μολάρῃ τὸ δαχτυλίδι, καὶ σὺ νὰ γρυλῶνῃς
καλὰ νὰ τὸ πάρῃς νὰ φύγωμε». Στὴ στρά-
τα, λέει, ποῦ πηγαῖναν-ε κᾶν' ὁ μποντικός
τοῦ γάττη· «Ἐγὼ, λέει, τὸ βγάλα ποῦ τὴ
μπούκα τοῦ βασιλιᾶ καὶ δὲν τό δα. Δεῖξέ
μοῦ το, λέει, κ' ἐμένα». Καὶ τοῦ τὸ δείχνει,
λέει, ὁ γάττης τὸ δαχτυλίδι καὶ τος-ε πέφτει
'ς τὴ θάλασσα. Ὑστερα κάνει, λέει, ὁ μποντι-
κὸς τοῦ γάττη· «Ἐγὼ δὴ πᾶω, λέει, νὰ
πάρω τὴ βίτσα καὶ σὺ δὴ κάθῃς ἐπαδὰ καὶ
τὴν ταχινὴ δὴ βγάλουμε ψάρι νὰ γρυλῶνῃς
καλὰ νὰ δῇς ποιὸ ψάρι δὴ τό 'χη φαωμένο,
νὰ τὸ πάρῃς».

4. Τὰ τρία ἀγγούρια.

Ἐνας βασιλέας εἶχεν-ε ἓνα παιδί, καὶ ἡ-
τον-ε δὴ μοναχογυιὸς. Καὶ τοῦ κάνει — Πα-
τέρα, ἐγὼ θέλω νὰ μοῦ κατασκευάσης τρεῖς
στέρνες, νὰ 'χη ἡ μνῖα τὸ βότυρο κ' ἡ j ἄλ-
λη τὸ μέλι κ' ἡ j ἄλλη τὸ λᾶδι· νὰ ῥχουνται
ὅποιος θέλει νὰ παίρνῃ. Ἀπύτις τοῦ τὸ ἡ-
καμε, ἤβγαλε τελᾶλη 'ς τὴ χώρα, κ' ἐτελά-
λιζε, ὅποιος θέλει νὰ πᾶ νὰ παίρνῃ ἀπὸ
τοῦ βασιλιᾶ τοῦ στέρνες λᾶδι, βότυρο j ἡ
μέλι. Καὶ ὡς-τὲ νὰ τὰκούσουν-ε, ἐπῆγαν-ε
καὶ τὸ ῥπάξαν-ε, κ' ἐπῆγαινε καὶ μνῖα
γρά, καὶ τῇ κᾶν' ὁ βασιλόπουλος· Δὲν ἐπρό-
φταξες, θειαδάκι, νὰ πάρῃς! — Ἐγὼ δὴ
'μπῶ, παιδί μου, ἐκεῖ-δὰ μέσα νὰ μαζώξω
μὲ τὸ δαχτύλι μου νὰ γεμίσω τὰ κουρουπά-
κια μου. Καὶ μπαίνει καὶ μαζώνει μὲ τὸ δα-
χτύλι τῇ καὶ τὰ γεμίζει. Ἀπῆς τὰ γεμίσεν-ε
'βγῆκεν-ε ὅζω, καὶ τὸ βασιλιόπουλο ἐκάθουν-
τον-ε ἀποπᾶνω ψηλά, κ' ἤκα-νε σείρι. Καὶ
πᾶνει δύο πετραδάκια καὶ τὰ παίζει 'ς τῇ
γρᾶς τὰ κουρούπια, καὶ σποῦν-ε τὰ κουρου-

πάκια. Καὶ ἡ γρᾶ τοῦ πεν-ε — «Ἄχ, παιδί
μου, ποῦ νὰ ν' ἡ μοῖρά σου 'ς τὰ τρία ἀγ-
γούρια!» Αὐτὸς, ἀπῆς ἤκουσε τὰ τρία ἀγ-
γούρια, εἶπε· «Ἐγὼ δὴ ζετᾶζω νὰ μάθω
ποῦ εἶναι αὐτὰ τὰ τρία ἀγγούρια, νὰ πᾶω».
Τὸ πεν-ε τῷ γονέων του, κ' ἀπόκειας ἐμί-
σεψεν-ε. Καὶ βγαίνει 'ς ἓνα ἄ-όρι, καὶ βρί-
σκει μνῖα γρά· κάνει, «Ἄχ, θειαδάκι, νὰ
'κάτεχες νὰ μ' ἀρμηνέψῃς ποῦ εἶναι τὰ τρία
ἀγγούρια, νὰ πᾶω! Λέει· «Κάτσε κ' ἀργά
θὰ ν' ἐρθουν-ε οἱ γυιοί μου νὰ τὰ ἀρωτήξω νὰ
σοῦ ποῦν-ε· μὰ ποῦ δὴ σὲ βάλω, νὰ μὴ σὲ
φᾶν-ε; — Χῶσε μ' ἐπαδὰ ποθὲς, νὰ μὴ μὲ
φᾶν-ε». Καὶ τον-ε χώνει, κ' ἀργά, (οἱ γυιοί
τῇ ἤσαν-ε οἱ ἀερίδες, ὁ Βοριᾶς, ὁ Γαρμπῆς,
ὁ Νότος) κ' ἀργά κάνει ὁ Βοριᾶς — «Μάνα,
ἀνθρωπινὸ κριάς μυρίζει!» — «Ἄχι! γιάντα
μοῦ τὸ λές υἱέ μου, γιὰ νὰ κακορεξήσω;
— Δὲν σοῦ τὸ πα, μάνα, γιὰ νὰ μανίσῃς».
'Σὲ μνιολιᾶ ὦρα φτάνει κ' ὁ Γαρμπῆς·
λέει κ' αὐτὸς — «Μάνα, ἀνθρωπινὸ κριάς
μυρίζει!» — «Γιάντα μοῦ τὸ λές ἐδὰ, παι-
δί μου, γιὰ νὰ κακορεξήσω;» — «Δὲ σοῦ
τὸ πα γὼ, μάνα, γιὰ νὰ μανίσῃς». Κ'
ἀργά φτάνει κ' ὁ Νότος, λέει κ' αὐτὸς —
«Μάνα, ἀνθρωπινὸ κριάς μυρίζει!» — «Γιάν-
τα μοῦ τὸ λές, παιδί μου, γιὰ νὰ κακορε-
ξήσω;» — «Δὲν σοῦ τὸ πα, μάνα, γιὰ νὰ
μανίσῃς». Κ' ἀπόκειας φτάνει κ' ὁ Ἀνατολι-
κός, καὶ λέει κ' αὐτὸς τὸ ἴδιο. Ὑστερα ὅτα-
θῆκαν-ε αὐτοὶ κ' εἶπαν-ε τῇ μάνα τους —
«Μὰ τὸ γάλα ποῦ βυζάσαμε, καὶ τὸν κό-
σμο ποῦ γυρίζουμε, δεῖξέ μᾶς τον-ε, μὰ δὲ
ντον-ε τρώμε». Καὶ τὸς τον-ε δείχνει, καὶ
τοῦ κᾶνουν-ε — «Δὲ λυπᾶσαι σὺ τὴ νιότη
σου νὰ ῥθῃς ἐπαδὰ πάνω, ποῦ νῆσαι σαφοὶ
δράκοι;» — «Ἐ, ἐποφάσισα κ' ἐγὼ μνῖα
κοπανιὰ κ' ἤρθα». — «Μεγάλο ὄρκο ἐκάμαμε
τῇ μάνας μας, μ' ἄλλως ἤθελα σὲ φᾶμε».
— «Καὶ δὲ μ' ἀρμηνεύετε, μπάρε μου, ποῦ
εἶναι τὰ τρία ἀγγούρια;» — «Πάρε νὰ πᾶ
νὰ κόψῃς ἓνα μπανιστὴ νὰ πᾶς 'ς ἐκεῖνον
τ' ἄ-όρι, καὶ ἐκεῖα νὰ μνῖα γρά καὶ πανίζει
μὲ τὰ βυζά τῇ τὸ φούρνο, κ' ἐκεῖνη δὴ σ' ἀρ-
μηνέψῃ τὰ τρία ἀγγούρια». Αὐτὸς πᾶει καὶ
κόβει τὸ μπανιστὴ καὶ πᾶει καὶ τὴν-ε βρί-
σκει κ' ἐπάνιζε μὲ τὰ βυζά τῇ τὸ φούρνο.
Καὶ ὅ,τι ὦρα τὴν εἶδεν αὐτὸς ἀράσσει κ' ἐπά-
νιζε τὸ φούρνο μὲ τὸ μπανιστὴ. Αὐτὴ ἤκατσε
καὶ τὸν ἐξάνοιγε. Κάνει — «Δὲ μ' ἀρμηνεύ-
γεις, θειαδάκι, ποῦ νῆσαι τὰ τρία ἀγγούρια;»
Λέει — «Ἄμε νὰ βρῇς μνῖα μφαλίδα καὶ

ὅς ἐκείνον τ' ἀ-όρι κάθεται ἕνας γέρος, καὶ φτάνουν τὰ ματόκλαδά ντου καὶ παρασέρνουν τὴ γῆ· νὰ πὰς νὰ τοῦ παίξῃς μνιὰ μὲ τὴ μφαλίδα, νὰ τοῦ κόψῃς τὰ ματόκλαδά ντου, κ' ἐκεῖνος δὲ σ' ἀρμηνέψῃ». Αὐτὸς πᾶει καὶ ἀγοράζει τὴ μφαλίδα καὶ πᾶει καὶ θρίσκει τὸ γέρο. Ὁ γέρος ἐγρύκανε τὴ μυρωδιά καὶ κἀνει· — «Ἀνθρωπινὸ κριάς μυρίζει!» Αὐτὸς παίζει μνιὰ μὲ τὴ μφαλίδα καὶ κόβγει τὰ ματόκλαδά ντου. Λέει· — «Εἵντα γυρεύγεις ἐσὺ, παιδί μου, παδά; Ἐγὼ ἀποντὰν ἐγεννήθηκα δὲν εἶδα κόσμος καὶ τοῦ λόγου σου μοῦ δειξες ἐδὲν κόσμος· εἵντα χάρη θείας ἐσὺ νὰ σοῦ κάμω; — «Νὰ μ' ἀρμηνέψῃς ποῦ εἵναι τὰ τρι' ἀγγούρια». — «Πᾶρε ἀποπαε πέρα καὶ δὲ σοῦ παντήξῃ μνιὰ σ' κιά, νὰ πὰ νὰ φάς σῦκα, νὰ πῆς: "Ἐδὲν σῦκα μυρισμένα! Καὶ πλὴν πέρα δὲ σοῦ παντήξῃ μνιὰ βρύση, νὰ πιῇς νερό νὰ πῆς: "Ἐδὲν βρύση μυρισμένη!" καὶ νὰ τὴν παρασύρῃς κιόλας. Καὶ νὰ πὰς ὅθι πλὴν πέρα, ποῦ εἵναι τὰ τρι' ἀγγούρια, κ' ἐκεῖ νὰ μνιὰ μπόρτα, καὶ τὴν ἔχ' ἀέρας κάτω ριμμένη, καὶ νὰ πιῇς νὰ τὴ στελιώσῃς. Καὶ μέσα μέσα δὲ ν' εἵναι σαράντα δράκοι καὶ δὲ βλέπουν-ε τὰ τρι' ἀγγούρια. Ἀν-ε τζὺ δῆς νὰ καμνυοῦν-ε, νὰ μὴ συμώσῃς ἐκεῖ, γιὰτὶ θὰ σὲ φά'ν-ε». Αὐτὸς παίρνει καὶ πᾶει 'ς τὴ συκιά, καὶ τρώει σῦκα καὶ κἀνει: «ἔδες σῦκα μυρισμένα!» Καὶ ἀπόκειας παίρνει καὶ πᾶει 'ς τὴ βρύση, καὶ πᾶει καὶ πίνει νερό, καὶ τὴν μπαρασέρνει καὶ λέει: «ἔδες βρύση μυρισμένη!» Καὶ ἀπόκειας πᾶει 'ς τὴν πόρτα, καὶ τὴν εἶχ' ἀέρας κάτω ριμμένη, καὶ πιάνει αὐτὸς καὶ τὴ στελιώνει. Κι ἀπόκειας πᾶει ἐκεῖα ποῦ 'σαντε οἱ σαράντα δράκοι, καὶ τσὺ θωρεῖ κ' ἐγρυλῶν-ε (Σώπαινε μὰ ἐπέτυνα!). Καὶ πᾶει καὶ ἀράσσει καὶ παίρνει τὰ τρι' ἀγγούρια, καὶ ἀπόκειας φεύγει γλήγορα. Καὶ αὐτοὶ ἐξυπνήσαν-ε τότε-ς καὶ κἀνουν-ε· — «Πόρτα μου, πέσε πλάκωσέ τον-ε!» — «Σαράντα χρόνους ἤμουν-ε κάτω ριμμένη καὶ δὲν εὔρεθῆκαν-ε δυὸ χέρια νὰ μὲ στελιώσουν-ε». Ἐλακοῦσαν-ε πλὴν πέρα, λέει· — «Βρύση μου, πέσε πλάκωσέ τον-ε!» — «Σαράντα χρόνους εἶχετε νὰ πῆτε νερό καὶ νὰ μὲ παρασύρετε, καὶ αὐτὸς ἐπέραςε κ' ἤπιε νερό κ' ἐπαράσυρέ με κι ὅλας. Ἐλακοῦσαν-ε αὐτοὶ παρὰ πέρα, κἀνουν-ε· — Συκιά μου, πλάκωσέ τους! — Σαράντα χρόνους εἶχετε νὰ φά'τε σῦκα καὶ αὐτὸς ἐπέραςε κ' ἤφαε, κ' εἶπε: — Ἐδες σῦκα μυρισμένα! Ἀπύτις δὲν εἶπεν-ε δὲ ἡ

συκιά νὰ τον-ε πλάκωσῃ, τὸν ἐπαραιτήσαν-ε. Καὶ 'ς τὴ στράτα ἐλιγοψύχανε αὐτὸς κ' εἵπεν-ε· — Νὰ μὴ κόψω γὼ τὸ ἕνα ἀγγούρι; Καὶ τὸ κόβγει καὶ βγαίνει μνιὰ γκοπέλλα, καὶ τοῦ κἀνει νερό. — Νερό! — Ντὰ ποῦ 'ν' το; (δὲν ἦτον-ε κεῖ νερό), κ' ἐξεράθηκεν ἡ κοπέλλα. Ἐσάλευγεν αὐτὸς, ἐλιγοψύχανε νὰ κόψῃ καὶ τᾶλλο νὰ δῇ εἵντα 'χει μέσα. Κόβγει καὶ τὸ ἄλλο καὶ βγαίνει ἄλλη μνιὰ γκοπέλλα. Καὶ τοῦ κἀνει· — Νερό! — Ντὰ ποῦ 'ν' το; Καὶ ξεραίνεται κ' ἐκείνη. Ἐσάλευγεν αὐτὸς, ἐσάλευγεν-ε, λέει. — Δὲν τὸ κόβγω τᾶλλο, ἄ δὲ θρω νερό. Ἐσάλευγεν-ε καὶ πᾶει 'ς ἕνα μποταμό. Καὶ λέει, ἐπαδὰ νὰ δὲ καλὰ νὰ τὸ κόψω. Καὶ τὸ κόβγει καὶ βγάνει μνιὰ γκοπέλλα. Καὶ τοῦ κἀνει· — Νερό! — Αὐτὸς ἐγλάκωνε καὶ βάνει ἐτσὲ νερό 'ς τὰ χέρια ντου καὶ τσῇ πᾶει καὶ τὴν-ε λαντουρξ ἀποπάνω. Κ' ἐσαλεύγαν-ε καὶ πὰν-ε 'ς ἐμνιὰ βρύση κ' ἦτον-ε κεῖ μνιὰ ροδαρά, καὶ τσῇ κἀνει· — Ἐμπα 'ς ἐκείνη τὴ ροδαρά μέσα νὰ πὰ νὰ πᾶρω φίκι νὰ ρθοῦμε νὰ σὲ πᾶρωμε. Κι ὄντεν ἐμίσεισε, τοῦ κἀνει αὐτὴ, λέει· — Νὰ πὰς 'μὰ νὰ μὴ σταθῇς νὰ σὲ φιλήσ' ἡ μάνα σου. Αὐτὸς πᾶει 'ς τὸ παλάτι, ἐκεῖ ποῦ κάθουνταν ὁ βασιλεὺς ὁ πατέρας ντου, τοῦ κἀνει· — Πατέρα, ἡῶρηκα γυναίκα νὰ πᾶρω. Κι ἀράσ' ἡ μάνα ντου γιὰ νὰ τον-ε φιλήσῃ. — Μάνα, μὴ μὲ φιλήσῃς! λέει· — Γιάντα, παιδί μου; λέει· — Ἐ! Αὐτὸς θέτει καὶ ἀποκοιμάται, καὶ πᾶει ἡ μάνα ντου καὶ τον-ε φιλεῖ καὶ ἀπύτις τὸν ἐφιλήσῃ, τὰ 'ξέχασεν αὐτὸς ὅλα. Κι ἀπῆς ἐξύπνησεν-ε ἐθώρειεν-ε κ' ἐφουρνίζαν-ε κ' ἐξεφουρνίζαν-ε, καὶ κἀνει· — Μάνα, εἵντα νῦν αὐτὰ; — Ντὰ δὲ μὰς εἶπες νὰ τὰ κάμωμε; — Καλὲ γῶ; — Ἐσὺ! Ἐπαραιτήσαν-ε πάλιν. Ὑστερα πῆγαν-ε μνιὰ νάραπισσα νὰ πᾶρῃ νερό, θωρεῖ τσῇ κοπέλλας τὴν ἀσκιανιάδα καὶ κἀνει· — Μὰ γιὰ 'δε, λέω, μνιὰ γκοπέλλα ποῦ 'μαι! δὲν ἔρχομαι μπλὺδ 'ς τὸ νερό, καὶ σπᾶ τὸ σταμνὶ τζῇ. Ἐνα-πᾶει πάλι μὲ ἄλλο σταμνὶ, καὶ πᾶει καὶ θωρεῖ πάλι τσῇ κοπέλλας τὴν ἀσκιανιάδα. Καὶ σπᾶ πάλι τὸ σταμνὶ. Καὶ τσῇ κἀνει ἡ κοπέλλα, μὴ σπᾶς, μωρὴ φισαοῦνα, τὸ σταμνὶ; Καὶ θέτει τσῇ μνιὰν ἀμπωστιὰ καὶ πᾶει 'ς τὸ χαζινὲ μέσα καὶ πνίγεται καὶ γίνετ' ἕνα μπεριστέρι, κ' ἡ νάραπισσα ἐπῆγε κ' ἐμπῆκε 'ς τὴ ροδαρά μέσα.

Μετὰ πολλὰς ἡμέρας ὁ βασιλιόπουλος τὸ θυμήθηκε, καὶ τος-ε λέει κ' ἐκάναν-ε πάλι ἐτοιμασίες. Καὶ πᾶει 'ς τὴ βρύση καὶ θωρεῖ

τὴν ἀράπισσα μέσα 'ς τὴ ροδαρά. Καὶ κἀνει· «Ντὲ γῶ, ἡῶρηκα τέτοια κιπέλλα παδά, κ' ἐδὲ νὰ θωρῶ ἀράπισσα;» Εἵντα θέλει κάμει δὲ μπλὺδ, παίρνει καὶ τὴν ἀράπισσα. Τὴν-ε παίρνει καὶ τὴν-ε πᾶει 'ς τὸ παλάτι. Ἡ νάραπισσα ἀρρώστησεν-ε ἀπύτις ἐπῆγε 'ς τὸ παλάτι, καὶ ἐπῆγαινε τὸ περιστέρι καὶ τὴν τζίμπανε ἐκεῖα ποῦ κοίτουτον-ε. Ἡ νάραπισσα λείει ἀπὸ μέσα τζῇ — Ἐτοῦτο τὸ περιστέρι πρᾶμα δηλοῖ — καὶ κἀνει τοῦ βασιλιόπουλου — Ἐγὼ δὲ γιανῶ παρὰ νὰ μοῦ σφάξῃς κεῖνο τὸ περιστέρι νὰ τὸ φάω — καὶ τσῇ τὸ σφάζουνε καὶ τὸ τρώει. Κι ἀπόκειας πετοῦν-ε τὰ κόκκαλα τοῦ περιστερινοῦ ἀπὸ τὸ παραθύρι ὅζω. Κ' ἐκεῖα ποῦ τὸ πέταξε φυτρώνει μνιὰ ροδαρά, κ' ἡ νάραπισσα πάλι ῥώστησε κ' ἐπηγαῖναν-ε τσῇ ροδαρὰς τὰ κλαδιὰ καὶ τσῇ χτυποῦσαν-ε 'ς τὴ μούρη. Καὶ κἀνει πάλ' ἡ νάραπισσα πὸ μέσα τζῇ — Πρᾶμα δηλοῖ τοῦτο — καὶ λείει 'ς τὸ βασιλιόπουλο — Δὲν γιανῶ παρὰ νὰ μοῦ ζεπατώσῃς κεῖνη τὴ ροδαρά νὰ μοῦ βράσῃς τσὺ ρίζες τσῇ νὰ πιῶ τὸ ζουμί, νὰ γιανῶ. — Αὐτὸς ζεπατώνει τὴ ροδαρά καὶ βράζουν τσὺ ρίζες τσῇ καὶ πίνει τὸ ζουμί καὶ πετοῦν-ε τσὺ ρίζες ἀπὸ τὸ παραθύρι ὅζω. Ἐνας γέρος ἐπέρναν-ε καὶ θωρεῖ τὰ ξυλαράκια ἐκεῖ ἀπόζω, καὶ τὰ βάνει 'ς τὸ σακκὶ καὶ τὰ πᾶει 'ς τὸ σπῆτι. Πᾶει ὁ γέρος νὰ βγάλῃ ἕνα γ ξυλαράκι καὶ φωνιάζει τὸ ξυλαράκι· «ὦ τὸ χέρι μου!» Καὶ πᾶει νὰ βγάλῃ ἄλλον-ένα καὶ φωνιάζει· «ὦ τὸ πόδα μου!» Καὶ βγάν' ἄλλον-ένα καὶ φωνιάζει· «ὦ τὸ χέρι μου!» Καὶ βγάν' ἄλλον-ένα καὶ φωνιάζει· «ὦ τὸ πόδα μου!» Καὶ βγάν' ἄλλον-ένα καὶ φωνιάζει· «ὦ τὴν κεφαλή μου!» Ὁ γέρος τὰ ταίριάζεν-ε καὶ γίνετ' ἕνα γκοπέλλα! Κι ὁ βασιλεὺς ἐπῆγαινε 'ς τὸ κυνήγι, κ' ἐβραδεία-στηκε ἐκεῖ πέρα ποῦ τον-ε τοῦ γέρο τὸ σπῆτι. Καὶ πᾶει θωρεῖ τὴ γκοπέλλα καὶ τὴν ἐγνώρισεν αὐτὸς, καὶ τοῦ τὰ πέν αὐτὴ ὅλα ὅσα κ' ἄν-ε τσ' ἤζωσ' ἡ νάραπισσα. Καὶ κἀνει ὁ βασιλεὺς «Πῶς νὰ τὸ κάμωμε μεις νὰ πᾶμε νὰ ριξώμε τὴν ἀράπισσα 'ς τὸ γιχλό;» Καὶ πᾶν-ε 'ς τὸ γιχλό καὶ κἀνει ἡ κοπέλλα τσ' ἀράπισσας — Ἐρχοῦ ἐδῶ, κυρία, νὰ κάμῃς σουργιάνει — καὶ πᾶει καὶ τσῇ δίδει μνιὰν ἀμπωστιὰ καὶ πέρτει καὶ πνίγεται καὶ πὰ ἡ κοπέλλα μὲ τὸ βασιλιόπουλο 'ς τὸ παλάτι.

5. Ἡ γραῖα καὶ τ' ἀγοῖμνια.

Μνιὰ φορὰ 'τονε μνιὰ γρὰ κ' ἕνας γέρος κ' εἶχαν-ε ἕνα φοῦρνο κ' ἕνα σπῆτι καὶ μνιὰν συκιά. Κ' εἶπεν ἡ γρὰ τὸ καλοκαίρι νὰ μοιράσουν τὰ πράματά ντους. Κ' ἐπῆρ' ὁ γέρος τὴ συκιά καὶ τὸ φοῦρνο. Κι ὄντεν ἦτον-ε τὰ σῦκα, ἐπῆγ' ἡ γρὰ κ' ἐζήτανε σῦκα τοῦ γέρο, καὶ ὁ γέρος τσῇ λέγει· «Δὲ ντα-ε χάμκι καὶ φάε!» Καὶ ὕστερα, ὄντεν ἦτον ὁ χειμῶνας, ἐχάλασ' ὁ φοῦρνος καὶ πλάκωνει τὸ γέρο καὶ πᾶει 'ς τσῇ γρὰς καὶ τσῇ λέει· «Βάλε μου, γραδάκι μου τὸ χέρι μου μέσα!» «Δὲ σοῦ τοῦ βάνω, γέρο, γιὰτὶ δὲ μοῦ δίδες σῦκα». Καὶ ὕστερα τοῦ τὸ βάλε. Κ' ὕστερα τσῇ λέγει· «Βάλε μου, γραδάκι μου, καὶ τὸ ποδαράκι μου μέσα!» «Δὲ σοῦ τὸ βάνω, γιὰτὶ δὲ μοῦ δίδες σῦκα!» Κ' ὕστερα τοῦ τὸ βάνει μέσα. Καὶ ὕστερα τσῇ λέει· «Βάλε μου, γραδάκι μου, καὶ τ' ἄλλο μου χέρι μέσα!» «Δὲ σοῦ τὸ βάνω, γιὰτὶ δὲ μοῦ δίδες σῦκα». Κ' ὕστερα τοῦ τὰ βάλεν-ε. Ὑστερα τσῇ λέει· «Βάλε μου, γραδάκι μου, καὶ τᾶλλο ποδαράκι μέσα!» «Δὲ σοῦ τὸ βάνω, γιὰτὶ δὲ μοῦ δίδες σῦκα!» Κ' ὕστερα τοῦ τὸ βάλε. Κ' ὕστερα τσῇ λέει· «Βάλε μου, γραδάκι μου, καὶ τὸ κεφάλι μου μέσα!» «Δὲ σοῦ τὸ βάνω, γιὰτὶ δὲ μοῦ δίδες σῦκα». Κ' ὕστερα τοῦ τὸ βάλε. Κι ἀπόκειας πιάνει βέργα καὶ τὴν-ε βγάνει ὅζω. Καὶ πὰ ἡ γρὰ 'ς ἕνα σπήλιο, κ' εἶχεν-ε βερβιλίδες, καὶ τσῇ παρασύρει, καὶ ἀργὰ πῆγαν τ' ἀγοῖμνια καὶ εἶπαν-ε· «Ἄν εἵναι ἄντρας νὰ νῆαι πατέρας μας, καὶ ἂν εἵναι μάνα, νὰ νῆαι μητέρα μας». Καὶ τότες τὸς εἶπεν· «Ἐγὼ εἶμαι, παιδιὰ μου, μὰ δὲ γατέχω νὰ σᾶς ἀρμέγω». Καὶ ὕστερα τσῇ λέν-ε· «Ἐμεῖς δὲ σ' ἀρμηνέψωμε». Καὶ τσ' ἀρμηνεύουν-ε καὶ τᾶρμεγε, κ' ἐτυροκόμανε. Καὶ 'ς ἐκ' ἡμέρας ἡμέρας παίρνει ἕνα γκομμάτι τυρὶ κ' ἕνα γκομμάτι μαλάκκα, καὶ πᾶει ἀπὸ τὴν γκαμινιάδα καὶ θωρεῖ τὸ γέρο κ' ἦκαν-ε 'ς τὸν ἄθρο ζευγάρι μ' ἕνα μποντικὸ κ' ἕνα γκάττη. Καὶ ρίχν' ἕνα γκομμάτι μυζήθρα, καὶ τ' ἀρπᾶ ὁ γκάττης. Καὶ ρίχν' ἕνα γκομμάτι τυρὶ καὶ τ' ἀρπᾶ ὁ μποντικὸς. Καὶ ὁ γέρος σκίζει τὸν γκάττη καὶ βγάνει τὴ μαλάκκα καὶ τὴν τρώει. Κ' ὕστερα σκίζει καὶ τὸν μποντικὸ καὶ βγάνει καὶ τὸ τυρὶ καὶ τὸ τρώει. Σὲ κ' ἡμέρας ἡμέρας πάλι πᾶει καὶ θωρεῖ τὸ γέρο κ' ἦτανε χωράφι 'ς τὸν ἄθρο καὶ μνιὰ γκολι-τσάφρα καὶ μνιὰ μαμμουνα. Καὶ ρίχνει πάλ' ἕνα γκομμάτι μαλάκκα καὶ τ' ἀρπᾶ ἡ γκολι-

τσάφρα. Καί ρίχνει άλλον-ένα καί τ' ἀρπάζ ἡ μαμμούνα. Κ' ὕστερα σφίγγ' ὁ γέρος καί θωρεῖ τή γρά· λέει· «Πάρε με κ' ἐμένα, γραδάκι μου!» Δέ σέ 'παίρνω, γιὰτί κλάνεις καί θά φύγουν τάγρίμνια!» Λέει· «Πάρε με καί βάλε με 'ς ἓνα μπιθάρι μέσα νά μὴν κλάνω». Καί μνιὰ νῆμέρα ὁ γέρος ἤσυρ' ἓνα μπόρδο, κ' ἤσπασε τὸ πιθάρι κ' ἐφύγαν τὰγρίμνια. Ὑστερα τοῦ λέει· «Ἄντε, γέρο, κ' ἐγὼ κατέχω 'κειὲ κάτω ἓνα δέτη, ἀπὸ 'ναι κ' ἓνα χόρτο κι' ἀνεμαζώνουνται τὰγρίμνια, νά μὲ δέσης μὲ τὴ ζώνη σου νά κατεβῶ». Καί 'σάν ἐπῆγαν-ε λέει· «Δέσε με, 'μένα, γρά, γιὰτί δὲν 'πορῶ γὼ νά σέ κατεβάσω». Κι' ὄντε τὸν-ε 'κατεβαζε 'ς τὴ μέση τὸν-ε μολαίρνει καί σκοτώνεται. Κ' ὕστερα ἐφώνιαζ' ἡ γρά·

«Ντίνα, ντίνα σημαντήρια
νάνεμαζωχτοὺν τὰγρίμνια
κ' ἐσκοτώσαμε τὸ γέρο
τὸ γκακὸ γιβεντισμένο».

Καί ὕστερα ἀνεμαζωχθῆκαν ντὰγρίμνια, καί τᾶρμεγε, κ' ἐτυροκόμανε κ' ἤτρωε.

6. Ἡ εὐπειθεια ἀνταμειβομένη.

Μνιὰ βολά 'τονιε δυὸ γειτόνισσες, κ' εἶχε πᾶσα μνιὰ ἓνα γκοπέλι. Κ' ἡ μνιὰ 'τον-ε πλούσα κ' ἡ ἄλλη φτωχή. Καί μνιὰ νῆμέρα εἶπεν-ε ἡ φτωχή τοῦ κοπελιοῦ τῇ πλούσας· «Ἄμε νά πῆς τῇ μάνας σου νά σοῦ δώση ἀμύγδαλα· ἀν-ε σοῦ δίδῃ ἀπὸ τὸ ντουλάπι νά κλαί'ς, νά μὴ θέ'ς, μόνο ἀπὸ τὴν κασσέλλαν· ὅτι νά σκύπτῃ νά τὰ πιάνῃ νά ρίξῃς τὸ σκέπασμα νά τὴν-ε σκοτώσῃς νά 'πάρω γὼ τὸν κύρη σου, νά μὴ σέ δέρνω, νά σέ 'χω νά κάθω». Καί 'κείνη 'σάν τὸν ἤπηρε τοῦ 'πῆρε δυὸ γαδιουράκια κ' ἐπῆγαν-ε καί τὰ 'έλεπε 'ς τὰ νοτικὰ γιὰτ' ἤβρεχε. Καί σέ μνιχολιὰ θωρεῖ 'να γέρο, κ' ἦτον-ε ὁ Ἰησοῦς Χριστός. Καί τοῦ λέει· «Νά μὲ ψεῖρισης θέ'ς, παιδάκι μου;» — «Νά σέ ψεῖρισω θέλω, μπαρμπάδακι». Ὑστερα τοῦ λέει· «Εἶντα 'βγάνω, παιδάκι μου;» Λέει· «Χρυσᾶ ψειράκια καί χρυσᾶ κονιδάκια». «Ἐγὼ, παιδί μου, καί πονέματ'· νά μ' ἀνοίξῃς θέ'ς 'κειονὰ 'ποῦ 'χω 'ς τὰ γόνατα;» Λέει· «Νά σοῦ τάνοιζω, μπαρμπάδακι μου, μόνο κάθου νά 'πά' νά 'βρῶ μνιὰν ἀγκάθῃ νά μὴ σοῦ κακοσυνέψῃ». Καί 'σάν τοῦ τό 'νοιξε τοῦ εἶπε· «Ντὰ 'βγάνει, παιδάκι μου;» Λέει·

«Ρόδα καί τριαντάφυλλα». Λέει· «Τὴν εὐκή μου νά 'χῃς, κι-ὅπου 'πά-ς κι-ὅπου σταθῇς νά πέφτουν τὰ ρόδα καί τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ 'πάνω σου, νά γεμίσης τὸν κόσμον καί νά τὸν-ε μυρίσης· καί νά πιάνῃς τὸ χῶμα καί γίνεται μάλαμα!» Κι' ἀργὰ 'πήγαινε 'ς τῇ μητρυιᾷς τῇ καί τὴν εἶδεν-ε, καί τὴν ἐμάλωνε πῶς ἐπῆγε κ' ἤκλεψε τὰ ρόδα. Καί ὕστερα τσ' εἶπεν-ε· «Ἐνα γεροντάκι 'ψείρισα καί μοῦ 'δωκε τὴν εὐκὴν του, καί μοῦ 'πεν-ε νά πέφτουν τὰ ρόδα καί τὰ τριαντάφυλλα ἀπὸ 'πάνω μου. Κ' ὕστερα τσ' εἶπεν-ε νά 'πάρῃ καί τὴ θυγατέρα τζῆ νά τὴν-ε 'πάῃ νά τὸν-ε ψεῖριση νά τοῦ δώσῃ τὴν εὐκὴν του. Καί ταχτέρου τὴν ἤπηρε κ' ἐπῆγαν κ' ἐκάθονταν ἐκεῖ. Καί 'ς-ε 'λίγη ὥρα τὸν εἶδαν-ε καί ἐπῆγαινε, καί τὸν-ε ψεῖριζει, καί τῇ λέει· «Εἶντα 'βγάνω, παιδάκι μου;» «Ἀγριοψειροῦκλες καί ἀγριοκονιδούκλες». — «Τὴν κατάρρα μου νά 'χῃς καί νά μεσκινιάσῃς». Καί ὕστερα 'μεσκινιάσεν-ε. Κ' ἐπῆγεν ἀργὰ 'ς τὸ 'σπίτι 'ντους. Κ' ὕστερα τὸ 'κουσεν ὁ βασιλιᾶς, πῶς ἦτον-ε ἓνα γκοπέλι κ' ἐπέφταν τὰ ρόδα καί τὰ τριαντάφυλλα 'πὸ 'πάνω τῇ, κ' ἐμήνυσε νά τοῦ τὴν-ε 'πᾶν-ε νά τὴν-ε 'δῇ, νά τὴν-ε 'πάρῃ γυναῖκα 'ς τοῦ γυιὸς ντου. Κι' ὄντε τὴν ἐπῆγαν-ε 'ς τὸ καράβι τῇ 'κάμαν-ε μνιὰ μπῆτα μὲ τ' ἀλάτσι καί τῇ 'πῆραν κ' ἓνα βαρελάκι σαρδέλλες· καί ὕστερα ὄντεν ἤθελε ζητήξῃ νερὸ τῇ 'βγάλαν τὸ 'μάτι τζῆ. Κ' ὕστερα τῇ 'βγάλαν καί τᾶλλον, καί τὴν-ε 'ρίξαν-ε 'ς τὸ γιᾶλό, κι' ὁ γιᾶλὸς τὴν ἤβγαλε 'ς ἓνα γυρογιάλι. Κ' ἐπῆγαν-ε τὴ μεσκινιασμένη τοῦ βασιλιᾶ καί τὴν ἐπάντρεψε τοῦ 'γυιὸς ντου, καί τὴν ἄλλη 'ποῦ τὴν ἤβγαλε τὸ γυρογιάλι ἐκεῖ 'ς ἓνα μετοχάκι, 'κάθουντον' ἓνας γέρος, κ' ἦτον φτωχός. Καί μνιὰν ἡμέρα, 'πήγαινε 'ς τὸ γιᾶλό, κ' εἶδε τὸ κοπέλι καί τοῦπεν-ε· «Εἶντα κάνεις, παιδάκι μου, τὰ;» — «Ἐπαδὰ μ' ἔβγαλ' ἡ φουρτούνα!» λέει· «Ἐδὲ δὲ σέ 'πάρω γὼ, παιδάκι μου, κι' ὅτι τρώγω γὼ νά τρώ'ς καί σύ». Καί τὸ 'πῆρεν-ε. Καί ἤδωκε τοῦ γέρο τριαντάφυλλα καί ρόδα, κ' ἐπῆγαινε καί τὰ 'πούλειεν-ε. Καί ὕστερα ἐπέρασε-ν ἀπὸ 'να 'σπίτι (ὁ γέρος) καί ἤλεγεν· — «Ἐνα μάτσο ρόδα, ἓν ἀνθρωπινὸ 'ματάκι!» Κ' εἶπε τῷ δουλῷ τζῆ. — «Ἐκεῖ 'ναι μωρὲ ἓνα κι' ἀμέτε νά τοῦ τὸ δώσετε.» Καί ὕστερα τὸ 'πᾶει τῇ κοπελλιᾷς, καί τὸ σαλιώνει, καί ἀπόκειας ἤκαμε τὸ σταυρὸ τζῆ καί τὸ 'θαλε

'ς τὰμμάτι τζῆ. Καί ὕστερα ἤφεγγεν-ε ἀπὸ τὸ ἓνα. Καί ὕστερα τοῦ 'δωκεν-ε άλλον-ένα μάτσο, κ' ἐπέρασε πάλι 'ποῦ τὸ ἴδιο 'σπίτι καί ἤλεγεν· — «Ἐνα μάτσο ρόδα ἓν ἀνθρωπινὸ 'ματάκι!» Ὑστερα λέει πάλι τῷ δουλῷ τζῆ· — «Ἀμέτε, μωρὲ, νά τοῦ δώσετε καί τᾶλλον 'ποῦ 'ναι 'κειά». Καί τοῦ τὸ 'δωκεν-ε καί τὸ 'πήγαινε τῇ κοπελλιᾷς, καί τὸ 'σάλιωσε, κ' ἤκαμε τὸ σταυρὸ τζῆ καί τὸ 'θαλε, κ' ἤφεγγεν κι' ἀπὸ τὰ δυό. Καί ὕστερα ἤπιανε τὸ χῶμα ἡ κοπελλιὰ κ' ἐγίνονταν-ε μάλαμα. Καί ὁ γέρος ἐπῆγαινε καί τὸ 'πούλειεν-ε, καί ἤχτισε παλάτια, κι' ἀπόξω εἶχεν-ε δένδρα καί τὰ 'χεν-ε 'στολισμένα μὲ τὸ χρυσάφι. Καί μνιὰν ἡμέρα ὁ βασιλιᾶς ἐπέρασεν ἀπὸ 'κεῖ κ' ἐπῆγαινε 'ς τὸ κυνήγι, καί εἶδε τὰ ὠραῖα παλάτια, κ' εἶδε τὴν κοπέλλα 'ποῦ κάθοντον, ἐκεῖ 'πάνω. κ' εἶπε τοῦ γέρο· — «Πέ, γέρο, τῇ κοπέλλας 'ποῦ 'ναι 'κειά 'πάνω νά κατεβῇ κάτω νά τὴν-ε 'δῶ». Κ' ἡ κοπελλιὰ κατέβηκεν-ε καί τῇ 'πεν-ε· «Ἐσύ 'σαι 'ποῦ ἐπέφταν τὰ ρόδα καί τὰ τριαντάφυλλα 'πὸ 'πάνω σου;» Λέει· «Ἐγὼ 'μαι». Καί ὕστερα ἦτον ἡ νύφη ντου γαστρωμένη καί 'ς τὴ βάρφτιση ἐκάλεσεν-ε ἀπὸ ὅλο τὸν κόσμον τσ' ἀνθρώπους, καί πᾶσα εἰς εἶπεν ὅτι πᾶθῃ ντου, καί 'ς τὴ σκούφια τοῦ παιδιοῦ νά ράψῃ κάθῃ εἰς ἓνα χρυσὸ 'κοσάρι. Καί ὕστερα ὁ βασιλιᾶς ἤπερεν-ε ἐκείνη 'ς τὴν ἄλλη κοπέλλα· καί τὴ νύφη ντου τὴν εἶχεν-ε δούλα, καί τότες εἶπεν-ε τῇ ἄλλῃς κοπέλλας, 'ποῦ τὴν ἤκαμε καί αὐτὴ νύφη ντου, εἶπεν-ε· «Εἶντα θε νά κάμω τῇ μητρυιᾷς σου, 'ποῦ σοῦ 'βγαλε τὰ 'μάτια σου;» Λέει· — «Νά τὴν-ε δέσετε 'ς τὴν ὀρὰ τοῦ μπεγιογιοῦ κι' ἀπόκειας νά τοῦ βάλουν ἀπάνω ἓνα γομάρι κουφοκάρυδα, νά χτυποῦν τὰ κουφοκάρυδα νά ξιπᾶται τὸ μπεγίρι νά τζιριτζι, καί νά πέφτῃ ἓνα ἓνα κουφοκάρυδο καί νά πέφτῃ καί ἓνα γκομματάκι κριας ἀπὸ 'πάνω τζῆ, ὥστε νά γενῇ ψίχαλα».

7. Μία τρελλή.

Μνιὰ φορὰ 'τονιε δύο γειτόνισσες. Κ' εἶπεν ἡ μνιὰ· «Ἄντε νά 'πά'με 'ς τὸ βροῦθε». Κ' ἡ μνιὰ ἦτον-ε παρακούζουλη, καί εἶδε μνιὰν κουτσουνάδα, καί τῇ λέει· «Ἐ νοικοκυρά, εἶντα ὁμορφα εἶν' τὰ ροῦχα 'ποῦ φορεῖς! νά σοῦ φέρω κ' ἐγὼ 'να ντυχλιντάρι πανί νά μοῦ τὸ βάψῃς, νά κάμω τάντρούς μου

βράκες;» Καί τὴν κουτσουνάδα τὴν ἐφύσαν' ὁ ἀέρας κ' ἐθάρρειεν' ἡ παρακούζουλη πῶς τῇ 'λέγεν-ε πῶς δὲ τῇ βάρψῃ. Καί ἤπηρε 'να ντυχλιντάρι πανί καί τὸ 'πήγαινε 'ς τὴ ρίζα καί τὸ 'φηνε. Καί 'ς ἐκῆς ἡμέρας ἐπέρναν' ἓνας γέρος καί ἤλεγεν-ε· «Κάψο πανί καί νά μὴ μὲ 'θώρειε κάνεις νά σέ κλέψω! Κ' ἤφερα, λέει, δὲν τὸν ἐθώρειε-ε κι' ἀνέεις καί τὸ 'κλέψεν-ε. Καί 'ς ἐκῆς ἡμέρας ἐπῆγε 'κεινιὰ ποῦ τὸ 'χε καί τῇ 'πεν-ε· «Ἐ καψονοικοκυρά, ἤβγαλες τὰ ροῦχά σου (ἦτον-ε μαδισμέν' ἡ κουτσουνάδα καί...) γιὰ νά μὴ σέ γρωνίσω πῶς μοῦ 'κλέψες τὸ πανί!» Καί ὕστερα πιάνει μνιὰ σκαλίδα καί τῇ χαλᾷ τὸ 'σπίτι ντζῆ, καί 'βρίσκει ἓνα τσουκάλι φλουριὰ καί τὰ 'πᾶει τάντρούς τῇ. Κ' ὕστερα 'πέρναν' ἓνας τσουκαλᾶς, κι' ὁ ἀντρας τζῆ δὲν ἦτον 'κεῖ, κ' ἦτον-ε μισεμένος, καί ἦτον-ε 'ς τὸ χωράφι· καί λέει τοῦ τσουκαλᾶ· «Ἐλα κ' ἐγὼ δὲ τὰγοράσω». Καί τὰγοράζει ὅλα. Καί τοῦ δίδει τὸ τσουκάλι μὲ τὰ φλουριὰ. Κι' ἀπόκειας λέει τοῦ τσουκαλᾶ· «Φκαίρωσέ τα κι' ἀπόκειας μοῦ δώσε τὸ τσουκάλι». Καί λέ' ὁ τσουκαλᾶς· «Καλό». Καί ὕστερα 'φκαίρωσε τὰ φλουριὰ καί τῇ τὸ 'δωκεν-ε. Καί ἤπιασεν ἓνα φόρτωμα καί τὰ 'κρέμασε γύρου γύρου 'ς τὸ 'σπίτι, καί ἀργὰ 'ποῦ 'ρθεν ὁ ἀντρας τῇ τοῦ 'πεν-ε· «Ἄντρα μου, ἀρέσει σου τὸ 'σπίτι ἐτσὰ 'ποῦ τὸ 'χω;» Ὑστερα τῇ λέει· «Ἀρέσει μου». Κ' ὕστερα τῇ λέει· «Ποῦ τὰ 'βρηκες;» Λέει· «Τὰ φλουριὰ ἤδωκα καί τὰγοράσα». Κ' ὕστερα τὴν ἤδειρε καί τὴν ἐπόβγαλε, κ' ἐπῆγε 'ς ἓνα γωνιὸ κ' ἤκατσε. Καί ὕστερα 'πήγαινε μνιὰ γκλωσσοῦ μὲ τὰ πουλάκια τῇ, καί τῇ 'πεν-ε· «Ὁ ἀντρας μου σ' ἔπεισε 'μὰ δὲν 'πάω!» Ὑστερα 'πᾶει ἓνας πετεινὸς καί τοῦ λέει· «Ὁ ἀντρας μου σ' ἔπεισε, 'μὰ δὲν 'πάω!» Ὑστερα 'παίρν' ὁ βασιλιᾶς μὲ τὸ δουλὲς του κ' ἐλάλειεν-ε κα μῆλες φορτωμένες, καί ἤπηρεν-ε μνιὰ ἐκεῖ 'ς τὸ γωνιὸ ἀπὸ κάθοντον-ε καί τσ' εἶπεν-ε· «Στάσου κι' ἀπόκειας νά σέ καθαλικέψω νά 'πά'με». Καί 'σάν ἐπέρασεν ὁ βασιλιᾶς τὴν ἐκαθαλικέψεν-ε κ' ἐπῆγαινε· κ' ἐστάθηκεν-ε 'ς τὴ μπόρτα καί τοῦ 'πεν-ε· «Ἦπεψές μου τὴ 'γουμένισσα μὲ τὰ 'γουμενάκια (ἡ κλωσσοῦ 'τον 'κεινιὰ) 'μὰ δὲν ἤρθα». Κ' ὕστερα τοῦ λέει· «Ἦπεψές μου τὸ 'γούμενο μὲ τὰ γένεια, 'μὰ δὲν ἤρθα· ἤπεψές μου τὴν κυρία τὴ Μπαρντόλα καί ἤρθα». Καί ὕστερα λέει· «Σώπα καί ἔμπα μέσα». Καί ὕστερα τῇ 'πεν-ε· «Ἄντε νά σέ βάλω 'ς τὴ γκασσέλλα,

γιατί περνοῦν-ε στραβοκοράκοι νὰ μὴ σὲ στραβώσουν-ε». Κι ἀπόκειας ἤβαλεν-ε 'πὸ 'πάνω μνὴν ὄρνιθα μὲ ταγὴ καὶ ἐτσίμπανε (ἐθάρρειε πῶς ἦσαν οἱ στραβοκοράκοι). Κ' ὕστερα σφάζ' αὐτὸς τὴν καμήλα καὶ τὴν-ε βάνει 'ς τὸ πιθῆρι, καὶ ὕστερα 'θγάνει τὴν γυναῖκά ντου κι' ἀπόκειας τσὴ λέει· «Ἀπόψε ἤθρεξεν-ε ἀπάκια καὶ λουκάνικα κι' αὐγὰ καθαρισμένα κ' ἐμάζωξα κ' ἐγέμισα τὸ πιθῆρι μας νὰ τὰ τρώ'με, μόνον μὴν τὸ 'πῆς κι' ἀνέου.» Κ' ὕστερα 'πῆγε καὶ τὸ 'πε 'ς τσὴ γειτόνισσά ντου. Καὶ ὕστερα ἐπῆγαν καὶ τὸ 'παν-ε τοῦ βασιλιᾶ, κ' ἐπροσκάλεσε 'κεινον-ὰ τὸν ἄνθρωπο καὶ τοῦ εἶπεν-ε· «Ἡ γυναῖκά σου ἤλεγεν-ε πῶς ἤκλεπεν-ε, λέει, τὴν καμήλα καὶ τὴν ἡσφαξες, κ' ἐγέμισες ἕνα μπιθῆρι. Ὑστερα τοῦ λέει· «ὦ βασιλέα μου πολυχρονισμένη, ἐμένα ἡ γυναῖκά μου εἶναι κουζουλὴ!» Καὶ ὕστερα τὸς-ε λέει· «Ἀμέτε νὰ μοῦ τὴν-ε φέρετε» ('μὰ ἦτον-ε λέ' ὁ βασιλιᾶς στραβὸς ἀπὸ τὸ 'να 'μάτι). Καὶ ὕστερα ὄντὲν ἤθγαινε 'ς τὴ σκία τοῦ λέει· «ὦ βασιλέα μου πολυχρονισμένη, καὶ γιάντα δὲ 'ς ἐβάναν-ε καὶ 'σένα μέσα 'ς τὴ γκασσέλλα, ὄντὲν ἐπερνοῦσαν' οἱ στραβοκοράκοι, νὰ μὴ σὲ στραβώσουν-ε!» Ὑστερα τὸς-ε λέ' ὁ βασιλιᾶς· «Παίξετέ τση μωρὲ μνὴν νὰ 'πάη κάτω νὰ σκοτωθῇ, κι' αὐτὴ 'ναι κουζουλὴ!»

8. Ἡ γριὰ καὶ ὁ ἀετός.

Μνὴν φορὰ 'τον ἕνας γέρος καὶ μνὴν γρά, κ' εἶχαν ἕνα χοῖρο· κ' εἶπεν ὁ γέρος τσὴ γράς.

— «Ὅτι νὰ 'δῆς τὰ 'ξίγκια νὰ 'θγαίνουν-ε ἀπὸ τὸν κῶλόν του δὲ τὸν-ε σφάζωμε. 'Πάει ἡ γρά καὶ πιάνει μπαμπάκι καὶ τὸ βάνει 'ς τοῦ χοίρου τὸν κῶλο καὶ τὸν-ε σφάζουν-ε. Ὑστερα 'πῆγαινε ἡ γρά νὰ πλύνῃ τᾶντερα, καὶ 'πάει ὁ αἰτὸς καὶ τσὴ τὰ 'παίρνει. Καὶ ἡ γρά τοῦ 'φώνιζε καὶ τοῦ 'λεγε· — Δὸς μ', αἰτέ, τᾶντερα, μὴ μὲ δειρ' ὁ γέρος! δὸς μ', αἰτέ, τᾶντερα, μὴ μὲ δειρ' ὁ γέρος! — Ντὰ δίδει μου 'μένα πουλί;

— Ντὰ ποῦ 'ν' τὸ πουλί; λέει.

— 'Σ τσὴ κλωσσοῦς.

— Δὸς μου, κλωσσοῦ, πουλί νὰ τὸ 'πάω τ' αἰτοῦ, αἰτὸς ἐμένα τᾶντερα, νὰ μὴ μὲ δειρ' ὁ γέρος.

— Ντὰ δίδεις μου 'μένα σ'τάρι;

— Καὶ ποῦ 'ναι κεινὸν τὸ σ'τάρι;

— 'Σ τ' ἄλωνάρη.

— Δὸς μου, ἄλωνάρη, σ'τάρι νὰ τὸ 'πάω

τσὴ κλωσσοῦς, κ' ἡ κλωσσοῦ 'μένα πουλί νὰ τὸ 'πάω τ' αἰτοῦ, αἰτὸς ἐμένα τᾶντερα, νὰ μὴ μὲ δειρ' ὁ γέρος.

— Ντὰ δίδεις μου 'μένα παρασήρα;

— Ντὰ ποῦ 'ν' ἡ παρασήρα;

— 'Σ τὸ λιθάδι.

— Δὸς μου, λιθάδι, παρασήρα νὰ τὴν 'πάω τ' ἄλωνάρη, κι' ἄλωνάρης 'μένα σ'τάρι νὰ τὸ 'πάω τσὴ κλωσσοῦς, κ' ἡ κλωσσοῦ 'μένα πουλί νὰ τὸ 'πάω τ' αἰτοῦ, κι' αἰτὸς ἐμένα τᾶντερα νὰ μὴ μὲ δειρ' ὁ γέρος.

— Ντὰ δίδεις μου 'μένα νερό;

— Ντὰ ποῦ 'ν' τὸ νερό;

— 'Σ τοῦρανοῦ.

— Δὸς μου, οὐρανέ, νερό νὰ τὸ 'πάω τοῦ λιθαδιοῦ, καὶ τὸ λιθάδι 'μένα παρασήρα νὰ τὴν 'πάω τ' ἄλωνάρη, κι' ἄλωνάρης 'μένα σ'τάρι νὰ τὸ 'πάω τσὴ κλωσσοῦς, κ' ἡ κλωσσοῦ 'μένα πουλί νὰ τὸ 'πάω τ' αἰτοῦ, κι' αἰτὸς ἐμένα τᾶντερα νὰ μὴ μὲ δειρ' ὁ γέρος.

— Ντὰ δίδεις μου 'μένα λιθάνι;

— Ντὰ ποῦ 'ν' τὸ λιθάνι;

— 'Σ τοῦ πρᾶματευτῆ.

— Δὸς μου, πρᾶματευτῆ, λιθάνι νὰ τὸ 'πάω τοῦρανοῦ, κι' οὐρανὸς 'μένα νερό νὰ τὸ 'πάω τοῦ λιθαδιοῦ, καὶ τὸ λιθάδι 'μένα παρασήρα νὰ τὴν 'πάω τ' ἄλωνάρη, κι' ἄλωνάρης 'μένα σ'τάρι νὰ τὸ 'πάω τσὴ κλωσσοῦς, κ' ἡ κλωσσοῦ 'μένα πουλί νὰ τὸ 'πάω τ' αἰτοῦ, κι' αἰτὸς ἐμένα τ' ἄντερα νὰ μὴ δειρ' ὁ γέρος.

— Ντὰ δίδεις μου 'μένα παράδες;

— Ντὰ ποῦ 'ν' οἱ παράδες;

— 'Σ τοῦ ἄρχοντα.

— Δὸς μου, ἄρχοντα, παράδες νὰ τὸ 'πάω τοῦ πρᾶματευτῆ, κι' ὁ πρᾶματευτῆς 'μένα λιθάνι νὰ τὸ 'πάω τοῦρανοῦ, κι' οὐρανὸς 'μένα νερό νὰ τὸ 'πάω τοῦ λιθαδιοῦ, καὶ τὸ λιθάδι 'μένα παρασήρα νὰ τὴν 'πάω τ' ἄλωνάρη, κι' ἄλωνάρης 'μένα σ'τάρι νὰ τὸ 'πάω τσὴ κλωσσοῦς, κ' ἡ κλωσσοῦ 'μένα πουλί νὰ τὸ 'πάω τ' αἰτοῦ κι' αἰτὸς ἐμένα τᾶντερα νὰ μὲ δειρ' ὁ γέρος.

Ἦδωκέ τζη παράδες καὶ ὥστε νὰ 'πάη 'ς τὸ 'σπίτι εἶχεν ὁ γέρος φτωχένο τὸ χοῖρο καὶ δὲν ἤφασε πρᾶμ' αὐτὴ.

9. Τὸ κασιδάκι.

Μνὴν φορὰ 'τον ἕνας βασιλιᾶς κ' εἶχεν ἕνα δοῦλο· καὶ τοῦ 'πε μνὴν ἡμέρα νὰ 'πὰ' νὰ τοῦ 'βρῇ ξύλα. Αὐτὸς 'πάει 'ς τὸ γυρογιάλι κ' ἐγύρευε ξύλα καὶ 'βρίχνει 'ς τὸ γυρογιάλι

τέσσερα μεγάλα 'ψάρια. Καὶ τὰ ψάρια τοῦ 'πανε. — Ἀνέ μας-ε βάλης 'ς τὴ θάλασσα, ὅ,τι μας-ε λές' δὰ σοῦ το δίδωμε. Καὶ τὰ βάνει 'ς τὴ θάλασσα· καὶ 'ς ἐ μνηπλιὰ ὥρα τοζὲ λέει· — Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τεσσάρων 'φαριῶ καὶ νὰ 'θρῶ 'παὲ τέσσερα δεμάτια ξύλα. Καὶ τὰ 'πάει 'ς τὸ σπῆτι. Κεινὸν τὸ χρόνο ὁ βασιλιᾶς εἶχεν-ε μνὴν θυγατέρα, καὶ τοῦ 'πεν-ε πῶς ἤθελε νὰ 'παντρευτῇ. Κι' ὁ βασιλιᾶς ἐμάζωξεν-ε ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τοῦ βασιλείου ντου κ' ἐπῆγαν-ε 'ς ἕνα γκάμπο, κ' ἐγυρίσαν-ε γύρου γύρου κ' ἐκαμαν ἕνα κύκλο, καὶ 'ς τὴ μέση βάνουν τὴ βασιλοπούλα καὶ τσὴ δίδουν ἕνα μῆλο. Καὶ ὁ βασιλιᾶς τσ' εἶπε νὰ διαλέξῃ ὅποιον θέλει. Ρίχνει 'κεινὸν τοῦ κασιδακιῦ τὸ μῆλο. Ὁ βασιλιᾶς τσ' εἶπεν-ε. — Ἐτοῦτον-ὰ δὲ 'πά-ρης τὸν κασιδάκη; — Ἡ, πατέρα, ἐτσὲ ἐτσὲ τὸ 'κανα καὶ μοῦ 'ξέφυγε κ' ἤπεσε. Ὑστερα πάλι ἐξανγυρίσαν-ε καὶ ρίχνει τοῦ κασιδάκη τὸ μῆλο. Καὶ τσὴ λέ' ὁ βασιλιᾶς. — Τοῦτον-ὰ δὲ 'πάρης. Καὶ τὸν ἤπηρε κ' ἐπαντρευτή-καν-ε. Καὶ ὕστερα 'θέλαν-ε νὰ μισέφουν-ε νὰ 'πάν-ε 'ς ἄλλο ντόπο. Ἐσαλεῦγαν-ε κ' ἐσαλεῦγαν-ε κ' ἐσαλεῦγαν-ε κ' ἐπῆγαν ἄλααρό-γο! Καὶ ὥστε νὰ 'πὰ'ν-ε 'κειὰ ἐγέννησ' ἡ βασιλοπούλα. Ἐκουραστήκαν-ε καὶ εἶπεν αὐτὸς ἀπὸ μέσα ντου. — Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τεσσάρων 'φαριῶ καὶ νὰ 'θρεθοῦν-ε 'παδὰ δύο μπεγίρια. Καὶ 'θγαίνουν ἀπὸ τὴ γῆ δύο χρυσὰ μπεγίρια μὲ τσὺ χρυσὲς σέλες, καὶ τὰ καλκεύουν-ε. Κ' ἐσαλεῦγαν-ε, ἐσαλεῦγαν-ε, ἐσαλεῦγαν-ε καὶ ὕστερα ἐκουράστη-καν-ε ἡ βασιλοπούλα νὰ κρατῇ τὸ κοπέλι. Καὶ εἶπεν αὐτὸς πάλι ἀπὸ μέσα ντου. — Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τεσσάρων 'φαριῶ καὶ νὰ 'θρεθῇ ἐπαὲ μνὴν δούλα. Καὶ 'βρίχνηται μνὴν δούλα κ' ἐθάστα τὸ παιδί. Ὑστερα ἐσαλεῦγαν-ε, ἐσαλεῦγαν-ε, καὶ ἡ δούλα ἐκουράστηκεν-ε, κ' εἶπεν-ε πάλι ἀπὸ μέσα ντου. — Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τεσσάρων 'φαριῶ καὶ νὰ 'θρεθῇ 'παὲ μνὴν μπόλη, νὰρ-θοῦνε οἱ ἰᾶνθρωποι μὲ τὰ νταμπούρια καὶ μὲ τσὺ μπουρμπάδες νὰ μας ἐ'πάρουνε. Καὶ 'βρίχνηται μνὴν μπόλη, κ' ἤρθαν-ε καὶ τσὺ πῆ-ραν-ε μὲ τὰ νταμπούρια καὶ μὲ τσὺ μπουρμπάδες. Καὶ τοῦ 'θάλαν-ε μέσα 'ς τὴ μπόλη. Καὶ ὄντὲν ἐμπῆκαν-ε μέσα 'ς τὴ μπόλη λέει τὸ κασιδάκι. — Μὲ τὴ δύναμη τοῦ Θεοῦ καὶ τῶν τεσσάρων 'φαριῶ, καὶ νὰ 'θρεθῇ 'παὲ 'να μπαλάτι· καὶ ὥστε νὰ τὸ 'πῇ 'βρίχνηται ἕνα χρυσὸ παλάτι καὶ μπαίνει 'μέσα. Ὑστερα ἤρθεν

ὁ βασιλιᾶς ἀποῦ'χε τὴ θυγατέρα, καὶ 'πάει μέσα 'ς τὸ παλάτι καὶ τοῦ λέει. — Ἐσὺ 'σαι τὸ κασιδάκι; (ἤχασέν τον-ε ζαέρι καὶ...) τὸν εἶδεν-ε, καὶ τὸ κασιδάκι τοῦ 'πε. — Ἐγὼ εἶμαι τὸ κασιδάκι. Ὁ βασιλιᾶς ἤλεγε. — Ὅχι, δὲν εἶσαι σὺ τὸ κασιδάκι! Ὑστερα ἤβαλεν-ε τὰ ροῦχα τὰ πρῶτα 'ποῦχεν-ε καὶ τὸν ἐγνώ-ρισε πῶς ἦτον 'κεινονος-ὰ. Καὶ 'σμίξαν' τὰ βασιλεία ντος κ' ἐκατοικῆσαν-ε μαζί.

Καταχανάδες.

Α'

Μνὴν βολὰ 'τον-ε, λέει, δυὸ φίλοι κ' ἐπό-θανεν ὁ ἰεῖς, καὶ ταδε-ταχτέρου ὁ ἄλλος ἀπὸ 'ζῆσε ἐπῆγαινε 'ς τὴ χώρα. Καὶ 'ς τσ' Ἀμμουδάρες τοῦ 'πάντηξεν-ε ὁ ἄλλος ἀπὸ 'πόθανε. Καὶ τοῦ 'πάντηξε καὶ τοῦ 'πενε— Ποῦ δὰ 'πά'ς; λέει. — Στὸ χωριὸ γιὰτὶ 'ρχο-μαι δὰ 'ποῦ τὴ Χώρα, λέει. — Ἀχι, φίλε μου, κ' ἐγὼ ἤθελα νὰ σὲ 'πάντηχνα 'ς τὴ Χώρα! — Καὶ εἶντα μὲ 'θελες; λέει. — Μνὴν μπάλλα πετσὶ ἐζέχασα καὶ ἤθελα νὰ σοῦ τὸ δώσω νὰ τὸ φορτώσης 'ς τὸ γαϊδαρό σου. Καὶ ὕστερα λέει (ὁ Καταχανᾶς ἐδὰ) ἐπῆγαινε 'ς τὴ Χώρα καὶ ὁ ἄλλος ἐδὰ ἐπῆγαινε 'ς τὸ χωριό, ἦτον ἀμπάσο τὸ χτῆμά ντου κ' ἐλά-λει ἀγάγια 'γάγια. Καὶ ἦτον ἀμπάσο τὸ χτῆμά ντου καὶ 'ς τὸν Κόκκινο Μπόργο τὸν ἤφταξ' ὁ ἄλλος 'ποῦ 'πῆγε κ' ἐπῆρε τὸ πε-τσὶ. Καὶ τὸν ἤφταξε 'ς τὸν Κόκκινο Μπόργο καὶ τοῦ 'πεν-ε. — Ἀχι, φίλε μου, νὰ σοῦ δώσω τὴν ἐμισὴ μπάλλα τὸ πετσὶ νὰ μὴ μὲ 'μολοήσης! λέει. — Ναί. Καὶ τοῦ δίδει, λέει, τὴν ἐμισὴ μπάλλα τὸ πετσὶ, καὶ φεύγει, λέει, ὁ Καταχανᾶς ἀπὸ 'μπρός του. Ἀργά, λέει, 'πάει 'κεινονος-ὰ 'ποῦ τῷ 'δωκε τὴν ἐμισὴ μπάλλα 'πάει, λέει, 'ς τὸ χωριὸ καὶ τὸ λέει τοῦ παπᾶ· λέει. — Ἐτσὲ κ' ἐτσὲ. Καὶ τότες-ὰ ὁ παπᾶς τοῦ 'πεν-ε, λέει. — Δὲν 'μποροῦμε 'μεῖς νὰ τὸν πιζάσωμε παρὰ τὸ Σαββάτο ναργά. Πάν-ε λέει αὐτοὶ τὸ Σαββάτο ναργά κ' ἐδιαβάξαν-ε ὅσοι 'κατέχαν-ε γράμματα, καὶ οἱ ἰᾶλλοι 'ποῦ δὲν ἐκατέχαν-ε γράμματα ἐκουβαλιοῦσαν-ε ἀχινοπόδια καὶ ξύλα καὶ τὰ σωρίζαν-ε· 'διαβάξαν-ε 'κειὰ, κι' ἀνοίγουν-ε, λέει, τὸ μνημα καὶ τὸν-ε θωροῦνε ἐκειὰ μέσα κ' ἐσταγκάρευε τὰ λιθάνια ντου. Καὶ ὕστερα τὸν ἐθάλαν-ε ἀπάνω 'ς τὰ χινοπόδια καὶ 'ς τὰ ξύλα, καὶ 'κειος-ὰ ὁ φίλος ὁ ἄλλος ἀπὸ τοῦ 'δωκε τὴ μπάλλα τὸ πετσὶ ὄντὲν ἐκαίγουν-

τον-ε είπεν-ε τοῦ φίλου ντου, λέει·—“Ελα νὰ σοῦ ’πῶ! Κ’ ἐπήγαινε, λέει, νὰ τοῦ ’πῇ, καὶ τοῦ πετᾷ τάνυχάκι ντου καὶ τόν-ε στραβώνει.

B’

Μνιά βολὰ ’τον-ε ἕνας Καταχανᾶς κ’ ἐπήγαινε ’ς τὰ σπίτια καὶ ἤχυνε ντὸ λᾶδι, καὶ τάνεκάτευσε μαζί μὲ τάλειρι, κι’ ὅ,τι ’θελε ’βρῇ, τὰ τσουκάγια, τοῦ κισσέδες, τὰ ’σπανε καὶ τὰ ’κανε νὰ σωρὸ ’ς τὴ μέση κι’ ἀποκείας ἤφευγε. Καὶ μνιὰ νάργατινὴ τὸν εἶδεν ἕνας ἄνθρωπος, κ’ ἐπῆγε καὶ τό ’πε τοῦ παπᾶ, κ’ ἕνα Σαββάτο βράδυ ’πῆγαν-ε καὶ τὸν ἀνοῖξαν-ε καὶ τὸν ἐκάψαν-ε. Κι’ ὄντ’ ἐκαῦσαν-ε τοῦ ’πεν ὁ σύντεχνός του·—Εἶντα ’νιαι, σύντεχνε, τουτὰ νὰ ’ποῦ κάνεις; Ὑστερα τοῦ λέει·—Δὲν ’τρέπεις; Ὑστερα τοῦ λέει πάλι ὁ Καταχανᾶς·—Δὲν ’τρέπεις; Καὶ ὕστερα τοῦ λέει πάλι·—Φέρετε, μωρέ, ἕνα ἀφτούμενο δαυλὸ νὰ τοῦ τόν-ε βάλωμε! Καὶ ὕστερα ’σώπασε. Καὶ ὕστερα, λέει, πάλι τοῦ ’ξαναλέει· Εἶντα ’νιαι σύντεχνε, τουτὰ νὰ τὰ πράματα ’ποῦ κάνεις; Καὶ ὕστερα τοῦ λέει πάλι·—Δὲν ’ντρέπεις; Κ’ ὕστερα λέει πάλι τῶν ἀνθρώπων·—Φέρετε ἕν’ ἀφτούμενο δαυλὸ νὰ τοῦ τόν-ε βάλωμε; Κ’ ὕστερα σωριάσαν-ε ξύλα κι’ ἀχινοπόδια καὶ τὸν ἐκάψαν-ε.

Γ’

Μνιά βολὰ ’τανε τρεῖς ἀδερφοὶ κ’ ἐπόθανεν ὁ jεῖς κ’ ἐγέννηκεν-ε Καταχανᾶς. Καὶ μνιὰ ν’ ἡμέρα ’πῆγαν νὰ ἀδερφός του τῇ Χώρα καὶ ’ς τὴ στράτα τοῦ πάντηξεν ἀδερφός του ὁ Καταχανᾶς καὶ τοῦ λέει·—Ποῦ δὰ ’πᾶς, ἀδερφέ μου; λέει·—Σ’ τὴ χώρα. —Κάθ’ σε σὺ ’παδὰ νὰ μ’ ἀνημένης κ’ ἐγὼ δὰ ’πα’ νὰ σοῦ φέρω ὅ,τι θέ’ς·—Κ’ ἤκατσεν-ε καὶ τὸν ἀνήμενε. Καὶ ὕστερα ἤρθαν-ε ’ποῦ τὴ Χώρα ὁ Καταχανᾶς καὶ τοῦ λέει·—Νάτα καὶ μὴ μὲ ’μολοήσης. Ὑστερα ’πάει ’ς τὸ χωριὸ καὶ τὴ νύχτα ’πάει ὁ Καταχανᾶς καὶ τοῦ λέει·—“Αν-ὲ μὲ ’μολοήσης δὰ νὰ ’ρχεται τάνυχάκι μου νὰ σοῦ κατοურῇ τὸ ψωμί σου. Ὑστερα ’πῆγαινε καὶ τὸ ’πεν-ε τοῦ παπᾶ, κ’ ἐπῆγαν-ε καὶ τὸν ἐκάψαναν-ε. Κι’ ὄντ’ ἐβγάσαν-ε ’ς τὸν Πόρο τὸ ’Ελῖξ ἐγέλανε. Καὶ ὕστερα ’πῆγαν-ε καὶ τὸν ἐκάψαν-ε. Καὶ ὕστερα ’πῆγαν-ε τάνυχάκι ντου καὶ τοῦ κατοῦρεν-ε τὸ ψωμί ντου. Ὑστερα ’πῆγαν-ε καὶ τὸ ’παν-ε τοῦ παπᾶ καὶ τὸ ’κάψαν-ε κι’ αὐτό.

Νεραῖδες.

Α’

Μνιά φορὰ ’τονε, λέει, ἔξε βοσκοί, κι’ αὐτίς ἐβράδειασεν-ε ἐπέψαν ἕνα νὰ ’πάη νὰ ’πάρη ψωμί ἀπὸ τὸ χωριό. Καὶ ’πάνω ’κειέ, λέει, ’ς τὴ στράτα, ’ς τοῦ Βεκίρη τὸ ’σώχωρο, εἶδεν-ε, λέει, λάμπες καὶ γύρου γύρου Νεραῖδες καὶ ἐχορεῦγαν-ε, καὶ ’ς τὴ μέση ἕνα Νεράϊδο κ’ ἤπαιζε τὴ λύρα. Καὶ τὸν ἐπιάσαν-ε καὶ τοῦ ’λέγαν-ε ἀνὲ γατέχει λύρα. Καὶ ὕστερα τὸς ἤλεγε·—Δὲν γατέχω ’γὼ λύρα.—“Οἱ, κατέχεις (ἐθάργεζεν-ε πῶς ἦταν-ε γυναῖκες κ’ ἐχορεῦγαν-ε ’κειά). Καὶ ὕστερα τὸν ἐθάλαν-ε ’ς τὴ μέση καὶ ἤκατσε καὶ τὴν ἐπαιζε καὶ κ’ ἐχορεῦγαν-ε οἱ Νεραῖδες. Καὶ τοῦ ’δίδαν ε μὲ χρυσὲς κοῦπες κρασί κ’ ἤπινε. κ’ ἐπίναν ἐκεῖνὰ ὥστε νὰ ’ποῦ ἐμεθύσαν-ε. Ὑστερα ἐμισέψαν-ε ὅλες, ἐχαθῆκαν ἀπὸ ’μπρός ντου κ’ οἱ λάμπες καὶ ὅλες, κ’ ὕστερα ἀπύτις ἐχαθῆκαν-ε ἐξάνοιγ’ αὐτός, ἐσηκώθηκε κ’ ἐγύρευε ἀνὲ ’βρῇ πρᾶμα. Καὶ ἤρρηκε ἔξε τοῦ γαιδάρου νάνυχια, καὶ ὕστερα τὸ ’νοιωσε πῶς ἦτον-ε οἱ κοῦπες τὸς ’κεισά. Κ’ ὕστερα ’γύρευε πάλι καὶ ἤρρηκε πόδια τοῦ μπεγυριού, κ’ εἶχαν ἀπὸ κάτω πέταλα κ’ ἐθάργεζεν-ε πῶς ἦταν-ε τὰ παπούτσια ντος. Κ’ ὕστερα τὰ ’σῆκωσε καὶ τὰ ’θαλε ’ς τὴ βούρια ντου, κ’ ἐπῆρε κ’ ἐμισέψεν-ε. Κ’ ὕστερα ’γύρις’ ἀπὸ ’πίσω ντου καὶ εἶδεν-ε μνιὰ γυναῖκα καὶ τοῦ ’κλούθαν-ε καὶ τῇ ’πεν-ε. Ποῦ δὰ ’πᾶς μωρή; Καὶ αὐτὴ τοῦ ’πεν-ε. Γίγνωιζε τὴ βούριά σου νὰ ’δῶ εἶντα βαστᾶς μέσα; Καὶ τοῦ ’πῆραν-ε ’κειανὰ ποῦ ’χαν ἀποκάτω τὰ πέταλα. Κ’ ὕστερα ’πῆγε ’ς τὸ χωριὸ κ’ ἤθανε δὰ τᾶλλα τοῦ γαιδάρου καὶ ’ς-ὲ μνιὰ νῆμέρα ’θελα τὰ ’δῇ νὰ ’ναι καταλυμένα, νὰ τοῦ βάλῃ ἄλλα. Καὶ ὕστερα, λέει, ἐξεβαρέθηκε νὰ καταλυοῦνται, δὲν εἶχε ἄλλα κ’ ἐπῆγαινε ’ς τὴ Χώρα νὰ τοῦ κάμῃ σιδερένια. Κ’ ὕστερα, ἀπύτης ἐπῆγε ’ς τὴ Χώρα, ἤρθε ’παδὰ καὶ ἐρρώστησε κ’ ἐκοίτοντον ἕνα χρόνον.

Β’

Μνιά βολὰ ’τον ἕνας ἄνθρωπος κ’ ἤπηρε μνιὰ γυναῖκα, καὶ δὲν τὸ ’γάτεχε πῶς ἦτον Νεράϊδα, καὶ ποτέ ντου δὲν ἤκουσε τὴ ’μιλιὰ τζη καὶ μηδὲ ποτέ ντου δὲν ἤκατσε μαζί τζη νὰ φάῃ ψωμί, μόνο εἶχεν-ε μνιὰ γκασσέλλα κόκκαλα τῶν ἀποθαμμένω καὶ τὰ ’τρωγεν-ε. Καὶ ὕστερα ’πῆγε καὶ τὸ ’πε τοῦ φίλου ντου,

πῶς ἤκαμε τρία παιδιὰ καὶ δὲν ἤκουσε τὴ ν’ ἐμιλιὰ τζη. Καὶ ὕστερα τοῦ ’πεν-ε νὰ ’πάρης ’νοὺς χρόνου παιδιοῦ παπούτσα νὰ τῇ τὰ ’πάη. Κ’ ἐπῆγε καὶ τῇ τὰ ’πῆρεν-ε καὶ τῇ τὰ ’πῆγαινε, καὶ δὲν ἤθγαλ’ ἀχνιὰ, μόνο τὰ ’κατάλυσε. Κ’ ὕστερα πάλι ’πῆγε καὶ τοῦ ’πε τοῦ φίλου ντου, πῶς δὲν τοῦ ’μίλησε, καὶ τοῦ ’πε νὰ ’πάρῃ μνιὰ γκοιλιά μὲ σκατὰ, κ’ ἐπῆγε καὶ τὴν ἤπηρε, καὶ τὴν ἤψησε καὶ τὴν ἐφάγαν-ε, καὶ δὲν τοῦ ’θγαλεν-ε ἀχνιὰ. Ὑστερα πάλι ’πῆγε καὶ τὸ ’πεν-ε τοῦ φίλου ντου, καὶ τοῦ ’πεν-ε νὰ ’πάρῃ ἕνα μάρμαρο τυρὶ νὰ κάμῃ λαζάνια νὰ τὰ φά’ν-ε. Καὶ τὸ ’πῆρεν-ε, καὶ τῇ τὸ ’πῆγαινε καὶ ἤψησεν τὰ λαζάνια καὶ τὰ ’φάγαν-ε καὶ δὲν τοῦ ’θγαλεν ἀχνιὰ. Κ’ ὕστερα ’πῆγαινε πάλι ’ς τοῦ φίλου ντου. Καὶ ὕστερα τοῦ ’πε νὰ κάμῃ τὸν ἀποθαμμένο. Καὶ τὸν ἤκαμε, καὶ τὸν ἀλλάξαν-ε καὶ τὸν ἐκλαῖγαν-ε, κι’ ὄντ’ ἐθάφταν-ε τῇ λέγαν’ οἱ jᾶλλες γυναῖκες—Δὲ γκλαί’ς τὸν ἄντρα σου; Καὶ τὸν ἤκλαιγεν-ε καὶ ἤλεγε:

“Αντρα μου καλάντρα μου,
κ’ εἶντα δὰ σοῦ ’θυμῆθῶ,
τὰ παπούτσα τὰ στενὰ
τὴν κοιλιά μὲ τὰ σκατὰ
καὶ τὸ μάρμαρο τυρὶ
νὰ σοῦ τὸ μαγερεῦγῶ νὰ τρώ’ς;
νὰ ’μιλῆσω νὰ χαθῶ;

Κ’ ὕστερα σηκώνεται καὶ τῇ λέγει—“Ε-τουτὴ νιὰ ’ν’ ἡ jέμιλιὰ σου; Καὶ φεύγει καὶ ’πάει μὲ τὸν Νεράϊδες κ’ ἐγύριζεν-ε. Κ’ ὕστερα δὲν τὴν εἶδεν-ε μπλιό.

Γ’

Μνιά βολὰ ’τον-ε ἕνας Νεράϊδος κ’ εἶχε καὶ μνιὰ Νεράϊδα γυναῖκα ντου. Καὶ τὸ Νεράϊδο τόν-ε ’λέγαν-ε “Ωφου. Καὶ μνιὰν ἡμέρα ’πῆγε, λέει, μνιὰ γυναῖκα ’ς τὰ ξύλα, καὶ ’ς τὸ χαράκι ’ποῦ ’στάθηκε γιὰ νὰ τὰ σηκώσῃ, εἶπεν “Ωφου! Κ’ ἐπρόβαλεν ὁ “Ωφου (ἕνας Νεράϊδος) κ’ ἐσκίστηκεν-ε τὸ χαράκι κ’ ἐβγήκεν-ε καὶ τῇ ’πεν-ε·—Εἶντά ’σαι σύ; λέει·—“Εγὼ εἶμαι μαμμὴ. Καὶ τῇ ’πεν-ε·—“Ἡ γυναῖκα μου κοιλοπονᾷ, μόνο νὰ μοῦ δείξῃς τὴ γειτονιά ’ποῦ κάθεται. Κ’ ὕστερα τὸν ἤπηρε κ’ ἐπῆγε, καὶ τοῦ ’δειξε τὸ ’σπίτι τζη, κι’ ὄντ’ ἐκοιλοπόναν’ ἡ γυναῖκα ντου ’πῆ-ε καὶ τὴν ἤπηρε. Κ’ ἐπῆγαινε ’ς τὴ μπόρτα κ’ ἐφώνιαζε κι’ αὐτὴ δὲν ἤθγα-νε ἀχνιὰ κ’ ὕστερα ἤνοιξε κ’ ἐπῆγαινε. Καὶ ’ς τὸ χαράκι ’ποῦ ’σῆκωσε τὰ ξύλα κ’ ἐβγή-

κεν ὁ Νεράϊδος, ὕστερα ἀνοίγει καὶ τότες ’κειονὰ τὸ χαράκι καὶ ’μπαίνουν-ε μέσα. Καὶ θωρεῖ τὴ γυναῖκα ντου κ’ ἐκοιλοπόνανε. Κ’ ὕστερα ’μίσεψεν ὁ Νεράϊδος, κ’ ἡ Νεράϊδα ντου ἦτον-ε καλὴ καὶ τῇ ’πεν-ε. —“Αν εἶνε θηλυκό, δὰ σὲ φάῃ, κι’ ἂν εἶν’ ἀρσενικό δὰ πᾶς πάλι ’ς τὸ ’σπίτι σου. Καὶ ὕστερα ἦτον-ε θηλυκό καὶ τῇ λέει νὰ κάμῃ ἕνα γκεράκι νὰ τοῦ βάλῃ, κ’ ἐκεῖνος δὰ θωρῇ πῶς εἶν’ ἀρσενικό. Ὑστερα ’μίσεψεν αὐτὴ κ’ ἐπῆγε ’ς τὸ ’σπίτι τζη, κ’ ἐκῆθοντον ἐκεῖνὰ κ’ ἐπυρώνουν-τον-ε μὲ τὰ παιδιὰ τζη. Καὶ μνιὰν ἡμέρα γρυκᾷ χτύπους καὶ βρόντους ’ς τὴ μπόρτα τζη. Καὶ τῇ ’φώνιαζε καὶ τῇ ’λεγε.

“Ε μαμμὴ, κερά μαμμὴ,
ἀνοίξε νὰ σοῦ τὸ ’πῶ,
κερένιο νῆτον τὸ βλιοβλιό
κ’ ἤλυσε μέσα ’ς τὸ νερό.

Δ’

Μνιά βολὰ ’τονε, λέ’, ἕνας δράκοντας, καὶ ἦτον-ε τὸ σπῖτι ντου ’ς ἕνα χαράκι μέσα. Καὶ μνιὰ νῆμέρα, λέει, ἕνας γέρος ἐπῆγαινε ’ς τὰ ξύλα καὶ ὄντ’ ἐθέλα σηκώσῃ τὰ ξύλα εἶπεν—“Ωφ! κ’ ἐγλόυκαν-ε ὁ ὄφης καὶ τοῦ ’πεν-ε—Εἶντα μὲ θέ’ς; λέει·—Γιὰ τὸ Θιό, κ’ ἐγὼ δὲ σοῦ ’φώνιαξα! λέει·—“Οχι, ἐφώνιαξές μου, μόνο ’πέ μου πόσα παιδιὰ ἔχεις. Καὶ ὁ γέρος τοῦ ’πεν, λέει—Δώδεκα. Καὶ τοῦ ’πενε—Ντὰ ἔχεις γυναῖκα; λέει·—“Εχω, λέει·—Ν’ ἀρθῶ, νὰ μοῦ τὴ δώσης θέ’ς; λέει—Νὰ σοῦ τὴ δώσω. Καὶ ’πάει λέει ὁ ὄφης καὶ τοῦ δίδει τὴ γυναῖκα ντου καὶ τὴν-ε παίρνει, καὶ ’πάει καὶ θέτει μνιὰ βιτσὰ κι’ ἀνοίγει ἕνα χαράκι καὶ ’μπαίνει μέσα καὶ ἐκεινὰ ἡ γυναῖκα. Ἐκατεβῆκαν-ε σκαλοῦνια, σκαλοῦνια, καὶ εἶδεν ἐκεινὰ ἡ γυναῖκα τοῦ “Οφη τὴ γυναῖκα καὶ ἦτον-ε λουχούνα κ’ ἐκοιλοπόνανε. Καὶ ’κει’ ἐκ’ τὴν γυναῖκα, τὴν ἄλλη ποῦ πῆρε, ἦτον-ε μιστόρισσα καὶ τῇ ’πενε. Κάτσε σὺ ’παδὰ νὰ γεννήσῃ ἡ γυναῖκα μου, κ’ ἐγὼ δὰ ’πάω νὰ κυνηγήσω νὰ τῇ φέρω κυνήγι νὰ φάῃ, κι’ ἀνὲ ’γεννῆσ’ ἀρσενικό παιδί, δὰ σοῦ φέρω λίρες μουζούρια, πάλι καὶ δέ, ἀνὲ γεννήσῃ θηλυκό, θὰ σὲ φάω. Ἐγέννησε λέει κ’ ἐγέννησε θηλυκό. Κ’ ὕστερα πιάνουν-ε ἕνα γκεράκι καὶ τὸ βάνουν-ε ἐκεῖνὰ. Καὶ ὕστερα ἤδωκεν ἡ λουχούνα ἕνα μουζούρι λίρες ἐκεῖνης-αὶ τῇ μα-στόρισσας. Καὶ ὕστερα ἐρχεται ὁ ἄντρας τῇ καὶ ἐξετύλιξε τὸ κοπίλι καὶ θωρεῖ πῶς ἦτον ἀρσενικό, κ’ ἤκαμε χαρές!

Κ' ὕστερα τὸ 'τύλιξε, καὶ ταδὲ ταχτέρου πάλι τὸ 'ξετύλιξε. Καὶ θωρεῖ καὶ πέφτει 'να γκομμάτι γκερί. Καὶ ὕστερα ἐβλαστήμανε, κ' ἐβγήκεν-ε τριανταδυὸ σκαλούνια, καὶ ἀπό-κειας πάλι θέτει μνιὰ βιτσά κι ἀνοίγει τὸ χαράκι καὶ 'βγαίν' ὅξω. Ὑστερα ἤσφιξεν-ε πάλι τὸ χαράκι καὶ ἴσασε. Καὶ ὕστερα 'πάει καὶ 'βρίχνει τὴ μπόρτα τζη καὶ ἦτον-ε σφα-λιχτή κ' ἐκαθοῦντον-ε μέσα ἡ μαστόρισσα κ' ἐπυρῶνουντον-ε μὲ τὰ παιδιὰ τζη, καὶ ἐκουρκούνα τὴ μπόρτα καὶ ἤλεγε.—Νὰ 'μπῶ δὰ νὰ σὲ φάω 'πού 'ἤκαμες πονηριὰ καὶ μοῦ 'πηρες τὸν λίρες; Καὶ ὕστερα δὲν ἐμιλιοῦσαν-ε καὶ ἤπαιζε μνιὰ δεκαρὰ χτυπηματιές τὸν πόρτες κι ἀπόκειας ἐμίσεψεν-ε.

Ε'

Μνιὰ φορὰ ἓνας ἄθρωπος ἤθελα 'πάει νὰ κάμῃ τὸ περιβόλι ντου. Κι' ὄντὲν ἤθελα 'πάει ἦτον-ε φεγγάρι, κ' ἐθάρρειε πῶς ἦτον-ε 'μέ-ρα. Κ' ἤθαλε κ' ἐφόρτωσε τὰ ζυγάλιτρα 'ς τὸ γαῖδαρό ντου κ' ἐπήγινε 'ς τὸν 'Αἰ-Σάββα νὰ κἀνῃ τὸ περιβόλι ντου (ἐκεῖνὰ τό 'χενε ζαέρι τὸ πρᾶμα καί). Κι' ὄντὲν ἐπέρ-ναν' ἀπὸ τὸ γυρογιάλι ἐγρύκανε κ' ἐκάνανε σύρηνος οἱ Νεράιδες, καὶ ἐπήγαίνονρχουντανε κ' ἐθάρρειε αὐτὸς πῶς ἦσαν-ε γυναῖκες, καὶ 'ς τὴν ὕστεριὰ ἐθυμήθηκε κ' ἔκαμε τὸ σταυ-ρό ντου, κ' εἶπεν-ε.—'Ελα Θέ μου! καὶ Πα-ναγιά μου! καὶ ἐφάγαν-ε οἱ Νεράιδες καὶ ἐκολυμποῦσαν-ε κ' ἐγύραν-ε μέσα ἀπὸ 'πίσω 'πού τὴ Ντιά. Καὶ ὄντὲν ἦτον ὁ καιρὸς τῶν ἀγγουριῶ, ἦτον-ε 'λίγο τὸ νερό κ' ἐπήγινε τὴ νύχτα νὰ σύρῃ νερὸ ἀπὸ τὸ 'πηγάδι. Κ' ἐ-κειὰ 'πού τὸ 'συρνε ἐγρύκα τὸν Νεράϊδες καὶ τοῦ 'πετοῦσαν-ε πέτρες! ἐπαῖζαν-ε πέτρες 'ς τὸ περ'βόλι καὶ 'ς τὴν ἀντένα, καὶ 'ς τὴν ὕστεριὰ ἐφοβήθηκε καὶ ἐφυγεν-ε (ἦτον-ε το-τεςὰ μπλιὸ 'μέρα θαρρῶ πῶς) κ' ἐπήγαίν' ἐ-κειὰ 'παπάνω 'πού ἐθέριζεν ἀδερφός ντου. Καὶ τοῦ 'πεν-ε (ὁ ἀδερφός του).—'Ἡσυρες νερό; Καὶ τοῦ 'πε.—'Ε κακομοίρη, καὶ ἄλλο 'λίγο νὰ μὲ σκοτώσουν-ε οἱ Νεράϊδες μὲ τὸν τσούρ-λους! Καὶ ὕστερα τοῦ 'π' ὁ ἀδερφός του 'πού 'θέριζεν-ε.—'Ε φοβιτσάρη, πούστη, ψέματα τὸ λέ'ς. Καὶ τοῦ 'πεν-ε.—Δὲν μπά'ς, λέει, σὺ νὰ σύρῃς νερό; Καὶ 'πάει κι' αὐτός, καὶ 'πάει 'ς τὸ περ'βόλι. Κ' ἐπῆγε νὰ σύρῃ νερό, κι' ἄλλο 'λίγο νὰ τὸν ἐ σκοτώσουν-ε οἱ Νε-ράϊδες μὲ τὸν τσούρλους. Κ' ὕστερα 'πάει καὶ τοῦ λέει.—Κακομοίρη, κι ἀλήθεια τό'λεγε, κι' ἄλλο-λίγο νὰ μὲ σκοτώσουν-ε.

Σ'

Μνιὰ φορὰ, λέει, ἓνας βοσκὸς εἶχε ντὰ πρό-βατὰ ντου κοιμισμένα 'πὸ 'πίσω 'ς τὸ Κα-στέλλι, καὶ μνιὰ γκοπανιὰ 'κουσε 'να λεράκι 'ς τὸ γυρογιάλι κ' ἐχτύπα κ' ἤκανε τίκ, τίκ, τίκ, κ' ἐθάρρειεν-ε πῶς ἦταν-ε τὰ ὁ-ζᾶ ντου. Κ' εἶπε.—Νὰ 'πάν-ε θέλει τὰ ὁ-ζᾶ μου 'ς τὸ γκόμπο 'ς τὰ μωρελάκια νὰ τὰ φά'ν-ε. Καὶ κατεβαίνει 'ς τὸ γυρογιάλι, καὶ ἤκουσε τὸ λε-ράκι κ' ἐχτύπα κ' ἐπήγαίνε πέρα. Καὶ γορ-γὸ-γοργὸ ἤθελαν-ε νὰ τὸν-ε γκερμίσῃ 'πού τὸ δέτη (ἀπὸ τὸ Καστέλλι 'κειὰ 'πάνω), κ' ἤ-κανε τὸ σταυρό ντου καὶ ἤκουσε τὸ λεράκι κ' ἐχτύπανε κ' ἤγερνε μεεεέσα 'ς τὸ γυαλό, κ' ἐπῆγε ἀπὸ 'πίσω 'ς τὴν Ντιά. Καὶ ἐκεῖνὰ ἤβηκε 'να γκαράβι καὶ τὸ 'βούλησε.

Ζ'

Μνιὰ φορὰ ἓνας ἄθρωπος ἤθελε νὰ γενῇ λυράρης, καὶ τοῦ 'παν οἱ ἰάθρῳποι.—'Ανέ-θες νὰ γενῇς καλὸς λυράρης, θὰ 'πά' νὰ παῖζῃς τὴ λύρα τῷ Νεράϊδω. Κ' ἐπῆγε 'ς τὴ Βίγλα, κ' ἤκαμε μὲ τὸ μαχαιράκι ντου 'ς τὴ μέση τάλωνιού γιὰ νὰ περμαζωχτοῦν οἱ Νεράϊδες μέσα. Καὶ ἤκατσε 'ς τὸ γύρο τᾶ-λωνιού καὶ ἤπαιζεν τὴ λύρα. Μνιὰ γκοπα-νιὰ θωρεῖ δυὸ-τρία κουράδια Νεράϊδες κ' ἐπήγαίναν-ε μέσα 'ς τάλωνι' αὐτὸς δὲν ἐμί-λεινε, ἐφοβοῦντον-ε νὰ μὴν τοῦ 'πάρουν οἱ Νεράϊδες τὴ φωνή ντου. Καὶ ὄντὲν ἐχορεῦγαν οἱ Νεράϊδες ἐτραγουδοῦσαν-ε, κ' ἐλέγαν-ε ἓνα τραγουδάκι:

Νὰ ἤξεῦραν οἱ κοπέλλες
πῶς τὰ κάνουν τὰ κουρ'λάκια!
'Αντωνάϊδα καὶ λουλάκι
ἢ καὶ ἓνα χορταράκι.

Ἡ Γραῖα.

Μνιὰ βολὰ 'τον-ε, λέει, μνιὰ γυναῖκα, μνιὰ-γρά, κ' εἶχεν-ε, λέει, τρία παιδιὰ. Ἐκεῖνὰ ἡ γρά, λέει, δὲν εἶχε ἄντρα, μόνο ἦτον ἀποθαμμένος, κ' ἤθελε νὰ 'παντρευτῇ. Μὰ τὰ παιδιὰ (ἦσαν καὶ τὰ τρι' ἀρσενικά) καὶ δὲν ἐθέλανε. Κ' ἐκεῖνὰ ἡ γρά ἡ μάννα ντος δὲν εἶχεν-ε κιάνένα 'δόντι μόνο 'τονε φκφούτα, καὶ τσ' εἶπαν-ε τὰ παιδιὰ τζη.—Νὰ σοῦ δώσωμε μνιὰ νόκᾶ κουκκιά νὰ 'βγῇς 'ς τὴν καμινάδα νὰ τὰ ζεματίσῃς, κι' ἀνὲ ντὰ ζεματίσῃς ὅλη τὴ νύχτα δὰ σοῦ δώσωμ' ἓνα νᾶντρα. Καὶ ἦτον-ε τοτεςὰ χειμῶνας.

Καὶ τσῇ 'δώκαν-ε μνιὰ νόκᾶ κ' ἐβγήκεν-ε 'ς τὸ δῶμα ἄντὲν ἐβράδῃασε, καὶ τσῇ 'δῶκαν-ε τὰ κουκκιά κ' ἐβγήκεν-ε καὶ τὰ 'ζεμάτιζε. Καὶ ἐκάθουντανε τὰ παιδιὰ τζη κ' ἐπυρῶ-νουντανε 'ποκάτω. Καὶ ἐφώνιαζε λέ' ἡ μάννα ντος. Ἀπόψε μὲ τὰ τούρτουρα κι αὔριο μὲ τὸν ἄγγουρα! Ὑστερα τσῇ φωνιάζαν-ε τὰ παιδιὰ τζη.—Πόσα 'χεις ἀκόμη μάννα, ἄζε-μάτιστα;—Παρὰ ἓνα, παιδί μου, παρὰ ἓνα. Κι' ἀπῶς τᾶκούσαν-ε τουτονὰ τὰ παιδιὰ τζη ἐλέγαν-ε ὅλα-ἓνα 'χει, λέει, ἀκόμη ἄζε-μάτιστο! Κ' ἐκείνη λέ'—'Ακόμη πολεμῶ ἓνα νὰ τὸ ζεματίσω, καὶ δὲν ἐμπόρουν-α. Κι' ὄντὲν ἐξημέρωνε 'πάν' τὰ παιδιὰ τζη καὶ τὴν εὐρῆκαν-ε καυδουκισμένη. Καὶ δὲν ἔχει ἄλλο.

Ἡ Ἀράπισσα.

Μνιὰ βολὰ 'τον-ε λέ' ἓνας ἀράπης καὶ μνιὰ νάραπισσα. Καὶ ἐπόθανεν ἀράπης τση, καὶ εἶχεν-ε σφαλιχτὰ καὶ τὰ παραθύρια καὶ τὴν πόρτα. Καὶ ἐκάθουντον-ε καὶ ἤκλαιγε καὶ ἤλεγεν-ε.—'Αχ, ἄντα μου! ἄχ, ἄντα μου! πότα σφαλιχτή, παραθύρι σφαλιχτό, ποῖο διόλο 'μπῆκε 'πῆρε ψυχὴ σου; θωρῶ 'ς τὴ μπάσαστῖα τὸ τσुकάλι, θωρῶ πῶς εἶν' ὁμοφὴ σου χεφαλή! θωρῶ μπάσαστῖα ξύλα, θωρῶ πῶς εἶν' ὁμοφά σου πόδια! θωρῶ μάβη μαϊ-ζάνα κρέμεται, θωρῶ πῶς εἶν' ὁμοφὴ σου ψωλή! (Καὶ ζῇ ἀκόμη 'κεινιὰ).

Ἀνωγιανοί.

Α'

Μνιὰ βολὰ 'τον-ε τρεῖς βοσκοί, κ' ἦσαν Ἀνωγιανοί, κ' ἐβλέπαν-ε ὁ-ζᾶ 'ς ἓνα βουνὸ ἀπάνω, καὶ 'ς τὴ ντρούλλα τοῦ βουνοῦ ἦτον-ε ἓνα 'ρημοκλησάκι, κ' ἐπήγαίνε ἐκεῖνὰ μέσα ἓνας ἄρκαλος κ' ἐκοιμοῦνταν-ε. Κ' ὕστερα τὸν εἶδαν-ε 'κεινιὰ οἱ ἰ' Ἀνωγιανοὶ μνιὰ νάργατινὴ κ' ἐπῆγε κ' ἐμπῆκεν-ε μέσα. Καὶ ὕστερα ἐθαρ-ροῦσαν-ε πῶς ἦτον ὁ Χριστός. Ὑστερα 'πῆγαν καὶ τὸ 'παν-ε καὶ τῶν ἄλλωνῶ. Ἀῖντε-στε, μωρέ, κ' ἐκεῖ 'πάνω 'ς ἓνα ἐκκλησάκι 'πάει καὶ θέτει ὁ Χριστός. Κ' ὕστερα 'πῆγαν' ὅλοι καὶ τὸν εἶδαν-ε, κ' ἐβαστοῦσαν καὶ κερία καὶ τᾶψαν-ε καὶ τοῦ τὰ 'βάλαν ἀπάνω, κ' ἐκεῖνος ἐφοβοῦντον-ε τὴ φέξη κ' ἐτζιρίτανε, κ' ἐκεῖνὰ 'ποπέρα κοντὰ ἦτον ἁλώνια κ' ἐτζιρίταν' ἀπὸ τὴ μνιὰ θεμονιά κ' ἐπήγαίνε 'ς τὴν ἄλλη κ'

ἐκαίγοῦντανε. Καὶ ὕστερα ἐλέγαν-ε—Χριστέ μ' ἀληθινέ, ἀπὸ τὰ 'πέψες κᾶψε κιόλας καὶ ἄφησε κιόλας. Ὑστερα ἀποκαῆκαν τὰ κερία κ' ἐπέσαν-ε, κ' ἐπήγαίν ὁ ἄρκαλος 'ς τὴν δουλειὰ ντου.

Β'

Μνιὰ φορὰ 'τον' ἓνας Ἀνωγιανὸς κ' ἐπῆρε τὸ καλύτερο ντάρνι καὶ τὸ 'πῆγε 'ς τὴ Χώρα νὰ τὸ πουλήσῃ. Ὑστερα εἶδεν-ε ἓνα κ' εἶχεν-ε σουβλόρριζες. Καὶ ὕστερα τοῦ λέει—Νὰ σοῦ δώσω τάρνι νὰ μοῦ δώσῃς δυὸ-τρεῖς σουβλόρ-ριζες; λέει,—Νὰ μοῦ τὸ δώσῃς. Καὶ ὕστερα παίρνει αὐτὸς τάρνι καὶ τὸ βάνει μέσα, κιὰ-ράσσει καὶ παίρνει μνιὰ σουβλόρριζα, κιὰπό-κειας φεύγει. Κ' ὕστερα τοῦ 'φώνιαζε 'κεινονεῶ 'πού 'χε τὸν σουβλόρριζες—Γιάγορε νὰ κᾶ-μωμε παζάρι! Κ' ἐκεῖνος τοῦ 'λεγε—'Ἡρπα-ζα 'πού 'ρπαξα, σουβλι σουβλι σουβλόρριζα!

Γ'

Μνιὰ βολὰ ἦτον ἓνας Ἀνωγιανὸς κ' ἐπῆ-γαίνε 'ς τὴ Χώρα κ' ἐγόρασε σαρδέλλες κ' ἓνα γκονισματσάκι. Κ' ἡ βούρια ντου 'τον-ε τρυ-πημένη κ' ἐπέσαν-ε οἱ σαρδέλλες. Καὶ 'ς τὴ στράτα ἐπέινασε, κ' εἶπε—'Ας 'βγάλω 'γὼ μνιὰ σαρδέλλα καὶ μνιὰ κολιὰ φραντζόλα νὰ φάω ὥστε νὰ 'πάω 'στο χωριό. Ὑστερα 'βγά-νει τὴ βούρια ντου, καὶ καθίζει γιὰ νὰ φάῃ ψωμί, καὶ τὴν ἀνοίγει καὶ ἦταν-ε οἱ 'ψαρο-γάροι πεσμένοι (καὶ τὸν 'χεν-ε χαϊμένους). Κ' ὕστερα πιάνει τὸ 'γκόνισμα καὶ τοῦ λέγεν-ε.—'Ακόμη δὲ σὲ 'πῆγα 'ς τὸ 'σπίτι μου κιὰποδὰ κἀνεις κακὰ; Ὑστερα πιάνει καὶ πετᾷ τὸ 'γκόνισμα.

Δ'

Μνιὰ βολὰ 'τον' ἓνας Ἀνωγιανὸς κι' ὄντὲν ἤθελα πηγαίνει 'ς τὴ Χώρα τοῦ 'διδε 'ς τὸ κούτελο ὁ ἥλιος, κι' ὄντὲν ἐγιάγερνε πάλι τοῦ 'διδε 'ς τὸ κούτελο, καὶ μνιὰ νῆμέρα 'πάει καὶ τὸ λέει τοῦ Παχιᾶ—Νὰ μοῦ κᾶμῃς Πα-χιᾶ μου, κιὰμνιὰ μηχανή, γιὰτὶ ὄντὲν ἐρ-χομαι 'ς τὴ Χώρα μοῦ χτυπᾷ ὁ ἥλιος 'ς τὸ κούτελο, κι' ὄντὲ γιὰγέρνω μοῦ χτυπᾷ πάλι 'ς τὸ κούτελο—Νὰ μοῦ φέρῃς τὸ καλύτερο καὶ τὸ μεγαλύτερό σου ἀρνὶ κ' ἐγὼ δὰ τοῦ κᾶμω τὸ νταβᾶ νὰ μὴ σοῦ διδῇ. Ὑστερα, λέει, 'πάει καὶ 'παίρνει τὸ καλύτερο ντ' ἀρνὶ καὶ τὸ μεγαλύτερο καὶ τοῦ τὸ 'πάει. Καὶ ὕστερα τοῦ 'πεν-ε—'Αργὰ νὰ 'ρχεσαι καὶ τὴν ταχι-νὴ νὰ μισεύγῃς.

Στοιχείμα.

Μνιά βολά 'βάλαν-ε στοιχείμα, ὅποιος 'πάει νά 'πάρη ἀπὸ τὸ κοιμητοῦριο μνιά γε-
φαλή νά τοῦ δώσουνε κάθα εἰς ἓνα μετζίτι.
Κ' εὐρεθῆκεν-ε ἓνας κ' ἐπῆγαινε, κ' ἐπῆγε
καὶ τὴν ἤπηρε. Κ' ὕστερα ἐβγῆκεν ἓνας ἀπὸ
τὸ κοιμητοῦριο. — Ποῦ δὲ τὴν 'πά'ς αὐτη-
νιὰ τὴν κεφαλὴ; λέει. — Νά 'πάω θέλω νά
τὴν θυμιάσω. Καὶ τὴν 'παίρν' αὐτὸς καὶ
'πάει, κ' ἀγοράζει 50 δράμνια λιβάνι καὶ
τὴν-ε βάνει ἀπάνω καὶ τὴν θυμιάζει. Ὑστε-
ρα τὴν-ε 'παίρνει πάλι καὶ τὴν-ε 'πηγαίνει
'ς τὸ κοιμητοῦριο, κ' ὕστερα ὀντὲν ἐπῆγαινε
'ς τὸ κοιμητοῦριο τὴν ἐπολυτάριζε μέσα. Ὑ-
στερα 'βγῆκε πάλι 'κειος-ἄ καὶ τοῦ 'πεν-ε
— Μωρὲ 'ξεγιβεντισμένε! ἐτσά λογισῶ τὴν
ἤφερες τὴν κεφαλὴ καὶ τὴν ἥριξες; νά 'θέλα
μὴν τὴν ἔχης θυμνιασμένη ἤθελα σὲ 'σάσω
γώ!!!

Ὁ φιλόξενος λέων.

Μνιά φορά 'τον ἓνας γέρος κ' ἐπῆγε κ' ἤ-
κοβγε ξύλα, καὶ τὸν εἶδ' ἓνα λιοντάρι κ' ἐ-
πῆγε καὶ τοῦ 'κοψε γερά γερά τὰ ξύλα καὶ
τοῦ τὰ φόρτωσε κ' ἐμίσεψε. Ἄλλη μνιὰν ἡ-
μέρα πάλι ἐπῆγεν ὁ γέρος καὶ ἤβρεχε, καὶ
τὸν ἤπηρε τὸ λιοντάρι καὶ τὸν ἐπῆγε 'ς τὸ

Β' ΔΙΗΓΗΜΑΤΙΑ

Στοιχεία.

1

Μνιά φορά ὁ Σφακιανὸς ἐπῆγε κ' ἤθεκεν-ε
'ς τὰ λειτρουδιὸ μέσα τοῦ πύργου. Καὶ ἤθε-
κεν-ε 'κειδὰ καὶ εἶδε 'να νάράπη κ' ἐλάλειεν-ε
τὸ μολάρι ποῦ 'χενε 'ς ἀλειτρουδιό· κ' ὀντὲ
τὸ 'λάλειεν-ν 'γέλαν-ε. Καὶ ὁ Σφακιανὸς εἶδε
τὰ 'δόντια ντοῦ κ' ἐγαλανίζαν-ε κ' ἀπὸ τὸ
φόβο ντοῦ ἐκατουρήθηκ' ἀπάνω ντοῦ καὶ
ἤφυγε κ' ὑπῆγε καὶ τὸ 'λεγε τῶν ἀνθρώπων.

2

Ὁ κύρης μου 'τον-ε ἀλειτρουδιάρης μὲ τὸ
Βοσκογιάννη. Καὶ καθ' ἄργα ἐγρύκαν' ὁ Βο-
σκογιάννης ἓνα στοιχείο κ' ἤσυρν' ἀλυσσίδες.

'σπίτι ντοῦ, καὶ τοῦ 'δωκε καὶ κριάς κ' ἤφασε
κ' ἤπιε καὶ κρασί. Κ' ἄργα ἐθέκαν-ε 'ς τὸ
σπήλιο, καὶ τὴν νύχτα ὁ γέρος δὲν ἐμπόρειε
νά κοιμηθῇ γιατί ἐβρώμνειε τοῦ λιονταριῦ
ἢ μπουκά 'ποῦ τὸ κριάς. Ὑστερα πάλι τοῦ
'φόρτωσε ξύλα καὶ 'μίσεψε, καὶ τὸ λιοντάρι
τοῦ 'πε νά μὴν 'ξαναπάη 'κει, γιατί δὲ τὸν-ε
φάη. Ὑστερα ἐπῆγε πάλι ἄλλη μνιὰν ἡμέρα
καὶ τοῦ 'φασε τὸ γάϊδαρό ντοῦ. Κ' ὕστερα
πάλι 'πῆγε κ' ἤπρη' ἄλλον-ἓνα γάϊδαρο καὶ
τοῦ τὸν ἤφασε. Ὑστερα ὀντὲ τὸν ἤφασε 'πῆ-
γαινε καὶ κατὰ 'πάνω ντοῦ τοῦ γέρου, κ' ὁ
γέρος ἤκατσε καὶ δὲν τὸν ἤφασε. Ὑστερα ἐμί-
σεψε κ' ἐπῆγε 'ς τὰ παιδιὰ ντοῦ.

Ἡ νῆδος Δία.

Ἡ Τία ἦτον-ε θερμὸ. Καὶ μνιὰν ἡμέρα
'πῆγαινε νά ρουφήξῃ τὴ Χώρα. Κ' ἐκεῖνὰ 'ποῦ
'πῆγαινε τῇ 'πάντηξ' ὁ Μιχαήλ Ἀρχάγγελ-
λος καὶ τῇ 'πεν-ε. Ποῦ δὲ 'πά'ς; Καὶ τοῦ
'πεν-ε πῶς δὲ 'πάη νά ρουφήξῃ τὴ Χώρα.
Καὶ τῇ 'πεν-ε. — Ἀνήμενέ με κ' ἐμένα.
Κ' ἐπῆγεν-ε κ' ἀκόνισε τὸ σπαθί ντοῦ κ' ἀ-
πόκειας 'πῆγε καὶ τοῦ παίζει μνιά σπαθιά
καὶ κόβγει τὴν κεφαλὴν τζη. Κ' ἀπόκειας
τοῦ παίζ' ἄλλη μνιά καὶ κόβγει τὴν ὀρά τζη.
Κ' ἀποκειδὰ καὶ πέρα δὲν ἐξέουρε μπλιό.

Καὶ τοῦ λέει καὶ κύρης μου. — Ἀργὰ πάλι
ποῦ δὲ τὰκούσης νά μοῦ φωνιάξῃς κ' ἐμένα
νά τὸ 'δῶ. Καὶ τὴ νύχτα ἤθεκ' ὁ κύρης μου
'ς τὴν μπόρτα ὀμπρὸς καὶ τὸ γρυκὰ πάλι τὴ
νύχτα ὁ Βοσκογιάννης καὶ λέει τοῦ κυροῦ
μου. Σῆκο κ' ἐδὰ 'ναι τὸ στοιχείο ἐπαδὰ
'πόξω. Καὶ σηκώνεται κ' ὁ κύρης μου τὸ
ντελόγφ καὶ τὸ θωρεῖ κ' ἦτον-ε ἡ κεφαλὴ
ντοῦ κάτω κάτω ἐκεῖνὰ 'ποῦ 'κοίτουνταν-ε. Καὶ
λέει τοῦ Βοσκογιάννη. — Φέρε μωρὲ τὴ βέργα
νά τὸ σκοτώσω. Καὶ πιάνει τὴ βέργα ντοῦ ὁ
κύρης μου καὶ 'πάει νά τοῦ παίξῃ μνιά γζυ-
λιά, καὶ παίζει 'νά μπηδαλάκι καὶ 'πάει
κάτω κάτω. Κ' ὁ κύρης μου τὸ 'πάτει-ε 'ποῦ
τὴν ὀρά. Καὶ λέει τοῦ Βοσκογιάννη νά 'πάη
τὸ λύχνο νά τὸ 'δοῦν-ε 'ντὰ 'ναι. Καὶ τοῦ

'πάει τὸ λύχνο. Κ' ὡς εἶδε τὸ στοιχείο τὸ λύ-
χνο ἐφοβήθηκε κ' ἤπαιξέ 'να μπηδαλάκι κ'
ἐγλύστρησε ἀπὸ τὸν μπόδα τοῦ κυροῦ μου
καὶ ἤφυγε, καὶ 'πάει 'κε κάτω κάτω 'ποῦ
'τον τοῦ Χτιστάκι τὸ βούι. Καὶ ὡς ἤκουσε
τὸ βούι' τσ' ἀλυσσίδες, ἤκαμέ 'να λάκκο 'ς τὴ
γκοπρά κ' ἐχώστηκε. Καὶ τὸ 'ζύγων' ὁ κύρης
μου καὶ δὲν τὸ 'φταξε μπλιό κ' ἔφυγε.

3

Μνιά βολά, λέει, ὁ κύρης μου μὲ τὸν Ἀ-
νεγνώστη Μπελιμπασάκη ἐπηγαῖναν-ε 'ς τὴ
Χώρα. Κ' ὀντὲν ἐπερνοῦσαν-ε, λέει, 'ς τὸν
'Αἰ-Σάββα, ὁ Ἀνεγνώστης Μπελιμπασάκης
ἐβουβάθηκε, καὶ τὸν ἐρώτανε, λέει, ὁ κύρης
μου καὶ ἤρχισε νά λήη τῇ Παναγίας τοῦ
στίχους. Καὶ 'ς τὸν Ἀρμυρό, λέει, παραπέρα
ἐτελείωσε τοῦ στίχους κ' ἐξεβουβάθηκε Ἀνε-
γνώστης Μπελιμπασάκης, καὶ τοῦ 'λεγε; —
Δὲν εἶδες, λέει, μωρὲ, ἓνα γκούλουκἀκι 'ποῦ
'κάθουντον-ε 'ς τὴν κεφαλὴ μου;

4

Μνιά φορά ἐπῆγαινε 'ς τὴ Χώρα ὁ Λαμ-
προκωσταντῆς. Κ' ὀτὲν ἐπέρνανε 'ς τὸν Ἀἰ-
Σάββα εἶδεν-ε κ' ἐκάθουντανε 'ς τοῦ νόμους
ντοῦ δυὸ κεφαλές. Καὶ ὅ,τι ὦρα τσ' εἶδε, 'φο-
βήθηκε κ' ἐπῆγε ὡς τὸν Ἀρμυρό. Καὶ 'ς τὸν
'Αρμυρόν εἶπεν-ε. — Ἀγίε-Σάββα μου, βοή-
θηξέ με, καὶ κάθα χρόνο δὲ σοῦ κάνω τσ' ἄρ-
τους. Καὶ τὸ ντελόγφ 'φύγαν οἱ κεφαλές,
κ' ἀπὸ 'κεῖ πέρα τσ' ἤκανε κάθα χρόνο.

5

Μνιά βολά ὁ Γενναρομανώλης εἶχε 'κειὰ
κάτω 'ς τὸ Καστέλλι τὰ ὀ-ζᾶ ντοῦ καὶ τὰ
βούια ντοῦ. Καὶ μνιά νάργατινὴ ἐπῆγαινε
τῷ παιδιῶν τοῦ ψωμί καὶ κριάς καὶ τὸ κριάς
ἦτον-ε κλειψίμνιο. Κ' ἦτον-ε μεθυσμένος, κ'
ὀτὲν ἐβγῆκαν-ε τὰ βούια, ἐκούμπισε 'ς ἓνα
γκόκκινο βούι. Καὶ τοῦ 'λέγαν τὰ παιδιὰ
ντοῦ. — Μή, τατά, γιατί δὲ 'ξεσύρη τὸ βούι
καὶ δὲ γκρεμιστῆς. 'Σε 'λίγη ὦρα τὸ βούι
ἐξέσυρε, κ' ἐγκρεμίστηκεν-ε, καὶ τοῦ 'φωνιά-
ζαν τὰ κοπέλια ντοῦ. — Πιάνε, τατά, τσ'
ἀσφεντιλιές! Κ' ἐκεῖνος τὸς ἤλεγε: — Πιάνω
τοῦ, παιδιὰ μου, 'μὰ 'ξεπατώνουνται καὶ 'πάω
κάτω. Κ' ἐκεῖνιὰ τὴν ἀργατινὴ ἐπῆγαν οἱ
ἰάθρῳποι μὲ τὰ φενέρια κ' ἐθωροῦσαν-ε τὰ
αἵματα 'ς τὰ χαράκια 'πάνω. Ὑστερα πάλι
'μισέψαν-ε κ' ἤρθαν-ε 'ς τὸ χωριό. Καὶ τὴ
νταχινὴ πάλι 'πῆγαν-ε, κ' ἓνας καλὸς κολυμ-

πητής, καὶ τὸν-ε 'λέγαν-ε Δράκο, καὶ τοῦ
'δῶκν-ε ἀπετουγές καὶ τὸν-ε 'δέσαν-ε 'ποῦ
τὴ μέση, καὶ μνιά τοῦ 'δῶκν-ε νά τὴν-ε
βαστᾶ, ὀντὲ δὲ 'πάη 'κειὰ νά τὸν-ε δέση
'ποῦ τὴ βράκα νά τὸν-ε σέρνῃ. Μὰ τὸν εἶ-
χαν-ε 'ς τὴ μέση τῇ θάλασσας οἱ Νεράϊδες
'παεμένο. Καὶ ὡς ἤφταξε 'κειὰ 'ποπέρα τὸν
εἶδεν καὶ τοῦ 'ρίξε τὴν ἀπετονιὰ 'ς τὴ
βράκα κ' ἀπόκειας ἐκολύμπα καὶ τὸν ἤσυρνε.
Πότε καὶ 'λίγο 'ξάνοιγε ὀπίσω ντοῦ, κ' ἄλλο
'λίγο νά σκάση ἀπὸ τὸ φόβο ντοῦ.

6

Μνιά βολά 'να γκοπέλι 'ς τὸ Μοναστήρι
('ς τὰ Σαββατικὰ) ἐπῆγε 'κειὰ 'ς τὸ γε-
φύρι κ' ἐκολύμπανε. Καὶ ἦτον-ε 'κειὰ κ' ἓνας
ἄνθρωπος καὶ τὸν-ε 'λέγαν-ε Χατζῆ καὶ
δὲν ἐγάτεχε εἶντα λογισῶ νά τὸ φοβερὶση νά
μὴν 'πηγαίνῃ 'κειὰ νά κολυμπᾶ. Καὶ μνιά
νῆμέρα ἐκατέβαινε 'ποῦ τὰ ξύλα, καὶ 'κεινιὰ
τὴν ὦρα ἐτοιμάζοντον-ε τὸ κοπέλι κ' ἦτον-ε
γδυμνὸ γιὰ νά 'μπῇ πάλε νά κολυμπήσῃ.
Καὶ βάνει ὁ Χατζῆς τὸ γαμπᾶ ντοῦ ἀπὸ
'μπρός, καὶ τοῦ μανίκες ἦκαν' ἐτσέ, καὶ ὅ,τι
ὦρα τὸν εἶδε τὸ κοπέλι ἐφοβήθηκε κ' ἀφίνει
'κειὰ τὰ ρουχὰ ντοῦ καὶ φεύγει. Καὶ τὸ 'χεν-ε
'νας παπᾶς, καὶ 'πάει τὸ κοπέλι καὶ τοῦ
λέει: Κ' ὁ παπᾶς τοῦ 'πίστεψεν-ε, κ' ἐσφά-
λιξε τὰ παραθύρια καὶ τοῦ πόρτες καὶ 'κά-
θουντον-ε μέσα. Καὶ κάθα 'μέρα ἐπηγαῖ-
ναν οἱ ἰᾶλλοι 'γούμενοι καὶ τοῦ 'φωνιάζαν-ε
'μὰ 'κεῖνος δὲν ἐμίλειε. Οἱ 'γούμενοι ἐλέ-
γαν-ε 'πὸ μέσα ντος. — Μπὰ νά 'πόθανε.
Μνιά νῆμέρα ἐκεῖνος ὁ παπᾶς, ποῦ 'τον-ε
σφαλιχτὸς μέσα, ἀνοίγει τὸ παραθύρι καὶ
'ξάνοιγε ὅξω καὶ δὲν εἶδε πρᾶμα. Καὶ
ὕστερα ἤδειρε τὸ κοπέλι 'ποῦ τὸν-ε 'φοβέρισε,
κ' ἀπὸ τὸ φόβο του δὲν ἤτρωε ψωμί.

Καταχανᾶς.

Μνιά φορά μνιά γυναίκα ἐπαντρεύτηκε
κ' ἐπῆρεν ἓνα νῆντρα. Καὶ ὁ ἄντρας τῇ 'πό-
θανε κ' ἐκαταχάνεψε. Καὶ καθ' ἄργα ἐκεῖνος-ἄ
ὁ καταχανᾶς ἐπῆγαινε κ' ἤκλεφε τῶν ἄλ-
λωνων γυναικῶ τὰ ρουχὰ καὶ τὰ 'πῆγαινε
τῇ γυναικας ντοῦ καὶ τὰ 'θούτανε μέσα 'ς τὸ
'λᾶδι. Καὶ ἐτσά τὸ 'κανε πολλὰς ἀργατινάδες.
Μνιά νῆμέρα τὸ λέει τῶν ἀνθρώπων κ' ἐπῆ-
γαν-ε καὶ τοῦ 'διαβάσαν-ε 'ς τὸ μνημα.
Ὑστερα τὸν ἐξεχώσαν-ε καὶ τὸν ἐπηγαῖναν-ε
'ς τὸν Ἀἰ-Σῶζο νά τὸν-ε γκρεμίσουν-ε. Καὶ

‘ς τὴ στράτα τοῦ ‘κάναν-ε.—‘Εκεῖα ‘πού δὰ σὲ ρίξωμε ‘ποκάτω εἶναι ‘κειὰ ἕνας σπῆλιος, κ’ εἶναι ‘κειὰ ὁ σύντεκνός σου καὶ βλέπει τὰ πρόβατα. Κι ὄντὲν ἐφτάξαν εἰς ἕνα ἄλλος ντου σύντεκνος ἐπήγαγε μαζί ‘ς τὸν γκρεμὸ καὶ τοῦ παίζει μνιὰν ἀμπωστὶ καὶ τον-ε ρίχνει μέσα ‘ς τὸ γιολό. Καὶ τοῦ ‘κανε.—‘Ἰτὰ ‘πομέσα ‘πὰν οἱ μαυρομάτες ‘Οντὲν ἐπερνοῦσαν-ε τὰ καίκια, τοῦ ‘ρίχναν-ε ψωμί κ’ ἐλέγαν-ε.—Ψωμί τοῦ καταχανᾶ!

Εἶναι καὶ ἄλλοι.

Μνιὰ φορὰ, λέει, ἦτον ἕνας καὶ μνιὰ. Καὶ ἤλεγεν ἄντρας τῇ γυναίκα. —Κοντὸ νὰ ‘ναι, μπρέ, κινεῖς καλύτερος ἀπὸ ‘μένα! Λέει.—Εἶναι ‘κείνοι πολλοί. Νὰ πιᾶσθι τὴ γυναίκα νὰ τήν-ε δείρη. Κ’ ὕστερις σηκώνει αὐτὸς καὶ φεύγει, καὶ ‘ξεπατώνει ‘να γκυπαρίσει καὶ τὸ ‘παίρνει καὶ φεύγει. Καὶ σηκώνει καὶ ‘πάει ‘ς ἕνα νῆρημο ντόπο. Καὶ βρίσκει μνιὰ γυναίκα κ’ ἐψείριζε ‘να νάραπη. Καὶ γυρίζει ἀράπης καὶ κάνει τῇ γυναίκα: —‘Εκεῖ με ‘δάκωσε, βρέ, ‘νας ψύλλος! Καὶ σηκώνει ‘ἀράπης καὶ σκιάζεται τὸν ἄνθρωπο καὶ τὸν-ε ‘παίρνει ‘ποπίσω. Καὶ ‘πάει ‘κειὰ ‘πομέσα κ’ ἤκανε ‘νας ζευγᾶς χωράφι. Καὶ ‘ξεστελειώνει ὁ ζευγᾶς τῆλτρη καὶ σφίγγει τὸν ἀράπη ἀπὸ ‘πίσω, καὶ ‘ξεμπερδαίνει ὁ ἄλλος. Κ’ ὕστερα σηκώνεται καὶ φεύγει καὶ ‘πάει ‘ς τὸ ‘σπίτι ντου αὐτὸς καὶ λέει τῇ γυναίκα του: —Καλὰ μοῦ τὸ ‘λεγεσ ἐσύ, κηκομοίρα, πῶς εἶναι καλύτεροι ἄντρες ἀπὸ ‘μένα.

Μνιὰ βολὰ ‘τον ἕνας γέρος καὶ μνιὰ γρά. Κ’ ἐπῆραν-ε κουκκιά νὰ ψήσουν-ε. Καὶ ἐξεμάτιζ’ ἡ γρά τὰ κουκκιά, καὶ κάνει ἄχ, καὶ νὰ γίνονταν εἰς ὅλα τουτα-νὰ κοπέλια! Καὶ γίνονται ὅλα κοπέλια. Κι ὁ γέρος ἦτον-ε ‘ς τὸ χωράφι. Ἡ γρά ἐζύμωνε καὶ τῇ ‘φωνιάζαν-ε τὰ κοπέλια: —Κάμε, μά, ἕνα γκυλουράκι! Κάμε, μά, ἕνα γκυλουράκι! Κ’ ἐμπήτησεν ἡ ζύμη καὶ δὲν ἤκαμε παρὰ μνιὰ γκυλούρα. Ἀργὰ ‘πάει ὁ γέρος καὶ τρών-ε τὴ γκυλούρα. —‘Αμε γρά φέρης ψωμί. —‘Ντὰ δὲν εἶναι ἄλλο, γιὰ-τί ἐκεῖα ‘πού ‘ζεμάτιζα τὰ κουκκιά εἶπα. Ἀχ, καὶ νὰ γίνονταν εἰς ὅλα τουτα-νὰ κοπέλια! Καὶ μοῦ ‘λέγαν-ε.—Κάμε, μά, ἕνα γκυλουράκι! κ’ ἐμπήτησεν ἡ ζύμη. Καὶ ‘πάει κ’ ὁ γέρος καὶ βράζει ἕνα γκαζάνι νερό,

καὶ ‘βγάνει τὸ νερὸ ‘ς τὸν ὄντᾳ κ’ ἀπόκειας τος-ε λέει.—Κατεβῆτε, παιδιὰ μου, κάτω νὰ σας-ε ρίξω μπλεμπεμπλιά! Καὶ πιάνει ἕνα γκαυκί, κ’ ἐχοχλάκανε τὸ νερό. Κι ὄντὲν ἐκατεβῆκαν-ε ‘σταθῆκαν-ε ‘πὸ κάτω νὰ τος ε ρίξῃ τὰ μπλεμπεμπλιά, καὶ τὸς ἤχωνε ἐντὸς χοχλακιστὸ νερὸ ‘πὸ πάνω, κ’ ἐφοφῆσαν-ε ὅλα. Καὶ ἀπῆς ἐφοφῆσαν-ε ὅλα ‘πομείναν-ε δυό. Καὶ κλάνει τὸ ἕνα καὶ ‘μπαίνει ‘ς τὸ λαδικό. Καὶ κλάνει καὶ τᾶλλο καὶ ‘μπαίνει ‘ς τὴ μπουκάλα. Κι ἀπῆς ἐπόρτισεν ὅξω κλάνει τῇ γρά: —‘Αχ, γρά μου, νὰ μὴ γκοντέψωμὲ ‘να γκοπέλι νὰ μας-ε βλέπῃ τὰ σῦκα! Καὶ φωνιάζει ‘κειόνο ‘πού ‘ταν ε ‘ς τὸ λαδικό.—‘Εγὼ ‘μαι τατὰ ἐπαδά!—Πῶς ἐμπήκες μωρὲ ἀτὰ μέσα;—‘Ηκλασα κ’ ἐμπήκα.—Κλάσε πάλι νὰ ‘βγῆς. Καὶ κλάνει καὶ ‘βγαίνει, καὶ τοῦ βάνει ‘ς τὸ βουργίδι ντου τυρὶ καὶ ψωμί καὶ ‘πάει ‘ς τὴ σ’κιά. Μνιὰ γρά ἐπήγαγε καὶ τοῦ ‘λεγε:

—Δό μου, παιδί μου, ‘να συκαλάκι με τὸ χρυσὸ σου χεράκι!

—‘Δέντα, σκατόγρα, χάμαι καὶ φάε. Ἡ γρά ἤκαμε.—Πτοῦ, πτοῦ! καὶ σκατὰ ἔχουν-ε.

—Δό μου, παιδί μου, ‘να συκαλάκι με τὸ χρυσὸ σου χεράκι!

—‘Δέντα, σκατόγρα, χάμαι καὶ φάε.—Πτοῦ! πτοῦ! καὶ σκατὰ ἔχουν-ε. Καὶ κόβγει ‘να τῇ τὸ δίδῃ. Καὶ τ’ ἀρπᾶ ‘πού τὴ χέρα καὶ τὸ βάνει ‘ς τὸ σακκί τὸ κοπέλι. ‘Σ τὴ στράτα ἐκατουργιοῦντον-ε ἡ γρά, καὶ τὰ μο-λαίρνει καὶ ‘πάει νὰ κατουρήσῃ. Κ’ ἕνας βο-σκὸς ἦτον-ε ‘πάνω ‘πάνω καὶ τῇ ‘λεγε. Πέρα, πέρα, θειαδάκι, μὴ θωρῶ τὸ γκωλό σου! Κ’ ἐπήγαγε ἀλάργο κ’ ἐκατούρησε. Ὁ βοσκὸς ‘πάει καὶ θωρεῖ τὸ κοπέλι, καὶ ‘πάει καὶ ‘βγάνει τὸ κοπέλι ἀπὸ τὸ σακκί μέσα, καὶ ‘πάει καὶ γεμίζει τῇ γράς ὕστερα τὸ σακκί ἀχινόποδια καὶ πέτρες. Τὸ κοπέλι ἐπῆ-γαίνει πάλι ‘ς τὴ σ’κιά. Καὶ ‘πάει καὶ γι-αγέρνει πάλ’ ἡ γρά καὶ σηκώνει τὸ σακκί, καὶ οἱ πέτραις ἦσαν-ε βαρὺς καὶ τᾶχινόποδια ‘γκυλῶν ε.—‘Αγκυλῶνεις παντέρ’μο, μά νὰ φάω θέλω! Καὶ ‘πάει ‘ς τὸ ‘σπίτι καὶ λέει τῇ θυγατέρας τῇ.—Νὰ ‘κειόνε τὸ κοπέλι σφάξῃ το, καὶ νὰ βάλῃς τὰ βυζὰ ντου ‘ς τὴ μπόρτα, ὄντε δὰ ‘μπῶ νὰ τὰ ρουφήξω. Λεῖ αὐτὴ τὸ σακκί καὶ θωρεῖ τᾶχινόποδια καὶ τσὺ πέτρες. ‘Πάει ἀργὰ ἡ μάννα τῇ, λέει.—Μὰ πτοῦ ‘ν’ το. μάννα, τὸ κοπέλι; ἐγὼ θωρῶ ἀχινόποδια καὶ πέτρες.

—‘Ηφυγεν-ε ζαέρι τὸ παντέρ’μο! ‘Πάει πάλ’ ἡ γρά ‘ς τὴ σ’κιά, καὶ τὸ θωρεῖ πάλι ‘πάνω ‘ς τὴ σ’κιά.

—Δό μου, παιδί μου, ‘να συκαλάκι με τὸ χρυσὸ σου χεράκι!

—‘Εντα, σκατόγρα, χάμαι καὶ φάε.—Πτοῦ, πτοῦ, καὶ σκατὰ ἔχουν-ε!

—Δό μου, παιδί μου, ‘να συκαλάκι με τὸ χρυσὸ σου χεράκι!

—‘Εντα σκατόγρα, χάμαι καὶ φάε.—Πτοῦ! πτοῦ! καὶ σκατὰ ἔχουν-ε! Καὶ δίδει τῇ πάλι ‘να συκαλάκι, καὶ τ’ ἀρπᾶ πάλι ‘πού τὸ χέρι καὶ τὸ βάνει ‘ς τὸ σακκί. ‘Σ τὴ στράτα πάλι κατουργιοῦντον ε —Κατουρι-οῦμαι παντέρ’μο, μά δὲ σὲ μολαίρνω. Καὶ ‘πάει ‘ς τὸ ‘σπίτι καὶ λέει τῇ θυγατέρας τῇ. Καὶ τῇ τάφινει κειὰ γιὰ νὰ τὸ σφάξῃ, κ’ ἐμίσεψε ἡ γρά ‘πὸ ‘κεῖ. Ἡ θυγατέρα τῇ ‘δὲν ἐκάτεχε νὰ το σφάξῃ, καὶ τῇ κάνει τὸ κοπέλι.—Θέσ’-ε χάμαι νὰ σ’ ἀρμηνέψω. Καὶ πιάνει αὐτὸ τὸ μαχαίρι, ἀπῆς ἤθεκεν-ε κάτω, καὶ τὴ σφάζει. Καὶ βάνει τὰ βυζὰ τῇ καὶ τὰ σ’κότῃα τῇ ‘ς τὴ μπόρτα ‘πὸ ‘πίσω. Κι ἀπόκειας στήνει τὴ γκαζάνα κ’ ἤβραζε, καὶ τὴν κόβγει γουλιές γουλιές καὶ τὴ βάνει μέσα, κ’ ἀπόκειας παίζει μνιὰ καὶ ‘βγαίνει ‘ς τὰ μεσοδόκια καὶ κρεμάται. Κι ἀργὰ ‘πὰ ἡ γρά καὶ ρουφᾷ τὰ βυζὰ με τὰ σ’κότῃα, κ’ ἀπό-κειας ‘πάει κ’ ἤτρωε καὶ τὸ κριάς. Κ’ εἶπεν ε αὐτὸ ‘πού τὰ μεσοδόκια:

Τρῶ ἡ γρά ‘μὰ ρουκανίζει τὸ παιδί τῇ δὲν γνωρίζει.

‘Εξάνοιγ’ ἡ γρά ἐτσε παραπόδε νὰ τὸ ‘δῇ, καὶ τὸ θωρεῖ ‘ς τὰ μεσοδόκια κ’ ἐκρέμουντον-ε.

—Πῶς ἐβγῆκες, μωρὲ παιδί μου, ἀτὰ ‘πάνω!

—Πηρούνια, πηρούνια ἤβαλα κ’ ἐβγῆκα. Βάνει αὐτὴ πηρούνια καρφώνουσι τῇ ‘ς τὰ πόδια λέει:

—Πῶς ἐβγῆκες, παιδί μου, ἀτὰ ‘πάνω!

—Καθέλλες, καθέλλες ἤβανα κ’ ἐβγῆκα. Βάνει αὐτὴ καθέλλες, πέφτουν-ε πλακώνουν τὴν ε.

—Πῶς ἐβγῆκες, μωρὲ παιδί μου, ἀτὰ ‘πάνω!

—Μνιάστυβλα ἐπύρωσα καὶ τὴν ἤβαλα ‘ς τὸν κωλό μου κ’ ἐβγῆκα. Πυρώνει αὐτὴ τὴ σού-βλα καὶ τὴ βάνει ‘ς τὸν κωλό τῇ. καὶ φοφᾷ καὶ ‘πάει ‘ς τὴ δουλειὰ τῇ.

Ὁ Σπανός.

Μνιὰ βολὰ ‘τον ἕνας παπᾶς καὶ μνιὰ μπα-

παδιὰ. Καὶ κίν’ ἡ παπαδιὰ τοῦ παπᾶ νὰ ‘πάῃ νὰ ‘βρῇ ‘να ‘φεμέιο ‘μὰ τοῦ παραγ-γέρνει νὰ μὴν τον-ε ‘βρῇ νὰ ‘ναι σπανός. ‘Παίρνει αὐτὸς καὶ ‘πάει ‘ς ἕνα χωρὶό, καὶ τοῦ ‘παντίχνει ἕνα σπανός. ‘Ρωτᾷ τὸν ὁ σπανός.—Εἶντα γυρεύεις, κουμπάρε, ‘παδὰ; λέει.—‘Ἡρθα νὰ ‘βρῶ ‘να ‘φεμέιο, λέει.—Καὶ δὲ με ‘παίρνεις ἐμένα; λέει.—Δὲ σὲ ‘παίρνω γὼ γιὰτί ‘σαι σπανός, λέει.—‘Ετσὰ ‘νῃαι κουμπάρε, ‘ς ἐτουτο-νὰ τὸ χωρὶό ὅλοι σπανοί. ‘Παίρνει αὐτὸς ἀπάνω, καὶ γυρίζει κ’ ὁ σπανός καὶ τον-ε φτάνει πλὴ ‘πάνω καὶ τοῦ κάνει.—Εἶντα γυρεύεις, κουμπάρε, ‘πα-δὰ; λέει.—‘Μὰ θέλω νὰ ‘βρῶ ‘να ‘φεμέιο’ λέει.—Δὲ σὲ θέλω γὼ ‘σένα, γιὰτ’ εἶσαι σπα-νός. ‘Παίρν’ ὁ παπᾶς ἀπάνω, γυρίζει πάλ’ ὁ σπανός ἀποπέρα καὶ τον-ε φτάνει ‘ς ἕνα νᾶλ-λο σοκάκι καὶ τοῦ κάνει: —Εἶντα γυρεύεις, κουμπάρε, ‘παδὰ; —‘Μὰ ἕνα ‘φαμέιο θέλω νὰ ‘βρῶ λέει.—Καὶ δὲ με ‘παίρνεις ἐμένα; λέει.—Δὲ σὲ παίρνω, γιὰτ’ εἶσαι σπανός’ λέει.—‘Επὰ ‘νῃαι σαφῇ σπανοί. ‘Παίρνει αὐ-τὸς τὸ σπανὸ ‘πάει ‘ς τὸ σπῖτι. Ὅ,τι ὥρα τὸν εἶδεν ἡ παπαδιὰ, ἐμάλωσεν-ε με τὸ μπα-πᾶ, ποῦ δὲν τὸν ἤθελε σπανό. Χουλιᾶσε ἀργὰ βάνει ὁ παπᾶς τὸ ‘φεμέιο νὰ ζευγοταῖσῃ βούζα. Καὶ σηκώνει ‘ὀμπανὲ ὁ παπᾶς καὶ ‘πάει ‘ς τὸ μύλο. Ἡ παπαδιὰ εἶχεν-ε ἀγαπητικό, καὶ ‘βγάνει τὸ ‘φεμέιο ὅξω ‘ς τὸ ππραθύρι καὶ θέτει. Παραγγέρνει δὲ ἡ παπαδιὰ ‘κεινουδά ‘πού ‘χεν-ε μέσα κ’ ἐκείτουντον-ε μαζί, πῶς δὰ σφάξῃ κούβους καὶ ὄρνιθες νὰ τὸν-ε ‘βρῇ ταχτέρου ‘ς τὸ χωράφι ἀποῦ δὰ κάνει. Δὰ κάνει δὰ κ’ ὁ ἄντρας τῇ χωράφι αὐτῇνης μ’ ἕνα νᾶλλο ζευγὰ μαζί, ‘ς τὸ χωράφι ντου κοντά. Αὐτὸς ἀποῦ ‘κείτοῦντονε μαζί τῇ παράγγειλε πῶς ἔχω ἕνα βούζι ζωνό. Χουλιᾶσε ὁ ‘φεμέιος δὰ ἀποῦ πῆραν-ε (αὐτὸς ἦτον-ε πο-νηρός), ἐγρύκανε δὰ ‘κεῖνα ‘πού ‘λεγε τῇ παπα-διᾶς. Σκιάζεται τὴν-ε ταχτέρου ὁ σπανός καὶ ‘πάει ‘ς ἐ‘κεινου-νὰ ‘πού ‘κείτοῦντανε μαζί τσὺ κούβους ἐδὰ, καὶ τὰ καρύδια. Χουλιᾶσε γυρίζει ὁ φαμέιος, ὁ σπανός ἐδὰ, καὶ κάνει τοῦ παπᾶ —Παπᾶ, παπᾶ, τὸ βούζι σου ‘πιάσεν-ε πόνος, μόνο φέρε τὴ μπολὶδα σου νὰ τὸ δέ-σωμε. ‘Πάει αὐτὴ ντρέτα ‘ς τοῦ παπᾶ τῇ καὶ καθίζουν καὶ τρῶν-ε. Ἐβάσαν’ αὐτὴ ἕνα μπουκάλι ρακή, ἐβάστα καρύδια, 2 κούβους καὶ μνιὰ ὄρνιθα λέει.—Δὲ σκιάζεσαι ‘κειονὲ τὸ γκακομοίρη ποῦ κάνει ‘κειὲ ‘πὸ ‘πάνω γω-ράφι, νὰ ‘πὰ τοῦ ‘πῆτε κ’ αὐτυνοῦ νάρθη νὰ φάῃ; Πέμπουν-ε τὸ φαμέιο νὰ ‘πάῃ.

Κι' ἀπῆς ἐσηκώθηκ' ὁ φαμέος, λέει. 'Δὲ μοῦ δίδετε κ' ἐμένα ἀπὸ 'κει ἐνὶ καρυῖδι νὰ τὰ τρώω νὰ 'πηγαίνω σ' αἰάς. Σ' τῇ στρατῇ αὐτὸς ἀπὸ 'πήγαينه, μολαίρνε ἕνα ἕνα καρυῖδι, καὶ 'πάει καὶ 'θρίγγει 'κεινὸν τὸν ἄλλο 'ποῦ 'χε τὸ ζωνὸ βούι 'κειὰ πᾶνω, καὶ τοῦ κάνει—λέει, Κακομοίρη, νὰ φύγης, γιατί δὲ 'ρθῇ ἀφεντικὸς νὰ σέ σκοτώσῃ 'παδά. Καὶ γιαγέρν' αὐτὸς ὀπίσω καὶ 'πάει πάλι 'ς τοῦ παπαῖ—καὶ κάνει τοῦ 'παπαῖ, λέει.—'Δὲν ἐρ-χεται μόνο νὰ 'πάς ἀ-μοναχὸς σου. Παίρνει ὁ παπᾶς ἀπάνω καὶ 'πάει καὶ 'ς τῇ στρατῇ 'μάζωνε τὰ καρυῖδια 'ποῦ τὰ 'χε ὁ σπανὸς ριμένα. Καὶ τον-ὲ σκιάζεται ἀπὸ 'πάνω ὁ ζευγᾶς καὶ φεύγει.—Γιάγυρε, κουμπάρε, νὰ σοῦ 'πῶ, γιαγυρε.—Αὐτὸς 'πάει. Γιαγέρν' ὁ παπᾶς κ' ἤκανε χωράφι μὲ τὸ σπανό...

(Λαίπει τὸ τέλος).

Τιμωρία ἐνὸς φιλαργύρου.

Μνιὰ φορά 'τονε, λέει, δύο ἀδερφοί, κ' ἦτον ὁ jεῖς μυριόπλουτος, κ' εἶχεν-ε 'σπί-τια, μετόχι, μέλισσες, καὶ πρόβατα καὶ βοσκούς, καὶ ὁ ἄλλος ἦτον-ε φτωχὸς φτωχός. Καὶ μνιὰ νῆμέρα 'κειὸς-α ὁ μυριόπλουτος ἐπῆγε νὰ σακάσῃ τὰ ὄζα ντου, καὶ ὕστερα ἡ γυναῖκα τοῦ φτωχοῦ τοῦ 'πεν-ε:—'Αμε, μπρέ, μπέλικι νὰ σοῦ δώσῃ κ' ἐσένα ἕνα νάρ-νάκι νὰ 'πάω νὰ τὸ βλέπω.—'Δὲν κάνεις τῇ δουλειᾷ σου κ' ἐκεῖνος εἶναι τσιφούτης καὶ 'δὲ δίδει νερό 'ποῦ τὸ σταμνί ντου! λέει.—'Πήγαينه, μπρέ, καὶ 'δὲ γατέχεις ἐ-τοῦ λό-γου σου. Καὶ 'παίρν' αὐτὸς καὶ 'πάει 'σάν ἀποπαῖ κ' ἴσα μὲ τὸν ἀνεμόμυλο, κ' ἡ μάν-τρα ἦτον-ε ἴσα μὲ τῇ κεφαλᾷ. Καὶ ἕνα διὸ ζάλα ἤκανε κιὰπόκειας ἐφαίνοντον-ε κ' ἐξά-νοιγε. Κιὰπῆς ἤφταξε ἐκεῖ ἤστεκε 'σάν τὸ διακονιάρη κ' ἐξάνοιγε. Καὶ ὕστερα, ἀπῆς τὸν εἶδ' ἀδερφὸς ντου ὁ πλούσιος, λέει τοῦ βοσκοῦ ντου:—'Αμε 'κειον-ὲ τὸ κακαρνάκι νὰ τὸ δώσῃς 'κειον-ὲ τοῦ Διαόλου 'ποῦ στέκει 'κει-ὲ ὄζω. Καὶ ὕστερα τὸ 'πῆρ' αὐτὸς κ' ἐ-πῆγε πάλι ἴσα μὲ τὸν ἀνεμόμυλο, κιὰπόκειας εἶπε.—'Εμένα μοῦ 'πε νὰ τὸ 'πάω τοῦ Διαό-λου! Καὶ τὰ τακὰ τὴν ὥρα 'ποῦ τὸ 'λεγε τοῦ 'παντίχν' ἡ μοῖρά ντου.—Νὰ σαλεύ-γης, νὰ σαλεύγης, νὰ 'πάς, κ' ἐκεῖ-ὲ 'πο πέρα εἶναι 'νας σπήλιος μέγας καὶ κάθε-ται 'ς τῇ μέσῃ ἕνας γενειάτης καὶ γύρου γύρου κάθονται οἱ πλῆθ' μικροὶ Διαόλοι. Καὶ σὺ ὅτι νὰ περνᾷς δὲ σοῦ λέ'ν-ε:—Ποῦ

δὲ τὸ 'πάς, μωρέ, τᾶρνι; φέρε μᾶς το 'μᾶς, φέρε μᾶς το 'μᾶς. Καὶ σὺ δὲ κά-μνης νὰ 'πηγαίνης 'ς τὸ σπήλιον μέσα, καὶ νὰ μὴ 'μιλῇς γιατί δὲ σέ σβολώσουν-ε! μόνο νὰ 'πάς 'ς 'κεινον-νὰ τοῦ μεγάλου 'ποῦ πίνει τῇ τζιμπούκα νὰ τοῦ τὸ δώσῃς πεσκέσι. Καὶ 'κεινος θὰ σοῦ 'πῇ ἀνὲ θεῖς νὰ σοῦ δώσῃ 50 χιλιάδες γρόσσα jῆ 100 jῆ 30, καὶ σὺ νὰ μὴν τὰ 'πάρης, μόνο νὰ τοῦ 'πῇς νὰ σοῦ δώσῃ τὸ χειρομυλάκι καὶ τῇ βίτσα 'ποῦ βαστᾷ. Καὶ τοῦ τῇ 'ζήτηξεν-ε καὶ τοῦ 'πε (ὁ Δια-βολος) λέει:—Βαρὺ ζήτημα μοῦ 'ζήτηξες. Κ' ὕστερα τοῦ τὰ 'δωκε. Καὶ τὰ 'πῆρεν αὐ-τὸς κ' ἐκεῖ-α κάτω 'ποῦ 'πήγαينه ἤλεγε 'πὸ μέσα ντου. Εἵντα δὲ τὸ κάμω δὲ γὼ τουτο-νὰ τὸ χειρομυλάκι καὶ τῇ βίτσα; κάλλια δὲν ἦτον-ε νὰ 'πάρω τὸ ἑκατὸ χιλιάδες τὰ γρόσ-σα; Κ' ὕστερα τοῦ 'πάντηξε πάλ' ὁ ἴδιος ἄνθρωπος, ἡ μοῖρά ντου, καὶ τοῦ 'πεν-ε:—'Ε εἵντα 'ποκάμετε; λέει:—'Ηδιδέ μου 30 χιλιάδες κ' ἑκατὸ χιλιάδες καὶ 50, μὰ γὼ 'δὲν τοῦ τὸ 'δίδα' μόνο ἤθελα τὸ χειρομυλά-κι, 'μὰ εἵντα δὲ τὸ κάμω γὼ δὲ; κάλλια μοῦ 'δὲν ἦτον-ε νὰ 'πάρω γὼ τὸ ἑκατὸ χι-λιάδες τὰ ριᾶλια; λέει:—'Αμε νὰ τὸ βᾶλῃς 'ς τῇ μέσῃ τοῦ 'σπιτιοῦ σου κιὰπόκειας νὰ βᾶλῃς γύρου γύρου τὰ παιδιὰ σου κι' ἀπό-κειας νὰ τοῦ παιζῇς μνιὰ βιτσά, ὅ,τι θεῖς νὰ σοῦ 'γβάλῃ. Καὶ 'πάει αὐτὸς καὶ τὸ βάνει 'ς τῇ μέσῃ κι' ἀπόκειας βάνει γύρου γύρου τὰ παιδιὰ ντου, κιὰπόκειας τοῦ παίζει μνιὰ βιτσά καὶ τοῦ 'πεν-ε νὰ 'βγάλῃ λί-ρες. Καὶ θέτει, λέ', αὐτὸς μνιὰ βιτσά τὸ χειρομυλάκι κ' ἐδάκαρε τὸ χειρομυλάκι κ' ἐ-γύριζε κ' ἐβγανε λίρες, κ' ἐγέμισε τὸ 'σπί-τι λίρες. Ὑστερα δὲν ἐγάτεχε εἵντα νὰ τὸ κάμῃ κ' ἐπῆγε κ' ἤπηρε ἀδερφοῦ ντου τὸ μουζούρι τὰ τοῦ μετρήσῃ. Καὶ 'πάει, λέ', αὐτὸς καὶ 'παίρνει τὸ μουζούρι, καὶ τοῦ 'πεν ὁ ἀδερφὸς ντου.—Εἵντα δὲ μετρήσῃς; λέει.—Μνιολιὰ κριθάρι ἔχω καὶ δὲ τὸ μετρήσω. Καὶ πιάν' αὐτὸς μνιολιὰ μέλι καὶ τὸ βάνει 'ς τὸ πάτο τοῦ μαζουριού, κ' ὕστερα τὸ 'παίνει ἐκεῖνος-α καὶ 'πάει καὶ μετρεῖ τὸν λί-ρες καὶ κολλᾷ 'ς τὸν πάτο μνιὰ. Καὶ ὕστερα τὸ 'πάει τοῦ ἀδερφοῦ ντου τὸ μαζούρι κ' εἶδεν-ε κεῖνος-α ὁ ἀδερφὸς ντου μνιὰ λίρα 'ς τὸν πάτο τοῦ μαζουριού κολλημένη. Κ' ὕ-στερα τοῦ 'πεν ἀδερφὸς ντου, λέει.—Ποῦ τὸ 'εῦρηκες ἐσὺ τουτες-α τὸν λίρες;—Για

1. Θὰ σὲ βλάψωσιν.

τὸ Θεὸ κ' ἐγὼ 'μέτρησα κριθάρι! λέει.—Μὰ ἐμέτρησες καὶ κριθάρι 'μὰ ἐμέτρησες καὶ λί-ρες. Ὑστερα εἶπεν-ε πάλι.—Μὰ 'πέ μου ποῦ τὸ 'εῦρηκες τὸν λίρες; λέει.—Εἵντα δὲ σοῦ τὸ χώνω, 'κεινὸν τᾶρνάκι 'ποῦ μοῦ 'δωκες νὰ τὸ 'πάω τοῦ δαιμόνου, τοῦ τὸ 'πῆγα πε-σκέσι καὶ μοῦ 'δωκε 'να χειρομυλάκι καὶ τὸν βγάνει, λέει.—Νὰ μοῦ τὸ δώσῃς θεῖς νὰ σοῦ δώσω ἔλῃ μου τὴν κατάστασιν, καὶ ὅλα μου τὰ ὅ-ζα μου, καὶ ὅλες μου τοῦ μέλισσες, καὶ ὅλα μου τὰ 'σπίτια; λέει.—Νὰ σοῦ τὸ δώσω. Καὶ ταδὲ ταχτέρου 'πᾶν' αὐτοὶ μέσα καὶ κάνουν-ε σενέτι καὶ τοῦ τὸ δίδει. Ὑστερα τοῦ 'πεν-ε:—Εἵντα λογιῶ δὲ τὸ κάμω δὲ γὼ νὰ 'βγάλω ὅ,τι θέλω; λέει.—Βάλε τὸ χειρομυ-λάκι 'ς τῇ μέσῃ 'ς τὸ 'σπίτι καὶ βάλε γύρου γύρου τὰ παιδιὰ σου, κιὰπόκειας τοῦ 'παίξε

μνιὰ βιτσά καὶ ὅ,τι τοῦ 'πῇς δὲ σοῦ 'βγάλῃ. Βάνει, λέει, γύρου γύρου τὰ παιδιὰ ντου καὶ τοῦ παίζει τὸ μνιὰ βιτσά καὶ τοῦ λέει νὰ 'βγάλῃ λίρες, κ' ἐκεῖνο ἤβγανε παποῦτσες κ' ἐγέμισε τὸ 'σπίτι. Κ' ὕστερα 'πάει καὶ τὸ λέει ἀδερφοῦ ντου.—Γιὰ τὸ Θεό, ἀδερφέ, κ' εἵντα 'ναί τουτο-νὰ 'ποῦ μοῦ 'καμες! λέει.—Εἵντα σοῦ 'καμα; λέει.—Τὸ χειρομυλάκι 'ποῦ μοῦ 'δωκες τοῦ λέει νὰ 'βγάλῃ λίρες κ' ἐκεῖνο μοῦ 'βγάνει ἄλλο.—Γιὰ δόμου τῇ βίτσα. Καὶ πιάνει ὁ ἄλλος τῇ βίτσα καὶ τοῦ θέτει μνιὰ καὶ 'βγάνει πάλι παποῦτσες. Κ' ὕστερα προβαίνει κ' ἕνας δαίμονας καὶ τοῦ λέει, ('κειονὰ 'ποῦ 'χε τὰ πράγματα δὲ),—'Σὲ τουτο-νὰ τὸ χάλι ἤθελα γὼ νὰ σέ φέρω, γιατί ὄντ' ἤσουν-ε πλούσιος δὲν εἶδες ἀν-θρώπου νερό 'πὺ τὸ σταμνί σου.

Γ' ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ

1

Μνιὰ Κυριακὴ νῆμέρα δὲν εἶχα γὼ δουλειὰ καὶ 'παίρνω τὸ τοφέκι μου νὰ 'πάω 'ς τὰ πουλιά. 'Μπαίνω 'ς ἐπεριβόλι, 'θρίσκω χρυσὴ μηλιά, τὰ μῆλα φορτωμένη κιὰπάνω κοπελλιὰ.—Κατέβα, κόρη, κάτω νὰ κάμωμ' ἀγκαλιὰ κ' ἡ κόρη κόβγει μῆλο, πιάνω τὸ χέρι τζῆ, Χριστὲ καὶ Παναγία νὰ 'μουν-ε 'ταίρι τζῆ.

2

Μνιὰ βολὰ 'μ' ἀ-μοναχὸς, κ' εἵντα βάνει ὁ λοῖσμός; Νᾶβρω δένδρο νὰ τὸ κλέψω καὶ νὰ 'πά' νὰ τὸ φυτέψω. Καὶ τὴν Κυριακὴ τὸ κλέφτω, τῇ Δευτέρᾳ τὸ φυτεύω,

καὶ τὴν Τρίτῃ τὸ σκαλίζω, τὴν Τετάρτῃ τὸ ποτίζω καὶ τὴν Πέφτῃ 'βγάνει φύλλα, τὴν Παρασκευὴ τὰ μῆλα, τὸ Σαββάτο τὰ τινάζω 'ς τὰ κορίτσια τὰ μοιράζω.

3

Δάφνη καὶ μηλιὰ μαλώνει μέσα 'ς ἕνα περιβόλι.—Δάφνη, 'πῆρες μου κλωνάρι!—'Οχι, μὰ τὸν 'Αἰ-Γιάννη' κιὰ' σοῦ 'πῆρα γὼ κλωνάρι, νὰ φυγῇ τάπομονάρι, νὰ φυγ' ἡ κορ'φὴ κ' ἡ ρίζα καὶ τάπομονάρια φύλλα.

4

Λαγονευτὰ λαγονευτὰ καὶ περδικολογῶντας εῦρηκαν τὰ σκουντάκια μου μὲ λιγερὴ 'ς τὸ ρυάκι.—Παρακαλῶ σε, κυνηγέ, δέσε τα τὰ σκουντιά σου, δέσε τα τὰ σκουντάκια σου καὶ τὰ λαγωνικά σου.—Μὰ 'μέ-να τὰ σκουντάκια μου, μὰ 'μέ-να τὰ σκουντιά μου θερὰ κι' ἀγρίμνια πιάνουν, 'μὰ 'ζὰν ἐσέ-να λιγερὴ κυνηγί δὲν τὴν κάνουν.—Μὰ 'πάρε τὸ μαντήλι μου νὰ μοῦ τὸ σαπουνίσῃς.—Νὰ 'πάρω τὸ μαντήλι σου νὰ σοῦ τὸ σαπουνίσω, 'μὰ 'ποῦ 'ν' ἀργὰ καὶ 'πάρωρα, φοβοῦμαι μὴν ἀργήσω. Μ' ὥστε νὰ ζῆς ἐσὺ κ' ἐγὼ, δὲν θέλ' ἄλλο κιανένα.

5

- Μνιά μπερδικά 'καυκήστηκε 'ς ἀνατολή καὶ δύση,
 πῶς δὲν εὐρέθη κυνηγὸς νὰ τὴν-ε κυνηγήσῃ.
 Κι ὁ κυνηγὸς ὡς τ' ἄκουσε, πολλὰ τοῦ 'βαροφάνη
 κ' ἐσάσαινε τὰ βρόχια ντου καὶ 'ς ὀρδινιά τὰ βάνει.
 Καὶ 'πάει τα καὶ στήνει τα 'ς μαρμαρένια βρύση
 κ' ἡ πέρδικα κατέβαινε νὰ πιῇ καὶ νὰ γεμίση.
 Τσαλοπατεῖ τὰ δυὸ βροχιά καὶ πιάνει ' ἡ καϊμένη
 ἔδα φωνὴ τὴν ἥσυρεν ἡ πενταπλουμισμένη!
- Παρακαλῶ σε κυνηγέ, θάνατο μὴ μου δώσης,
 ὅγιν' νὰ μὲ 'μερώσης.
 Κι ἀπάνω 'πού τὴ 'μέρωνε, ὁ Χάρος τοῦ τὴν 'πῆρε,
 καὶ 'πάει τη καὶ θάφτει 'ς μνιά μηλιά 'ποκάτω.
 — Κάνε μηλιά τὰ μῆλά σου, δίδε τα τῶν περάτω.
 νὰ συχωροῦν τζῆ λιγερός, 'πού κεῖται ἀποκάτω.

6

- Μνιά καλογρά νελεύκαινε μὲ τρεῖς τῇ θυγατέρες,
 κ' ἦτον καὶ κάψες δυνατὲς ἐκείνεςιὰ τῶν 'μέρες.
- 'Πάρετε, θυγατέρες μου, κι ἀμέτε 'ς τὸ περ'βόλι,
 ἀπού 'νια τὰ τειχιά 'ψηλὰ κι ἄνθρωπος δὲν συμῶνει.
 'Ο Χάροντας ἐπέρασε ἀγριοθυμωμένος
 ἀπὸ τῶν πεινῶν τῶν πολλὰς ἦτον κουζουλαμένος.
 Καὶ πάλι 'ζαναπέρασε 'σάν ἄγριο γεράκι,
 ἀπού ζυγώνει τὸ πουλὶ καὶ δὲν 'μπορ'ὰ τὸ φτάξῃ.
- Ποιὸς εἶσαι ἐ-τοῦ 'λόγου σου κι ὅποιος σὲ 'δὴ φοβᾶται
 τὸ αἷμα του προσώπου ντου μαζώνει διασκορπάτε;
 — 'Εγὼ 'μ' ὁ πικροχάροντας κιανένα δὲ φοβοῦμαι,
 κι ἀπού τῶν 'παίρνω τῶν ψυχὰς κιανένα δὲ λυποῦμαι.
 — 'Εὰν εἶς ὁ πικροχάροντας πολὺ ριτζᾶ σου κάνω,
 κι ἄφες τῇ μάννας μας τὴ μνιά γιὰ νὰ τὴν ἔχῃ θάρρος.
 — 'Εὰν μού 'καμες πολὺ ριτζᾶ αὐριο μόνο ζῆτε,
 καὶ αὐριο μεθαῦριο 'ς τὸν 'Αδὴ νὰ βρεθῆτε.
 'Παίρνουν τζῦ ἔ τὰ κλάϊματα 'ς τῇ μάννας τες καὶ 'πᾶν-ε,
 μήδε νερό μήδε ψωμί δὲν ἡμποροῦν νὰ φάννε.
- Εἰντά 'χετε, κοπέλλες μου, κ' εἶστε βαροκλαῖμένες,
 ἡ μνιά 'ς τὸ 'ἄλλης τὰ γόνατα εἶστ' ἀποκουμπισμένες;
 — 'Ο Χάροντας ἐπέρασε, μάννα, 'σαίτεψέ μας
 καὶ 'ς τοῦ γιαιοτροῦ μας 'πήγαινε, γλήγορα γιάτρεψέ μας.
 — Γιατρέ, καὶ γιάτρεψέ μου τα κ' ἐμέ-να τὰ παιδιὰ μου
 κι ἂ θέ'ς παραδες γύρεψε, κι ἂ θέλῃς τὴν ὑγείᾱ μου.
 — Εἰς τοῦ θανάτου τῶν πληγὰς βοτάνια δὲ 'φελοῦν-ε,
 μήδ' οἱ γιαιοτροὶ γιάτρεῦγουν-ε, μήδ' οἱ ἰάγοι βοηθοῦν-ε.
 'Η μνιά 'ποθαίνει τὸ κεντί, ἡ χέρα τζῆ μακραίνει,
 κ' ἡ μάννα τζῆ ἐθάρειν-ε νὰ σηκωθῇ γυρεύγει.
- 'Αχι, τὰ μπαμπακάκια μου τὰ παλιολευκαμένα
 'πού τᾶφην κ' ἐμίσεψα 'ς τὸν τράφον ἀπλωμένα;
 — 'Αχι, τὰ σεντονάκια μου, 'πού τᾶφιν' νὰ μῆνα
 κ' ἐδὰ δὰ τὸς τὰ κάνουν-ε τῶ γκαντηλιῶν τος φ'τίλιν'!
- Φέρε μου, μάννα, φέρε μου τὰ κόκκινα τερλίκια
 'πού τὰ 'βανα 'ς τὴ μαύρη γῆ κ' ἐτρίζαν τὰ χαλίκια.

7

- Θωρεῖς το 'κείνο τὸ βουνό, τὸ πλὸ 'ψηλὸ 'πού τᾶλλο;
 ἐκεῖ 'ποπέρα κάνουν-ε μνιᾶς ἀρφανούλας γάμο.
 Χίλοι κρατοῦν τὴν κούδα τζῆ, τρακόσοι τὰ μαλιά τζῆ,
 κι' ἀπὸ μακρὰ τῇ 'ζήλεψε ἡ σκύλλα ἡ πεθερά τζῆ,
 καὶ στρουφανεμπουκῶνεται καὶ 'πάει 'ς τὸ μαγέρι.
- Μαγέροι μαγερεύετε λαγούδια καὶ περδίκια,
 φήσετε καὶ τῇ νύφῃ μου τρικέφαλα ὀφιδία,
 ἐλίγο 'λίγο τὸ νερό καὶ χαχαλιὲς τάλᾱτσι
 καὶ πρατικὸ τὸ κίμινο κιᾶξ'αὶ τὸ φαρμάκι.
 Πρώτη μπουκιὰ τῇ 'δῶκαν-ε κ' ἐρράϊς ' ἡ καρδιά τζῆ,
 καὶ ζαναδευτερώνει τη, 'λύσαν τὰ 'σωθικά τζῆ.
- Γιὰ τὸ Θεό, μαννούλα μου, νερό γιὰ τὴ ψυχὴ σου!
 — Μὰ 'πέτο τάντρουλάκι σου μπελίκι νὰ σοῦ δώση.
 — Γιὰ τὸ Θε' ἀντρουλάκι μου, νερό γιὰ τὴ ψυχὴ σου!
 Πέμπει τρακόσους 'ς τὸ νερό καὶ δέκα 'ς τὸ πηγάδι
 κι ὥστ'ε νὰ 'πᾶν' καὶ νᾶρθουν-ε τῇ 'θάναν τὸ λιθάνι.
- 'Πάρε, μάννα, τὸν καϊμὸ καὶ σὺ Κυρὲ τὸν πούλο.
 'Βγάνει τὸ μαχαιράκι ντου ἀπ' ἀργυρὸ φουκάρι
 'ς τοὺς οὐρανούς; τὸ 'πέταξε καὶ 'ς τὴν καρδιά του 'βάρει.
 'Εκεῖ 'πού 'θάψαν-ε τὴ νεῖᾱ ἐφύτρωσε καλάμι,
 κ' ἐκεῖ 'πού 'θάψαν-ε τὸ νεῖο 'φύτρωσε κυπαρίσσι.
 Κάθε Λαμπρή, καθ' ἐορτὴ καὶ κάθε Μπαϊράμι
 ἥσκυφτεν ὁ κυπαρίσσιος κ' ἐφίλειε τὸ καλάμι.

8

- Κοῦκλι, κοῦκλι, πετεινέ,
 κάτ' ἀνήμενε κ' ἐμέ
 νὰ λουστῶ νὰ χτενιστῶ
 νὰ 'πάω κάτω 'ς τὸ γιᾶλο
 νὰ βαφτίσω 'να μ'παιδὶ
 νὰ τὸ 'βγάλω Στεφανῆ.
- Τίνος εἶναι τὸ παιδί;
 — Τοῦ παπᾶ τοῦ Στεφανῆ,
 ἀπού κάθεται 'ς τάντι,
 νὰ μοῦ 'φάνῃ τὸ πιπί,
 νὰ τὸ βάλω τὴ Λαμπρὴ
 ν' ἀνεβῶν' 'ς τὸν Καρὲ;
 νὰ θωρῶ τῶν Μεσαρῶν,
 νὰ θωρῶ καὶ τὸν Κοκόλη
 'πού τον-ε ζυγώνουν ὅλοι
 μὲ σπαθιά καὶ μὲ κοντάρια
 καὶ μὲ χίλια παλληκάρια.

9

- Φεγγαράκι μου λαμπρό,
 φέγγε μου νὰ περπατῶ,
 νὰ 'πηγαίνω 'ς τὸ σκολεῖό,
 νὰ μαθαίνω γράμματα
 τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα.
 Νὰ μαθαίνω μαργιολιές,
 νὰ φιλῶ τῶν κοπελλιῶν.
 'Ρήνη, 'Ρήνη, Σκορδορήνη,

- σκόλασέ το τὸ δοξάρι.
 ν' ἀνεβῆς 'ς τὸν 'Αἰ-Γιάννη,
 νὰ φωνιάζῃς τρεῖς φωνές,
 τρεῖς φωνές ἀγγελικῆς.
- Τοῦ κουμπάρου τὸ παιδί
 ἤπεσε καὶ δὲν 'μπορεῖ.
 Κι ὥστ'ε νὰ 'ρθ' ἡ μάννα ντου,
 ἡ σκύλλα ἡ ἰάδεροφ ντου,
 ἐπρόφτασε ὁ 'Αγγελος
 κ' ἐπῆρε τὴν ψυχὴ ντου.

10

- Κάτω 'ς τὸ γιᾶλο 'ς τὸν ἄμμο
 'κάναν τὰ κορίτσια γάμο,
 καὶ μὲ βάνουν-ε 'ς τὴ μέση
 νὰ διαλέξω ποιὰ μ' ἀρέσει.
 Μνιά χοντρούλα, μνιά γεμάτη,
 μνιά νεραντζομαγουλάτη.
 Μνιά νεράϊδα 'ς τὸ σοκάκι
 ἄσπρη ἄσπρη 'ζάν μπαμπάκι.
 Τσακᾱκι μου, τσακᾱκι μου,
 πονεῖ τὸ κεφαλάκι μου!

11

- Κάτω 'ς τὸ γιᾶλο 'ς τὸν ἄμμο
 κάνουν γι' ἀχελῶνες γάμο
 καὶ 'παντρεύγουν τὸν Νικόλη
 καὶ τοῦ δίδουν τὰ χελῶνι.

12

Ὁ φύλλος ἐγκρεμίστηκε ἀπὸ τὸ παραθύρι
 κ' ἡ μάννα ντοῦ τοῦ 'φώνιαζε. — Ποῦ 'πάς, καρaboκύρη;
 — Νὰ 'πάω θέλω 'ς τὰ Χανιά, νὰ κάμω μνιά μανάρα
 νὰ πελεκῶ τὰ μάρμαρα νὰ κάνω κουτσουνάρα
 νὰ κατεβαίνῃ τὸ νερὸ νὰ πίν' ἡ ματζουράνα.
 Τσῆ ματζουράνας τὰ κλαδί, τοῦ κρίνου τὸ σταφύλι,
 τσῆ 'Κατερίνας τὸ φιλι μ' ἐμάρανε 'ς τὰ χεῖλη.

13

Ἡ μάννα μου μ' ἀνέβασε 'ς ἓνα 'μψηλὸ πατάρι,
 νὰ βλέπω τὸ βασιλικὸ καὶ τὸ μαργαριτάρι,
 κι ὁ ἄρχοντας ἐπέρασε κ' ἡχοψ' ἓνα κλωνάρι,
 κ' ἡ μάννα μου μ' ἐζύγωνε μ' ἓνα χρυσὸ βεργάλι.
 Καὶ περνῶν κάτω 'ς τὰ τσαρσιὰ καὶ 'θρίσκω μνιά γκοπέλλα
 καὶ τὴν-ἐ ρίχνω 'ς τὸ γιγλὸ καὶ 'θγαίνει κυπαρίσσι.
 Κυπαρισσάκι μου λινό,
 'ποῦ 'χεις 'ς τὴ μέση 'να σταυρὸ
 καὶ 'ς τὴ κορ'φὴ μνιά βρύση!

14

Μνιά βολὰ 'μουν-ε κοπέλι
 κ' ἤθλεπα ἓνα νάμπέλι,
 κ' ἔρχονται τρεῖς ἀδερφίδες
 νὰ μὲ 'πάρουν τοῦ σταφίδες.
 Κ' ἔρχεται ἡ πιὰ μεγάλη
 νὰ μὲ βάλῃ 'ς τὸ χαράρι,
 κ' ἔρχεται κ' ἡ μεσακὴ
 νὰ μὲ βάλῃ 'ς τὸ σακί,
 κ' ἔρχεται κ' ἡ στρουμποκώλα
 κι ὅλο 'ς τὴν κοιλιά μου 'κόλλα.

15

Αὔριό 'ναι Κυριακή,
 βάνω τ'ἄσπρω μου βρακί,
 'πάω 'ς τὴν Ἀμερική,
 νὰ μαζώξω ποντικοί!
 Μποντικούς δὲν ἤρρηκα,
 χοχλαδάκια ἤρρηκα.
 'Πάω τα 'ς τσῆ μάννας μου,
 δέρνει με σκοτώνει με,
 κάνει 'μπαλώματα,
 ρίχνει με 'ς τὰ δώματα.
 'Πάω 'ς τ' ἀφεντάκη μου,
 — Καλῶς το τὸ παιδάκι μου!

18

Ταχιά ταχιά μὲ τὴ δροσὰ 'π' ἀνοίγει τὸ λουλούδι
 ἀφουκραστῆτε νὰ σᾶς 'πῶ τοῦ Κάττη τὸ τραγούδι.
 'Σ τὸν ἥλιον ἐκαθούνταν-ε τὰτζάκι ντοῦ κορδίζει,
 τὸ 'μάτι 'χε σφαλιστὸ καὶ τ'ἄλλο καμνυορίζει.
 Μνιά μποντικίνα 'πρόβαλε 'ποῦ τὴ σκαλοθυρίδα.
 — Ἐφόφησεν ὁ κυνηγός, ἀποῦ μᾶς ἐκυνήγα!

16

Εἶπα σοῦ το πέρδικά μου,
 'ς τὸ 'γιγλὸ μὴν κατεβῆς,
 κι ὁ γιγλὸς κάνει φουρτούνα,
 μὴ σὲ 'πάρῃ νὰ πνιγῆς.
 — Κι ἂν μὲ 'πάρῃ, ποῦ δὲ 'πάῃ;
 κάτω 'ς τὰ βαθεῖα νερά,
 Κάνω τὸ κορμί μου βάρκα
 καὶ τὰ χέρια μου σκουπιὰ,
 τὸ μανδήλι μου πανάκι
 κι ἀνεβαίνω 'ς τὴ στεριὰ.

17

Ὅλο τὸ κόσμo 'γύρισα
 καὶ ὅλη τὴ Φραγκιά,
 τὰ 'μάτια σου δὲν εἶδα
 καὶ τέτοια κοπελλιὰ.
 Νὰ 'χῃ μπογιὰ 'ς τὰ χεῖλη
 'ς τὸ μάγουλο ἐλὶὰ
 κι ἀναμεσῶς 'ς τὸν πέτη
 νὰ 'χῃ πορτοκαλιά,
 νὰ τὰ μυρίζονται,
 νὰ σκανταλίζονται.

— Ἀκόμη 'δὲν ἐφόφησα, 'μὰ δὲ δὲ 'πὲ' φορήσω
 'νεμαζωχτῆτε, μποντικοί, εὐκὴ νὰ σᾶς ἀφήσω.
 Περ'μαζώνουντ' οἱ μποντικοὶ ὅλοι μικροὶ μεγάλοι
 καὶ 'πά' νὰ τὸν-ε ρίξουν-ε 'ς ἓνα βαθὺ πηγάδι.
 Κι' ὄντε τὸν ἐνεβάσαν-ε 'ς τὴ Γάζανη καμάρα,
 σέρνει ὁ Κάττης μνιά φωνὴ καὶ πιάνει τσου τρομάρα.
 Κι' ὄντε τὸν ἐνεβάσαν-ε 'ς τοῦ γέρου τὴ μπαπούρα,
 σέρνει ὁ Κάττης μνιά φωνὴ καὶ βάνει τσου 'ς τὸ φούρνο.

Στέσετε, μποντικοί, χορὸ
 κ' ἐγὼ 'ς τὸ μπόρο νὰ θωρῶ,
 κι ὅποιο μποντικάλι σφάλλει
 δὲ τάρπῳ 'ποῦ τὸ κεφάλι.
 Καὶ τοῦ μεγάλους ποντικούς
 δὲ τσ' ἀρπῶ 'ποῦ τοῦ νεφρούς
 καὶ τοῦ γραῖς τοῦ ποντικάλους
 δὲ τσ' ἀρπῶ 'ποῦ τσὴ νεφράλους.
 Ἐβγα, ἔβγα, μποντικίνα
 γιὰ δὲ σπάσω τὴ λαύνα.

— Ἀφῆσέ με, Κάττη, νὰ ζήσω
 καὶ τὸ 'ρύζι δὲ σοῦ 'ψήσω.
 — Δὲν τὸ θέλω 'γὼ τὸ 'ρύζι
 καὶ 'ς τὰ 'δόντια μου καθίζει.
 — Ἀφῆσέ μου, Κάττη, νὰ ζήσω,
 καὶ τὰ χέλι δὲ σοῦ 'ψήσω.
 — Δὲν τὸ θέλω 'γὼ τὰ χέλι
 γιὰτὶ μοῦ γλιστρᾷ καὶ φεύγει.
 — Ἀφῆσέ με, Κάττη, νὰ ζήσω,
 τὸ παιδί μου δὲ σοῦ δώσω.
 — Ἄτὰ τὸ θέλω 'γὼ τὸ παιδί σου,
 ἀπ' ὅ τι τοῦ λέω δὲν τὸ κάνει;

19

Κόρη βερικοκκοκόκινη καὶ μερτζανόχειλή μου,
 κρᾶξε τὰ περιστέργια σου μὴν 'μπαίνουν 'ς τὴν αὐλή μου,
 κι' ἂν ρίξω ρόβι τρῶ'σιν το, νερὸ καὶ πίνουσιν το.
 Κ' ἐγὼ τὸ χῶμα θέλω το νὰ χτίσω μοναστήρι,
 νὰ βάλω διάκo καὶ παπᾶ
 νὰ 'ξαγορεύῃ τοῦ μικρὲς τοῦ γαῖτανοφρυδάτες.

20. Ἡ καμάρα.

Καμάρα 'θεμελιώσαν' ἀπὸ τὸ ταχὺ ὥς τὸ βράδυ,
 'ποῦ τὸ ταχὺ ὥς τὸ βράδυ κι ὥς ἄλλο μεσημέρι.
 καὶ κάθ' ἀργὰ τὴ 'χτίζαν-ε κάθε ταχὺ ἐχάλα
 κ' ἓνα μπουλάκι κελαῖδεῖ 'ς τὴ μπρῦμνη τσῆ καμάρας:
 — Ἐπὰ' καμάρα μὴ σταθῇ, καμάρα μὴ στεριώσῃ
 παρὰ νὰ βάλουν ἄνθρωπο νὰ τὴν-ἐ θεμελιώσῃ,
 κι ὅχι τυφλό, κι ὅχι κουτσὸ κι ὅχι ζουγλ' ἀπὸ χέρι,
 μόνο τοῦ Πρωτομάστορα τὴν ὁμορφὴ γυναῖκα.
 Καὶ 'παίρνουν τὸν τὰ κλείματα 'ς τὸ 'σπίτι ντοῦ καὶ 'πάει.
 — Μὰ εἰντὰ 'χεις, πρωτομάστορα, κ' εἶται βαρὰ κλειμένους;
 — Τὸ δαχτυλίδι μού'πεσε 'ς τὸν πόδα τσῆ καμάρας,
 καὶ ποῖός θὰ 'μπῇ καὶ ποῖός θὰ 'βγῇ καὶ ποῖός θὰ μοῦ τὸ 'βγάλῃ.

- Έγώ θά 'μπῶ κ' ἐγώ θά 'βῶ κ' ἐγώ θά σοῦ τὸ 'βγάλω.
Κ' ἐμπῆκε κ' ἐστολίζουντον 'πού τὸ ταχ' ὥς τὸ βράδυ,
τὴν ἄμμο τὴν ἀμέτρητη βάνει μαργαριτάρι,
τὴ λυόχεντρα τὴ πλουμιστὴ κορδέλα 'ς τὰ μαλλιά τζη,
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερό βάνει καμαροφρύδι
καὶ 'παίρνουν τὴν οἱ βάγες τση καὶ 'ς τὴν καμάρα 'πάει.
Καὶ στρυφανεμπουκώνεται καὶ 'ς τὴν καμάρα 'μπαίνει.
κὶ ὁ ἰεὺς μὲ πέτρες μὲ φωτιά νά την-ε θανατώσῃ
κὶ ὁ σκύλλος πρωτομάστορας μὲ τὸ βαρὺ πελέκι.
— Ἀφῆτέ με νά σας-ε 'πῶ ἓνα μικρὸ τραγοῦδι:
Τρεῖς ἀδερφίδες ἤμασταν' κ' οἱ τρεῖς κακὰ γραμμένες,
ἡ μνιά ἐπῆγ' ἀπὸ φωτιά κ' ἡ ἰάλλ' ἀπὸ ποτάμι
κ' ἐγώ, τὸ κακορροϊζικο, θεμέλιο τσῆ καμάρας.
'Πάρε τριγόνι τσ' ὁμορφιές, πέρδικα τὰ πλουμνιά μου,
κ' ἐσὺ τὸ σφακολούλουδο 'πάρε τὴν ὁμορφιά μου
νά μὴ ζηλέψῃ θηλυκὸ νά'χῃ τὰ βάσανά μου.

Δ' ΛΟΓΟΠΑΙΓΝΙΑ

<p>1
'Η συκιά μας ἡ διπλή,
ἡ διπλογύρι-γυριστή,
κάνει τὰ σῦκα τὰ διπλά
τὰ διπλογύρι-γυριστά.
'Πά' ὁ σκύλλος ὁ διπλός,
ὁ διπλογύρι-γυριστός,
νά φάῃ τὰ σῦκα τὰ διπλά,
τὰ διπλογύρι-γυριστά.</p> <p>2
'Εβγήκα 'ς τὴν πῆλιν τὴ δίλιν
'ς τὴν πιρνολινοκουκκουδῆ,
νά μαζώξω πῆλιν δίλιν
πιρνολινοκουκκουδα.
'Ἠρθ' ὁ λούπηρ ὁ πῆλινος ὁ δίλινος</p> | <p>ὁ πιρνολινοκουκκουδός,
νά μοῦ φάῃ τὴν ὄρνιθα
τὴ μῆλιν τὴ δίλιν
τὴ μπιρνολινοκουκκουδῆ,
ἀπὸς κάνει αὐγὰ πῆλιν, δίλιν,
πιρνολινοκουκκουδα.
'Αποῦ τὴ φάῃ πιρνολιῆ, δικωλιῆ,
πιρνολινοκουκκουδιῆ.</p> <p>3
Κοτσυφὸς δίκωλος, τρίκωλος,
δικωλοκοκκινόκωλος,
κάνει αὐγὰ δίκωλα, τρίκωλα,
δικωλοκοκκινόκωλα,
'Αποῦ τὰ φάῃ δικωλιῆ, τρικωλιῆ,
δικωλοκοκκινόκωλιῆ.</p> |
|---|--|

Ε' ΔΙΣΤΙΧΑ

- 1
Νά γράφω θέλω γράμματα 'ς τσῆ λύρας τὸ καπάκι
νά μὲ θεωροῦν οἱ κοπελλιές νά πίνουν τὸ φαμάκι.
Νά γράφω θέλω γράμματα 'ς τσῆ λύρας τὸ δοξάρι,
νά μὲ θεωροῦν οἱ κοπελλιές πῶς εἶμαι παλληκάρι.
- 2
'Ἡ μνιά μου χέρα 'ς τὴ φωτιά κ' ἡ ἰάλλη 'ς τὸ μαχαίρι.
ἵῃ νά σφαγῶ, ἵῃ νά καῶ, ἵῃ νά σὲ κάμω 'ταίρι.
- 3
Μικρὴ μικρὴ τὴν ἤπηρα, ὥστε νά μεγαλώσῃ,
νά 'βγάλῃ κλώνους καὶ κλαδιά, τὸν κόσμο νά γεμώσῃ.

- 4
Γιὰ τὸ Θεὸ χαμομηλιά, χαμήλωσε τοῦ κλώνους
κὶ ἀπάνω θέλω νά διαβῶ καὶ 'δὲ βαστῶ τοῦ πόνους.
- 5
Τάσσω σου, Παναγιά μου, ὁκάδες τὸ λιθάνι,
νά μας-ε βάλῃς καὶ τὰ δυὸ 'ς ἓνα γκαλάμου κάννι.
- 6
Καλλιὰ 'χω νά μὲ θάψουν-ε 'ς τὴ Φόδελε 'ς τὸν ἄμμο
παρὰ νά μὲ καλέσουν-ε 'ς τσάγάπης μου τὸ γάμο.
- 7
Θωρεῖτε πῶς τὴ φέραμε τὴ νύφη 'ς τὸ χωριὸ σας;
νά μὴν τὴν-ε μαλώνετε, τὸ κρεῖμα 'ναὶ 'δικό σας
- 8
Βρύση μὲ δεκοχτῶ κλειδιά καὶ μὲ τοῦ φυσικιέδες
ὅλοι μας-ε ζηλεύουν-ε πῶς κἀνομ' ἐγλεντζέδες.
- 9
Πουλὰκια μ' 'Αλεξανδρινά, 'ς τὴ Ντιὰ κατεβῆτε
νά σας-ε 'πῶ τὸ μπόνου μου καὶ νά μὲ λυπηθῆτε.
- 10
'Μὰ σύ 'σουν-ε 'ποῦ μ' ἔκαμες ἀγάπη νά γνωρίσω
καὶ ζωντανὸς τὴν κόλαση νά τὴν κληρονομήσω.
- 11
Φοβερισμένο μ' ἔχουν-ε ὅπου κὶ ἂν σοῦ 'παντήξω.
νά μὴ γυρίσω νά σὲ 'δῶ μούτε νά σοῦ 'μιλήσω.
- 12
'Φίδια μοῦ 'μαγερέψαν-ε μὲ τσῆ συκιᾶς τὸ γάλα,
γιὰ νά τὰ φάγω νάρνηθῶ τὰ 'μάτια σου τὰ μαῦρα.
- 13
Διάλε τὴ μπίστη τση δειλὸς κὶ ἀπὸς τὴ δένει κόμπο
ἄ 'δὲ τζῆ παίξω μνιά γροθιά νά λύσῃ τὸ ντελόγφ.
- 14
Ποιὸς ἦτον-ε 'ποῦ τό'ρριξε 'ς τὴ βρύση τὸ κυδῶνι
κ' ἐκάμαν τὴν ἀγάπη μου καὶ μπλιὸ 'δὲ μοῦ συμῶνει;
- 15
Μικρὸς μικρὸς ὁ ποταμός, μικρὴ μικρὴ 'ν' κ' ἡ βρύση,
μικρὴ μικρὴ 'ν' κ' ἡ κοπελλιὰ, 'ποῦ 'πάει νά γεμίσῃ.
- 16
'Αχι, πῶς ἐλαργάραμε σαράντα ἓνα μίλι
κ' ἔχω καϊμένα 'σωθικά καὶ μαραμένα χεῖλη!
- 17
'Ο ποταμὸς σέρνει κλαδιά κ' ἡ θάλασσα καράβια
κ' ἡ κόρη μὲ τανάμπλεμα σέρνει τὰ παλληκάρια.
- 18
'Ελένη μου 'ς τὸ μποταμό, 'Ελένη μου 'ς τὴ βρύση,
νά σὲ φιλήσω θέλω 'γώ, ὅπου κὶ ἂν μοῦ 'παντήξῃς.

19

Μαργιώρα μου 'ς τὸν ποταμό, Μαργιώρα μου 'ς τὴ βρύση
'πάρε τὸ μαντηλάκι μου νὰ μοῦ τὸ σαπουνίσῃς.
Μὴ μοῦ τ' ἀπλώσῃς 'ς τὰ κλαδιά μὴδὲ 'ς τὰ χορταράκια
μόνο 'ς τὸν ἄσπρο σου λαιμὸ καὶ 'ς τὰσπρα σου βυζάκια.

20

Φοδελιῶνες διαόλισσες, 'Αχλαδιανές μεθύστρες,
ἔ καϊμένες Ρωγδιανές ἀπού'ναι 'ς ἂν τσὺ βίτσεις!

21

Τ'ἀλέτρι σέρνει τὸ ζυγὸ καὶ ὁ ζυγὸς τ'ἀλέτρι,
κ' ἐμάθαν' κ' οἱ 'Αχλαδιανές ἓνα γκαϊνούργι' ἀντέτι.

22

Τσῆ παπαδιᾶς ὁ πετεινός,
τὴ νύχτα κρᾶζ' ὁ σκοτεινός,
καὶ τ'ἀποξημερώματα
χιλιμιντρᾶ 'ς τὰ δώματα.

23

'Αγαπητική 'χω 'ς τὸ χωριό, ἀγαπητική 'ς τὴ Χώρα,
'μὰ 'κείνη 'πού'ναι 'ς τὸ χωριὸ εἶναι ὡς ἂν τὴν βιόλα.

24

Βιόλα μου κανελίδικη, 'ς ἂν τοῦ λαγοῦ τὸ αἷμα,
ὅλο τὸ γκόσμον ἀγαπᾶς, ἀγάπα με κ' ἐμένα.

25

Τὰ σίδερα σκουργιαίνουν-ε, τὰ ξύλα λαλακκοῦν-ε
καὶ τὰ παντέρ'μα 'σωθικά ὡς πότε δὰ βαστοῦν ε.

26

Λύρα, λύρα, κακομοίρα,
μνιὰ νέλιὰ καὶ μνιὰ γχρομμύδα.

27

'Σ τοῦ 'ψηλορίτη τὴν κορ'φή κυλίσουνται δυὸ γαιδάροι
'μὰ 'χας' ὁ ἴεις τὸ φόρτωμα καὶ ὁ ἄλλος τὸ 'σωμάρι.

28

'Δέν μὲ πονεῖ, ἀγάπη μου, 'ποῦ 'μαι κοπελλιγάρaki,
'ποῦ 'δρώνει τὸ μουστάκι μου 'ς ἂν τὸ γαρεφαλάκι;

ΣΤ' ΑΙΝΙΓΜΑΤΑ

1

Σοῦτα σοῦτα σοῦ τὴ σῶ
σοῦτα σοῦ τὴν-ἐ πετῶ;
Κε ἄλλη βάνω κε ἄλλη 'βγάνω
καὶ χαρὰ μεγάλη κάνω.

(μυζηθροόπητες)

2

*Ενα θεριὸ τρικέφαλο καὶ δεκαποδαρᾶτο,
ἐδε μεγαλοθάμασμα πενηνταδυονυχᾶτο.

(ζευγᾶς)

3

Οὐρανὸς τὸ χάλκωμα
κ' ἡ γῆ τὸ δῶμα,
'ς ἂν τὸ 'φίδι τὸ κεφάλι
'ς ἂν τοῦ κατσουλίου τὰ πόδια.

(χελώνη)

4

Τέσσερα καραμαντήλια
δυὸ μικρὰ καὶ δυὸ μεγάλα.

(ἐλαιοτριβεῖον)

5

Πράσινος γεννᾶται μαῦρος καταντίζει
καὶ ταχιά 'ς τὰ γερατιά ντου
κουνοῦν τὰ δόντια ντου.

(ξυλοκέρατο)

6

'Στὸ λαγκὸ λαγκ' ἀνεβαίνω
λαγκοπέρδικες μαζώνω.
Λάγκο-τρώγω τὰ φτερά ντος
λάγκο-ρίχνω τὴ γκαρδιά ντος.

(σταφύλι)

7

*Ενα 'σπίτι στρογγυλὸ
κ' ἔχει νύφη καὶ γαμπρὸ
πεθερὰ καὶ πεθερό.

(καρύδι)

8

Τόσο τὴν τρίβω τρίβεται
καὶ τόσον καὶ λιαναίνει
καὶ λιγομάρα τσ' ἔρχεται
'ς τὴν τρύπα νάποῦ 'μπαινει.

(κουλούρα)

9

Ψοφισμένη καρκατσούρα
ζωντανὰ πουλιὰ πυρώνει.

(βελιτσάδα=ἐφάπλωμα)

10

Πηγαϊδάκι ἀσβεστωτὸ
κόκκινο καὶ γαλανό.
ἔχει πόρτες καὶ καμάρια
καὶ σαράντα κανισκάρια

(ὠρολόγιον)

11

*Ποπαδὰ καὶ 'ς τὰ Χανιά
θωρῶ τὴν θειά μου καὶ γελᾶ
καὶ χτυπᾶ τὰ τσάρναρά τση
καὶ μαζώνει τὰ παιδιὰ τση.

(κώδων)

12

Καλαθάκι κουμενᾶτο
καὶ σεντέμ-μεντέ γεμᾶτο.
"Ἦσπασε τὸ καλαθάκι
κ' ἐχύθηκ' ὁ σεντέμ-μεντέμ γεμᾶτος.

(κεφάλι—μυαλά)

13

Χιλιόκομπο, χιλιόδετο
χίλια νὰ 'πῆς 'δὲν 'θρίσκεις.

(ἄλυσος)

14

'Πάνω 'πά' ὁ μπουγκιουγκιούς
κάτω 'πά' ὁ μπουγκιουγκιούς
μεγάλες κατεβάζ' ὁ μπουγκιουγκιούς.

(ἄτρακτος)

15

'Οντὲ 'μπαινει τὴ φοβοῦμαι
κε ὄντὲ 'βγαίνει τὴ λυποῦμαι.

(τεσσαρακοστή)

16

*Α τζινᾶς κί' ἂν-ἐ μπηδᾶς
ὡς τὴ ρίζα δὰ τὴ φά'ς.

(ἀγκινάρα)

17

Πρόσωπο τοῦ ἡλίου
καὶ τσῆ Φαίδρας ὁδηγεῖ,
κί' ἀποῦ θέλει νὰ σὲ μάθῃ
ἓνα γιόμα θὰ 'ξοδιάσῃ.

(κάτοπτρον)

18

Πετεινὸς ἀτζᾶτος
καὶ μακρὺς καὶ ποδαρᾶτος
σύρνει κρίνει
ὅλη τὴ δικαιοσύνη.

(στατήρ)

Ζ' ΛΕΞΙΛΟΓΙΟΝ

Διασαφίζον τὴν ἔννοιαν πολλῶν λέξεων καὶ τινὰς ἰδέας ὑπαρχούσας ἐν τῷ κειμένῳ.

Α

*Αἰ-Σάββας· τοποθεσία κειμένη πρὸς νότον
τοῦ χωρίου Ρωγδιᾶ, ὅχι μακρὰν τοῦ Ἀρ-
μυροῦ. Ἐνταῦθα ὑπῆρχε πρὶν ἡ μονὴ Σαβ-
βατικῶν, πρὸς ἐνθύμησιν τῆς ὁποίας ἤδη
μέρος τι πρὸς τὸ ΒΔ. τοῦ χωρίου καλεῖται
Σαββατιὰ· ἂν καὶ δὲν ὠκοδομήθη πλέον

ἐπὶ τῆς νέας ταύτης μετοικήσεως ὁ ναὸς
τοῦ ἀγίου Σάββα.

*Αἰ-Σάββων· ἐκκλησίδιον ἡρειπωμένον πρὸς
βορρᾶν τῆς Ρωγδιᾶς πλησίον τῆς θαλάσ-
σης. Κείμενον παρὰ τὴν εἰσόδον τοῦ κόλ-
που Ρωγδιᾶς πρὸς τὸ ἀκρωτήριο Διον,
ὠνομάσθη πιθανὸν οὕτως, ὡς παρέχον εἰς
τοὺς ναυτιλλομένους τὴν εἶδησιν τῆς σω-

τηρίας αὐτῶν διὰ τῆς προσεγγίσεως εἰς τὸν κόλπον.

Ἀμμουδάρα· τοποθεσία πρὸς Δυσμᾶς τοῦ Ἡρακλείου, ἐνθα διέρχεται ἡ ἐκ Ρωγδιᾶς εἰς Ἡράκλειον ἄγουςα.

Ἀμπᾶς· εἶδος χειμερινοῦ μαλλίνου ἐπενδύτου τῶν ἀνδρῶν, σκεπάζοντος μόνον τὸν θώρακα.

Ἀλάργο· μακράν.

Ἀρεματοῶν· ἀντίσταμαι, ἀπειλῶ, προβάλλων τὰ ὅπλα μου ὡς ὁ κύων τοὺς ὀδόντας του.

Ἀνέμπλεμα· βλέμμα, ἀνάβλεμμα ὅξυ καὶ ἐκφραστικὸν κύττασμα, ὡς τὸ τῶν ἐρώντων.

Ἀνεστοροῦμαι· ἐνθυμοῦμαι καὶ ἐνεργ. *ἀνεστορέζω* = ἐνθυμίζω. Παρέμεινε πιθανῶς ἐκ τοῦ *ἀνιστορῶ* (= ἐρωτῶ) τῶν ποιητῶν. Εὐριπ. Ἰκέτιδ. 110· «σὲ τὸν κατήρη χλαυίδος ἀνιστορῶ· λέγ' ἐκκαλύψας κῆρα καὶ παρεῖς γόων». Ζήτ. καὶ Σοφοκλ. Οἰδίπ. 991, Τραχιν 404, 317, 416.

Ἀρεχαράσσω· ἀναμνησκῶμαι. Λέγεται ἐπὶ τῶν μνηρκαστικῶν, ὅταν ἐκ δευτέρου μασσῶσιν ἐξάγοντα ἐκ τοῦ στομάχου τὴν τροφήν.

Ἀντίνα· δοκὸς ἐπιμήκης καὶ εὐθύς, ὡς εἶναι αἱ κεραῖαι τῶν πλοίων. Ἐνταῦθα ἐννοεῖται ἡ ὀριζοντία δοκός, ἣτις ὑποστηρίζεται κατὰ τὸ μέσον εἰς ἄλλην κάθετον πλησίον τοῦ φρέατος. Φέρει δὲ ἡ ὀριζοντία αὕτη δοκὸς ἀπὸ μὲν τοῦ ἐνὸς ἄκρου τὸ ὑδροφόρον ἄγγειον, ἀπὸ δὲ τοῦ ἐτέρου βάρος τι διευκολύνον τὴν ἀνέλκυσιν τοῦ ἀντλήματος ἀπὸ τοῦ βάθους τοῦ φρέατος. Ἡ συσκευὴ αὕτη ὀνομάζεται ἐν γένει *γεράρι*.

Ἀνωγίανοί· οἱ κάτοικοι τοῦ χωρίου Ἀνώγεια τῆς ἐπαρχίας Μυλοποτάμου. Φημίζονται δὲ οὗτοι ἐπὶ σχολαστικότητι ὅπως δηλοῦσι καὶ τὰ περὶ αὐτῶν ἀνέκδοτα. Τοῦτο δὲ ἴσως ἐξ ἀποστροφῆς τῶν ἄλλων κατοίκων τῆς νήσου, θεωρούντων αὐτοὺς ὡς οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Ἀττικῆς, οὓς καὶ Καγκηραῖους ὀνομάζουσιν. Ὅτι δὲ οἱ Ἀνωγίανοί διατηροῦσιν ἀμιγῆ τὸν χαρακτῆρα ἰθαγενεῶς φυλῆς, μαρτυρεῖται ἐκ τε τῆς ἀλλοκότου καὶ ἰδιορρύθμου αὐτῶν προφορᾶς, ἐχούσης ὁμοιότητα πρὸς τὸν ἔμμετρον λόγον τῶν ἀρχαίων καὶ ἐκ τῆς ὀρεινῆς καὶ δυσπροσίτου αὐτῶν περιοχῆς, ἥς ἕνεκα, ὅπως καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Σφακίων, ὅλοι εἶναι ποιμένες.

Ἀρτωαῖδα· τὸ σημαίνονμενον τῆς λέξεως ταύ-

τῆς διατελεῖ ἄγνωστον καὶ εἰς αὐτόν, ὅστις μοι εἶπε καὶ ἔγραψα τὰ περὶ Νηρηίδας, εἰς ἣν ἀναφέρεται. Προκειμένου ὁμῶς ἐνταῦθα περὶ φαρμάκου μεγεθύνοντος τὴν κόμην δύναται τις νὰ ὑποθέσῃ ὅτι σημαίνεται δι' αὐτοῦ τὸ ὄνομα φυτοῦ τινος ἢ μᾶλλον ὁφews, ὅστις εἶναι τὸ προσφορώτερον φάρμακον διὰ τὴν κόμην, καὶ ἴσως ἡ ἰδέα αὕτη ἐπικρατεῖ ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων. Πρβ. τὰς Μαινάδας δεύσας δι' ὄφρων τὴν κόμην αὐτῶν καὶ τὴν Μέδουσαν, ἥς τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς ἀπετέλουν ὄφεις φοβεροί.

Ἀρυγάκι· ἐννοεῖται ὁ ὄνυξ τοῦ πέμπτου δακτύλου, τοῦ μικροῦ. Πόθεν ἐπήγαγεν ἡ ἰδέα αὕτη τοῦ νὰ θεωρῇται ὁ ὄνυξ οὗτος τῶν βρυκολάκων λίαν καταστρεπτικὸς καὶ οἰονεῖ ἀθάνατος, ἄπορον ἴσως, διότι ἀπὸ τοὺς ἀρχαιοτάτους ἤδη χρόνους τοὺς ὄνυχας μετεχειρίζοντο εἰς τοὺς κοπετοὺς ὡς ὄργανα καταστρεπτικὰ καὶ πληγώνοντα τὸ σῶμα τοῦ κοπτομένου. Πρβ. Εὐριπ. Ἰκτ. 826—828 «κατὰ μὲν ὄνυξιν ἡλοκίσαμεθ', ἀμφὶ δὲ σποδὸν κῆρα κεχόμεθα».

Ἀζάι· μέτρον χωρητικότητος, τὸ τέταρτον τοῦ πρακτικοῦ, ὅπερ εἶναι τὸ τέταρτον τοῦ μουζουρίου.

Ἀπλάταρος ἀντὶ *πλάταρος* (τὸ φυτόν)· τὸ α τοῦτο προστίθεται ἔξωθεν εἰς τὴν ἀρχὴν πολλῶν λέξεων· οὕτω προφέρουσι καὶ *ἀδόντια* ἀντὶ *δόντια* καὶ *ἀμάτια* ἀντὶ *μάτια* κτλ.

Ἀπάκια· εἶδος καπνιστοῦ χοιρίνου κρέατος, ὅπερ παρασκευάζεται μαζὶ μὲ τὰ λουκάνικα, καὶ κόπτεται εἰς σχῆμα ἐπίμηκες καὶ λεπτόν.

Ἀπειομά· ὁ μύρηνθος, δι' οὗ ἐξάγονται ἐκ ἐκ τῆς θαλάσσης οἱ ἰχθύς· εἰς τὸ ἐν ἄκρον φέρει τὸ ἄγκιστρον τὸ δὲ ἄλλο προσδένεται εἰς τὸν κάλαμον.

Ἀράσσω· ὀρμῶ.

Ἀρχαλοῖ· Τρόχος. Ἐκ τοῦ γένους *Melesvulgaris*. Εἰς τὸ χωρίον Ρωγδιὰ ὑπάρχουσι πλῆθος ἐκ τῶν ζώων τούτων, προξενοῦν μεγάλην βλάβην εἰς τοὺς κήπους τῶν χωρικῶν, δι' ὃ καὶ ἐκήρυξαν πόλεμον κατ' αὐτῶν.

Ἀχινοπόδι· ὁ γνωστὸς ἀκανθώδης θάμνος, ὁ τὸσον χρήσιμος εἰς τὴν ἐστίαν διὰ τὴν ζωηρὰν αὐτοῦ φλόγα. Προσῆλθεν ὁ τύπος ἐκ τοῦ *ἐχινόπου* (φυτόν), ὃνπερ οἱ ἀρχαῖοι ἔλεγον *σπάρτον* *πορθάκανθορ* (*Cenista acanthoclada*).

Ἀρλάδα· χωρίον τῆς ἐπαρχίας Μαλεβουζίου πρὸς τὸ βορειοδυτικὸν μέρος τῆς Ρωγδιᾶς, δύο ὥρας μακρὰν αὐτῆς.

B

Βελισάδα· ὄνομα ἐφκπλώματος ἐγχωρίου κατασκευῆς.

Βαλντέτζαμὶ ἀντὶ *Balvntè-τζαμὶ*. Ἐκ τοῦ *Balidè* βασιλομήτορος, Σουλτάνας.

Βερβιλίδες· ἡ ὡς κόκκοι· κόπρος τῶν αἰγῶν καὶ προβάτων. Ἐν ἄλλοις χωρίοις ὀνομάζονται *προβατσουλίδες*.

Βίγλα· τοποθεσία πλησίον καὶ πρὸς νότον Ρωγδιᾶς. Ὁ ἐπ' αὐτῆς θεατῆς ἔχει ἐνώπιόν του λαμπρὰν θέαν καὶ ἐκτεταμένον ὄριζοντα. Ἡ λέξις εἶναι ἰταλικὴ καὶ σημαίνει σκοπιάν.

Βώλακας· τοποθεσία πλησίον τῆς Ρωγδιᾶς.

Βούτρος ἀντὶ *βούτρον*. Ἡ διαλεκτικὴ τροπὴ τοῦ *ου* εἰς *ο* συμβαίνει εἰς τὴν ἀρχὴν καὶ ἄλλων λέξεων καὶ ἰδίως εἰς τὰς *ὄρα*, *ὄρα-ρός*, ἀντὶ *οὐρά*, *οὐρανός*.

Γ

Γαζαρή· καμάρα. Γέφυρα ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ *Γάζη* τῆς ἐπαρχίας Μαλεβουζίου, οὗ μακρὰν τοῦ ὁμωνύμου χωρίου *Γάζη*. Τοῦ γάττου τὸ τραγοῦδι, εἰς ὃ ὑπάρχει ἡ λέξις αὕτη εἶναι διαδεδομένον εἰς ὅλην τὴν Κρήτην, ἀλλ' ἔχει τόσας παραλλαγὰς, ὥστε ἕκαστον χωρίον οἰκαιοποιοῦμενον αὐτὸ ἐφαρμόζει τὰ γεγονότα αὐτοῦ ἐπὶ τοποθεσιῶν κειμένων ἐντὸς τῆς περιφερείας του.

Γρυκῶ· ἀκούω.

Δ

Δία· ἡ ἀπέναντι τοῦ Ἡρακλείου νησίς. Τὸ σχῆμα αὐτῆς σχηματίζουσας πολλὰς γλώσσας δίκην ποδῶν καὶ τὰ ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης αὐτῆς πλευρᾶς ἀποκεχωρισμένα νησίδρια *Πεταλίδα* καὶ *Παξιμάδι*, δίκην οὐρᾶς καὶ κεφαλῆς, παρέσχον εἰς τὴν φαντασίαν τοῦ λαοῦ τὴν εὐκαιρίαν νὰ πρκαβάλῃ ταύτην μὲ θηρίον ὀρμῶν κατὰ τοῦ Ἡρακλείου, ὅπως ἐν τῷ ἀνεκδότῳ διηγηγηματικῷ ἀναφέρεται. Ἡ νῆσος αὕτη θεωρεῖται κοινῶς ὡς οὖσα ἀφιερωμένη ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ εἰς τὸν Δία, ὅθεν καὶ ἐκληρονόμησε τὸ ὄνομα αὐτοῦ. Δυναμὴθ ὁμῶς νὰ παραλάβωμεν τὸ ὄνομα αὐτῆς ἐκ τοῦ *διὰ* = *φῶς*, τῶν ἀρχαίων Κρητῶν (πρβ. *ἀποπαδὰ* καὶ τὰ *Χανιά* θεωρῶ τὴ θιά μου

καὶ γελᾷ» αἰνιγμ. = *φῶς*), ἐὰν ὑποθέσωμεν ὅτι ἕνεκα τῆς θέσεως αὐτῆς, κειμένης ἀπέναντι τῆς μεγαλοπόλεως Κνωσσοῦ, πιθανῶς νὰ ἐχρησίμευσεν ἐν τῇ ἀρχαιοτάτῃ ὡς φάρος, διευκολύνων ἀπὸ μακρότερον τὴν προσέγγισιν τῶν πλοίων τοῦ Μίνως εἰς τὴν πρωτεύουσιν. Πρὸς τοῦτο συμφωνεῖ καὶ τὸ αἰνιγμα *α* ἀπὸ *πά* *π*άω *ς* τὴν *ν*τία *κ*ι ἀπὸ *κ*εῖ *ς* τὴ *Β*ενετία, καὶ βαστῶ χαρτία λιντράτα δώδεκα σκακιὰ γεμᾶτα (= ἔτη, μῆνες), ἂν καὶ ἡ καταγωγή του δὲν κεῖται πέραν τῶν Ἑνετῶν, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ νῆσος αὕτη δὲν πιστεύω νὰ εἴχε τὴν ὑπηρεσίαν ταύτην. Λέγεται καὶ *Τία Ντία* κατὰ τὴν διαφορὰν τῆς προφορᾶς τῶν χωρικῶν.

Δοξάρι· πληκτρον τῶν ἐγγόρδων ὀργάνων. Λέγεται οὕτω τὸ ὄργανον τοῦτο, διότι ὁμοιάζει μὲ τὸ τόξον ὅπερ κυρίως *δοξάρι* λέγουσιν οἱ χωρικοί.

E

Ε.

Ἰαῖρονουν τζη ἔ τὰ κλάματα
ἴς τοῖ μάννας τοῦ καὶ *πά*ν-ε
μήδε νερό μήδε ψωμί
δὲν ἔμπορουν νὰ φά'ν-ε.

τραγουδ. 8. Τὸ *ε* ἐνταῦθα κεῖται πρὸς ἔμφασιν καὶ πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς χασμωδίας. Τὸ μεταχειρίζονται δὲ οἱ κάτοικοι Ρωγδιᾶς καὶ εἰς τὸν πεζὸν λόγον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπόν. Καὶ οἱ παλ. ποιηταὶ μεταχειρίζονται τοιαύτας συλλαβὰς πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ μέτρου.

Ερεχάρας· ζήτ. *αναχαράσσω*.

Εδε! τίθεται ἐπὶ θαυμασμοῦ ἢ ἀπορίας.

Ελλαξάντορ-ε· τὸν ἐφόρεσαν τὰ νεκρικὰ. Τὸ ἀλλάσσω τοῦτο λέγεται ἐπὶ πάσης ἐνδυμασίας ἀντικαθιστάσης τὴν παλαιάν, κατ' ἐξοχὴν ὁμῶς λέγεται ἐπὶ τῶν νεκρῶν, ὅταν ἐνδύωσιν αὐτοὺς τὰ νεκρικὰ καὶ τοὺς ἐτοιμάζωσι διὰ τὴν ἐξοδον.

Z

Ζευγοταῖζω· τρέφω τοὺς ἀροτῆρας βόας (τὸ ζευγάρι, διότι εἶναι δύο), παρέχω τροφήν εἰς αὐτοὺς ἐν καιρῷ νυκτός, ἵνα ὥσιν ἐτοιμοὶ διὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἡμέρας.

Ζυγάλετρα· τὰ πρὸς ἄροσιν ὄργανα, τὸ *ἄροτρον* δηλονότι μετὰ τοῦ *ζυγοῦ*.

Ζωσά· ἡ ὀσφύς. Ἐκ τοῦ *ζώνομαι* = περιδέω τὴν ὀσφύν μου, ὅπερ ἐκ τοῦ *ζώνη*.

Κ

Καταχανᾶς· βρυκόλαξ. Ἄγνωστος ἡ παρ-
γωγὴ τῆς λέξεως ταύτης, καὶ ἀπροσδιόρι-
στος ἡ προξενήσασα τῷ λαῷ τόσας τρο-
μερὰς προλήψεις περὶ τῶν *καταχανάδων*,
ὧν καὶ μόνον τὸ ὄνομα ἐμπνέει φόβον.
Συνδυάζοντες ὅσα πιστεύει ὁ λαὸς περὶ
βρυκολάκων, δηλ. τὴν ταρχώδη καὶ ἀνή-
συχον αὐτῶν ζώην καὶ τὰ περὶ τῆς καύ-
σεως αὐτῶν ἅμα ἀνκαλυφθῶσι, μεθ' ἣν
καὶ πάλιν μόνον ὁ ὄνυξ αὐτῶν ἀρκεῖ νὰ
προκκλέσῃ τὸν τρόμον, ἐν μείνῃ ἄκου-
στος πρὸς τὰς περὶ τῶν νεκρῶν δοξασίας
τῶν Ἑλλήνων, καθ' ἃς αἱ ψυχαὶ τῶν ἀπο-
θανόντων δὲν εὗρισκαν ἀνάπαυσιν ἐν τῷ
ἄδῃ ἂν μὴ ἐθάπτετο ὁ νεκρὸς αὐτῶν, μεθ'
οὗ ἦτο συνδεδεμένη καὶ ἡ καὶσις, δυνά-
μεθα νὰ παραδεχθῶμεν, ὅτι ἡ πρόληψις
αὕτη παρέμεινεν εἰς τὸν λαὸν μετὰ τόσων
ἄλλων προλήψεων ἐκ τῆς δοξασίας ταύτης
τῶν ἀρχαίων καὶ τοῦ ἔθους τοῦ καίειν τοὺς
νεκρούς, ἐνισχύθη δὲ καὶ ὑπὸ τοῦ Εὐαγγελ-
ίου, ἀναφερομένου ὑπὸ τινος Εὐαγγελι-
στοῦ, ὅτι ὁ Ἰησοῦς ἀπήντησε παρὰ τὴν
χώραν τῶν Γαδαρηνῶν δύο δαιμονιζομέ-
νους, οἵτινες ἐξήρχοντο ἐκ τῶν μνημάτων
καὶ ἦσαν τόσον ἄγριοι, ὥστε οὐδεὶς ἠδύ-
νατο νὰ διέλθῃ ἐκεῖ πλησίον, καὶ οὕτως ὁ
λαὸς ἐμβλέπει δαιμόνια κατοικοῦντα ἐντὸς
τῶν νεκρῶν καὶ κινεῦντα αὐτοὺς εἰς λει-
τουργίαν τῶν ἐκυτῶν ὀρέξεων. Δὲν ἔλειψαν
βεβαίως καὶ ἄνθρωποι, κλέπται καὶ ἄρπα-
γες, οἵτινες καταχρώμενοι τὴν ἀδυναμίαν
τοῦ λαοῦ ἔπραττον ὅσα ἀνεφέρονται, ὅτι
πράττουσιν οἱ *καταχανάδες* καὶ τὰ ἀπέδι-
δον ἔπειτα λίαν εὐφυῶς εἰς αὐτοὺς. Τὴν
ιδίαν περὶ τῶν *καταχανάδων* ἐνίσχυσε
παρὰ τῷ λαῷ καὶ ὁ φωρορισμὸς ὁ ἐκπεμ-
πόμενος ἐκ τῆς σήψεως τῶν νεκρῶν, οὗ
τὴν γένεσιν μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ θεω-
ρεῖ αὐτὴν ὡς προερχομένην ἐκ τῶν *κατα-*
χανάδων.

Καστέλλι· Φρούριον ἐνετικόν, ἡρειπωμένον
νῦν κείμενον πρὸς ἀνατολὰς τῆς Ρογδιᾶς
καὶ ἐκτισμένον ἐπὶ ὑψηλοῦ βράχου τῆς
παρχίας. Λέγεται ὅτι ἐκτίσθη ἵνα προκ-
σπίξῃ τὸ Ἡράκλειον, μὴ ἀφίενον τὰ πλοῖα
διὰ τῶν κενονίων των νὰ εἰσχωρήσωσιν εἰς
τὰ ἐνδότερα τοῦ κόλπου τῆς Ρογδιᾶς, εἰς
οὗ τὸν μυχόν, ὡς γνωστόν, κεῖται καὶ τὸ
Ἡράκλειον.

Κεφάλι· βουνόν, οὗ ἡ κορυφὴ ἐξέχει ἄλλων
παρakaiμένων βουνῶν ἢ λόφων. Παρο-
μοίωσις τῶν ὀρέων πρὸς ἀνθρώπους, ὧν
τὰς κεφαλὰς ἀποτελεῖ τὸ ἀκρότατον μέρος.
Κάττης· γάττα, γαλῆ. Ἐκ τοῦ Ἰταλικοῦ
cattus.

Κακοσυνεύγω· τρέπομαι πρὸς τὰ χεῖρω· λέ-
γεται ἐπὶ τῶν πληγῶν καὶ ἐπὶ τοῦ καιροῦ,
ὅταν τρέπονται πρὸς τὰ χεῖρω.

Καλαμουκάννη· μέρος καλάμου οὐχὶ μακρό-
τερον σπιθαμῆς, χρησίμου εἰς τὴν ταλα-
σιουργίαν. Ἐκ τοῦ *κάλαμος* καὶ *κάννα*
(*καλαμου-κάννη* ἀντὶ καλάμου-κάννα).

Καρρεβάισα· χειρόμυκτρον χονδρὸν καὶ ἰδίως
τὸ τῆς τραπέζης. Περιέχει τὴν ρίζαν τοῦ
κάνναβις, διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον τὰ
τοιαῦτα εἶναι λινά.

Καμνορίζω· βλέπω μὲ ῥιμοκλεισμένους ὀ-
φθαλμούς. Λέγεται καὶ ἐπὶ τοῦ φωτὸς τῶν
λύχνων, ὅταν οὗτοι στερούμενοι τροφῆς
ἀρχίζωσι νὰ μικραίνωσι τὴν φλόγα, ὡς νὰ
κλείωσι τὰ ὄμματα. Ἐκ τοῦ *καμνύω* =
κλείω τοὺς ὀφθαλμούς.

Καμάρα· γέφυρα. Ὑπῆρχε καὶ πόλις ἐν
Κρήτῃ ὀνομαζομένη *Καμάρα* ἢ *Δετώ*.

Κατέγω καὶ γατέγω· γνωρίζω· κατὰ μεταφο-
ράν ἐκ τοῦ *κατέγω* (=κρατῶ, κυριεύω) καὶ
μτρρ. κρατῶ διὰ τοῦ νοῦ, γνωρίζω.

Κοπανιά· στιγμὴ. *μυῖα κοπανιά* = *μυῖα* στι-
γμὴ, ἢ ἓνα καιρόν. Ἴσως ἐκ τοῦ *κόπανος* =
πληκτρον, θεωρουμένης μιᾶς τύψεως ὡς
μιᾶς στιγμῆς.

Κουρούπι· ἀγγεῖον πήλινον, ἔχον σχῆμα πί-
θου, οὗ εἶναι πολλοστημόριον. Φαίνεται
παρκαγόμενον ἐκ τοῦ *κόρος* (μέτρον καὶ *ρού-*
πι (=τέταρτον) καὶ σημαίνει κυρίως τὸ τέ-
ταρτον τοῦ *κόρου*. Κυρίως χρησιμεύουσι τὰ
τοιαῦτα πρὸς φύλαξιν μέλιτος καὶ βου-
τύρου.

Κοπέλλι· ὠραία κόρη. Εἶναι τὸ μεγεθυτι-
κὸν τοῦ *κοπέλλι* = παιδί.

Κολιτσάφρα· σάυρα.

Κουτσουράδα· παπαρούνα (χόρτον *Papavet*
Rhoeas lin). Ἐκ τοῦ *κουτσούνα* = κού-
κλα, κόρη, διότι ἀπὸ τὰ κόκκινα αὐτῆς
ἀνθη σχηματίζουσι παίζοντα τὰ μικρὰ κο-
ράσια κόκκλας.

Κόκκιος· πύργος, ὕψωμα πλησίον τῆς θα-
λάσσης πρὸς νότον τῆς Ρογδιᾶς, ἐν ᾧ φαί-
νεται ὅτι ὑπῆρχε ποτε πύργος τις. Λέγεται
οὕτω, διότι τὸ χῶμα τοῦ λοφίσκου τούτου
εἶναι ἐρυθρόν.

Κανθουκλασμένος· ὁ ἐκ τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύ-
χους ἀπέξηραμένος, παγωμένος· καὶ *Καν-*
δούκι, τὸ παγώνειν καὶ ἀποξηραίνεσθαι ἐκ
τοῦ ὑπερβολικοῦ ψύχους.

Κοινοματάκι· μικρὰ εἰκὼν. Ὑποκοριστικὸν
τοῦ *εἰκὼν*.

Κανκί· κύπελλον, σχηματιζόμενον κυρίως ἀπὸ
ξηρὰν κολοκύνθην (φλατκί).

Κοπρίτης· σπουργίτης (στρουθίον). Ἐκ τοῦ
κόπρος, ἣν ἀρέσκει νὰ σκαλίζῃ.

Κυρέ· πατήρ. Ἐκ τοῦ *κύρης* = πατήρ. Τοῦ-
το δὲ ἐκ τοῦ *κύριος*, ὅπως τὸ πάλαι ἐκ σε-
βασμοῦ καὶ ἀπείρου ἀφοσιώσεως ἐκάλουν
αἱ σύζυγοι τοὺς συζύγους.

Λ

Λαζαρέτο· ἡ Ἀνατολικὴ πύλη τῆς πόλεως
Ἡρακλείου, ἀντικρύζουσα μὲ τὴν πύλην
τῶν Χανίων.

Λαλακοῦν·ε· σήπονται, ἐπὶ ξύλων.

Λεράκι· κωδωνίσκος ἐκ τῶν ἐξαρτωμένων εἰς
τὸν τράχηλον τῶν ζώων.

Λουχούνα· λεχώ, ἡ πρὸ ὀλίγου τέξασα. Ἐκ
τοῦ *λεχώ*.

Λαζάνια· εἶδος μακαρονίων ἐγχωρίου κατα-
σκευῆς. Ἀνοίγονται κατὰ πρῶτον φύλλα
ἐκ ζύμης καὶ εἶτα κόπτονται εἰς σχήματα
τριγωνοειδή.

Μ

Ματόκλαδα· βλεφαρίδες.

Μάλακα· ὁ τυρὸς ὅταν εἶναι εἰσέτι νωπός.

Μάλαμα· ὁ χρυσός, καὶ ἰδίως ὁ ἀκατέργα-
στος. *Μάλαμα* λέγονται καὶ οἱ ἀλωνιζό-
μενοι στάχυες. Τῆς αὐτῆς καταγωγῆς εἶναι
καὶ ἡ λέξις *Μαλεβόζι*, ἡ σημαίνουσα τὴν
πλουσίαν ἐπαρχίαν πλησίον τοῦ Ἡρακλείου,
καὶ ἡ λέξις *Μάλια*, ἡ σημαίνουσα χωρίον
τῆς Πεδιάδος, ἐνθα ἀνεκαλύφθησαν τεμά-
χια χρυσοῦ, καὶ πιστεύει ὁ λαὸς ὅτι ὑπῆρ-
χε νομισματοποιεῖον.

Μαμμούνα· ἔντομον. *Μαμμούνα* καλεῖ ὁ
λαὸς ὅλα γενικῶς τὰ ἔντομα. Ἐκφοβίζον-
ται δὲ διὰ τοῦ *μάμμου* τὰ μικρὰ παιδιά,
ὡς μέλλοντα νὰ καταφαγωθῶσιν ἀπὸ τὰ
ἔντομα.

Μαστόρισα· μαμμή, μαιᾶ. Εἶναι τὸ ἀρσε-
σενικόν τοῦ *μάστορας* = τεχνίτης, ὅπερ ἐκ
τοῦ λατινικοῦ *magister*.

Μαϊζάρα· μελιτζάνα.

Μεσοδόκια· Αἱ μεγάλαι δοκοὶ τῆς οἰκίας αἱ
κείμεναι ἐγκαρσίως τῶν μικρῶν καὶ ὑπο-

βαστάζουσαι ὅλην τὴν ὀροφήν. *Μεσοδόκιος*
ὀνομάζει ταύτας ὁ Ὅμηρος.

Μπιτιζώ· τελειώνω, ἐλαττοῦμαι, σώνομαι
(οὐδέτ.).

Μ.π.λεμπεμπλιά· ἀστραγάλις.

Μαράρα· πέλεκυς.

Μαργγολιές· πονηρία. Ἐκ τοῦ Ὀμηρ. *μάρ-*
γος -η -ον, ἐξ οὗ καὶ *μαργγόλος* *μαργγόλα*
= πονηρός -ρά.

Μεσαρές· αἱ ἐριθώλακες ἐπαρχίαι Κανιου-
ρίου, Ἀμαρίου καὶ Μονοφαττίου κείμεναι
πρὸς νότον καὶ κατὰ τὸ μέσον σχεδὸν τῆς
Κρήτης, δι' ὅ καὶ *Μεσαρά* ὀνομάσθησαν.

Μπάνιος· αἱ τρομεραὶ φυλακαὶ τῆς Ρογδιᾶς
αἱ κείμεναι ἐπὶ τῆς θαλάσσης, ὥστε νὰ κά-
μνωσι πάντοτε μπάνια οἱ ἐντὸς αὐτῶν κε-
κλεισμένοι.

Ν

Νεράιδες· τὰ γνωστὰ λείψανα τῶν περὶ Νη-
ρηίδων δοξασιῶν καὶ τῆς θρησκείας τῶν ἀρ-
χαίων Ἑλλήνων. Εἰς τὸ χωρίον Ρογδιᾶς,
ἐνθα ἡ θάλασσα εἶναι πλησίον, καὶ ἄπειροι
ρύακες ὀρδεύουσι κυλιόμενοι πρὸς τὰς κάτω
χαριέσσας κοιλάδας πιστεύονται μετ' ἰδιαι-
τέρας τινὸς συμπαθείας οἱ μῦθοι τῶν τερά-
των τούτων, ὅθεν καὶ δύνανται τις ἀφθόνως
νὰ συλλέξῃ περὶ αὐτῶν. Εἰς οὐδὲν ἄλλο
χωρίον τῆς Κρήτης θὰ εὕρῃ, νομίζω,
πλείονας παραδόσεις ἢ ἐδῶ περὶ αὐτῶν,
ὅπου θέλει ἀκούσει μετ' εὐλαθείας καὶ ζή-
λου σχεδὸν θρησκευτικοῦ προσφερομένους
τοὺς περὶ τῶν Νηρηίδων μύθους.

Ντάργα· σακκούλα, κατεσκευασμένη ἀπὸ δέρ-
μα-ζώου ὡς ἀσκάς. Οὕτω λέγεται καὶ ἡ
ἀποτυμπάνωσις τῶν ζώων, ὅταν ἀποθανόν-
τα ἀρχίζωσι νὰ ἐξοιδαίνωνται.

Ντία· ζήτ. Δία.

Ο

Ὅτι· ὅταν, ὅπως: ὅτι *κ' ἦρθα* = τώρα μόλις
ἦλθον· ὅτι *νὰ ἰλυνέωμε* = ὅταν θὰ ἄλω-
νίσωμεν. Ὅτι καὶ *δί* = τώρα τώρα.

Π

Πόρος τῷ Ἐλυγῆς· τοποθεσίᾳ κειμένη βο-
ρειοδυτικῶς τοῦ χωρίου Ρογδιᾶς.

Παρασήρω· σκουπίζω, καὶ *παρασήρα* = σκού-
πα. Ἐκ τοῦ *σαίρω* = σαρώνω καὶ οὐχὶ ἐκ
τοῦ *σέρω* = ἔλκω, τραυῶ. Σοφ. Ἀντιγ.
409· «πᾶσαν κόνιν σήραντες ἢ κατεῖχε τὸν
νέκυν, μύδων τε σώμα γυμνώσαντες εὐ...»
ζήτ. καὶ Εὐρ. Ἀνδρ. 166, Ἐκάβ. 364.

Πρατικό· μέτρον σίτου, τὸ τέταρτον τοῦ μουζουρίου. Ζήτ. καὶ τὴν λέξιν *ἀξία*. Ἰσως ἐκ τοῦ *πράττω* = πωλῶ, ἐξ οὗ καὶ *πράτρια* = πωλήτρια.

Πανιστής· ἐργαλεῖον, δι' οὗ παρασῆρονται οἱ ἄνθρακες ἐκ τοῦ φούρνου (καμίνου) πρὶν τεθῶσιν ἐν αὐτῷ οἱ ἄρτοι. Ἀποτελεῖται ἐκ μακροῦ ξύλου φέροντος εἰς τὸ κάτωθεν ἄκρον ράκη τινὰ δίκην σαρώθρου.

Ρ

Ρογδιά· χωρίον τοῦ Μαλεθυζίου κείμενον εἰς τὴν πλευρὰν ὅρους καὶ κατέχον θέσιν γοητευτικωτάτην, ἔχει δὲ κλίμα ὑγιεινότατον. Διὰ τὰς χάριτας ταύτας ἐπισκέπονται αὐτὸ κατὰ τὸ θέρος πολλοὶ ξένοι, ὅθεν ἀποβαίνει τὸ συνεντευκτήριον διαφόρων κομματικῶν παθῶν. Τὸ ὄνομα τοῦ παρήχθη ἐκ τοῦ ρόγδιον, καρποῦ τῆς ροιάς, ἃν καὶ δὲν ὑπάρχουσιν εἰς αὐτὸ σήμερον πολλὰ ἐκ τῶν δένδρων τούτων. Βεβαιούται δὲ τοῦτο καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων ἄλλων χωρίων, *Ἀχλάδα*, *Ἀστυράκι*, *Μάραδος*, ἅτινα φέρουσιν ἐπ' ἑσθης ὀνόματα φυτῶν, ἅτινα οὐδὲν ὅπως ὑπάρχουσιν ἐν ἀφθονίᾳ ἐν αὐτοῖς, ὅπως ἡδύνατό τις νὰ ὑποθέσῃ.

Ρίβι· ὄσπριον χρήσιμον πρὸς τροφήν τῶν βοῶν, ἐκ τοῦ ὄροβος, τὸ αὐτό.

Σ

Σαββατιρά· Μονὴ κειμένη βορειοδυτικῶς τῆς Ρογδιᾶς ἐπὶ βαθείας τινὸς φάραγγος. Ζήτ. τὴν λέξιν *Ἀϊ Σάββας*.

Σκοτώνω· φονεύω. Σημαίνει κυρίως τὸ σκότος, ὅπερ περιβάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς μετὰ τὸν θάνατον. Παρὰ Σοφοκλεῖ (*Αἴαντι*, 85) ἀπαντᾷ «ἐγὼ σκοτώσω βλέφαρα καὶ δεσπορότα».

Ἰσπίτι· οἰκία. Ἐκ τοῦ Λατιν. *hospitium*. *Σταίνω*· τοῦτο ἐπὶ μὲν σημαίνει τὸ ἴσσημι, ὁπότε πρέπει νὰ παραλαμβάνηται ἐκ τῆς ρίζης αὐτοῦ *στα*, ὅτε δὲ τὸ *τείνω*, *τανύω*, ὁπότε εἶναι τὸ Ὀμηρ. *τιταίνω*. Ὀδ. Β. 149.

«τὼ δ' ἔως μὲν ἐπέτοντο μετὰ πνοιῆς ἀνέμοιο, πλησίω ἀλλήλοισι *τιτανομένω* πτερύγεσσιν».

Ἰλ. Ε. 97.

«αἰψ' ἐπὶ Τυδείδῃ *εἰταίνετο* καμπύλα τόξα».

Στιβάνια· τὰ ἐγγύρια ὑψηλὰ ὑποδήματα τῶν Κρητῶν, τὰ καλύπτοντα πᾶσαν τὴν κνήμην αὐτῶν καὶ ἐξασφαλίζουσα οὕτως αὐ-

τοὺς κατὰ τὰς ὀρειβάσις. Ἡ λέξις εἶναι ξένη ἐν τῇ δημώδει ἑλλην. καλουμένη *στιβάλια*. *Στοιχειά*· ὑπερβολικαί εἶναι αἱ προλήψεις περὶ τῶν στοιχειῶν, τεράτων, τὰ ὅποια θεωροῦσιν ὡς ταχθέντα παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ φυλάττωσι τὰ πεπαλαιωμένα πράγματα, οἰκοδομὰς, δένδρα κτλ. Τὰ ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ διηγημάτια περὶ στοιχειῶν ἀναφέρονται εἰς δύο οἰκοδομὰς τῆς Ρογδιᾶς, ἐξ ὧν ἡ μία εἶναι πύργος τις ἐνετικός, παρ' ᾧ ὑπάρχει καὶ τὸ ἐν λόγῳ ἐλαιοτριβεῖον, ἡ δὲ εἶναι μέγαρόν τι ἡρειπωμένον τοῦ Μεχμέτ Ἀλῆ. Διηγοῦνται τινες, ὅτι ἐν ᾧ ἐκαίοντο παλαιὰ δένδρα, εἶδον ἐξερχόμενα ἐξ αὐτῶν ζῷα τερατώδη, κύνας πτερωτοὺς κτλ. ἅτινα πιστεύουσιν, ὅτι εἶναι *στοιχειά*. Ὅστις τολμήσῃ νὰ φονεύσῃ *στοιχειά*, ἔχει ὡς τιμωρίαν βαρεῖαν ἀσθενείαν ἢ καὶ αὐτὸν τὸν θάνατον. Ὅστις δὲ φιλοφρονῶν αὐτὸ τὸ σκεπάζῃ μετὰ τὸ ἐνδυμα ἢ τὸ κάλυμμα του, θὰ εὖρῃ αὐτὸ μετ' ὀλίγον πλήρες φλωρίων. Καὶ πράγματα ἀρχαῖα ἐν τῇ γῇ πιστεύεται ὅτι ἔχουσι *στοιχειά* καὶ ἰδίως τὰ χρήματα. Ἡ ἰδέα αὕτη ἀπορρέει φαίνεται ἐξ ἀρχαιοτάτων χρόνων, ὅτε κατὰ τὸν Σοφοκλεῖ (*Φιλοκτ.* 1324—25) ὁ δακὼν ἐν τῇ Χρύσῃ ὄφις τὸν Φιλοκτῆτην ἤτο ὁ φύλαξ τῆς νήσου ταύτης: «Χρύσης πελασθεὶς φύλακος, ὅς τὸν ἀκκυλῶν σῆκόν φυλάσσει οἰκουρῶν ὄφις».

Σακάζω· ἀποθηλάζω. Ἐκ τοῦ *σηκός* = μανδρίον, ἐν ᾧ κλείονται ἀποχωριζόμενα τῶν μητέρων τῶν τὰ μικρὰ ἀρνάκια. Ἐκ τούτων δὲ ἔπειτα μετεφέρθη καὶ εἰς τὰ παιδία, ὡς νὰ ἐκλείοντο καὶ ταῦτα ἐντὸς τειούτων σηκῶν ἀποθηλαζόμενα.

Συμώνω· πλησιάζω.

Σύρθος· λέγεται καὶ *σύφρος* = πλησιάζω.

Σφακολούλουδα· τὰ ὠραῖα ἄνθη τῆς πικροδάφνης. Πιστεύει ὁ λαός, ὅτι εἰς τοὺς ὁσφραϊνομένους ταῦτα φύονται εἰς τὸ πρῶτον αὐτῶν *σφακίδες* (σφακίδες), τοῦτο δέ, διότι τὸ ὄνομα τῆς ἀσθενείας ταύτης, ἔχει ὁμοιότητα μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ φυτοῦ.

Τ

Τία· ζήτ. *Δία*.

Τρούλλα· τὸ ἐπάνω καὶ ὑψηλότερον μέρος τῶν βουνῶν, ἡ κορυφή. *Τρούλλα* λέγουσιν οἱ χωρικοὶ τινῶν χωρίων καὶ τὰ ὑπερπεπληρωμένα καλάβια κτλ. ἐξ ἐλαίων ἢ ἄλλων πραγμάτων. Ἐκ τοῦ τροῦλλος.

Τράφος· φράκτης, αἱμασιά. Συγγενεῖς μὲ τὸ *τάφος* = πυκνός τοῦ Ὀμήρου, διότι οἱ φράκται ἀποτελοῦνται ἐκ τῆς συμπακνώσεως δυσβάτων ὑλῶν. Λ. 69 «τὰ δὲ δράγματα *ταρφέα* πίπτει» = πυκνά.

Φ

Φαίδρα· τὸ ὄνομα τοῦτο, ὅπερ ἀπαντᾷ συχνότατα εἰς τὴν ποίησιν τοῦ λαοῦ, παρέμεινε πιθανώτατα ἀπὸ τῆς μικρᾶς θυγατρὸς τοῦ Μίνωος *Φαίδρας*, ἣτις παρηκολούθησε τὴν ἀδελφὴν αὐτῆς Ἀριάδνην φεύγουσαν μετὰ τοῦ Θησέως, καὶ ἦν ἔπειτα ἡλικιωθεῖσα παρέλαβε σύζυγον ὁ ἥρως οὗτος, ἀποθανούσης τῆς Ἰππολύτης τῆς πρώτης αὐτοῦ γυναικός. Τῷ ὄντι γεγονότα, ὅποια ἦσαν ὁ φόνος τοῦ Μινωταύρου καὶ ἡ φυγὴ τῶν δύο βασιλοπαίδων, ἔπρεπε νὰ ἐπασχολήσωσιν εὐθύς ἐξ ἀρχῆς τὴν γραφίδα τῶν ποιητῶν, καὶ οὕτως ἡ ποίησις νὰ κληροδοτήσῃ καὶ ἡμῖν τὸ ὄνομα τῆς *Φαίδρας*, ὡς ἡρωίδος τοῦ κάλλους καὶ τῆς τολμηρότητος.

Φόδελε· χωρίον τῆς ἐπαρχίας Μυλοποτάμου παράγον ἄφθονα καὶ ἐξαίρετα πορτοκάλια καὶ λεμόνια. Κατὰ Ζώτον Μολοσσὸν Ἀρβανίται δραμόντες εἰς Κρήτην ἀπὸ τὴν Ἡπειρον καὶ τὴν Θεσσαλίαν ἐθεμελίωσαν ἁ-

ποικίας καὶ ἔκτισαν πολλὰ χωρία ὀνομάσαντες αὐτὰ μὲ τὸ ὄνομα χωρίων τῆς πατρίδος τῶν ἱσως πρὸς ἐνθύμησιν. Οὕτω καὶ τὸ Φόδελε κτισθὲν ὑπ' αὐτῶν ὀνομάσθη πρὸς ἐνθύμησιν τοῦ ἐν Ἡπείρῳ ὕρους *Σφόδελο*.

Χ

Χαμομηλιά. Κατὰ τινες εἶναι αὕτη ἡ ὁμώνυμος θάμνος *θυμελαία* (*Daphne*) τῶν Ἑλλήνων. Εἰς ἄλλα ὅμως χωρία τῆς νήσου ὀνομάσθη *χαμολιά*· εἶδός τι μικροῦ θαμνίσκου, ἔχοντος φύλλα ὅμοια μὲ τὰ τῆς ἐλαίας καὶ φουμένου ἐπὶ τῆς κορυφῆς ὑψηλῶν ὀρέων. Ἐκ τῶν φύλλων αὐτοῦ βάφουσιν αἱ Κρήσσαι εἰς πολλὰ χωρία ὠραῖα πράσινα μάλλινα νήματα, τότε ὅμως ἐκλέγεται καὶ προτιμᾶται ὁ φουμένος ἐπὶ ὄρους ὁρατοῦ ὑπὸ θαλάσσης.

Χώρα· πᾶσα πόλις καὶ ἰδίως παλαιά, κατ' ἐξοχὴν δὲ τὸ *Ἡράκλειον*.

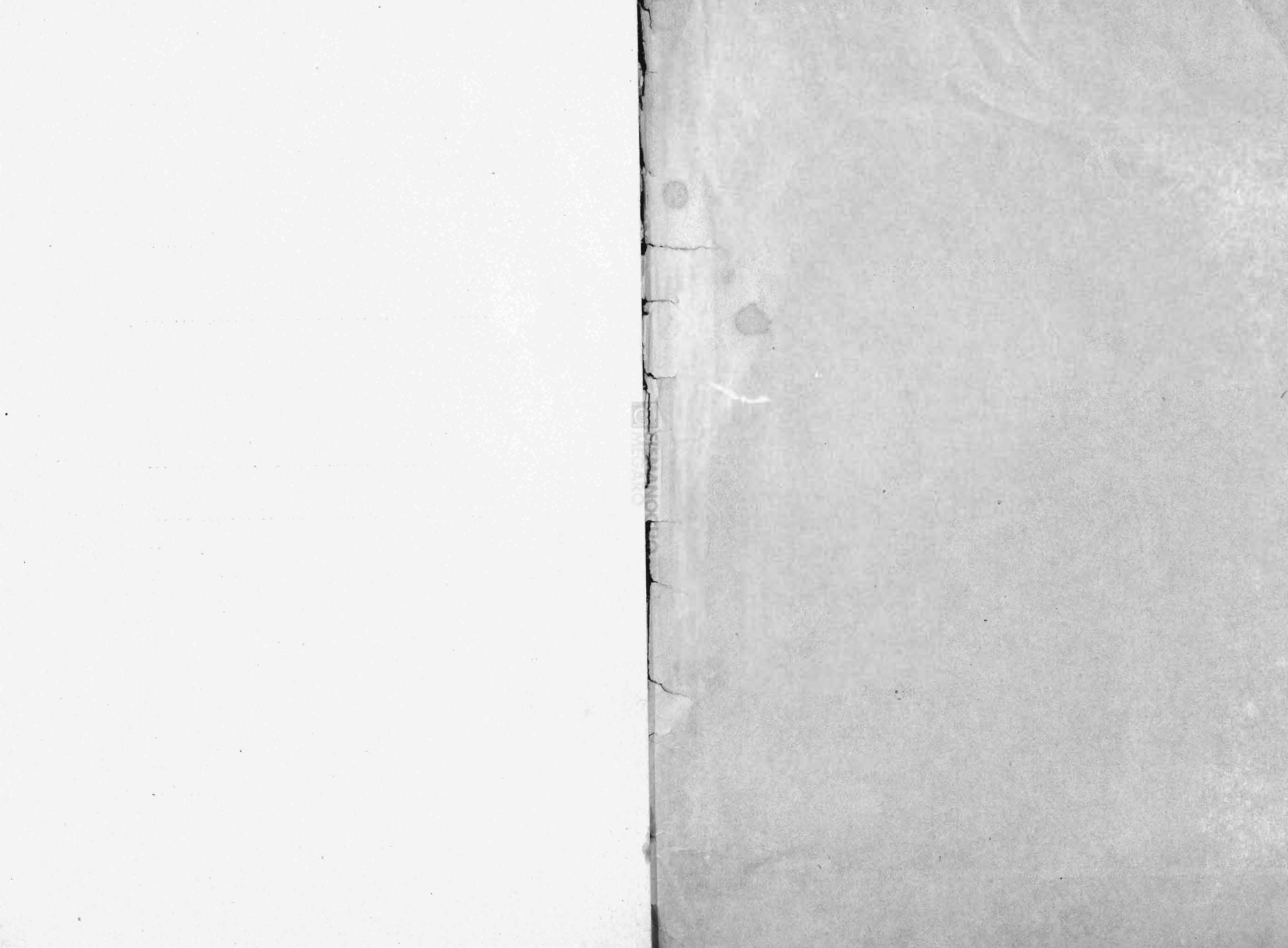
Ψ

Ψαρογάροι· ἰχθύες τεταραγμένοι, *τριχίαι* (σαρδέλλαι).

Ψίκι· (παραμ. 4ον). Ἡ λέξις σημαίνει τὰ πρὸς προὑπάντησιν ἐπισήμου τινὸς ἀπαιτούμενα (στράτευμα, ζῷα κτλ.)

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Λεξικὸν ἰδίᾳ τῆς Σικίνου καὶ τινων ἄλλων τόπων, ὑπὸ Α. Πουλᾶκη, ἱατροῦ	Σελ. 5—14
Λεξιλόγιον Ἰμβρου, ὑπὸ Νικηφόρου Γλυκᾶ, μητροπολίτου.....	» 15—19
Παραμύθια καὶ ᾄσματα Λεσβιάδος διαλέκτου, ὑπὸ ἀνωνύμου. — Τὸ σκυλάτσο'. — ᾄσματα. — Τραγούδι τῆς ἀγάπης. — Πατινάδα. — Γαμήλια δίστιχα.....	» 20—30
Συλλογὴ ἐκ Σιτείας τῆς Κρήτης, ὑπὸ Ἑμμ. Λεὶμπάκη. — Αἰνίγματα. — Στοιχειά. — Ἀνεράιδες. — Ἀφανταζίες (φαντάσματα). — Τ' Ἀρκούδι. — Οἱ Γκάϊδες. — Οἱ Δρύμες. — Ἡ μουζουδιὰ τοῦ φεγγαριοῦ. — Ἡ τριομματιὰ κ' ἡ τριομμάτα τοῦ Μεγάλου Μοναστηριοῦ. — Ἀνεράϊδοι. — Τελώνια. — Ὁ οὐρανὸς καὶ ὁ γιάλος. — Τ' ἄστρα. — Μαντινιάδες. — Διάφορα.....	» 31—48
Συλλογὴ δημοτικῶν παροιμιῶν ἐν Νεαπόλει Μιραμβέλλου, ὑπὸ Ν. Πολυχρονίδου.....	» 48—50
Συλλογὴ ᾄσμάτων ψαλλομένων εἰς Ἄνω Ἀρχανές, ὑπὸ Ν. Χρησινίδου..	» 50—52
Δημοτικὰ ἀνάλεκτα τοῦ χωρίου Ρογδιᾶς τῆς Κρήτης, ὑπὸ Ἰω. Ζωγραφάκη. Παραμύθια: Εἰς καταχανᾶς. — Καταχανᾶς. — Ὁ υἱὸς τῆς γραΐας. — Τὰ τρία ἀγγούρια. — Ἡ γραΐα καὶ τ' ἀγρίμνι. — Ἡ εὐπίθεια ἀνταμειβομένη. — Μία τρελλή. — Ἡ γριὰ καὶ ὁ ἀετός. — Τὸ κασιδάκι. — Καταχανάδες. — Νεράϊδες: Ἡ γραΐα. — Ἡ ἀράπισσα. — Ἀρωγανοί. — Στοιχημα. — Ὁ φιλόξενος λέων. — Ἡ νῆσος Δία. — Διηγήματα: Στοιχειά. — Καταχανᾶς. — Εἶναι καὶ ἄλλοι. Ὁ σπανός. — Τιμωρία ἐνὸς φιλαργύρου. — Τραγούδια. — Ἡ κάμαρα. — Λογοπαίγνια. — Δίστιχα. — Αἰνίγματα. — Λεξιλόγιον.....	» 53—85
Πίναξ τῶν περιεχομένων.....	» 87

Τῆς ἐκδόσεως τοῦ μετὰ χειρὸς τεύχους ἐπεμελήθη κατὰ τὰ τελευταῖα τυπογραφικὰ φύλλα ἡ Συντακτικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ ΜΖ' συλλογικοῦ ἔτους, προεδρευομένη μὲν ὑπὸ τοῦ κ. ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΟΥ, ἀποτελουμένη δὲ ἐκ τῶν κ.κ. Δ. ΒΑΡΣΑΜΗ, γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συλλόγου, Δ. ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ, εἰδικοῦ, Ν. ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟΥ, γραμματέως τοῦ Φιλολογικοῦ Τμήματος, Α. ΣΠΑΘΑΡΗ, τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Τμήματος, Γ. ΖΙΔΑΝΑΚΗ, τοῦ Βιολογικοῦ, ΑΡ. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ, τοῦ Νομικοῦ καὶ ΧΡ. ΧΑΡΑΛΑΜΠΕΙΔΟΥ, προεδρεύοντος τοῦ Συλλόγου τοῦ κ. Α. Γ. ΛΙΜΑΡΑΚΗ.

Τιμᾶται φράγκων χρυσῶν 5.